SA

PAŞA
2286

٤٦٥
١

معجزات قرآنیه

برنجی کراسه

هذا بیان للناس وهدی وموعظة للمتقین

ایسته‌ین هر ایکی عالمده تعالی یولنی . ایشته اول شهره فیفای علی قرآندر .
اعتصام ایله‌یه هر ایشده کتاب اللهه . رهبر منزل مقصود هدی قرآندر .

محرری :
قسطمونی مبعوثی
احمد ماهر

هر حقی محررینکدر

استانبول
احمد احسان و شرکاسی
مطبعه‌جیلق عثمانلی شرکتی
۱۳۲۸

نومرو ۱۸

معجزات قرآنیه

برنجی کتاب

هذا بیان للناس وهدیً وموعظة للمتقین

ایسته‌ین هر ایکی عالمده تعالی یولنی . ایشته اول شهره فیفاءِ علی قرآندر .
اعتصام ایله‌یه هر ایشده کتاب اللهه . رهبر منزل مقصودِ هدا قرآندر .

محرری :
قسطمونی مبعوثی
احمد ماهر

هر حقی محررینکدر

استانبول
احمد احسان و شرکاسی
مطبعه‌جیلق عثمانلی شرکتی
١٣٢٨

نومرو ١٨ C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI RAGIP ... MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2286
٢٦٥/١
R-7
2637

افادهٔ مخصوصه

بسم الله الرحمن الرحيم

هر آنده هر لسانده محمود ، آسمانده خاكدانده معبود جناب واجب الوجود حضرتلرينك طرف معنوئ الٓهيسندن دنيوى واخروى ،مادى ومعنوى بالجمله احتياجات بشريه‌يى متكفل ، وبتون اديان سالفه‌نك اختلاف ازمان ايله قابل نسخ وتبديل اولميان احكام جليله‌سنى دخى مشتمل اولديغى حالده ساحه آراى انزال اولان قرآن عظيم الشانك تشكيل ايتديكى مدنيت صحيحهٔ اسلاميه اوزرينه خلقاً وخلقاً اكمل عالم ، ديانةً وسياسةً مقتدابه نوع بنى آدم صلى الله عليه وسلم افندمزك جميع قواعد اجتماعيه وقوانين اصليهٔ اداريه‌يى جامع اوله‌رق تأسيس بيوردقلرى حكومت مشروطهٔ مشروعه‌نك احوال كوناكون اغتشاش ايله تدريجاً حكومت مستبده‌يه انقلابى وحقايق اسلاميه‌نك‌ده برطاقم تعصبات شخصيه واعتيادات قوميه ايله امتزاجى يوزندن بين الاجانب دين مبين اسلامك ترقيات بشريه وتكملات مدنيه‌يى مانع اولمسى كبى يانقصان وقوف وتحقيقاتدن متولد ، ويا خود اغراض واحتراصاته مستند حاصل اولان غلط تفهم وسوء فكرلرك نه‌درجه‌لرده خلاف حق وحقيقت ، وبالعكس اسلاميتك نصل شدتله بر آمر مدنيت اولديغنى اثبات ايچون كتاب سماوئ مذكورك وجائب جمعيت مدنيه ولوازم هيئت اجتماعيه‌يه عائد بولنان آيات شريفه‌سندن وخاتم الانبيا افندمزك‌ده آيات مذكوره‌يى مؤيد

ومفسر احادیث معالی بینات منیفه‌سندن بالاقتباس انقلاب اخیر
مشروطیتی تأییداً یازیلوب‌ده برخدمت دینیه اولمق اوزره قسماً
غزته‌لرله نشر اولنان وقسماً ده حال ووقتك مساعده‌سزلکندن
طولایی مسوده حالنده قالان مقالات عاجزانه‌مك تشکیل ایتدیکی
جمله‌دن اشبو برنجی پارچه‌یی مجرد تعمیم منافع مقصدیله کتاب
شکلنده اوله‌رق طبع ونشره مبادرت ایتدم .

حیرتده عقول اولان حقایق مکنوزه‌سی؛ کمالات مقدورهٔ بشریه
واختراعات بدیعهٔ فنیه مساعیخانهٔ اکوانده تزاید ایتدکجه برقاتدها
انکشاف وتجلی ایتمکده وهر آن برشانده صراحت ودلالت واقتضا
واشارتیله بتون افعال دنیویه واحوال روحیه وحقایق اخرویه‌یه
مابه‌التطبیق اوله‌جق بردستور حکمت کوسترمکده بولنان معجزات
قرأنیه‌یی فهم واستمعان وپیرایهٔ صحائف اتیان ایتمك؛ دکل بنم کبی
راجل میدان عرفان؛ غواص دریای علوم اولان راسخان ایچون بیله
خارج دائرهٔ امکان اولدیغندن آرتق بوبابده ضروری الوقوع بولنان
قصور بیان ونقصان تفهیمی مذکور حسن نیت عاجزانه‌مله متناسب
برصورتله تأویل وتوجیهه عطف لحاظهٔ عنایت التبه شایان شان کریم،
چونکه بالعموم فهوم وادراکاتده وبالخاصه سدرة المنتهای ملکاتده
دستور قطعی « وفوق کل ذی علم علیم » در. ایشته بووجهله معترف
اولدیغم عجز وقصورمدن طولایی حضرت غفارالذنوبدن ده

« ایتمه‌نی مسئول ومعاتب اثرمله »
« اعمالمی نیاتمه باغشله آلهی »

دیه‌رك استدعای مغفرت ، وهر آن رشحه‌دار فیوضاتی اولمق
امیدیله بیابان نورد بیان بولندیغم جناب طبیب القلوبدن ده

« دلتشنه قومه قیل‌بنی سیراب عنایت »
« ای تختکه (ثم دنی) نك اولوشاهی »

زمزمهٔ مدد خواهانه‌سیله استعطاف شفاعت ایلرم. وهوحسبی
ونعم الوکیل .

الفقیر
قسطمونی مبعوثی
حافظ احمدماهر

معجزات قرآنیه

بسم الله الرحمن الرحیم

قرآن عظیم الشان ، که غیب الغیوب احدیتدن جامهٔ جاذبای لهجهٔ عربیتله ساحهٔ تبلیغ ورسالتده فرمانفرمای واحدیت اولان بر کتاب جلیل صمدانیدر ، هر سوره‌سی بر گنجینهٔ جواهر معالی، هر جمله‌سی بر سلك لآلئ عوالیدر ، هر کلمه‌سنده بیکلرجه حکم واسرار مندرج ، هر حرفنده نیجه نیجه نکت ودقائق مندمجدر .

حصه بخشای اخلاف اولان قصص سالفه‌یی آیینهٔ صیقل دار استقباله عکس ایتدیره‌رك بر صحنهٔ تماشای عبرت تشکیل ایدن قرآندر.

ادیان مختلفه ومذاهب ماضیه‌یی جادهٔ تدقیق نسخ و اثباتدن کچیره‌رك غیر قابل اندراس بر صراط مستقیم تمدید ایدن ینه قرآندر.

اخلاق انسانیه تهذیب ایدیله ایدیله منتهای کماله واصل اولسه نهایت اخلاق قرآنیه‌یه توافق ایتمکله حائز نصاب تقدیر، وبدایع فنیه تلاحق افکار ایله تکامل ایده ایده نهایت بولسه آنجق حقایق قرآنیه‌یی کشف وتوضیح ایده‌بیلمك صورتیله حیرت افزای تفسیر اولور .

بر زمانلر نظم غریب واسلوب عجیبیله فصحای بنی عدنانی بر زمانلرده اخبار صادقه و احکام بارقه‌سیله بتون جهان جهانیانی مبهوت وحیران ایدن او کتاب قدرت؛ بو کون هر فکر تجدد آورك

یگانه مراجعتگاه عرفانی وهر عقل حقیقتپرورك قسطاس صحیح المیزانی اولمغله معجزه‌نمای حکمت اولیور .

« چیست این سقف بلند سادهٔ بسیار نقش »[١]
« زین معما هیچ دانا در جهان آگاه نیست »

بیتنك ماصدق حقیقتی اولان آباء علویه و اجرام سماویه‌یه باقه‌لم ؛ حقایق قرآن؛ او قبهٔ مینا فام اثیرك مشکلاتنی حل ایدن قوزموغرافیایی می جامع دکلدر ؟

خلاصهٔ موجودات اولان نوع بنی بشرك مهد وجودی اولمغله تختگاه عالم طبیعت بولنان امهات سفلیه وطبقات ارضیه‌یه نظر انداز امعان اوله‌لم ؛ اسرار فرقان ، او ساحهٔ غبرای فطرتك صورت تشکل وکرویتنی وبحار و انهارینك صورت تحصل وحکمتنی و جبال وصحاریسنك حیات مدنیه‌ده‌کی تأثیر و منفعتنی مبین فنون طبیعیه‌یی می حاوی دکلدر ؟

هر موجودك کمالنی، هر ذی حیاتك سرا ثر احوالنی نسخهٔ کبرای هویتده جمع ایتمك ، و ایچ یوزنجه حقه وطیش یوزنجه خلقه تعلقله بالنفس صانع لم یزلك برهان قاطع ثبوتی اولمق صورتیله مردم دیدهٔ اکوان اولان انسانی پیش اعتباره آله‌لم.

کتاب ساطع البرهان ، او سلطان سلاطین خلقتك اسباب

---

[١] مآل بیت « نقش کثیر کواکب، مصابیح نجوم ایله مزین شو بوجه طوان نه‌درکه هنوز بو معمای الٰهی‌یه جهانده هیچ بر اهل عرفان آگاه دکلدر»

عز وسعادتنی ، وسائط صحت و عافیتنی ، وسائل تکامل ومعرفتنی وابنای جنسیله شرائط اجتماع ومعیشتنی وبالخاصه مهلکات مادیه ومعنویه ومضرات دنیویه و اخرویه سنی مبین حقوق ، جزا ، اخلاق ، مواعظ ، حکمیاتك الڭ دقیق مسائلنی می احتوا ایتمامشدر ؟..

آفتاب آسمان ؛ ساحهٔ وسیعة الانحای آفاقك محیطنه کوره نشر انوار ایتدیکی کبی او آفتاب اوج تجلی وعرفان اولان قرآن ده کشفیات فنیه نك ، بدایع طبیعیه نك ، جمعیت مدنیه نك ، معارف انسانیه نك ترقی وتکامله کوره اظهار حقایق واسرار ایتمکده اولدیغی بالبداهه کوریلوب طوریور . هر نه زمان زیور زبان قارئین اولسه شاهد دلربای حلاوت وطراوتیله افئدهٔ منورهٔ مستمعینی تسخیر ، واحکام جلیلهٔ الٰهیه سی ده مستعد هدایت اولان وجدانلر اوزرنده ذوق وهیبتدن مرکب بر کیفیت مؤثره تصویر ایدرك عیون متنبهه یی کریهٔ صفایه ، قلوب سلیمه یی خوف ورجایه ، افکار صمیمه یی وادیٔ حیرته ، ابدان مطیعه یی قبله کاه جبروته قارشو توجه وعبادته مجبور ایدر .

اونشوهٔ جانفزای حقیقتك زوالنی متعاقب حیز آرای حصول اولان سکون روحانی اوزرینه ده انسان الآن قوهٔ سامعه سنده حکمفرمای تأثیر اولمقده بولنان او کلام لاهوتینك مجله کاه تبلیغه هنوز شرف افزای نزول اولمش بر کتاب الٰهی اولدیغنه قائل اوله جغی کلور .

الحاصل قرآن ؛ جمیع منافع ومقاصد بشریه و بالجمله اصول وقواعد مدنیه یی مبین بر کتاب بدیع التبیاندر . نه تقادم زمان ایله

تبدل ونه مرور ایام ایله تحول ایدر . جامع علوم اولین و آخرین ، الحق « ولا رطب ولا یابس الا فی کتاب مبین » در .

جسمانی وروحانی ، مادی ومعنوی ، دنیوی واخروی بو تکامل حقیقی یه مبنیدر که انکله کتب منزلهٔ سماویه شرفیاب انتها ، وصاحب جلیل اقدسی اولان نور عین عالم افندمزده خاتمه پیرای جمع انبیا اولمشدر . ازجمله صباح الخیر حریتك شعشعهٔ عیون آراسیله نهایت بولان ا شب دهشت انکیز استبدادده یولی شاشیره رق نره یه کیتدیکنی ونره یه باصه جغنی بیلمیان اعمالر کبی باشلریمزی دیوار ظلم واعتسافه اوره رق اللریمزی راست کله بر استنادکاه امل بولمق ایچون هر طرفه اوزاتدیغمز صره ده ایدی که قرآن عظیم الشاندن اشبو : « وکم قصمنا من قریة کانت ظالمةً وانشأنا بعدها قوماً آخرین » آیت جلیله سنی کوردور کورمز کویا بزم شو یار واغیاری آغلادان احوال پریشانمزی نتیجه سیله مفسر اولمق اوزره هنوز نازل اولمش بر فرمان الٰهی ظن ایلدم .

آیت جلیله نك مآل منیفی « چوق قریه ومملکت اهالیسی که ظالم ومعتسف وتوحیده منافی احوال ایله متصف ایدیلر بز آنلری افنا و آنلردن صکره بشقه بر قومی خلق وانشا ایلدك » دیمکدر .

شو حالده شیمدی یه قدر فکرلری دوشونمکدن دوچار خوف وخشیت ، وکوکللری نتایج الیمه سنك تصوریله کرفتار دهشت ایدن وتخیلی وجودلری تیریل تیریل تتره دن وتفوهی بیله عادتا تویلری اور پردن نصل هولناك ، منتج هلاك برواديده ، ولهربا بر اوچورومده بی محابا اوینامقده ایمشز .

دوشونه‌لم؛ ایشته برقومك یگانه سبب بقا وتعالیسی عدل وداد، وموجب محو وپریشانیسی‌ده ظلم واستبداد اولدیغی مسئله‌سنك وارسته‌ٔ اشتباه برصورتده ثبوتی‌ده معجزات قرآنیه‌دندر .

هله صیادان استبداده خدمتله ذوق آشام مسرت اولمق ومظالمخانه‌لرنی ظالمانه‌یقدقلری برطاقم بیچاره‌گان اولرینك انقاضیله یاپمق ایستیان ومنافع شخصیه‌لرینی دائما ابنای جنسنك مضراتنده آرایان جسم دولت سلوكلرینك حسن ایفای وظیفه نامیله هركون برمعصومك قانی صوروب توكتدكلرینی كوردكجه « ولاتركنوا الی الذین ظلموا فتمسكم النار » آیت جلیله‌سی كویا اولجه هیچ اوقونمامش وبركیمسه‌دن‌ده استماع ایدلمامش كبی مهابت افزای سنوح اوله‌رق اوخونه‌ٔ جهنم مصیرك افعال دنائت اشتمالی نصل برجزای آتشین ایله نتیجه‌پذیر اوله‌جغنی كوسترمزمی ؟

آیت جلیله‌نك معنای شریفی (ای قوللرم ظالملره میل جزئی ایله‌ده میل ومحبت ومداهنه ومخالطت ایتمیك زیرا آنلره میل ایدرسه‌كز سزی نارجهنم مس ایدر) دیمكدر .

ایمدی ظالملره میل ومحبتك جزای سزاسی نارجهنم اولنجه بالذات صفحات حیاتی برهائله‌ٔ خون آلود مظالم اولان ظلمه‌یه معاونت وبلكه ظلم واعتسافی تأمین اقبال واستقبالنجه مدار موفقیت عد ایدن ارباب خیانتك حالی نه اوله‌جقدر « فاعتبروا یا اولوا الابصار » .

وقتا كه مخرب بی امان بلاد، ومعذب تحمل فرسای عباد اولان باد صرصر استبداد؛ سایه‌ٔ سدره سای توفیق الهیده انقطاع پذیر اولمسیله نسیم جانفزای عدالت؛ دست فطرتك سمیحانه بخش ایتدیكی

محاسن فوق العاده‌سیله بهشت عالم طبیعت اولان مملكت عثمانی اوزرینه وزان اولمغه باشلادی . برطرفدن ازهار صفا نثار اخوت؛ اشكال رنكارنك دلكشیله نشر روایح حق وحقیقت ، دیكر طرفدن افكار شعشعه‌دار مساوات؛ قوای مدركه‌ٔ امته افاضه‌ٔ فوایح هنر ومعرفت ایتمكله حیرت بخش جهانیان اولان شو آهنك عمومی‌ٔ حریت، ذوق آشنایان بزم مدنیتدن هرفرده استعداد وقابلیتی نسبتنده توزیع حس سعی وغیرت، وبو مساعینك بتون تفرعاتیله برابر برنقطه‌ده ، برمركزده اجتماعنی وبوصورتله قوای دولتك قابل انحلال اولماز بردرجه‌ده اتحادینی اقتضا ایده‌رك ملك وملتك یگانه استناد كاهی اولمق اوزره فدا كاران امتدن متشكل بروجود ذی حیاتك حصولنه مسیحانه نفخ روح همت ، وبو وجود ذی حیات ایسه تمادی‌ٔ ایام سلطنته وترقی‌ٔ شان جلیل خلافته داستان السنه‌ٔ عالمیان اولان جهانكیران ازمان سالفه‌یی واله وحیران ایده‌جك برمرتبه‌ٔ خارقه‌ده بیوك بیوك خدمت ایلدی . جمعیت بشریه‌كه شیرازه‌ٔ انتظامی اداره‌ٔ مشروعه‌ٔ مشروطیت ، واس الاساس انسجامی تعاون ومشورتدر ، او وجود ذی حیاتك مقصد اهم حریت پرورانه‌سی‌ده موجودیت شخصیه‌سنی مقررات مشكل براندازانه‌سنه اقتران ایدن فعلیات ایله اثبات ایده‌رك كسوه‌ٔ مقدسه‌ٔ خلافتله قبله‌كاه عالم اسلامیت اولان بنای معلای دولتی ركن ركین مشروطیته استناد، وحصن حصین مشورتله مصون الاندراس برشرفه‌ٔ جهان آرایه اعلا واصعاد ایتمكدن عبارتدر .

بناءً علیه مساعی‌ٔ خارقه‌ٔ مذكوره‌نك حصه دارانندن بولنان ارباب فیض قلم ؛ سانحات فكریه‌لرنده پارلایان بر بارقه‌ٔ عرفان ایله

مقصد مذكورك نصل برفكر حريته ، نخبهٔ اخوته ، امنيهٔ مساواته ، معموريت مملكته ، حصول آسايش وامنيته ، توزيع احسان وعدالته مستند اولديغنك دلائل عديدهٔ قناعت افزاسيله ايضاح و اثباتی صددنده صبح ومسانغمه طرازمنابر اعلان وتفهيم ، واصحاب رشد وهمم ده اصول مشروطهٔ ادارهنك موافق شرع شريف متين ، ومقتضای حكم قرآن مبين اولديغنی مادی ومعنوی عقلی وشرعی براهين قاطعه ايله تأمين ايچون طرف طرف پيرايه بخش كراسی تبليغ وتعليم اولمليلردر .

نصل اولمزكه ادارهٔ مذكوره حقايق امورك مابهالظهوری اولوب تناصر افكاردن عبارت اولان وجانب جليل الهيدن « وشاورهم فی الامر » نظم جليليله فرمان بيوريلان مشورت اوزرينه مبتنی اولديغی كبی موافق عقل و حكمت ، وعقل وحكمته موافق اولان هر كيفيتده داخل دائرهٔ شريعت بولنديغنك حقيله نامه بيلديرلمسی هر اهل قلم وفضيلته دينی بر وجيبهٔ ذمتدر .

بو عبد عاجزده ادارهٔ مشروطه ايله توأم ، ومساوات حقوق ايله يكقدم اولان اشبو نعمت عامهٔ حريتك و اساساً انسانلره مخصوص شو موهبهٔ سنيهٔ اخوتك قابل اولديغی قدر حسن محافظهسيله ايفای وجيبهٔ شكر وسپاسی نهبولده ممكن اولهبيلهجكنك ومعاذالله تعالی كفران نعمتله محروميت ابديهيه مظهريت آرتق بردها قابل انحلال اولميهجق بر عقدهٔ اسارت ديمك اولهجغندن بويله قورقونج بر رؤيا ايله پريشان ومعذب اولمقدن ايسه نهصورتله تنبه ونصل اسباب وسائطه توسل ايله تيقظ ايتمك لازم كلهجكنك

تصورات عميقهٔ دهشت افزاسيله تضييق فكر و وجدان ايتمكده ايكن ناگهان ، گوش جانمده شو نظم بديع قرآن ، بتون احتشام حقايق اتساميله معجزه پيرای بتيان ، وسر منزل مقصود سلامته من كل الوجوه رهنمای رشد وايقان اوليويردی . استعيذ بالله « واعتصموا بحبل الله جميعاً ولا تفرقوا .. الی .. واولئك هم المفلحون » [١] نظم جليل مذكور مدينهٔ منورهو جواری اهاليسنی تشكيل ايدن وزمان جاهليتده آرهلرنده مقتضای جهل ونادانی تام يوزيكرمی سنه نائرهٔ حرب وقتال دوام ايدرك نهايت فيض سرشار اسلاميتله انطفاپذير صلح ومسالمت ، وكوكللرندهكی عداوت وخصومتده هجرت سنيهٔ محمديه ايله مبدل محبت واخوت اولان اوس وخزرج قبيلتين عظيمتينی حقنده شرفنازل اولمشدر .

مآل منيفی : ای نور توحيد و اذعان ايله منور الوجدان اولان اهل ايمان سز طوپكز مادی و معنوی هر درلو سعادته موصل ، وكافهٔ كمالات بشريهيی كافل اولان حبل متين الـٰهيه يعنی قرآن عظيم الشانه اعتصام ايديكز و آندن آيرلمهيكز و جناب منعم حقيقينك اوزريكزده بولنان نعمت سبحانيهسنی ذكر ايلهيكزكه سز يكديكريكزه خصم جان ايكن جناب يزدان ؛ قلوبكزی تأليف ايدهرك بلطفه تعالی اخوان اولديكز ونار جحيمدن

---

[١] بو نظم جليل سورهٔ آل عمرانك يوز اوچنجی ويوز دردنجی آيتلرينی تشكيل ايدر . عامی « واعتصموا بحبل الله جميعا ولاتفرقوا واذكروا نعمةالله عليكم اذكنتم اعداء فالف بين قلوبكم فاصبحتم بنعمتهاخوانا وكنتم علی شفا حفرة من النار فانقذكم منها كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تهتدون . ولتكن منكم امة يدعون الی الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر واولئك هم المفلحون »

قورقونج بر حفره‌نك كنارنده وقوع تهلكه‌یه معروض بر حالده بولنور ایكن سزی آندن انقاذ وساحهٔ سلامته ایصال ایلدی . جناب رب العالمین سزه بویله بلیغ ومتین آیات صمدانیه‌سنی رجای هدایت اوزرینه اوله‌مكز ایچون تبیین ایدر . سزدن بر جماعت‌ده اولسونكه خیره داعی وعقل وشرعك استحسان ایتدیكی معروف ایله آمر وعقل وشرعك استقباح ایلدیكی منكردن ناهی اوله ، ایشته بوصفات كامله ایله متصف اولان جماعت آنجق داخل دائرهٔ فوز ونجاتدر . » دیمكدر .

خلاق جهان آفرین حضرتلری بونظم جلیلك ماقبلی اولان « یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله حق تقاته . . . » آیت كریمه‌سنده اهل ایمانه اولا باعث نجات دارین اولان تقوا ایله امر وفرمان بیوردقدن صوكره ، ثانیاً نظم جلیل مذكوری تشكیل ایدن ایكی آیت جلیله‌دن « واعتصموا » آیت شریفه‌سنده بقای ملیمزی وترقیٔ شوكت وشانمزی تمامیله وتفرعاتیله متكفل عروة الوثقای اعتصام اولان قرآن عظیم الشانك احكام ربانیه‌سنه متحداً ومتفقاً امتثال وتمسكله ، ثالثاً بونجه سنه‌لردوام ایله هزاران انسانلری خاك ایله یكسان ونیجه خانمانلری بی‌نام و نشان ایدن ظلمت عداوت وخصومتك بنعمته تعالی مبدل نور محبت واخوت اولمق كبی تجلی آور وقوع اولوب ایفای وجیبهٔ شكرگذاریسی برقاتدها استلزام ازدیاد ایدن نعم سبحانیه‌سنی تذكرله اراده افزای احسان اولیور . مجامع طاعات ، ومعاقد خیرات اولان شوارادات ثلثهٔ الٓهیه‌سنی خیره بخش چشم جهان بویله بر ترتیب بلیغ بدایع افشان ایله

فرمانفرمای عنایت اولمسنده‌كی حكمت ایسه بالجمله افعال انسانیه‌نك یارهبتله ویاخود رغبتله معلل اولمسنه اشارتدر .

اوته‌دنبری دفع مضرت ، جلب منفعت اوزرینه مصلحةً مقدم اولدیغندن جناب خلاق حكیم رهبتی . رغبت اوزرینه بالتقدیم اولا عذاب وعقابدن ترهیبه اشارتله اهل ایمانه اتقایی امر وبیان ، وبو اتقایی‌ده حبل متین الهیسنه تمسك واعتصام ایله امرك سبب وحكمتی اولمق صورتیله درمیان ، ثانیاً ایراث رغبت ایچون نعم سابقهٔ رحمانیه‌سنك تذكر اولنمسنی اراده واتیان بیورمشدر .

شو حالده باعث انتظام عالم ، وسبب سعادت نوع بنی آدم ؛ مكافات ومجازاتك لایق اولدیغی وجهله مساوات اوزرینه اجراسی اولدیغی ترتیب بدیع مذكور ایله بالبداهه تحقق ایدر . چونكه زمرهٔ اهل ایمان خلاق جهاندن ، اصحاب ناموس وحمیت بین الناس وقع وحیثیتنده حصول نقصاندن ، وبوایكی صفتدن تجرد له یالكز متمثل صورت انسان اولان شرزمهٔ ادانی‌ده جزای بی اماندن قورقارسه شبهه یوقدركه بوخوف وهراس سببیله جمعیت مدنیه‌نك دوام وتعالیسی ایچون آرانیلان بر حسن انتظام ، وتازیانهٔ مساعی وغیرت اولوب میزان عدالتك دیگر كفه‌سی . بولنان مكافات ایله‌ده او انتظام ملتزمده جالب نظر تحسین وتقدیر بركسوهٔ انسجام البته عیون آرای حصول اولور .

فقط بو رغبت و رهبت هرحالده مساعیٔ متمادیه ایچروسنده بولنان وبنای معلای مدنیتك ادوات اصلیهٔ جزئیه‌سنی تشكیل ایدن افراد ناسك ورای پردهٔ اشتغالنده مجهول قاله‌بیلمسی فطرةً رهین ضرورت اولمسنه وموقع اجرایه وضع اولنان برقانون نه قدر محتاج الیه

اولورسه اولسون واضعنك مثال مشخصی اولمق اوزره تعین ایتمش وحائز موقع امتیاز اولمش اولان مأمورینی طرفلرندن السنهٔ رسمیه ایله نشر واعلان اولنمدقجه اجرای تطبیقاتنه کیدلمسی موافق حکمت ومصلحت اوله‌میه‌جغنه مبنی جناب حکیم مطلق اهل ایمان وتوحیددن بر فرقه‌نك ده ابنای جنسنی خیره دعوت ومعقول ومعروف ایله امر وفحشاء ومنکردن نهی ایتمك صورتیله ناطقه جنبان ترهیب وترغیب اولمسنی مذکور « ولتکن منکم ... » آیت ثانیه‌سیله فرمان، وآیات متقدمه‌ده نفوس انسانیه‌نك استکمال فضائل وتهذیب اخلاقیله امر ایتدیکی کبی بو آیت کریمه ده ده انسانلره ابنای جنسنك ارشاد وتربیه‌سی لزومنی اتیان بیورمشدر .

وارستهٔ اشتباهدرکه دعاة خیرات ، نهات منکرات اوله‌رق اخصاء کمال فلاح اولان جماعت « اشیای مذکوره‌نك حکمت وشریعته صور تطبیقیه‌سی بیلنمدکجه نه دعوت نه‌ده امر ونهی ممکن اوله‌جغندن » آنجق علم وعرفان کندیلریله وکندیلری علم وعرفان ایله قائم اولمق صورتیله شوایکی قیامدن حاصل اولان شرف علمی حائز وحکمت شرعیه وموعظهٔ حسنه ایله خلقی طریق حقه داعی اولان علمای امتدر .

یوقسه « دام تزویر مکن چون دیکران قرآن را » مصرع برجسته‌سنك ماصدقی اولوب علومی احتراصات نفسانیه ومنافع خسیسهٔ شخصیه‌سنه وسیلهٔ حصول ایدن وامر ایتدیکی خیراتی تارك ونهی ایلدیکی منکراتی فاعل اوله‌رق

« وغیر تقی یأمر الناس بالتقی »

[١] « طبیب یداوی الناس وهو مریض »

بیتنه اقوالیله افعالیله انجق کندیسی محل تطبیق بولنان ارباب معلومات دکلدر. کرچه بونلر ضریر مشعله‌دار کبی انوار علم وفضیلتلرندن بشقه‌لرینی مستنیر ایتمك اقتدارینی احراز ایتمشلرسه‌ده قلوب مستفیدین‌ده قولاً تجلی بخش انوار ، وفعلاً تصفیه پیرای آثار ، وحال وکمالیله مقتدا به احرار و ابرار اولمق شرف جهان قیمتی آیت جلیلهٔ مذکوره‌نك تحت لوای منطوقنده بولنان علمای عاملینك خصیصهٔ قدسیهٔ شانیدر ، ایشته « العلماء ورثة الانبیاء » حدیث رسالتپناهیسی ده انجق بو زمرهٔ مقدسه‌نك عنوان جلالت نشانیدر.

ایمدی ایچنده بولنمق شرفنه وحصه‌دار مفخری اولمق بختیارلغنه نائل اوله‌رق دوام و ترقیسنی اجل آمال اتخاذ ایلدیکمز شو محیط حریته ، شو منطقهٔ سلامت ملته کوره آیات قدسیهٔ مذکوره‌دن استنباط ایله واجب الامتثال کوردیکم نتائج جلیله‌یه کلنجه ؛ نسخهٔ کبرای اکوان اولان انسانلغك خصیصهٔ شان فطرتی اولوب جمعیت مدنیه‌نك دوام انتظامی ، ومعاملات بشریه‌نك محافظهٔ انسجامی نقطهٔ نظرندن یالکز احکام جلیلهٔ شرعیه و قوانین موضوعهٔ ملیه ایله مقید اولدیغی حالده اخیراً شخصی بر طاقم منافع جزئیه ، و کیفی بر آلای اغراض نفسانیه اوغورنده کابوس استبداده فدا ایدیله‌رك متصل سلاسل اسارت پیمای نفاق ایله تضییق وتحدید ، ومسلسل

---

[١] مال بیت « ابنای جنسنه تقوا ایله امر ایدن برغیر متقی ؛ کندیسی خسته اولدیغی حالده ناسه مداوات ایلیان دوقتور کبیدر . »

اغلال تحمل فرسای اعتدا ایله بند و تقیید اولنان و اغلال مذکوره‌نك هرچه باد آباد ؛ سیف صارم جهاد ایله رستم پسندانه بر صورتده قطع و تفریق صره‌سنده اعضای بدنیه‌سندن بر قاچ پارچه عضوی ده فدا ایدلمدکجه شو زنجیر جانگداز استبداددن تخلیصی قابل اولمیان شاهد دلارام حریت ؛ مادام که امیرالمؤمنین پادشاه حریت آیین افندمز طرفندن تبعهٔ صادقهٔ عثمانیه‌لرندن فرد آفریده‌نك اینجینمسنه رضا کوسترلمکسزین قیودات مذکوره‌دن تجرید ایله آزاد و احسان ، و بعدما یکانه امل شاهانه‌لرینك‌ده حریت اصلیهٔ مذکوره‌نك ادامه‌سی حقنده بر وثیقهٔ رسمیهٔ تعهد دیمك اولان قانون اساسینك قطعیاً محافظه‌سیله احکام مندرجه‌سنك بلاتأخیر اجراسی اولدیغی تأمین و اعلان بیورلمش و بو وثیقهٔ مشروطیته استنادا بونجه سنه‌لردر مادی و معنوی اختلاف مقاصد سببیله متشتت ، و تضاد افکار یوزندن میدان مخاصمه‌ده هر آن بر قوهٔ مصادمه کارانه ایله ثابت اولان کوکللر ؛ مادام که جمال دلفریب مساواتك آیینهٔ عدالتپیرای حقوقده جلوه‌نمای مسعدت ، و بتون اولاد حمیت نهادك ساحهٔ غرای وطنده هم آهنك اخوت اولمسی کبی مفاخر فیض حریتله غبطه فرمای اغیار و احباب برشکل وحدت اکتساب ایتمشدر .

بویله دبدبهٔ دولتی درك اسفل اضمحلال و فنادن موقع بالا ترین اعتلایه ، و کوکبهٔ ملتی حضیض اختلاف و نفاقدن ذروهٔ شعشعه‌دار اتفاقه چیقارن نعمت عظمای الٰهیه‌نك حیات ملیه‌مزه تعلقی جهتیله هر فرد عثمانی ایچون درجهٔ وجوبده بولنان بقا و محافظه‌سی مسئلهٔ مهمه‌سنی ذکر اولنان اشبو یکی آیت جلیله‌نك احتوا ایتمسی ، و محافظهٔ

مطلوبه‌نك اوچ رکن رکین ایله مشروط ، و انلرك کمال اهمیتله ایفا و اجراسنه منوط اولدیغنك ده سببك خصوصیتی حکمك عمومیتنه منافی اولمیه‌جغی اعتباریله نظم مذکور سبحانیده مندمج بولنمسی الحق حیرتبخش علمای راسخین ؛ جلائل معجزات قرآنیه‌دندر .

اسلامیت ، شکر نعمت حریت

ارکان مذکوره‌دن برنجیسی اشبو نعمت مقدسهٔ حریتی هیچ بر وقتده ، هیچ بر صورتله نظر دقتدن دور طوتمیه‌رق دائما بر حس دیانتپرورانه ایله احتیاجات اجتماعیه‌مزه توفیق ، و وجائب مقدسهٔ مشروعیه نقطه‌سندن‌ده معاملات ملیه‌مزه تطبیق ایله ایفای حق شکران ، و باب ادای شکرانده موجودیت کلیه‌مزله استعمال جسم و جان ایده‌رك استزادهٔ نعمت یزدان ایتمکدر .

زیرا « شکر نعمت نعمتت افزون کند ٭ کفر نعمت ازیدت بیرون کند » [١] بیتی بو بابده دستورالعمل حکمت اولدیغی بدیدار ، و جوهر جهانبهای حریتمزی دائرهٔ احکام شرعیه‌دن و قوانین موضوعهٔ مدنیه‌دن خارج بر صورت استثنائیه‌ده استعمال ایله العیاذبالله تعالی کفران نعمت وادیٔ هولناکنه پویان اولمق ایسه « ولئن کفرتم ان عذابی لشدید » فرمان سبحانیسنجه بادیٔ محو و هلاك ایدوکی وارستهٔ قیدتذکاردر. استبداد نه‌ایدی ؛ بالجمله منافع

[١] مآل بیت « نعمته شکر نعمتکی افزون کفران نعمت ایسه او نعمتی الکدن بیرون ایدر »

بشریه‌یی جامع شرع شریف ، ومصالح عباد اوزرینه مبتنی قانون منیف ایله محفوظ ومحمی اولان حقوق عباده تجاوز وحریت شخصیه‌یه تعدی دکلمی ایدی ؟ شوحالده بزقوهٔ حریتی خلاف شرع وقانون بریولده استعمال ایدرسه‌ك دماء شهداء ومداد علماء کبی مقدس برضمان جهانبها مقابلنده رفع واستبعاد ایتمش اولدیغمزی ظن ایده‌رك اعلان سرور وبختیاری ایلدیکمز استبدادی یکیدن احیا واعاده ایتمش اولمازمی یز ؟

مستغنئ بیان اولدیغی اوزره انسان « ایحسب الانسان ان یترك سدی » نظم جلیل صمدانیسنجه اقوالنده ، افعالنده مطلق العنان اوله‌رق ترك اولنمدیغنه کوره حریت ؛ آداب عمومیهٔ ملیه واحکام جلیلهٔ شرعیه دائره‌سنده جاری اولورسه حریت اولور .

غیرك حریتنی اخلال ایدن وقیود وحدوددن وارسته اولان حریت ایسه خصیصهٔ انسانیت اولمسی شویله طورسون حیات حیوانیتدن ده آشاغی برکیفیت اولدیغنده شبهه وارمیدر ؟

بناءً علیه نعمت حریت ؛ عقلاً وحکمةً ماوضع لهنه صرف اولنمق وجیبهٔ ذمت عبودیت اولور .

ماوضع لهنك غیرینده استعمال نعمت ایسه دکل شکر ومحمدت ؛ بلکه کفران نعمتدر . کفران نعمت‌ده محافظهٔ حریتك اس الاساس استنادی اولان ارکان ثلثهٔ مذکوره‌دن برینك زوالنی استلزام ایده‌جکندن بوحال وحرکت ؛ هیئت اجتماعیه‌مز ایچون نصل غیرقابل تلافی برمضرت، واسایش وامنیتك وآهنك عمومی ملتك

اختلالنی داعی اولمق جهتیله‌ده نه دهشت انکیز برمصیبت تشکیل ایده‌جکی آرتق تصور بیورلسون .

اعتصام بالکتاب

ایکنجیسی هیئت مشخصهٔ دولت، وبالعموم افراد حمیت پروران امت ؛ درجهٔ وسع وقدرتنه ، مرتبهٔ حال ومعیشتنه ، ایجاب صفت ومکلفیتنه کوره جامع کافهٔ کمالات بشریه وکافل مصالح عامهٔ مدنیه اولان قرآن عظیم الشانه کمال اهمیت وصفوت ؛ وحسن اعتقاد ونیتله متمسك واعتصام ، وآندن سرمو آیرلمامغه عزم واهتمام ایتمکدر

نصل آیرلمق جائز اوله بیلورکه مدنیت صحیحهٔ اسلامیه‌نك استنادگاه حقیقتی اولان خلاق جهانه قارشو مکلف اولدیغمز وظائف عبودیت وعباداتی ، وابنای نوع انسانه قارشو وظیفه‌دار بولندیغمز حقوق ومعاملاتی ، ودولت ومملکته قارشو درعهده ایلدیکمز مساعی وخدماتی ؛ عقول بشرك طبقهٔ علیاسنی احراز ایدن دهاتك افکار منوره‌سنی بیله پك زیاده مظلم کوستره‌جك قدر پارلاق ، ومعالم راسخینی حضیض سافلده براقه‌جق درجه‌ده علوی براسلوب ساطع ایله بیان ایدن قرآندر .

تکملات انسانیه‌یی متکفل مکارم اخلاق وعاداتی ، وتجملات اجتماعیه‌یی متضمن عدالت ومساواتی ، ومحافظهٔ حقوق وانتظام اموری تأمین ایدن مکافات ومجازاتی ، وبقای ملیمزك مرکز اعتدال

و تعـاليده ادامه‌سنی ضامن اوله‌جق صورتده اهلنـه لزوم توديع اماناتی امر ايليان ينه‌قرآندر .

ايمدی بالجمله احوال خصوصيه واحتياجات عموميه‌مزده عقل وخيال بشرك فوقنده لاهوتی برادا، وبلاغت وفصاحتك حيرتبخش بلغای جهان اوله‌جق درجه‌ده عالی برمرتبه‌سندن آلهی بر لسان اعجاز نما ايله كشف حقايق ايدن قرأن بديع البرهانه اعتصام ايتمز ايسه‌ك بزه رهبر سرمنزل سلامت ورهنمای طريق فيض وسعادت اوله‌جق برحبل المتين تمسك آرتق هانكی كتاب هانكی قانون اولور « فبأی حديث بعده يؤمنون »

بويله ايسه كتاب اللهه اعتصام ايده‌لم ؛ تفرقهٔ امتی ايجاب ايدن اقوالدن وبين الاخوان اتحاد ومحبتی حل وازاله ايده‌جك افعـالدن اجتنـاب ايليه‌لم ؛ لوازم مدنيت اولان حريت و مساوات نظر حقيقتده مقتضای احكام شريعتدر . شمدی‌يه دكين خلاف شرع مبين ظهور ايدن كافهٔ احوال و معاملات ايسـه قيودات دينيه آغرلغنـدن تجرد ايتمك ايستـه‌ين بعض سـبكمغزانك لاابالیـانه حركتلرينك و رجال مستبدهٔ حكومتك ميادين استفاده‌يی توسيع ايتمك ايچون تأسيس ايلدكلری طرز اسـتبداد واعتسـافك آثار سيئه‌سندن بشـقه برشی دكلدر . اوليه‌جك كبی چاليشمق ، يارين اوله‌جك كبی عبادات ايله‌اشتغال ايلمك مسلمانلرك وظائف انسانيه‌لرندندر .

انسانك منفعتی‌ده مضرتی‌ده كندی كسب يدندن عبارت اولديغی

وانسان آنجق سعی وعملی درجه‌سـنده دنيوی واخروی مسـتفيد اوله‌جغی حقيقتی‌ده معجزات جليلهٔ قرآنيه‌دندر .

تجلی آشنايان وحی الهام ؛ انبيای عظامدن هر برينك بر صنعتله تأمين معيشت ايده‌رك نمونه نمـای اخلاف اولدقلرينی واسـباب ظاهره‌يه تشبث ايتمكسزين خير الرازقين حضرتلرينه متوكل اولانلری ثانیٔ خلفای راشـدين فاروق عدل آيين افندمزك متأ كلندن عد ايتدكلرينی كتب سير بزه خبر ويرميورمی ؟ بناءً عليه حبل متين الهی‌يه شدتله تمسك ايده‌لم .

هوا وهوسمزه تبعيت يوزندن وقوعه‌كلان اختلاف افكار سببيله حق وحقيقتدن آيرلميه‌لم ؛ براً راحله بند عزيمت ، وبحراً سفينه سوار حركت اوله‌رق توسـيع كسب وتجـارت وتأمين امر معيشت ايتمكلكمزی « فامشو فی مناكبها وكلوا من رزقه » آيت كريمه‌سـيله قرآن حكمتبيان بزه فرمان، وارزاق محليه‌نك حبسيله ابنای جنسنك مابه الانتعاشنی تضييق ايدن محتكرلرك ملعون وبرای تجارت خارجـدن جلب حوايج ايليـانلرك مرزوق اوله‌جغنی « الجـالب مرزوق والمحتكر ملعون » حديث شريفيله سـيد المرسلين افندمز بيـان بيورميورمی؟ شو دلائل جلائل مدنيت ؛ پيشكاه ابتصارمزده تجلی نمای شوق وغيرت اولوب طورورکن آرتق زمان جاهليتك انسانلری كبی اوبله اختياركمين اصطياد، وخلاف ديانت برطاقم احوال واقوالی اعتياد ايله ايقاد نائرهٔ فتنه وفساد ايتميه‌لم بلكه حضرت قرآنك امرينی طوتوب نه‌يندن قاچينمقده اتفاق واتحاد ايليه‌لم ؛ چونكه هر امر يله بزه بيكلرجه منافع مدنيه تأمين وتخصيص ، وهر نهيله بزی قابل تعداد

واحصا اولمیان مضرات مادیه و معنویه‌دن تخلیص ایدن قرآن حکیم اولدیغی بیك اوچیوز سنه‌لك عالم اسلامیتك دور تعالیسی دائما محافظهٔ احکام قرآن زمانه ، ودور محوو پریشانیسی‌ده اهمال وتکاسل اوانه تصادف ایتمکله تحقق ایدن بر قضیهٔ محکمه‌در. احسان وعدالت ، واهلنه تودیع اماناته امر ایدن وفحشاء ومنکردن وغیرك عرض وجانه تجاوز وحقوقنه بغیر حق تعدیدن نهی ایدن قرآن دکلمی ؟

کنه مدنیتی تشکیل ایدن اللهه ، رسول اللهه ، اولوالامره اطاعتله وماهیت انسانیه‌یی تصویر ایدن مخلوقات الهیه حقنده ابراز مأثر شفقتله تکلیف ایلیان قرآن دکلمی ؟

دشمن ایله مقاتله و آنلره حقیله مقابله ایچون تأمین غلبه وتزیید قوت ایده‌جك هر درلو مهمات حربیه و آلات وادوات عسکریه‌یی و آخورلرده طویله‌بند حرکت کوجلی قوتلی آتلری اعداد و آماده ایدیکز » مآلنی حاوی « واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخیل » آیت کریمه‌سنی بر کره پیشگاه نظر دقت وتقدیسه آله‌لم؛ آیت مذکوره بر دولتك ، مشروطیت اداره‌یه مالك واحکام مقدسهٔ شرعیه ایله مقید بر دولتك تزاید شان وشوکتنی ، وتعالیٔ احتشام وعظمتنی ، وحصون وحدودینك تجاوز اعدادن محفوظیتنی ، وبقای حکومت واستقلالیتنی ، وبر ملتك ، عادات ملیه‌و آداب دینیه‌سنی محافظه ایله دیکر قومه دیکر ملته سفاهتده ، هوا وهوسه تبعیتده تقلید مجرددن متجانب ، ومقتدابه اجانب اوله‌جق صورتده حلیهٔ علم ومعرفتله متحلی بر ملتك ترقیٔ فیض وسعادتنی ، ومحافظهٔ آسایش وامنیتنی ، وهیئت اجتماعیه‌سنك محوو پریشانیدن سلامتنی ، وقلباً حضور

ووجداناً راحتنی تأمین ایدن وسائل مکنتك استحصالی ، ووسائط سطوتك استکمالیله بزه امر ایتمیورمی ؟.

بوکون مشروع ویاغیر مشروع وسیله‌لر احداثیله بزه هجوم ایده‌جك وخاك پاکی آبا واجدادمزك خون شهادتیله تخمیر اولنمش اولان وطن مقدسمزی پامال خیول غارات ایتمك آرزوسنده بولنه‌جق دشمنلرله مقاتله ، وشان وشوکتمزك حقیله محافظه‌سی اوغورنده عثمانلیلغه مخصوص بر حماست فطریه ایله آنلره مقابله ایچون آیت جلیله‌ده‌کی قوتك معناسی اولمق اوزره بوندن اون اوچ عصر مقدم مدنیهٔ علم وعرفان ، رسول ذیشان افندمزك خبر ویردیکی رمیك شکل تکملی اولان ماوزر ومارتینی تفنکلرینه وقروپ طوپلرینه وشرپنللره ، وملکتك شرایین حیاتنی تشکیل ایدن عسکری وتجاری یوللره وشوسه‌لره ، ووسائط نقلیه‌نك روح کمالی اولان شمندوفرلره ، وسواحلمزی ولیمانلریمزی تجاوز اعدادن تحت محافظه‌ده طوته‌جق دونمالره ، وسیار بر قلعهٔ آهنین اولان زرهلیلره‌وزرهلی قراوزورلره ، طورپیدو وطورپیللره ، ووسائل مخابراتی تأمین ایده‌جك تللی وتلسز طرق برقیه‌یه وبالونلره ، وبو آلات حربیه وترقیات صناعیه‌نك موقوف علیهاسی اولان دار التدریس ودار الفنونلره ، دار الصناعه‌لره وترسانه‌لره ، فابریقه‌لره وطوپخانه‌وحوضلره وحده‌خانه‌لره ، وبونلری شکل ادارهٔ دولتك اقتضا ایتدیکی وبری وبحری قوای مادیهٔ سلطنتك ایجاب ایلدیکی وجهله استحصال واستکمال ایلیه‌جك کاشفلره ، مخترعلره ، مهندسلره ، معلملره ، ارکان حربلره ،

شركتلره، الحاصل ارباب هنر وصنعته، اصحاب علم ومعرفته احتیاجمز محتاج بیان وبرهانمیدر ؟

شو احتیاجات بدیهیه‌نك وسع وقدرتك یتشدیكی درجه‌ده رفع وازاله‌سی وامر مدافعه ومقابله‌نك شانلی، شرفلی، برصورتده تأمین اسباب حصولیه‌سی بابنده‌كی « مااستطعتم » كلمهٔ مبجله‌سنك مشتمل اولدیغی احاطهٔ افراد وجامعیت، وبناءً علیه اعداد قوت وقدرت ملت ایچون هرفرده تشمیل ایتدیكی مسئولیت؛ قرآن لامع التبیان كبی استنادگاه جلیلی بولنان دین اسلامك جمعیت مدنیه‌یه وهیئت اجتماعیهٔ بشریه‌یه خادم اولدیغی قدر عالمده هیچ بردین هیچ برمذهبك خدمت ایتمامش وایتمیه‌جكنی؛ وشو حالده اسلامیت عین حكمت ومحض مدنیت اوله‌رق مشروع، جامع كافهٔ احكام وزبدهٔ ادیان برموهبهٔ ملك علام ایدوكنی معجزات قرآنیه‌دن اولمق اوزره اثبات ایتمزمی ؟

بناءً علیه مفسر قرآن نبی آخر الزمان افندمز « قرآن حبل متین الهیدر عجائبی نهایت بولمز وكثرت رجوع ایله طراوت وحلاوتی زائل اولمز وهركیم آنكله قائل اولورسه صادق وهركیم آنكله عمل ایدرسه راشد وهركیم اكا اعتصام ایلرسه صراط مستقیمه مهدی اولور » بیورمشدر .

فلهذا اقوالمزی ممكن اولدیغی قدر حكم قرآنه توفیق ایده‌لم كه محرز نصاب صداقت؛ واعمال وافعالمزی او كتاب ناسخ الادیانه تطبیق ایلیه‌لم كه سالك مسلك رشادت اولمق شرفنه نائل اوله‌لم؛ عروة الوثقای اعتصاممز قرآن جلیل البرهان اولسون كه صراط مستقیمه هدایت ودارینده سلامت بوله‌لم؛ اونور عین عالم افندمز دیگر برحدیث شریفنده‌ده

« محقق شو قرآن حكمتبیان حبل متین ربانی، نور مبین سبحانیدر امراض قلوبه شفای نافع ومتمسكلرینی، خطا وذللدن محافظ برامر بارعدر » بیوردی .

بوندن تحقق ایدییوركه بزی مركز سلامت اوزرینه دوران ایدن محیط حریتمزده تدریجاً سرمنزل سعادته ایصال ایده‌جك، وظلمت استبداد واعتسافی نور عدالتله ازاله ایده‌رك ارباب بصیرته شهراه حقیقتی ارائه ایلیه‌جك قرآندر .

سیأت افعال، ردائت اخلاق امراض مهلكه‌سندن بزی شفایاب سلامت ایده‌جك، وبالجمله اقوال وافعالمزده محو واستقبال ایتمك شانندن اولان خطیأت سیاسیه واختلافات دینیه‌دن بالمحافظه برموقع عالی العال امنیتده طوته‌جق ینه قرآندر .

بو حكمته مبنی سرنامهٔ كتاب انبیا علیه اكمل التحایا افندمز دیگر برحدیث شریفنده‌ده « آگاه اولولكه سزه بن ایكی آغیر شی ترك ایدییورم انك بریسی حبل المتین اعتصام اولان كتاب الله در كه هركیم اكا تبعیت نمای اقتدا اولورسه سالك طریق هدایت وهركیم انی ترك ایدرسه پویان وادیٔ ضلالت اولور، دیگری ده اهل بیتمدر » بیوردی .

ایمدی بورایه كلنجه‌یه دكین معجزات قرآنیه‌نك فروغ آفتاب تجلیاتندن برذره، ومحیط بیكران فیوضاتندن برقطره بیله اوله‌مز درجه‌ده بسط وتمهید ایدیلان حقایق لدنیه‌سندن مستبان اولدیغی اوزره ایچ یوزی ارباب عرفان وبصیرته آماده، وطیش یوزی برصحنهٔ تماشای فوق العاده اولان جامع الجهتین شو پازار داد وستادفناده طالب

رشد وهدایت اولانلر شبهه یوقدر که متمسکین قرآن، وکرفتار کریوهٔ بغی وضلالت اوله‌جقلرده تارکین حکم فرقاندر. شوحالده دینوی نعمت مقدسهٔ اخوتله واخروی نجات وسلامتله متنعم وبختیار اولمقلغی آرزوایدن اخوان کرامه لازم اولان حال؛ ملجأ وپناهمز، نبی شفقت اکتناهمز افندمز حضرتلرینك «قریبا بر طاقم فتن وقوعیا فتهٔ ساحهٔ ظهور اولور سزك ایچون آندن مخرج رها، اول وآخر کلن وکله‌جکلرك اخبارینی ومیانه کزده جریان ایده‌جك احوالك احکامنی حاوی حبل الٰهی اولان کتاب خدادر» مآل عالیسنی متضمن حدیث شریفیله هر آن ره راست· استقبالمزده تموج نمای طوفان اوله‌جق سیلاب فتن وکرداب محندن برمرسای سلامت اولمق اوزره ارائه بیوردقلری وحی منزل سبحانی‌یه اعتصام وامتثال ایتمکدر.

اویله وحی منزل سبحانی که خیر وتقوایه، مدارس ومساجد، مکاتب ومعابد، تکایا وزوایا کبی معالم اسلامیه‌یه، وایتام‌خانه وخسته‌خانه، دارالعجزه ومسافرخانه، طرق ومعابر وعلوم ومعارف کبی منافع عمومیه‌یه خادم خیر وتقوایه تعاونله؛ واثم وعدوانه، حقوق اللهی تعدی، حقوق عباده تجاوز، هوا وهوسه تبعیت وغیر مشروع تقاضای شهوت، شهادت زور، واخذ رشوت، قتل نفوس ونهب وسرقت، ایقاع فساد وفتنه واخلال آسایش وامنیت، اجرای اغراض وامانته خیانت، افك وبهتان وکذب وسعایت، استبداد واعتساف وبالجمله منهیات کبی اثم وعدوانه عدم تعاونله امر ایده‌رك نصل بر منهاج قویم، وغیرقابل تغییر نصل برقانون قدیم اولدیغنی مندرجات حقایق بیناتیله اثبات ایتمشدر. پیشکاه ابتصارمزده بویله برقبله نمای حقیقت، وقسطاس

مستقیم حکمت برق اوروب طورر کن آکا اعتصام وامتثالی ترك ایله وادئ تفرقه واختلاله، وکریوهٔ اختلاف وقیل وقاله دوشمك مقتضای جهل وضلال اولمازده نه اولور. ایشته اشفق امت ذات حضرت رسالت افندمز بوحقیقته دخی اشارتله «ای معشر اصحاب وامت تحقیق جناب رب عزت سزك ایچون اوچ شیئه راضی واوچ شیدن ساخط اولور. راضی اولدیغی اوچ شی انجق ذات حضرت پاك الٰهیسنه عبادتله اکا برشیئی شریك اتخاذ ایتمه‌مکز وحبل الله اولان قرآن مبینه مجتمعاً اعتصام ایدوب متفرق اولمه‌مکز وسزه ولی الامر اولمسنی تقدیر ایتدیکی امرایه احوال مشروعه‌ده اطاعت ودعا ونصیحت ایتمکزدر. ساخط اولدیغی اوچ شی‌ده خیر وصوابی مفید اولمیان قیل وقال ومعاصی یولنده صرف وتبذیر اولنمق صورتیله اضاعهٔ اموال ومالایعنیده کثرت سؤالدر» بیوردی.

لله الحمد والمنه لواء الحمد محمدی التنده مستظل توحید واذعان، وحائز سیف وقلم اهل ایمانمز؛ مادامت الحیاة معاملات دینیه وآداب ملیه‌مزده قابل تزلزل اولمیان بررابطهٔ اعتقادایله تابع احکام قرآنمز؛ پادشاهمز جانشین خلافت کبرا، وکیل رسول کبریادر. شوحالده موافق کتاب وسنت اولان وجناب حقه قارشو تشکیل معصیت ایتمیان احوال واقعه واصول مشروعه‌ده آکا اطاعت وحصول موفقیتنه وتزاید شان وشوکتنه دعا ایله ترطیب السنهٔ تابعیت وبونجه مشاغل مهمهٔ سیاسیه وغوائل هائلهٔ متمادیه ایچنده بولنان حکومتمزده امکان وزمانك مساعد اولدیغی وجهله نصیحت ومظاهرت، واصلاحات مطلوبه‌نك حیز حصوله ایصالنده استعجال کوسترمیه‌رك

تقسيم اعمال قاعده‌سى اوزرينه ابرازمأثر معاونت لازم كلزمى .؟

زيرا خيرخواهان دين ودولت ايچون وجيبهٔ ذمت صداقت بر طاقم واهى اعتراضات ايله القاى مشكلات اولميوب بلكه حقيقى ارشادات وقانونى معروضات ايله استحصال موفقيت وتسهيل مصلحتدر. جناب حكيم مطلقك سوديكى ده‌سومديكى ده انسانلرك حصول سعادتنه وبعض اشيانى تحليل وبعضينى تحريمى ده جمعيت بشريه‌نك سلامت ومنفعتنه عائد بيكلرجه مصالح وحكمى متضمن اولديغى پيش نظرانصافه آلنورايسه اوامر الٓهيه‌يه اقتران ايله معروفيت ومشروعيتى،ونواهى صمدانيه‌نك مواردى اولمقله عدم جوازوحرمتى ثابت اولان احوالده تفرقهٔ امتدن بشقه بر نتيجه‌يى منتج اولميان قيل وقالدن،وماوضع لهنك غيرى‌يه مصروف اولمق جهتيله تبذير و اسرافدن بشقه بر معنايى افاده ايتميان اضاعهٔ اموالدن مجانبت ده شبهه يوقدركه محض حكمت وعين مصلحت اولديغى تحقق ايدر .

عدالت برشيئى موضعنده استعمال ايتمكدن عبارت اولديغنه كوره ماوضع لهنك غيريده استعمال نفوس ، استعمال صلاحيت ، استعمال قلم ، استعمال قدرت ، استعمال مال؟ استعمال همت‌ده ظلم صريح اوله‌جغندن عدالتى اولا معاملات شخصيه‌مزه تطبيق ايده‌لم كه معاملات عموميه‌ده‌ده نائل عدالت اولمق نعمتى آيينهٔ تيسرده تجلى نماى ظهور اولسون .

مقاصد خيريهٔ شخصيه و منافع عامهٔ مدنيه تعقيب ايدلميه‌رك سائقهٔ اغراض ايله ايلروسوريلان سؤاللر دائما داعئ مناقشه وجدال ، وبلا ضرورة مالايعنى ايله اشتغال اوله‌جغى جهتله آرتق هرشيئى

اوبله تجسس وسؤال ايله مغضوب ملك متعال اولمقدن ايسه بروجه مشروح امر الٓهى وحكم حديث جناب رسالتپناهى‌يه توفيق حركتله حقيقةً حر و آزاد اولمغه چاليشه‌لم كه دنيوى اتحادواخوت، واخروى نجات وسلامت حاصل ، و افراد امت ده تفرقه وبالاخره ندامتدن محفوظ قاله بيلمك نعمتنه نائل اولسون .

بوبابده قلبنده نور ايمان وديانت ، وكوكسنده جوهر كرانبهاى حميت، ووجداننده صفوت وسلامت، وفكرنده حسن نيت وصداقت ، و وجودنده آثار حيات وقدرت اولان هر عثمانلى كندى حسابنه وطندن، آغوش شفقتنده يتشديره‌رك ظلال سيوف شجاعتنه صيغنديغى اولادندن ياره‌لى آرسلان كبى استمداد ايتمكده بولنان وطندن البته حصه‌دار مسئوليتدر .

صائم رمضان كبى شمدى‌يه قدر بزى محروم نعمت حريت ومهجور صفاى معدلت ايدن شمس اقبال استبدادافول، و وقت افطارعدل ودادحلول ايتدى . اطعمهٔ اخوتدن ، اشربهٔ مساواتدن شهدآلود مذاق سعادت اولدق ؛ بخشايش الٓهى اولان شونعمتك دور نمايشى كذران و « اولور عارض كرانلق صائمه افطاردن صوكره » حكم طبيعيسنجه دور تفكر وسكون نمايان اولدى . دوشونه‌لم ؛ دوشونجه‌لريمزدن سفينهٔ خلافتى مرساى سلطنتده لنكرانداز شوكت اولديغى حالده طوته‌جق ، وياخودانى درياى بى پايان فيض استقبالده بادبان كشاى سير وتعالى ايده‌جك قوتلر ، اتفاقلر تشكيل ايده‌لم . اجزاى مرطوبهٔ بخار حضيض خاكداندن اوج آسمانه تصاعدايده‌رك لواقح رياح ايله تألف وتكاثف ايتمدكجه سحاب باران؛ وقطرات باران ده طبقات ارضده

حاصل ایتدیکی انهار سبیله بر وادیده اجتماع ایلدکجه بحر عمان اولدیغی کبی افکار امتده دین و خلافتك ترقیٔ شان و سطوتی امرنده متیقظانه و دیانتپرورانه بر کتلهٔ ائتلاف و اتفاق شکلنی آلدقجه بز حدیقهٔ بدایع طبیعت اولان ممالکمزی اروا ایدهجك باران فیض وهمت ، و آمال ملتده ملك ودولتك تزایدامنیت ومعموریتی وادیسنده حیدر پسندانه ودور اندیشانه بر صورتده جایکیر اجتماع اولدقجه کشتیٔ اسلامیته بر مجرای رفاه وسلامت تشکیل ایدهجك عمان عزم وقدرت حکمنی کوسترهمز .

بو کون ملل غربیهنك محیر العقول اولان تعالیات وترقیاتی ، وبلاد و امصارینك غبطه فرمای جهان اولهجق درجهده تجددات وانتظاماتی ، وملت عثمانیهنكده ارباب انصاف وعرفانی درین درین تأثرلرله اغلادن وبالجمله خیرخواهانی اوکولمزیارهلرله اسیر بستر آه وفغان ایدن تدنیاتی ایچون بر سبب حقیقی ، بر مأخذ صحیح آرانلق لازم کلسه دین مبین محمدینك بر وجه مشروح احکام جلیلهسنه کوره آنلرك بزم شرائط مدنیهمزی واخلاق اسلامیهمزی تحقیق ایله کندیلرینه مال ایتلرندن ؛ بزمده آنلرك فواحش ورزائلنی تقلید ایدهرك آرتق قدر و قیمتدن دوشمش اولان او کهنه امتعهٔ مدنیهلرینی وعادات ملیهلرینی مال بولمش مغربی کبی تهالکله آلهرق استعماله قالقشمهمزدن عبارت بولندیغی حقیقتی درحال انکشاف ایتمزمی ؟

بناءً علیه تکرار ایدرم که دینمزك وکتاب مبینمزك ، آداب ملیه واحکام شرعیهمزك قدرینی بیلهلم ، یکوجود ، یکزبان ، یك امل ، یك وجدان اولهرق بزه هر حقیقتی و بتون تفرعاتیله طریق ترقیی

وشهراه مدنیتی ارائه ایدن حبل المتین الٓهی یه اعتصام ایدهلم . ایشته حدیث ، ایشته حکمت ، ایشته کتاب مبین .

هذا بیان للناس وهدی وموعظةٌ للمتقین

اسلامیت ، امر بالمعروف ونهی عن المنکر

ارکان مذکورهدن اوچنجیسی مقام جلیل خلافتك تحت قوماندا سنده بولنان سفینهٔ اسلامیتك طائفهٔ مخصوصهسی حکمنده اولان قوهٔ اجرائیه وعلمای دینیهنك ، وراثت انبیایی احراز ایدن علمای دینیهنك او سفینهنك یولجیسی مثابهسندهکی افراد اجتماعیهیی احکام شرعیهنك و آندن مأخوذ قوانین موضوعهنك ایجابات عالیهسی دائرهسنده دلائل عقلیه وبراهین نقلیه ایله دائما مکارم وخیراته دعوت. وعقل وشرعك استحسان ایتدیکی اقوال وافعال ، اعمال واحوال ایله امر ، واستقباح ایلدیکی اشیادن نهی ایتمك صورتیله ساحل سلامته ومرسای سعادته سوق ودلالت ایتمکدر .

بو حکمته مبنیدرکه شفیع الامم صلی الله علیه وسلم افندمز « محارمدن مجتنب وابنای جنسنیده آندن ناهی کیمسه ایله مرتکب معاصی ومناهی اولان کیمسه شول قومه بکزرکه ایچنده بولندقلری سفینهنك هر بری طبقهٔ علیا وطبقهٔ سفلاسنده اوطورماق اوزره مشاجره ایتملریله بینلرنده قرعه کشیده اولنوب نتیجهسنده بعضیسنه سفینهٔ مذکورهنك یوقاری طبقهسی وبعضیسنهده اشاغی طبقهسی

اصابت ایده‌رك بونلردن اشاغی طبقه‌ده بولنان قسم صویه محتاج اولدقلری وقتده طبقهٔ علیا سکاننه مراجعتله بز اقامتمزه مخصوص اولان محلك آلتندن برمقدار یرینی دله‌رك استسقا ایتمك وسزه‌ده اذا ایتمامك ایسته‌یورز دیدكلرنده انلری طبقهٔ علیا سکانی اراده‌لرینه ترك ایله سفینه‌یی دلمكدن منع ایتمزلر ایسه یالکز انلر دكل بلكه طوبی بردن غریق لجهٔ هلاك وفنا واکرچه آنلری آرزولرینه ترك ایتمیه‌رك منع ایدرلر ایسه باجمعهم حائز نجات ورها اولورلر » مآل حکمت اشتمالنی حاوی حدیث شریفلریله حدود الٓهیه‌ده قائم اولانلر ایله واقع اولانلر ایچون ضرب مثل بیوره‌رق امت مرحومهٔ محمدیه‌لرینه بر درس حقیقت ویرمشلردر .

شو حدیث عبرت ردیفدن منفهم اولدیغنه کوره علمای دینیه‌نك وظائف اساسیه‌سی؛ ایچنده بولندقلری جمعیت بشریه سفینه‌سنی امواج طوفانخیز مهالکدن تخلیص ایچون سفینهٔ مذکوره‌نك اس حرکت تعالیسنی، سکاننك سویهٔ اخلاق ملیه‌لرینی احکام شرعیه‌یه توفیق پوصله‌سیله تعیین، وبو سفینه‌نك خط استقامتدن انحراف ایتمیه‌رك مرسای حق وحقیقته ومجرای صلاح وسعادته طوغری یول آله بیلمسی ایچون‌ده احوال وافعال دومننك صورت حسن استعمالنی فلسفهٔ دینیه وموعظهٔ حسنه ایله استدمان وتأمین، وافراد بشردن بعضیسنك سائقهٔ جهل ونادانی ایله عادی برمنفعت یوزندن سفینهٔ جمعیته ایقاع ایتمك ایستدكاری مضرتی وبو مضرت سببیله‌ده بتون سکان سفینه‌یی محو وهلاك ایتمك کبی جسارت ایلدیکی بر جنایتی منع ایده‌رك سفینهٔ مذکوره‌نك یولجیلریله برابر مصحوباً

بالامن والاجلال ساحل‌رس سلامت اولمق اسبابنی استکمال وتهوین ایتمکدر .

بویله دکرلی وفضیلتلی قپودانه، همتلی وغیرتلی طوائف فداکارانه مالك اولان بر سفینهٔ ملیتك البته حقوق ملل ودول بحار تلاطم نمای ارتقاسنده بر شکل شعشعه‌دار ایله موجودیتنی کوستره‌جکی وهانکی جهته بادبان کشای عزیمت اولورسه پیشکاه هیبت اکتناهنده بولنان بالجمله ممالك وبلدانه قارشو علم افرازشان وشوکت اوله‌جغی وارستهٔ دلیل واثباتدر .

اوت علمای امت، ایفای وظیفهٔ تبلیغ ودعوت ایتملی . زیرا آنلر دعائم دین وملت، وامنای رسل وورثهٔ انبیای عالی همتدر . رق منشور مأموریتلری « انما یخشی الله من عباده العلماء » طغرای غرای الٓهیه‌سیله معنون، ومنصب لاهوتیٔ علویلرینك درجهٔ قدسیتی « والذین اوتوا العلم درجات » نظم سبحانیسیله مثبت ومبرهندر . خشیت الٓهیه عباد الله ایچروسندن اك زیاده زینت مدنیت اولان علمایه مخصوص، چونکه زیادهٔ علم زیادهٔ خشیتی مستلزم اوله‌جغی مبرهن ومنصوصدر . جمعیت بشریه‌نك صاحب موقع امتیازی اولان بو زمرهٔ محترمه آسمان علم وعرفانك نجوم شب آراسی، وظلمات برترقی واعماق بحر تعالیده رهروان عالم حقیقتك معالم پیرای اهتداسیدر .

میادین فضائلك حائز قصب السبق فواضلی اولان بو شعشعه‌داران ایمانیان ایله ممکنمیدرکه سائر افراد بشر؛ همعنان فیض وهنر اولسون؛ دستور العمل جهان وجهانیان بولنان « قل یستوی الذین یعلمون

والذين لايعلمون » قانون ازلئ صمدانيسى متصورميدركه برطاقم كردن فرازان تعظمك افكار ساذجۀ متكبرانه‌سيله تبدل وتحول قبول ايتسون .

بيلانلرله بيلميانلر هيچ بر وقتده مساوى ، چونكه نور علم وعرفانه ظلمت جهل ونادانى البته موازى اوله‌مز . شوحالده علماى تقوا انتما؛ بيلدكلرينى بيلميانلره تعليم وانبا، ودوش فضيلتلرينه من طرف الله تحميل اولنان وظائف مبجله‌يى كماهى حقها ايفا ايله مكلفلردر . زيرا امر بالمعروف، نهى عن المنكر فروض كفايه‌دن اولوب انجق اومنابرطراز تبليغ اولان سرآمدان دينك اجراسيله افراد باقيه‌دن ساقط اولور .

تبليغ احكام الٓهيه ايله حائز سر خلافت؛ علمادر . تهذيب اخلاق، تربيۀ نفوس، تصفيۀ قلوب ايله قائممقام نبوت؛ ينه علمادر . خواجۀ هردوسرا سلطان انبيا افندمزك « هركيم معروف ايله آمر ومنكردن ناهى اولورسه روى زمين اوزرنده اللهك، رسول اللهك، كتاب اللهك خليفۀ قدسيت اكتناهى اولور» بيورمسى ده علماى كرامك نه درجه‌ده حائز شرف وعلويت اولديغنى اثبات ايدر. بناءً عليه امر خلافته ترتب وهيئت اجتماعيۀ اسلاميه‌يه تعلق ايدن احكام قرأنيه‌يى تفهيم وانبا؛ علمايه و وظيفۀ اجراده امرايه مخصوصدر . بناى معلاى دولتده بر شكل مثلث متانت ارائه ايدن حريتك، عدالتك، مساواتك نه ديمك اولديغنى حريتله هر ايسته‌ديكنى ياپمق وعدالتله انجق كندى حقوقنى محافظه ايتمك ومساوات ايله‌ده دائرۀ ادبى تجاوز وحرمت ومرحمتى اسقاط ايتمك فكر سقيمنه دوشن كوتاه

بينان زمانه اكلاتمغه چاليشمق علمانك ، واكلامق ايسته‌ميانلرى تربيه وتجزيه‌ده امرانك وظيفه‌سيدر .

بتون قوانين اجتماعيه‌يى، بتون فضائل سياسيه‌يى معانئ كليه‌سيله جامع اولان عدالت، مدنيت صحيحه‌نك اس اساس انتظامى اولديغنه وجناب حق‌ده هرحق صاحبنه حقنى ويرمك صورتيله حقوقده مساواتى متضمن اولان عدالتله امر ايتديكنه مبنى اوكلمۀ مقدسه هيچ بر وجهله مخصوصه خاص اولمق طولاييسيله ظلمى ايجاب ايتمز . موهبۀ فطرت بولنان نور حريتك جلوه‌كاه انجلاسى ساحۀ برين عدالت اولديغى خلقت عالمدن برى محقق بر كيفيت ايكن بعض جهلانك اومقدس حريتى عدالت شكنانه معاملات كيفيه ايله تلويث ايده‌رك مستبدانه استعماله قالقشمسى ايسه ظلمت ظلم ايچنده بوغولمقدن بشقه بر معنا افاده ايده‌مز . ايشته لايتغير بوحقايق قطعيه‌يى هرآن زمين وزمانك مساعد اولديغى وجهله مدللاً سرد وبيان، خصيصۀ شان علماى ديانت نشاندر .

بوبابده علمانك حسن تلقى وقبوله مستعد اولميان آزاده سران هوايه قارشو دوچار مشكلات اوله‌جقلرى ده ملحوظ ومحتمل اولديغندن وارث علم نبوى جناب على رضى الله عنه « امر بالمعروف نهى عن المنكرى اعتياد؛ افضل جهاددر » بيوردى.

ضرورى الوقوع اولان شومشكلاتك متفاوتة الدرجات اولمسنه بناءً خيرالبشر حضرت پيغمبر افندمزده نهى منكراتى درجات ثلثه‌يه تقسيم ايله ابناى جنسندن مخالف شرع شريف بر حال وحركت مشاهده ايدن كيمسه‌نك اولا اليله، صوكره ديليله، بونلرله

ممکن اولمدیغی صورتده ده قلبیله او منکراتی تغییر ایتمسی لازم کله‌جکنی امر وفرمان بیوره‌رق امت مرحومهٔ محمدیه‌لرینه بر میزان ایمان احسان، ومشارالیه علی المرتضی ده « هر کیم قلبیله اولسون معروفی بیلمز ومنکری انکار ایلمزسه زیر وزبر اولسون » دعاسنی اتیان بیورمشلردر. چونکه معروف بیلنمدکجه اکتساب؛ معلوم اولمدقجه اجتناب اولنه‌مز. منکری انکار ایده‌رك ایشله‌مك معصیت؛ استحلال ایله ایشله‌مك ایسه بیوك جنایتدر. انسانی بو جنایتدن تخلیص ایده‌جك کیفیت ده منکر ومعروفه علی ماینبغی وقوف ومعرفتدر.

زمرهٔ مؤمنینك صفات کاشفه‌سی اولمق اوزره قرآن عظیم البرهانده منظومهٔ سلك بیان اولان احوال سنیه‌دن بری ده امر بالمعروف، نهی عن المنکر خصیصهٔ ممتازه‌سی اولدیغی حالده بروجه مشروح رشحه‌دار بحر بی پایان حقایق اولمق ارزوسنده بولندیغم « ولتکن منکم امةٌ یدعون الی الخیر ویأمرون بالمعروف وینهون عن المنکر واولئك هم المفلحون » آیت جلیله‌سنده بو وظیفهٔ مقدسه‌نك بر امت مخصوصه‌یه یعنی پیشوای مسلمین اولان علمای دینه تخصیصی ده امر معروف ونهی معصیت وهر ایکیسندن اعم اولان خیره دعوت امر اهمی اویله جهل ایله ممکن الاجرا اولمیوب بلکه مأمور بهك معروفیتنی، ومنهی عنهك منکریتنی، ومدعوالیهك دنیوی واخروی صلاح وسعادتی متضمن خیریتنی بیلمکله مشروط، واحکام التهیه‌یه وزمین وزمانه ومخاطبك حال وشاننه کوره صور اجرائیه‌یه‌ده وقوف ومعرفته منوط اولمسیدر. بو حکمته مبنی علمای کرامك

عامهٔ ناسه اجرای نصح وپند ایتمسی فقط انلری تعصبات باطله‌یه تحمیل ایتمامسی برساعتی یتمش سنه‌لك عبادات نافله‌دن خیرلی اولدیغی حدیث رسول الله ایله ثابت اولان عدالتك اشبو ائمهٔ امته عائد قسمندندر دنیلدی. ایمدی علمانك وظیفه‌سی رهنمای سعادتی اولدقلری ناسی تعصبات باطله‌یه دعوتله تعسیر دکل؛ بلکه اول امرده طرق رخصت ومسالك سهولتی ارائه ایله شهراه حقیقته سوق وتیسیردر، ناسه دینی ودنیوی امور واقعه‌لرنده ایقاع مشکلات ایله تنفیر دکل؛ بلکه انلرك اقوال وافعالنده ممکن اولدیغی درجه‌ده محل صحیح ومورد توجیه کوزه‌دیله‌رك یرینه کوره تسلیم ونتیجه‌سنه نظرا تصدیق ایله مقاصد خیریه‌لرینك حصولنی تبشیردر.

نصل که بونی بزه « یسروا ولا تعسروا بشروا ولا تنفروا » حدیث شریفی آمردر.

آرتق علمامز حقدن ساکت اولان شیطان اخرس کبی اوله‌جغی قضیهٔ متفق علیهاسنی نظر اعتنایه آله‌رق امر بالمعروف، نهی عن المنکر بابنده رسل تبلیغ اولان ملائکه کبی ایفای وظائف مقدسه دینیه‌یه « یجاهدون فی سبیل الله ولا یخافون لومة لائم » دائرهٔ نجات باهره‌سنده متجلدانه، مجاهدانه چالیشملیدر.

وافراد اهالی‌یه صنوف تبعه‌نك ترقیٔ سعادتی وحصول سلامتی، ووطن ومملکتك محافظهٔ معموریت وامنیتی مجرد قرآن مبینه وسنن سیدالمرسلینه وفذلکهٔ شریعت اطلاقنه شایان اولان قانون اساسی احکامنه هرفردك همدست وفاق اوله‌رق اعتصامیله اتحاد واتفاقده، وخدانکرده محو واضمحلالمز ایسه احتراصات وشخصیات یوزندن

سرزدهٔ ظهور اوله‌جق اختلاف ونفاقده اولدیغنی حاکمانه وعارفانه تفهیم ایتمیلیدر .

بزده حقك حق اولدیغنی بیلوب اتباع ایتمك وباطلك باطل اولدیغنی کوروب اجتناب ایتمکله مرزوق اولمقلغی جناب خیرالرازقیندن استدعا ایده‌لم؛ یوخسه امر اداره ومعیشتده ونعمت عظمای حریتده اموال موروثه‌سنی سرف وتلف ایتدیکندن طولایی شریعت مطهره‌نك کندیسنی تصرفدن حجز ایتدیکی سفهای میراث خوران کبی اولور ایسه‌ك انظار یار واغیارده اثبات رشد ایده‌میه‌رك هنوز وصی‌یه محتاج اولدیغمزی ارائه واعلان ایله بربشقه شکل صورتده محجور عالم مدنیت، وکرفتار اغلال اسارت اوله‌جغمزده شبهه ایتمیه‌لم، خلاصهٔ کلام انسان اوله‌لم، اهل ایمان اوله‌لم، تابع حکم قرآن اوله‌لم .

شریعت برسرای کبریادر
طریقت بابیدر محکم بنادر
آنك هر کیم که بر طاشن قوپارسه
یرینه باشنی قویمق روادر

فی ۷ تشرین اول سنه ١٢٢٤

اسلامیت ، مشورت

بالجمله معارف کونیه وحقایق فنیه‌یی جامع ، وبرکتاب سماوی‌ٔ الهی اولدیغنه الفاظنده‌کی جزالت ، کلماتنده‌کی فصاحت ، معانیسنده‌کی

بلاغت، احکام مندرجه‌سنده‌کی متانت ، مضامیننده‌کی نکته وحکمت ، آیاتنده‌کی حسن ارتباط وحلاوت ، اسلوب بدیعنده‌کی لطافت پك بیوك برر برهان قاطع اولان قرآن عظیم الشانك بتون عقلای جهان وجهانیانی، وبلغای سحر آفرینان بیانی پیشکاه خوارق واهر بابنده زانوزدهٔ تسلیم وایمان ایدن معجزات حقائق بداتی بوندن اون اوچ عصر اولدنبری ارباب عناد وضلالی حضیض ظن وانکاردن ذروهٔ علیای تصدیقه واصحاب ریب وجدالی درك اسفل اشتباهدن ساحهٔ بالای تحقیقه نصل چیقارمش ایسه شواون اوچنجی عصرده‌ده واصل اوج کمال اولمش اولان اختراعات فنیه، قواعد مدنیه، استکشافات صناعیه ، معاملات اجتماعیه‌نك مأخذ صحیحی ومابه التطبیق اولمقله‌ده حیرتبخش عالمیان ، ودوستور العمل حکمت وعرفان اولمقده بولنمشدر .

اولکی مقالاتمزده نکاشتهٔ صحائف تقدیس ایتدیکمز وجهله دور استبدادك دور عدل وداده ، ودور تفرقه‌نك دور اتفاق واتحاده انقلابنی متعاقب کویا هنوز شرف افزای نزول اولمشجه‌سنه سانحه پیرای ظهور اولان « واعتصموا بحبل الله جمیعا آه » آیات جلیله‌سی احکام هدایت اتسامیله نصل برقسطاس مستقیم ارشاد ، ولاهوتی بر لهجهٔ احتشام وعظمتله فرمانفرمای اتحاد اولمش ایسه ادارهٔ مشروطهٔ مشروعه‌نك مقتضای اهم واتمی اولان هیئت مدیه‌مز ایچروسنده منسوب اولدیغی لوا ، قضا ، دائره اهالیسنك افکار عالیهٔ ترقیپرورانه‌سنه ترجمان بیان اولمق اوزره دولت علیه وملت عثمانیه‌مزك اسباب ترقی‌ٔ سعادتی، ووسائل تعالی‌ٔ شان وشوکتی

کبی بر بر پایتخت سلطنت سنیه‌یه قدم انداز اقبال اولمش اولان محترم مبعوثانی ، و آنلرك سوق عکاظ خطابتنی تشکیل ایدن او محتشم مجلس مشورت عثمانیانی کورمکله قریرالعین ابتهاج اولدیغم صره‌ده « وشاورهم فی الامر « وامرهم شوری بینهم » نظم جلیللری بردن‌بره صماخ جانده معجزه نمای سنوح ، وحکم حکیم الٓهیسی بونجه زماندر آیینهٔ وجدانده حالا واستقبالا بقای وجود ملك وملته معطوف اوله‌رق صور تفزای تجلی اولمقده بولنان حسیات عمیقهٔ چاره جویانه‌یه روح‌الروح اولدی . آیت اولی رسول أمی عنوان ، مدینهٔ علم وعرفان افندمز حضرتلرینه حقنده وحی سبحانی وعهد صمدانی اولمیان امور ومصالحده اصحاب کزین هدایت قرین کرامیله مشاوره بیورملرینی متضمن ، آیت ثانیه‌ده سعادت سرمدیه احوال‌واقعه‌لرنده مشورت ایدن مؤمنلرك خصیصهٔ شانی اولدیغنك تبشیرینی مبیندر .

خواجهٔ هردوسرا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری که جامع علوم اولین و آخرین ، معلم درسخانهٔ وما ارسلناك الا رحمة‌للعالمین در :

هر ارادهٔ حکمتعادهٔ رسالتپناهیلری عین ارادهٔ ربانی ، هر امر جلیل البرهان نبوت اکتناهیلری « وماینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی » فرمان کریمنجه وحی منزل سبحانیدر .

دینی ودنیوی کلیات امور وجزئیات مصالحده نه‌بر مرشدك ارشادنه نه‌ده برمستشارك اشارتنه محتاج اولوب بلکه شخصنده منحصر عین ارشاد ، عین مشورت ، عین اصابت ، عین حقیقت برعقل

کل ، بتون اقوال وافعال واحوال سنیه‌لری بالجمله انس وجانه دستور العمل حکمت یکانه برهادیٔ سبل اولدقلری وکرك سودکلر وکرك سومدکلری جمیع اشیاده واجب الاطاعه بولندقلری حالده وحی الٓهی‌یه مقارن اولمیان احوالده مشاوره‌یه مأمور اولور ، وام المؤمنین حضرت عایشه رضی الله عنهاده او نور عین عالم افندمز قدر اصحابیله استشاره ایدن برکیمسه کورمدم بیورر ایسه آرتق بزم کبی اکثریتله عقولی معقود عقال اوهام ، وافکار وآراسی خمیازهٔ غفلتله اضغاث احلام اولانلرك نه‌درجه‌لرده محتاج تدبیر ومشورت بولنه‌جقلری اولویتله ثابت اولمازمی ؟ شو حالده مقتدابه امم صلی الله علیه وسلم افندمزك مورد وحی اولمیان اموردە وارستهٔ شائبهٔ احتیاج اوله‌رق مشاوره ایله مأمور اولملرنده‌کی حکمت ایسه تطییب قلوب اصحاب وترویج نفوس امت ، وارائهٔ مثال امتثال وابقای اسوهٔ حسنهٔ سنتدر .

حتی غزوهٔ بدرده بالمشاوره اکثریت آرای غزاته تبعیت بیوردقلری کبی غزوهٔ احدده دخی سیلاب مصیبت آسا تهاجم نمای صولت اولان اعدای بد طینته قارشو مدینهٔ منوره ایچروسنده قاله‌رق شهرك خانه‌لرینی کندیلرینه سپر واستحکام اتخاذایله تدافعی بر وضعیت آلمق واو صورتله محاربه ایتمك رأی رزین اصابتقریننده بولنمش ایکن مدینه‌ده تحصنی دشمنك خوف وجبانتنه حمل ایده‌جکندن بحثله هرحالده قارشو چیقیله‌رق میدان رزم وجدالده اسبروان حرب وقتال اولمق رأینده اصرار کوسترن بعض شجعان

اصحاب انصارك افكار حماستكارانه‌سنه‌ده خواه ناخواه ارائهٔ روی موافقت ایتمشلردی .

فقط شو موافقتك مرضئ عالئ نبوی اولمادیغنی بالآخره تیقن ایدن اهل اصرار؛ هرنقدر اظهار ندامتله آرزوی رسالتپناهیلری دائره‌سنده حرکت اولنمسنی عرضه ابتدار ایتمشلر ایسه‌ده سپهسالار خیل انبیا افندمز « آرتق بو سوزك وقتی کچدی . برپیغمبر برکره سلاحلانوب چیقدقدن صوکره امر آلهی ظهور ایتمدکجه کیری دونه‌مز » جواب حکمت نصابیله آیت اولانك مابعدی اولان « فاذا عزمت فتوکل علی الله » نظم جلیلنی ده فعلاً تفسیر بیورمشلردر.

هرحال وکارده سیرت وسنت محمدیه‌یی اس متین حرکت وخط مدید استقامت اتخاذ ایدن اصحاب کرام‌ده دائما مشاوره‌یی رهنمای سلامت اولمق اوزره اخذ وتلقی ایدرلر ایدی .

حتی صحابئ جلیل جناب ابی هریره « بن عالمده اصحاب رسول الله قدر کثیرالمشاوره هیچ برکیمسه کورمدم » دیمشدر .

شاه مردان ولایت علی المرتضی افندمزده « مشورت عین هدایتدر. رأی خودیله استشاره‌دن استغنا ایدن کیمسه مخاطره‌دن سالم اوله‌ماز. قبل العمل تدبیر ایسه انسانی ندامتدن امین ایدر » بیورمشدر.

مشاوره‌ده مستشارك شرفاً وموقعاً دون اولمسی رأینده‌کی اصابته، قبولنده‌کی جزالته منافی اوله‌ماز . بناءً علیه پك متین وحکیم بر رأی قویم؛ پك شریف وعظیم بر ذاتدن صدور ایتدیکی کبی انظار انامده کوچك کوریلان وبالنسبه عادی عد ایدیلان بر آدمدن ظهور ایدیویردیکی ده چوق کره واقع اولان احوالدندر .

چونکه مشاوره؛ معنای لغویسنجه حق وصوابی اظهار ایتمك دیمکدر . سلطان العادلین ، خلیفهٔ ثانئ سید المرسلین فاروق اعظم حضرتلری ابن عباس رضی عنه رب الناس ایله صغر سنده مشاوره و آنك آرای صائبه‌سنی تقدیر ایتدکاری کبی بین الاصحاب مهر مؤجلك کیتدکجه تزیید ایدلمکده اولمسندن وبوده بالآخره امر ازدواج وتناکحدن مطلوب اولان تناسله سوء تأثیر ایده‌جکندن طولایی بر حد اعتداله تنزیل اولنمسی سیاقنده بالمذاکره ویریلان قراری اعلان واوبابده آرای عمومیه‌یی‌ده استحصال ایچون مسجد سعادته عزیمتله رجال ونسادن اجتماع ایدن بر جم غفیره قرار مذکوری تفهیم وبیان ایتدیکنی متعاقب موقع نسادن بالقیام یا امیرالمؤمنین جناب حقك ورسول اصدقك تراخئ طرفینه تعلیق ایلدیکی برمهرك تحدید وتعیین اولنمسنی سن نصل تکلیف ایدیورسك یولنده اعتراض ایدن برقادینك شو رأیی حق وحقیقه توافقندن ناشی درحال قبول ومنبردن « عمر خطا وبوقادین اصابت ایتدی » دیه‌رك نزول ایله اصول مشورنه نمونه نمای امتثال اوله‌جق برمثال رنکین علاوه بیورمشلردر. مع مافیه ارباب استشاره‌نك ارباب وقوف وامنیتدن واصحاب تجربه وفضیلتدن اولمسی لزومنی‌ده « یاعلی سزدن اولکی خلفای راشدینك زمان خلافتلرنده واقع اولمیان سورش واختلافات سزك زمانکزده وقوعه کلمه‌سنك سببی نه‌در » دیه‌رك سؤال تعریضکارانه‌ده بولنان برمعترضه جناب مرتضانك « اودیدیکك خلفای کرامك مستشارلری بنم کبی وبنم مشاورلرم‌ده سزك کبی ذوات اولمسیدر » جوابی اثبات ،وبو لزومی سرنامهٔ کتاب رسالت

افندمزك « المستشار مؤتمن » حديث شريفی ده وارستهٔ بنيات ايدر. زيرا امنيته مقابل خيانت نفاقه علامت اولوب زمرهٔ منافقين ايسه شايان مشورت اوله‌ماز .

شو بيانات واقعه‌دن آكلاشلديغنه كوره دين مبين اسلاميتك قرون اولاسندن وسطاسنه طوغری مجالس مشورت مساجد شريفه، وكراسیٔ خطابت منابر منيفه ايدی. ايام جمعه‌نك غيری زمانلرده‌ده لزوم واقتضايه مبنی مساجده برای مشاوره ومذاكره اهالی جلب وجمع ايديلير وايراد خطب و مواعظله تبليغات دينيه و تلقينات دنيويه ايفا اولنور ايدی .

خطب ومواعظ حكومات اسلاميه‌نك عادتا السنهٔ رسميه‌سی اولديغندن طولاييدر كه خطيب اولانلرك حكمداران وياخود آنلرك وكيللری اولمسی جمعه‌نك شرعاً شرائط اداسندن عد اولنمش، وملك وملتك، دين ودولتك تعالياتنه، وتكملات انسانيه، عبادات ربانيه‌نك مستنداتنه عائد مشاوره واستماع كلمات منوره عين عبادت اولديغندن ايچونده جمعه كونی اذان اوقونديغی وقتده نمازه سعي موجب اولان امر الهی « فاسعوا الی ذكر الله » جملهٔ مقدسه‌سيله اتيان بيورلمشدر .

مشورتك لزوم عقليسنه كلنجه خلقت آدمدنبری جمعيت مدنيه‌يی ايجاب ايدن سبب وحكمت ؛ انسانلرك احوال طبيعيه‌سنده فطرةً مجبول اولديغی احتياج ويكديكره تعاون وتناصری حس ايتديرن حكم ضرورتدر .

جمعيت مدنيه‌نك شيرازهٔ انتظامی ديمك اولان حكومتی اقتضا

ايليان علت ده حكومتك او احتياج وضرورتی بر فردك حصول منفعتی ضمننده ديكرينك مضرتی اختيار اولنمقسزين تهوين وازاله ايچون كنديسنه متقابلاً توديع اولنان قوای فرديهٔ اجتماعيه‌يی بر صورت عادلانه ومساوات كارانه‌ده استعمال ايده‌رك افراد مذكوره‌نك حال انفرادده الده ايده‌ميه‌جكلری حوائج ومغانمی استحصال، ودفع وازاله ايليه‌ميه‌جكلری مضار ومغارمك ازاله‌سی اسبابنی استكمال ايله‌ده داخلا وخارجا محافظهٔ جان ومال، وتأمين حال واستقبال ايتمكدن عبارتدر .

ايمدی هر حكومت اجزای تركيبيه‌سنی تشكيل ايدن افراد ملتك قوای ماديه ومعنويه‌سنی، افكار سليمهٔ مدنيه‌سنی، آمال صحيحهٔ حاليه واستقباليه‌سنی مركز اداره‌سنده جمع وتلفيق ايتمدكجه اجرای احكامه واستيفای مقصد ومرامه مقتدر اوله‌ماز .

تشتت آرا وافكار ايله فتن واغتشاشات، واختلاف منافع و آمال ايله شورش واختلالات يوز كوسترر. جمعيت منحل، حكومت مختل اولور.

اجتماع قوايی، اتفاق افكاری، اتحاد آمالی استحصال ايده‌جك معنوی جاذبه ومقناطيسی قوت ده امر معقول مشورتدر .

زيرا قوهٔ ماديهٔ جبريه‌نك نتيجه‌سی عكس العمل ندامتدر . هر حكومت مشورتله قائم اولديغی كبی مشورتده حكومت عادله ايله متقوم اولور مشورتسز حكومت شهراه عدالتدن انحراف ايدر هدف سلامته واصل اوله‌ماز . تبعه متضرر وپريشان اولور صلاح امت حاصل اوله‌ماز . مشاوره ايدن هر قومك بهمه حال ارشد اموره هدايت اولنه‌جغی ايسه مقتضای حديث رسالتپناهيدر . شو حالده

امر مشورت موافق عقل وحکمت اولدیغی کبی شواییکی آیت جلیله ایله ثابت اولدیغی وجهله‌ده موافق حکم شریعتدر .

بو سببدن بدایت اسلامده جوامع منیفه و مساجد شریفه مشورتکاه امت اولدی. اخیراً دوائر حکومت انشا ومحافل مشورت تعیین اولنه‌رق امر مشورت برصورت محدوده‌ده اجرا اولندی.

وزیر؛ مشاور معناسنه اولدیغنه کوره وزرای عظام هیئت مشاورهٔ دولت دیمك ایدی . مستشار اولان ذاتك مؤتمن اولمسی لزومنه نظراً استشاره‌نك منافع ذاتیه، اغراض نفسانیه ، احتراصات حالیه، آمال استقبالیه‌دن و خوف ورجا کبی تأثیرات معنویه‌دن وارسته اولمسی‌ده واجب اولدیغی حالده نه‌چاره که شمدی‌یه قدر طوغریدن طوغری‌یه طرف دولتدن شورای حکومت» ومحافل مشورته انتخاب وتعیین اولنان رجال مشاوره شکل اداره وطرز حکومتك الجاآتی سببیله محاذیر مذکوره‌دن سالم اوله‌مدقلرندن نه رضا جویانه‌افکاردن، نه خلوصکارانه افعالدن، نه‌مداهنه پرورانه اطواردن کیری طورمشلر . وروح جسم حکومت اولان عدل و حقیقته خدمتدن زیاده ذایلانه دفع مضرته ، رزیلانه جلب منفعته، جوهر ناموس ووجدانلری مقابلنده محافظهٔ مأموریته چالیشمشلردر. بناءً علیه امر مشورتك اشبو محاذیر مدهشه‌دن وارسته قاله‌جق برصورت مؤتمنه‌یه افراغی مصلحةً وحکمةً لازمکلمکله اس الاساس خلافت اسلامیه اولوب‌ده خیلی زماندر برجه متروك برحاله کلمش ایکن بعنایة‌الله تعالی بوکون حمیتمندان وطنك، فداکاران امتك قانلری بهاسنه اخذ واستحصال اولنان ادارهٔ مشروطه‌نك

بر طرز شعشعه فشان اعتلاده اعلاسیله برابر اوقیمتدار ، مشورت مشروعیت دثارکده مقصد مذکور مقدسله متناسب برصورتده اجراسی ایچون انظار عمومیه‌نك جلوه‌کاه اعتلاسی اولان مجلس مبعوثان تشکیل، وشو حالده امر مشروع مشورت، ماهیتی اعتباریله اولمیوب بلکه ایجاب حال واختلاف ازمان سببیله شکلاً وطرزاً تبدیل اولنمق صورتیله تأمین اولنمشدر .

ایشته ملت معظمهٔ عثمانیه ایچون فوق‌العاده بالاثر ، ومقتضای شرع شریف انور اولدیغی جهتله قابل اعتراض اولمیان مجلس مذکورك رسم کشادنه شرفتصادفله برعید ملیٔ اکبر اولان شواوان مسعدت نشانی ، وملت محترمه مزك حمیت ، صداقت ، حماست . فضلیت کبی جلائل صفاتیله موصوف ، مستشار مؤتمن ، افراد کزیده سندن متشکل بویله بر هیئت معززهٔ مبعوثانی کورمك شرف جهانبهاسنه نائلیتمزدن طولایی جناب واهب الآماله نه‌یولده ایفای شکر ومحمدت لازم کله‌جکنی هرحالده افراد معالینهاد امتك حسیات صادقهٔ نعمتشناسانه‌سنه حواله ایله کلامی مسکی‌الختام ایلرم

« وشاور اذا شاورت کل مهذب »

« لبیب اخی عزم لترشد فی‌الامر »

[١] « ولاتك ممن یستبد برأیه »

« فتعجز اولا تسترع من‌الفکر »

« الم تر ان الله قال لعبده »

« وشاورهم فی‌الامر حتما بلانکر »

فی ١٧ تشرین ثانی سنه ٣٢٥

---

[١] مآلی « سن مشاوره ایتمك یستدیکك وقتده تهذیب اخلاق ایتمش هرعاقل عزمکار ایله استشاره ایت که ایشکده طریق صوابه راشد اوله‌سك، رأی خود پسندیله استبداد ایدن کیمسه‌لردن اولمه که اکثر صوکره عاجز اولور ویاخود مسترح لفکر اولمیه‌رق قالیرسك . کورمیورمیسك که جناب حق‌ده عبدخاصی اولان حبیبنه مشاوره ایله قابل انکار اولماز صورتده قطعیاً امر ایتمشدر. »

اسلامیت ، تجهیز جیوش

انوار مشروطیتك تنویر عیون عالمیان ، ومحو ظلام اعتساف وعدوان ایتدیکی کوندنبری قوای مسلحهٔ بریه وبحریه‌مزك تأمین موفقیت ایده‌جك صورتده استعمال اسلحهٔ ناریه‌ده ممارسهٔ لازمه‌نك حصولی ، وبو جهتدن‌ده لایق اولدیغی مراتب تکمله وصولی مقصد مهمیله اجرا ایتمکده بولندیغی بری وبحری مانوره‌لر وفنی تعلیملر اوزرینه سوبسو چالینوب ده‌اشائر فوز ونصرت ، بشائر عون ومظفریت کبی آوازه‌کیر مسرت اولان ترانیته وبوری کورولتیلری ، وبوغازلردن طوغری پایتخت عثمانینك دیده‌بان احتشامی اولان استحکاملرله مرمره حوضه‌سنه چیقه‌رق ساحهٔ رزم وجدالی کله‌لریله مساحه ایدن سیار قلعه‌لردن آتیلوب‌ده تاب تموزك اك آتشین زمانلرنده مبشرات فیض رحمت اولان رعد وبرق کبی طنین انداز دهشت طوپ صدالرینك دریندن دریندن اوغولتیلری ؛ نور دیانتله منور ، وحلیهٔ حمیتله پرزیب وزیور هر وجدان سلیمده برفکر صحیح حماست اویاندیرمقده واو فکر صحیح حماست ایسه شهبال علم ومعرفتله اعتلا ایده ایده تا ساحهٔ ام الکتاب حقیقته تقرب وآره‌دن اسقاط اضافات کونیه ایله انطباعات الهامیه‌نك تعریفی غیر قابل برصورتده جلوه‌کاه ظهوری اولمقده بولندیغی برصره‌ده ایدی که بردن بره « انفروا خفافا وثقالا وجاهدوا باموالکم وانفسکم فی سبیل الله ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون » نظم جلیلی حکمران اقالیم بلاغت اولان عظمتیله ، مضمون

بدایع افزای حکمتیله پیرایهٔ بقعهٔ ظهور ، وکوزوم ، اوزوم آنك بزم انبساط حقیقة الحقایقنده مستغرق تحقیق نور علی نور اولدی. معجزات قرآنیه‌نك عقللره حیرت ویرن شو اسرار معالی نماسی حکمت بالغهٔ صمدانیه‌نك تجهیز جیوش نقطه‌سندن‌ده نصل برعالی درجه‌ده حکفرمای تحریض اولدیغی اثبات ایتمکله آنك شو زمان ترقی نشاننده درج صحیفهٔ تبیان ایدلمسی لزومی او باده احالهٔ سمند قلم بیانه‌ده میدان ویردی . آیت جلیله غزوات سنیهٔ محمدیه‌دن اك زیاده مشکلات تحملفرسایه ، واك چوق احتیاجات و لهربایه معروض اوله‌رق اجرا قلنان غزوهٔ تبوك حقنده فرمانفرمای جهاد اولمش آیات قرآنیه‌دندر .

مآل منیفی « ای غزاة مسلمین اولدیغکز هر بر حالده غزایه کیدیکز واموال وانفسکزله فی سبیل الله جهاد ایدیکز بو جهاد سزك ایچون اکر بیلورسه‌کز پك خیرلیدر » اشبو آیت جلیله‌ده‌کی ـ انفروا خفافاً وثقالا ـ جملهٔ مقدسه‌سی عسکرلکی بالجمله ایمانیانه تعمیم ایتدیکی حالده اخیراً « لیس علی الضعفاء ولا علی المرضی اه » وما کان المؤمنون لینفروا کافةً » آیات کریمه‌سی او خدمت معززه‌یی معذرت مشروعه‌لری اولمیانلره تخصیص ، وامر جهادك فروض کفایاتدن اولدیغنی بیان وتنصیص ، ایتمشدر .

مع مافیه ماللریکزله جانلریکزله جهاد ایدك امر شریفی‌ده ممکن اولدیغی حالده هر ایکی صورتله ویاخود اقتضای حال واحتیاجه کوره صورتین مذکورتیندن بریله جهادی موجبدر ؛ شو حالده امر مشروع مجاهده ایچون درجات ثلثه حاصل اولور .

برنجی درجه‌سی هرنه صورتله اولورسه اولسون نجهٔ تجاوز وتهاجمی انجذابات مادیه ومعنویه‌دن متشکل رابطهٔ ملیه‌مزه طاقق وهرقبضهٔ خاکی برشهید دیانتك جلوه‌گاه روحانیتی بولنان وطن مقدسمزی پامال غارت ایتمك ایسته‌ین اعدای بد طینته قارشو مالاً وبدناً جهاددر.

ایشته بونی سلطان المجاهدین، سیدالمرسلین افندمزك هانکی جهاد افضلدر سؤالنه جواباً « مالاً وبدناً جهاد » بیورملری ایضاح وتفسیر ایدر. نصل که صدر اسلامده اکثر مجاهدین مصارف سفریه‌لری کندیلرندن اولمق اوزره جهاد ایتمش وبو دولتده‌ده کیسهٔ حمیتلرندن طابورلر تشکیل ایده‌رك برلکده میدان حربه آتیلان فداکاران امت اکسیك اولمامشدر.

جهادك ایکنجی درجه‌سی یالکز بدناً جهاددر. بو درجه‌نك اصحابی ایسه لوای نصرت احتوای عثمانی آلتنده محترم ملتمز ومقدس وطنمز اوغورنده قانلرینك صوك دامله‌سنی آقیدنجه‌یه دکین پابند ثبات اولمقده بولنان تمثال مشخص حماست، نمونه نمای اطاعت سوکیلی عسکرلریمزدر.

هیئت اجتماعیه‌نك بوقطعهٔ جهاد محتشمی‌ده جناب تنسیق فرمای زمین وسما « فضل الله المجاهدین علی القاعدین اجراً عظیماً » ثنای الٰهیسیله زمرهٔ قاعدین اوزرینه تفضیل واعلا، وسپهسالار انبیا افندمزده « برکیمسه سلاح بدست غزا اولدیغی حالده برکون برکیجه حدود اوزرنده نوبت بکلمك برآی صائم وقائم اولمقدن ودیکر روایته کوره دنیا ومافیهادن خیرلیدر » بیورمسیله عسکرلکك

قدر جلیلنی دوبالا قیلمشدر. بناء علیه مجرد سلامت دین، سلامت امت، سلامت وطن، سلامت دولت یولنده ترك خواب وراحتله کوکسلرینی دشمن مرمیلرینه سپر ایدن اوقرة عیون ملت؛ عالم انسانیتده اویله برموقع شرف ومفخرت احراز ایتمشدرکه نه درجه‌لرده مغبوط عالمیان اولسه سزادر. حتی سیف مسلول الٰهی ذات حضرت رسالتپناهی « الجنة تحت ظلال السیوف » حدیث شریفیله اقصای مقاصد مللین اولان جنتی اوزمرهٔ مقدسه‌نك قیلجلری کولکه‌سیله توأم قیلدیغی کبی زوجه‌لرینك سائر ناس اوزرینه حرمتی‌ده انلرك انالرینك حرمتیله برابر قیلمسنه یعنی برعسکر زوجه‌سنك عرضنه کچن بر دشمن ناموس، برآلچق جانی حکماً کندی اناسنك عرضنه کچمش دیمك اولمسنه کوره‌ده شرف مذکور تقدیر قیمتی قابل اولمیان برموهبهٔ واهب العطایادر.

جهادك اوچنجی درجه‌سی مالاً جهاددر. مالاً جهاد؛ وظائف مقدسهٔ عسکریه‌سنی بالذات ایفا ایدن مجاهدین کرامی یه‌جکنی، کیه‌جکنی، بینه‌جکنی، آته‌جغنی ویرمك صورتلرندن بریله تجهیز ایتمکدر.

یعنی بین الملل وقوعبولمقده اولان محارباتك صفحات احکامندن هرصفحهٔ اقتضایه کوره اعانه‌ده بولنمقدر.

نصل که بدایت اسلامده جنك وغزا اصحاب باصفانك معاونت مالیه ونقدیه‌سیله اجرا اولنور وهرصحابی جلیل اعلان حربی متعاقب قدرت مالیه‌سی درجه‌سنده تجهیز جیوشه مسارعت ایدردی.

بوکون ایسه ملت محترمه‌مزك دولته قارشو درعهده ایتدکلری

تكاليف ميريه‌نك قسم اعظمی مصارفات عسكريه‌یی، احتياجات حربيه‌یی تأمين ايتمكده اولمسندن ناشی هر فرد عثمانی درجهٔ مكلفيتنه نظراً حصه‌دار شرف جهاد ايسه‌ده فقط احوال فوق‌العاده ظهورنده او وطن وملت قربانلرينه فوق‌العاده اوله‌رق معاونته‌شتابان اولمق ومعينات عسكريه‌لرندن غيری هدايای انسانيتپرورانه ايله وباخصوص اقليممزك احوال طبيعيه‌سندن اوله‌رق بردن بره شدت وثورتيله اجرای احكامه باشلايی ويرنشو دهشتلی قيشك ايام جانكدازنده نيمتن وخرقه وچامه‌شوی كبی لوازم شتائيه اهداسيله ابراز مآثر حميت واخوت ايتمك‌ده هر متحسس انسانيت اوزرينه وجيبهٔ ذمت مروتدر .

نصل وجيبهٔ ذمت اولمسون كه عشرهٔ مبشره‌دن خليفهٔ ثالث ذيشان ، جامع قرآن حضرت عثمانك مبشر بالجنان اولمسی اسبابندن بری‌ده آيت مبحوث‌عنهانك موردنزولی اولان غزوهٔ مذكوره‌ده ، تجهيز جيش عسرتده بالجمله اصحاب كرامدن زياده بذل نقدينهٔ معاونت ايتمسيدر .

محدثين كرامك تخريج ايتديكی اوزره مهر منير رسالت افندمزك غزوهٔ مذكوره‌يه راحله بند عزيمت اوله‌جق جيوشك تجهيزی امرنده منبر طراز خطابت اوله‌رق اجرای تشويقات بيورملری اوزرينه حضرت عثمان ميانهٔ اصحابدن قيام ايدرك لوازم سفريه‌سيله برابر فی سبيل الله يوز دوه اعانه ايده‌جكلرينی، وتكرار شفيع روز جزا افندمزك درربار تحريض اولدقلرنده‌ده مشاراليه احراز شرف مسابقتله بروجه مذكور اعانهٔ ايكی

يوز دوه ويره‌جكلرينی، وتكرار مفخر كائنات افندمزك تشويقده دوام ايتدكلرينی متعاقب‌ده ينه مشاراليه تقدمله برای رضای ربانی اولكی دوه‌لر كبی لوازم سفريه‌سيله برابر اوچيوزدوه دها اعطاسيله معاونتده بولنه‌جقلرينی عرض ايتمسی اوزرينه او خطيب بيت معمور عزت ، عليه اكمل التحيات افندمز منبر سعادتلرندن نزول افزای شرافت، وبوصره‌ده مكرراً « بوندن صكره عملی آرتق عثمانه ضرر ويرمز » ديه‌رك مشاراليهی تبشير وتلطيفه عنايت بيورمشلردر .

ذی‌النورين حضرتلرينه بعدما عملنك مضرت ويرمامسنده‌كی حكمت ايسه مشاراليهدن ارتق موجب مسئوليت فعلك صدور ايتمامسی كبی توفيق سبحانی‌يه مظهريت ومحفوظيتدر . ديكر بر روايتده‌ده غزوهٔ مذكوره‌ده جيش عسرتك تجهيز اولنديغی صره‌ده منبع علم وحيا حضرت عثمان كرمفرمانك حضور رسول اللهه يكينده بيك عدد دينار كتيره‌رك تقديم ونثار ايتديكنی متعاقب بشير الهی جناب رسالتپناهينك دست نبوت پيوست محمديه‌لريله هم اودنانيری تقليب وتدوير وهم حديث مذكوری مكرراً ايراد وتبشير بيوردقلری ثبت صحيفهٔ بيان اولمشدر .

ايشته شو احاديث شريفه هيئت اجتماعيه‌نك تأمين حقوق ومنافعنه، ووطن مقدسمزك تهاجم اعدادن حفظ وحراستنه ، ودوائر مملكتك دوام آسايش وامنيتنه فدای جان ايتمك صورتيله خدمت ايدن عسكر قرداشلريمزك بروجه مذكور هدايای شتائيه ايله معاونتلرينه مسارعت دنياجه نصل بر عالی خدمت ، ونه‌درجه

بیوك برشرف جهان قیمت ایسه کسوهٔ کثیفهٔ طبیعتی دوش
بشریه‌مزدن آته‌رق عالم علویٔ قدرته، ساحهٔ برین حقیقته انتقالمزده‌ده
او نسبتده مستلزم دولت سرمدی وسعادت اوله‌جغنده شبهه براقماز.

کوزلجه دوشونه‌لم؛ بزم کبی اوفدا کاران امتده مرحمتلی بابالرك
سوکیلی اولادی، شفقتلی انالرك قیمتلی یاورولریدر. انلرك بقای
حیاتنه، دوام سلامتنه، زمان عودتنه دیده دوز حسرت اولان
زوجه‌لری وچوجقلری‌ده واردر. بز بواسدا لغابهٔ حماستك سایهٔ
سطوتنده قالیروفرلرله، صوبه‌لرله تسخین اولنمش خانه‌لرده، کاشانه‌لرده،
اوطه‌لرده مربع نشین استراحتز. منتظم قاریوله‌لرده، یوکسك ویموشاق
یتاقلرده، منغال باشی لاله‌زارنده، افراد عائله‌مز ایچروسنده صفالر
سوریبورز.

اووقت الظهر ملت ایسه دومانلی طاغلر باشنده حدود کلبهٔ
حراستلرنده، قارلی دره‌لر ایچروسنده دشمن کذرکاهلرنده، چامورلی
وادیلرده یغمورلر التنده، برودتلی تپه‌لره دهشتلی فورطنه‌لره کوکس
ویره‌رك استحقار موت وصحت، والتزام ثبات وصداقتله بزی وبزم مال
وجانمزی وعرض وناموسمزی ومهد موجودیتمزی محافظه اید.
یورلر. دوشونه‌لم امر آلهی‌یی، احادیث رسالتپناهی‌یی حقیله دوشونه‌لم؛
دیانتك، انسانیتك، اخوتك، مروتك نه دیمك اولدیغنی
یالکز قوالیتله دکل فعالیتله اثباته چالیشه‌لم، اونصب عیونمزه خرقه‌لر
یمتنلر یاپدیره‌رق اهدا ایله ابراز آثار مواخاته مسارعت ایده‌لم،
ظن اولنمسون که بویولده کوستریله‌جك همت، وابراز اولنه‌جق آثار
انسانیت بادهوا کیدرده استجلاب مکافات ایتمز. واومعاونت

خیریه‌نك نتیجه‌سیله صوری ومعنوی معاونی‌ده مستفید اولماز
هیهات؛ ایشته شو صدق ادعامزی وارستهٔ اشتباه ایدن برحدیث
شریفی‌ده بوراده درمیان ایده‌رك کلامی مسکی الختام ایتمك
ایسته‌یورم. حدیث « مامن مسلم کسا مسلما ثوبا الا کان فی حفظ
من الله مادام علیه خرقة » مآل لطیفی » برمسلم یوقدر که دیکر برمسلمه
برخرقه اکسا ایدوبده انك اوزرنده اوخرقه دائم اولدقجه اوده
حفظ وامان آلهیده اولمسون » شوحالده ظاهرده عسکرلریمزه
یاپدیروبده کیدیره‌جکمز خرقه‌لری ویمتنلری حقیقتده مع زیادة
کندیمز اکتسا ایتمش اولمالی‌یز. ایمدی جمعیت مدنیه‌نك اس الاساسی
اولان تعاون وتناصره مبادرت ایده‌لم که جناب خیرالمعین‌ده بزه
عون ونصرت ایتسون « وان الله لمع المحسنین »

فی ۲۵ تشرین ثانی سنه ۳۲٤

اسلامیت، اخوت

غیب الغیوب آلهیدن ساحه آرای ظهور اوله‌رق انقلابات
متوالیه پرده‌سنده سیری بادهوا شو صحنهٔ خیال وتماشایی تشکیل
ایدن عالم؛ بیکلرجه ادوار واعصاره معروض ونیجه نیجه مخلوقاته
جولانکاه اولدقدن صوکره تجلیکاه نوع بنی آدم اولدی. آدم؛
تعلیمخانهٔ قدرتك سبقخوان اولی، وموجودات طبیعیه‌نك اتم
واکملی اولدیغندن مظهر اسرار احدیت، وحائز اکلیل شرف
خلافتدر. آدم، نشو ونماده نباتاتی، وبرچوق آثار مختلفه‌یه مصدریتده

معدنیاتی، وحس وحرکت وجسیمتد. حیواناتی تمثیل ایتمکله نسخهٔ کبرای اکوان، وصفات الهیه اوزرینه مخلوق اولمسیله‌ده مجمع البحرین وجوب وامکاندر.

آدم؛ حواس ظاهرهٔ جسمانیه‌سیله شرفبخش ارض وفلك، وحواس باطنهٔ روحانیه‌سیله بالانشین محافل ملکدر. طینتی دست قدرتله انسجام افزای تخمیر، وحیاتی نفخهٔ حکمتله حکمفرمای عالم تدبیردر. سرنمای فضای وجود اولدیغی کوندنبری آثار علم وعرفانیله کرهٔ ارضی تزیین وتنویر، وبالطبع مدنی اولمسی جهتیله‌ده ارضك هرقطعه‌سنده هیئت اجتماعیه‌لر تشکیل وتقریر ایلدی.

مقدورات ربانیه‌یی آناً فآناً حیز تقدیر وامکانه، معلومات سبحانیه‌یی مادةً ومعناً ساحهٔ ادراك وعرفانه چیقارن ووحدت وجود رحمانی‌یه نه‌امکان وحدوث جهتیله نه‌غایت واختراع صورتیله اثباته لزوم کوسترمیه‌جك درجه‌ده بر خارقهٔ بدایع، بر برهان قاطع اولان آدمدر.

بو سببدندرکه «من عرف نفسه فقد عرف ربه» یعنی نفسنی بیلان ربینی بیلدی بیورلمشدر. خلق ایله حق بیننده مقیاس حقیقت اولان بو آدم؛ قوای جسمانیه‌سنه نظراً درکات رزائلك اڭ اشاغی مرتبه‌سنه تدنی‌یه قابل اولدیغی کبی قوای روحانیه‌سی اعتباریله‌ده مافوق التصور درجات فضائلك شرفهٔ قصوا ومرتبهٔ منتهاسنه چیقه‌بیلمك استعداد واهلیتنه نائل اولدی

آدم؛ شو ایکی جهتدن جهت اولایه قابلیتنی تعقیب ایله اصطبل

حیوانیتنده طبایع بشریه، هواجس نفسانیه، هوسات شهوانیه‌سنه تبعاً وافراد متسلسله‌سی اعتباریله امزجه‌سنده‌کی تباین، ازمنه‌سنده‌کی تفاوت، امکنه‌سنده‌کی اختلافه نظراً علت غائیهٔ خلقت اولان معرفة اللهدن محروم اولمق تهلکه‌سنه مبنی لاجرم شو تهلکه‌یه قارشو ایلروده بر حجت عادلهٔ الهیه اولمق اوزره جهت ثانیهٔ اهلیتی تعقیب، وانسانلری سعادت ابدیه وسلامت سرمدیه‌یه ایصال وتسریب ایده‌جك برشهراه حقیقت بردین مبین، وآکا رهنمای فوز ونجات اوله‌جق بر پیغمبر قدسیت آیین لازم کلمشدر.

اویله پیغمبرکه ارادات سبحانیه‌یی صفت کاشفهٔ نبوتله حکمتخانهٔ احدیتدن اخذ وتلقی ومأموریت مقدسهٔ رسالتله جمع الصلاح امته ایصال وتبلیغ ایده‌رك هرفردك صفحات حیاتنده ماهیت ازلیه‌سنی وبرازخ مماتنده شاکلهٔ ابدیه‌سنی اظهار ایتمك ایچون تنویر افکاره وتصفیهٔ قلوبه، تهذیب اخلاقه وتربیهٔ نفوسه من طرف الله مأمور اولمشدر.

بو شهسواران میدان رسالت؛ کسوهٔ بشریت آلتنده بر نور مشخص عصمت اولدقلرندن نه‌حق ایله حق اولملرندن طولایی خلقدن تماميله منقطع، نه‌ده خلق ایله حسب المصلحة هم آهنك بشریت بولنملری مشرق الانوار تجلیات اولملرینه مانع اولور.

بلکه حقی خلقده متجلیٔ دائم؛ وخاقی حق ایله همیشه قائم کوررلر. هربری امتلرینك اڭ خیرخواه اڭ شفقتلی باباسی، وآنلرك هدایتله رسالتله قبله‌کاه اقتداسیدر. شو حالده بالجمله نوع بنی انسان، کرهٔ ارض اوزرنده خلیفهٔ خلاق عالم حضرت آدمك اولادی

اولمقله یکدیکریله نسباً، ومتدین اولانلری ده پیغمبرلرینه نسبتله دیناً اخو ندر .

اشبو نسباً اخوتك لاب ویاخود لام ویا لابوین اولان قسملری اخوت قریبه واقسام سائره سی ایسه اخوت بعیده در. واخوت بعیده دیناً اخوته نسبتله اخوت عمومیه وبناءً علیه اخوت دینیه ده اخوت خصوصیه اولور. نوع انساندن عرب، ترك، کرد کبی هر صنف مخصوصك یکدیکریله صنفاً ویا طریقةً ویاخود مذهباً اخوتلری دخی خصوصیه قیلنلندر . جمعیت بشریه نك اك زیاده قابل افتراق اولمیان شیرازهٔ اتحادی والی الابد انقطاعی متصور بولنمیان رابطهٔ اتفاقی حبل المتین اخوت دینیه اولمسنه وچونکه اخوت نسبیه ایله اخوان اولانلرك ادنی بر منفعت یوزندن حس انفعاللرینه تبعیتله دائما جدال ومنازعه دن کیری طورمدقلری حالده اخوت دینیه ایله یکدیکرینه مربوط بولنانلرك بنیان مرصوص کبی انحلال پذیر اولماسی بداهتنه ونسباً اخوت قریبه ایله متصف اولان برکیمسه نك دیناً افتراقی بلا ولد ذکور وفات ایدن قرنداشنك میراثندن محرومیتنی ایجاب ایتمسی کبی شریعت مطهره نك عدالتنه مبنی جناب فیاض جهان آفرینك کتاب حکیمنده « انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بین اخویکم واتقوا الله لعلکم ترحمون» بیورمسی آرتق درك حقایقنده عقللر واله وحیران ، وفیحای اسرار ودقایقنده فکرلر مست وسرکردان اولان معجزات قرآنیه دن اولمازمی ؟

آیت جلیله نك معناسی « انجق مؤمنلر بربرینك قرنداشلریدر . ایمدی ای اهل ایمان سز ایکی قرنداشکزك آره سنی اصلاح ایدیکز

واللهدن قورقیکز که مرحمت اولنه سکز » ایکی مؤمن آره سنده منحصر قالان برخصومتك اصلاح وازاله سی مأمور الٓهی اولورسه مافوق الاثنین اهل ایمان آره سنده واقع اولوب استقبالاً واسع بر مقیاسده بین المؤمنین تعمم وتضاعف ایده بیلمسی قریب الاحتمال اولان خصومتك وجوب اصلاحی ایسه بطریق الاولی ثابت اوله جغنه اشارت ایچون جناب حق بوراده اخوینی تخصیص بالذکر وخصومتك یالکز ایکی کیمسه یه منحصر قالدیغنی کوروب ده نظر اهمیته النماسی موافق حکمت اوله میه جغنه تنبیه ایچوده « واتقوا الله » بیوردی .

زیرا پك چوق خانمانی طعمهٔ لهیب بی امان، وبیکلرجه ارباب ثروت وسامانی محتاج نقد ونان، وامثالنه عصرلرجه تصادف اولنه میان نیجه محترم انسانلری برآنده محو وپریشان ایدن اك بیوك یانقینلر بادیٔ امرده شایان اهمیت کورولمیان پك کوچك شراره لردن ظهور ایتدیکی کبی کمال رفاهیت وسعادتله وفوق العاده آسایش وراحتله یشامقده اولان بر ملتك محو واضمحلالی ، وترقیٔ ثروت وسامان وتزاید صنعت وعمران ایله شهرتکیر جهان وتوجهکاه عالمیان اولمش بر مملکتك آشیانهٔ بوم وغراب اولان بر خرابه زاره انقلاب وانتقالی ده بدایةً نظر اعتباره آلنمیان پك عادی بر نزاع وجدالك ، پك جزئی بر انکسار وانفعالك نتیجه سی اولدیغی عوارض خارجیه دن مجرد وسالم بر حس حقیقتپرورانه ایله پیشکاه ملاحظه یه آلینور ایسه اخوان دینمزك آره سنده کی خصومتك ولوکه عادی ایکی کیمسه بیننده اولسون ازاله واصلاحی امرنده کی فرمان الٓهینك نه درجه لرده انتظام و آسایش عالمی ، واتحاد

وحسن آمیزش بنی آدمی مستلزم اولدیغی وبزم ایچون‌ده اشبو امر آلهی دائره‌سنده حرکت، خصوصیله انقلاب آخیریمزی متعاقب اعلی وادنی هر انسان؛ نشوهٔ حریتله مست وسرکردان، وممالك عثمانیه‌ده بولنان بالجمله مأمورین شو احوال ولهرسانه قارشو نه‌یاپه‌جغنی شاشیره‌رق برقوهٔ مخیلهٔ مدهشه اوکنده جسم جامد کبی ساکت وحیران قالدیغی برصره‌ده یکدیکریمزی خمیازهٔ غفلتدن ایقاظ وسوق غرض ومنفعتله متحصل آره‌ده‌کی سوء تفهملری ازاله ایله شهراه عدالتدن انحراف ایدن اخوانمزی سرمنزل صلاح واعتداله جلب ودعوت ایتمك قدرحالاً واستقبالاً برسبب سلامت، برداعیٔ سعادت اولمدیغی تحقق ایدر .

یاخود میانهٔ اخونی اصلاح ایله امر ؛ سید الاحکام اولان صلحه ، اتقا ایله امرده انلری مشاجره‌دن مصون ایده‌جك کیفیت وجدانیه‌یه اشارتدر . زیرا تقوای آلهی ایله متصف اولانلر شبهه یوقدرکه بشقه‌لرینك احوالیله اشتغالدن وارسته قالیرلر ، دائماً حق وعدله خادم اولورلر. اتقا انلری خلاف شرع وحقیقت احوال وافعاله مجاسرتدن منع، ومکارم اخلاق ومحاسن سلوك و برتبه البته سوق ایدر .

بوسببدن فخر الانبیا افندمز حضرتلری « مرد مسلم الندن، دیلندن ناسك سالم اولدیغی کیمسه‌در » بیوردی. نه بیوك حکمت، نه دلنشین برحقیقتدر. عالم انسانیته نه قیمتدار بر دستور العمل عبرت، حصول آسایش وامنیته نه‌مقدس برمعیار معرفتدر .

زیرا اتقا ایله متصف برمسلم وارستهٔ اشتباهدرکه اوامر آلهیه‌یه

اطاعت، وکندی احوال خصوصیه‌سنه وعبادات مخصوصه‌سنه حصر نظردقتله دائما عوایب نفسانیه ونواقص انسانیه‌سنی دوشونمکدن دیکرینك عیوب وقصورینی تحری واستقصایه وبناءً علیه اخوان دینی ترهیب وایذایه وقت بوله‌مز ، خلق کندیسندن وکندی‌ده خلقدن امین اولور .

ایشته بوکا نور عین عالم صلی الله علیه وسلم افندمز « مؤمن قومشوسنی اذا وجفاسندن امین ایدن کیمسه‌در » بیورمسیله‌ده اشارت ایتدی .

انسانلر « بنی آدم اعضای یکدیکرنده‌که درآفرینش زیك جوهرند » مفادنجه برجوهر کرانبهای آدمیتدن انفلاق افزای خلقت اولدیغندن طولایی یکدیکرینك اعضاسی مثابه‌سنده ایسه‌ده فقطا شعوب وقبائله ، و مذاهب ومشاربه متفرق اولمسی وافرادی اقطار جهانك هرنقطه‌سنه یاییله‌رق بعدمکان واختلاف لسان وادیان سببیله عادتا بربرینه یبانجی کبی قالمسی بروجه‌مذکور ارتباط مادینك صحبت صحیحه، واخوت دینیه، محبت وخلت حقیقیه کبی برطاقم روابط معنویه ایله‌ده تحکیم وتأییدنه احتیاج حس ایتدرمش، وبونلردن الك زیاده عدیم الانداس اولان قسمنی ایسه سهپای اخوت بولنان صحبت، خلت، محبت تشکیل ایتمشدر. چونکه دینا متحد برقومك هرنه‌قدر دیناً اخوان اولدقلرنده شبهه یوغیسه‌ده ایجلرندن یکدیکرینه اك زیاده مربوط القلب اولانلری بربریله‌جدی وحقیقی مصاحب کچینانلری اولدیغنده‌ده اشتباه یوقدر. هرمؤمن پیغمبرذیشانك دین قرنداشیدر. فقط یونلر آنك کیجه‌لی کوندزلی صحبت نبویه‌سی شرفی احراز

ایدن اصحاب کرامیله هیچ برزمان میدان شرف وفضیلتده همعنان اوله‌مازلر. صحبت حقیقیه یالکز دین ومذهبله دکل فکر و مشرب جهتیله‌ده اتفاق ومناسبت اقتضا ایدر. بونلردن‌هانکیسنده اختلاف وافتراق حاصل اولورسه اجزای صحبت شیرازه دارانتظام اوله‌ماز. شجرهٔ اخوت ایسه اولا صحبتله پایدار نشوونما اولور.

اقتطاف اولنه‌جق ثمرهٔ معنویه‌سی‌ده سرخلتدر. خلت ایکی دوستك سرائر قلبیه‌سنده حکمران اولان علاقهٔ صداقتدر.

اخوتده مرتبهٔ متوسطه‌ده سویدای قلبده تمکن وزیادهٔ صحبتی وثمرهٔ خلتی ایجاب ایدن ودّو محبتدر. شوقدر که

حقیقی خلتده‌شرکت متصور اولمیوب انجق حقه‌مخصوص اولمسنه ومعروض شرکت اولان محبت ایسه اخوت معنویه‌نك عرض غیر مفارقی بولنمسنه وصحبتك شکل وماهیتی وطرز وتعلقی‌ده‌اساساً انوار محبتله ساحه آرای ظهور اولان اخوتك ایضاح وتفصیلیله ظاهر ونمایان اوله‌جغنه مبنی انلردن آیروجه بسط وبیانه لزوم کورمیه‌رك موضوع بحثمز انجق جمعیت بشریه‌نك اك‌زیاده‌روح‌الروحنی تشکیل ایدن اخوت اولمشدر.

آنفاً معناسی واقسامی تعریف وبیان‌اولنان اخوت برامر معنوی اولدیغی جهتله کاهیجه استنادکاهی بولنان محبتدن مجرد اوله‌رق چهره کشای صورت، کاهیجه کسوهٔ محبتله عرض اندام حقیقت ایتمکده اولمسنه کوره شوایکی یوزلی اخوتك بینی فرق وتبیین، واخوت صحیحه‌یی تعیین ایچون بین‌العلما برمعیار صحیح وضع وتمهید، ومعیار مذکور بین‌الاخوان موجب انتباه وایقان اولمق اوزره‌ده برطاقم دلائل عقلیه ایله تأیید وتشیید ایدلمشدر.

معیار اخوت اولمق اوزره موضوع احوالدن برنجیسی انسان اموال و آمالده اخوانك احتیاجاتنی کندی حوائجی اوزرینه تقدیم وترجیح ایتمکدر.

ایشته بوکا انسانیتك طبقهٔ علیاسنی ارائه ایدن « ویؤثرون علی انفسهم ولو کان بهم خصاصة » نظم الٰهیسی دلالت، و هیئت اجتماعیه‌یه اك عالی مرتبه‌دن ایتدیکی خدمتله عقللری دوچار حیرت ایدر. نظم مذکور سلطان انبیا افندمزك مکه مطلع‌الشمس نبوتندن مدینه هجرتسرای رسالتنه انتقال محمدیلرینی متعاقب مهاجرین اصحاب ایله انصار سعادتنصاب آره‌سنده اجرا بیوردقلری مؤاخات اوزرینه انصار کرامك کندی ماللری اولوب شدتله‌محتاج اولدقلری اشیاده بیله مهاجرین عظامی کندی نفسلری اوزرینه ترجیح وایثار ایتدکلرینی مبین بردستورالعمل اخوتدر. حتی سالار مرسلین افندمزك کندیلرینه اهدا اولنان برقویون باشنی‌دها محتاج اولدیغنی بیلدکلری دیکر برصحابی‌یه ارسال ایتدکلری حالده اوصحابیٔ جلیل‌ده بردیکرینه اوده بربشقه‌سنه ارسال ایله‌رأس مذکور تمام یدی نفر اصحاب کرام میانه‌سنده تداول ایده‌رك اك صوکره ینه مهدیٔ اوله رجوع ایتمش اولدیغی نکاشتهٔ صحائف کتب سیردر.

نصل که بوکا جناب رب علیم؛ کتاب حکیمنده « سعادت سرمدیه‌نك مخصوص ذیشانی اولان اهل ایمان احوال واقعه‌لرنده مشورت، ومرزوق الٰهی اولدقلری نعمتلردن اخوان دینلرینی‌ده نائل نصاب قسمت ایدنلردر » مآلنی حاوی « وامرهم شوری بینهم ومما رزقناهم ینفقون » آیت کریمه‌سیله‌ده اشارت بیورمشدر.

معيار اخوتك هر يكيتك كاری اولميان بو درجهٔ عاليه‌سندن صوكره‌كی مرتبه‌سی ايسه ايكی صديقدن برينك مالی اولوب فقط هر ايكيسنك‌ده محتاج اولديغی اشيا بينلرنده مساوات اوزرينه تقسيم اولنمقدر. نصل‌كه عشرهٔ مبشره‌دن عبدالرحمن بن عوف حضرتلريله عقد اخوت ايدن سعد بن الربيع حضرتلری مشارالیهه مالنك نصفنی عرض ايتمك صورتيله اخلاف اخوانه برمثال انسانيت يادكار ايتمشدر.

ايمدی بو يولده‌ده براخوت فداكارانه ابراز اولنه‌مز سه احتياجات ذاتيه‌يی ايفايه كفايت ايدن مقداردن متباقی اموالك حوائج اخوانی تسويه‌يه صرفی كبی اولسون برنمونهٔ مروت ارائه ايدلمك معيار اخوتك آرتق صوك قسمنی تشكيل ايدن بر سجيهٔ اسلاميه‌در. ايشته مجلهٔ جليله‌نك يكديكری لهنده شهادتنی قبول ايتمديكی دوستلر بو درجات ثلثه‌نك اخوانيدر. بو درجاتك خارجنده قاله‌جق اخوت ايسه اخوت دكل حسب الاجتماع تأمين منافع ذاتيه و تهوين حوائج بشريه اوغورنده اختيار اولنان صوری بر طرز معاشرتدن عبارتدر. بوبابده مدينهٔ علم و عرفان رسول ذيشان افندمز « هيچ بردوست صاحب يوقدر كه هرهانكی كونك بر ساعتنده كنديسيله مصاحبت ايتديكی دوستك اوصحبتنده‌كی حق اللهی اقامه‌می ياخود اضاعه‌می ايتدی سؤال اولنمسون » بيورمش، واصحاب كرام بيننده حكم اخوت اول درجه ايلرو كيتمشدركه حتی بر مؤمن كسب مواخات ايتديكی ديكر مؤمنك بعدالوفات وارثی اوله‌بيله‌جكنه بيله ذهاب ايتمشدر.

شاه مردان ولايت حضرت علينك شو: نمونهٔ اعجاز وايجاز اولان

« ان اخاك الحق من كان معك »
« ومن يضر نفسه لينفعك »
« ومن اذا ريب زمان صدعك »
« شتت فيه شمله ليجمعك »

قطعه‌سی‌ده اخوتك الك يوكسك شرفه‌سندن عرض ديدار ايدن شواهد مكارم انسانيه‌دندر. زيرا مشار اليه بو قطعه ايله « محقق سنك حقيقی قرداشك ضراده وسراده سنكله برابر اولان وسنك منفعتك اوغورنده كنديسنی متضرر ايدن وحسب الزمان پريشان اولديغك بروقتده جمعيت حال وخاطرك ايچون اختيار پريشانی ايليان انسان اخوت افشان اولديغنی بيان بيوريور. « مربوط رشتهٔ اخوت اولان ايكی مؤمنك يكديكريله تجلیباب ملاقات اولدقلرينك مثلی يكديكرينی غسل ايله تطهير ايدن ايكی الك مثلی كبيدر » مآلنی حاوی حديث شريف‌ده بوبابده اخوان زمانه بربيوك درس اخوت ويريور. بعض حكما اخوانی اوچ قسمه تقسيم ايده‌رك برقسمی هيچ بروقتده كنديسندن استغنا حاصل اولميان غدا، برقسمی وقتاً بعد وقت كنديسنه احتياج مس ايدن دوا، برقسمی‌ده اصلا محتاج اليه اولمديغی حالده انسانلرك مابه الابتلاسی اولان داء كبيدر » ديمكله كتاب اخوته برفصل مخصوص علاوه ايتمشدر.

علقمة العطاردی‌ده اوغلنه نصايح آتيه‌يی ايفا ايتمكله حقيقت اخوتی حكيمانه بسط وايضاح ايلمشدر « ای اوغل اكر بركيمسه ايله رابطه‌كير اخوت اولمق ايسترسه‌ك خدمتنده بولنديغك وقتده سنی

مصون ضرر وتلف ، وصحبت ایتدیكك وقتده وایه‌دار فخر وشرف ، ومؤنتنه محتاج اولدیغك زمان‌ده‌سنی انفاق‌ایله وارستهٔ احتیاج واسف ایدن وكندیسندن حسب‌اللزوم برشی ایستدیكك وقتده درحال موافقت افزای اعطا ، واثنای صحبتده سكوت ایتدیككده سكا نوبت بخش ابتدا ، وحسب‌القدر مصاب اولدیغك زمانده‌ده سكا معین مواسات نما اولان ارباب مروتله عقد اخوت وصحبت ایت »

بویله دوست نرده بولنور دیین مأمون خلیفه‌یه جواباً ابن اكثم « ناصح مومی‌الیهك شو نصیحتی بوقلمون كبی رنكا رنك اغراض واعواض اولان اخوان زمان ایله صحبت وعقد اخوتك جائز اولمدیغنه تنبیه واشارت ایچوندر » دیمشدر .

بو سببدندر كه سر آمدان اولیاءاللهدن شقیق بلخی حضرتلری « شبهاتدن وارسته طعام ایسته‌ین آچلغی ومعلم عامل آرزو ایدن جهلی وحقیقی دوست آره‌ین انزوایی اختیار ایلملیدر » بیورمشدر . بروجه مشروح اعطا وانفاقده معطینك اظهار سرور و بشاشت ، ومعطی‌الیهك او نفقه وعطیه‌یی قبول ایتمسندن طولایی عادتا قبول منت ، حتی انی بدایةً وارستهٔ سؤال وحاجت ایتمسی‌ده شرائط اخوت صحیحه‌دندر .

موافق وجدان اوله‌رق تودد باللسان‌ده مقتضای شان اخواندر . زمان اقبالده اخوان زماندن كوزل كوزل ایشیدیلوب‌ده موافق وجدان اولمدیغندن طولایی زوال اقبال ایله برابر زائل اولوب كیدن او دوستانه وتوددكارانه سوزلر ایسه « یقولون بالسنتهم مالیس فی قلوبهم » مضمون جلیلنه ماصدق اولان ارباب نفاق ودنائتك

استحصال منافع یولنده ریا كارانه درمیان ایتدكلری اقوال منفعتپرستانه‌دن بشقه برشی اولمدیغندن حكیم آلهی جناب سعدیٔ شیرازی ؛ تودد صحیح لسانی‌ایله غیر صحیحنی فرق وتمییز ایچون اشبو

« دوست مشمار آن‌كه درنعمت زند »
« لاف یاری و برادر خواندكی »
« دوست ان‌باشدكه كیرد دست دوست »
« در پریشان حالیٔ ودر ماندكی »

قطعه‌سیله اخوت صحیحه‌یه برقسطاس مستقیم وضع وتعیین بیورمشدر . معناسی « وقت نعمت واقبالده دوستلق وقرداشلقدن دم اورن كیمسه‌یی صقین دوست عد ایتمه ، دوست شول كیمسه‌دركه دوستنه انجق عاجز ومضطر قالدیغی وپریشان حال اولدیغی برزمانده یتیشه‌رك دستكیر امداد اولور » دیمكدر . ملجاء جلیل امت علیه‌الصلاة افندمز حضرتلرینك « بعدالایمان رأس عقل انسانلره ابراز محبت ایتمك و صالح وطالحی وبر وفاجری فرق ایتمكسزین هر كسه ایلك ایلمكدر » بیورمسی‌ده ذلال انسانیته برساحهٔ متین جریان آچمشدر .

اخوان دینك احوالنی « روزی تفقدی كن درویش بینوارا » مصداقنجه تفقد ، وخسته‌لغی زماننده عیاده ، ومسرتیله كسب سرور ، وتأثراتنه اشتراك ایتمك‌ده جملهٔ معاییر اخوتدندر .

بو سببدن فخرالمرسلین افندمز سزدن هیچ بریكز كندی نفسی ایچون سودیكنی مؤمن قرنداشی ایچون سومدكجه كامل‌الایمان اولماز بیوردی .

« انسان ایکنه‌یی اولا کندینه دورتملی‌ده چوالدیزی دیکرینه اویله صوقملی » دنیلمکدن مراد‌ده بر انسان نفسنده رضا کوسترمدیکی احواله احباسی حقنده‌ده رضا کوسترمامسی لزومنی بیاندن عبارتدر. زیرا اخوان، بلکه بالجمله افراد انسان؛ رجل واحد کبیدر. اعضاسندن یالکز برباشی آغریدیغی ویاخود بردیشی صیزلدیغی حالده او آغری ویا صیزی انجق باشنه ویا دیشنه منحصر قالمیه‌رق وجودینك طوپی برابر آغریدیغی و آندن کلیتیله متأذی اولدیغی کبی اخواندن برینك آلام واکداریله‌ده طوپنك متألم ومکدر اولمسی لازم کلیر. ایشته بونی سعدی مشارالیه « چو عضوی بدرد آورد روزکار. دیکر عضو هارا نماند قرار » بیتیله تفسیر وایضاح ایتمشدر.

اشبو معاییر اخوتدن بشقه ایام مخصوصه‌ده یکدیکرینی زیارتله ایفای وظیفهٔ تبریك ومعایدت، ویولسز وشرائط اخوته غیرموافق معامله واحوال مشاهده اولندیغنده تنبیه ونصیحت، تقصیرات واقعه‌سندن تجاهل واعتذار ایتدیکی صورتده‌ده «[۱] اقبل معاذیر من یأتیك معتذرا. ان بر عندك فیما قال او فجرا » مفادنجه کرك نفس‌الامره موافق اولسون، کرك اولمسون قبول معذرت، حضور وغیابنده سعادت حالنه دعا و معاملات دستانه‌ده ترك کلفت، حین ملاقاتده توقیر وتلطیف واظهار روی بشاشت، ومعانقه ومصافحه وبذل سلام والتفات، وستر قصور ومعایب واحوال مشروعه‌ده اعانه وشفاعت، وحسب البشریه وقوعه کلان اذاسنه تحمل وابذال نقدینهٔ مروت کبی بر چوق علائم محبت دها ذکر وبیان اولنمش ایسه‌ده فقط جوهر قیمتدار

[*] مآلی « سکا اعتذار ایده‌رك کلان کیمسه‌نك معذرتلرینی سنك یانکده کرك اعتذارنده طوغری کرك اکری اولسون قبول ایت » دیمکدر

اخوتی قیلی قرق یارجه‌سنه موازنه ایده‌جك اك دقیق میزان تحقیق ایسه خلاصهٔ مکارم اطلاقنه سزا، فضیلت جلیلهٔ وفا اولمغله تختیم مقاله آنکله ایفا ایدلمشدر.

وفا دیدکلری سجیهٔ سنیه انسانك اخواننه وانلرك اهل واحبابنه قارشو کرك حال حضور، کرك حال غیابده، کرك حال حیات، کرك حال مماتده ابراز اثار محبت، واو محبتده مادام‌الحیات ثبات ایتمسیدر.

حتی اخواننك غنودهٔ خاك غفران اولدقدن صوکره اخلافنه ابراز اولنه‌جق مأثر وفا هرنه‌قدر آز اولورسه‌ده وارستهٔ اغراض اوله‌جغندن حال حیاتنده مادی ومعنوی آمال ومقاصددن هیچ بر وقت خالی اولمیه‌جق وفای کثیردن چوق خیرلی، چوق قیمتلیدر.

اعاظم امت سودکارینه قارشو اك زیاده ابذال وفاده ایلرو کتمش، واو بابده پك زیاده حیرتبخش عقول برچوق آثار وفاکاری، حتی دوستلری یولنده فدای جان ایتمك کبی شیمهٔ علویتشعاری ارائه ایتمشلردر. سودکارینك قبولرنده ومحله‌لرنده کوردکلری کلابه بیله آثار محبت وشفقت ابرازایتمکدن کیری چکنمامك صوتیله‌ده معنای اخوتك نه دیمك اولدیغنی اخوان زمانه، اخلاف اخوانه اکلاتمشلردر.

نیته کیم نظم آتی بو حقیقتی متضمن اولمقله درج صحیفهٔ اخوت قیلندی.

رأى المجنون فى البيداء كلبا — فمد له من الاحسان ذيلا
فلاموه على ما كان منه — وقالوا لم منحت الكلب نيلا
فقال دعوا الملامة ان عينى — رأته مرة فى حى ليلى

مآلی « معلم دارالفنون جنون، جناب مجنونه بر صحرای هول

ثماده كورديكى بركلبه درحال ذيل احسانى اوزاتمش اولمسندن طولايى لوم وافضاح . و ايتديكى او احسانك سببندن‌ده سؤال واستيضاح ايتديلر .

اوسرگردان دشت عشق ومحبت ؛ سائللرينه جوابه مسارعتله بوبابده ترك ملامت و بندن قبول معذرت ايديكز زيرا احسان ايتديكم او كلبى بنم كوزم بر كره سرمست جام ابتلاسى اولديغم ليلانك اوبه‌سنده كورمش ايدى » ديدى . مقتدابه امم ، كريم الشيم صلى الله عليه وسلم افندمزده سيدة النساء حضرت خديجة الكبرى رضى الله عنها والده‌مزك زمان حياتنده خانهٔ سعادتلرنده حسب المناسبه كوردكارى كيمسه‌لره مشار اليهانك وفاتندن صوكره‌ده اكرام والتفات ، وبذل احسانات وصدقات ايدرلر ايدى . حتى بر كون حضور نبوتپناهيلرينه شرفياب دخول اولان بر عجوزه لطفاً زياده التفات وعنايت بيورملرندن ناشى سبب وحكمتندن سؤال اولنملرى اوزرينه جواباً « بوقادين ايام خديجه‌ده خانهٔ مشار اليهايه مداومه ايدى عهد ومحبتده ثبات ووفا ايسه جملهٔ شعبات ايماندندر » بيوره‌رق مكارم اخلاق انسانيه‌يى بر مثال نوين حقيقتله دها ايضاح وتمثيل ايتمشلردر .

لكل نبى فى الانام فضيلة

[۱] وجملتها مجموعة لمحمد

فى ۱۲ مارت سنه ۳۲۵

---

[۱] عالمده هر نبى ذيشان ايچون بر فضيلت اوليجيدر فقط آنك طوپى محمد عليه السلام‌ده اجتماع ايتمشدر .

اسلاميت ، اهلنه توديع امانت وعدالت

جمعيت بشريه وهيئت اجتماعيه‌نك اس الاساس قوام ، وركن متين انتظامى افراد جمعيتك اول باول جانندن ، عرضندن ، مالندن امين اولمسيدر .

هرهانكى هيئت اجتماعيه‌ده بوامنيت تماميله حاصل اولمزسه او جمعيت‌ده سعادت ومعرفته ، ثروت ورفاهيته نائل اوله‌مز .

چونكه مكاتب ومدارسك كشايشى ، علوم ومعارفك تزايدى ، حرف وصنايعك ترقيسى ، مبادلهٔ اموال واشيا و بيع وشرانك تكثرى ، الحاصل بالجمله اسباب تعالىٔ مدنيتك تكملى ؛ امنيت عموميه‌نك معناى حقيقيسيله تحصلنه وابسته‌در ، امنيت عموميه‌نك تحصلى ايسه جمعيت بشريه‌يه تعلق ايدن بالجمله امورى اهلنه توديع ايله سياست صحيحه‌نك كماهى حقها اجراسنه متوقفدر .

ايشته شوايكى حكمت فطرتله هيئت اجتماعيه‌نك بر حكومت عادله‌يه احتياجى ، واو حكومت طرفندن افراد اهالى‌يه افراط وتفريط بيننده بر امر متوسط اولان امر جليل عدالتك على السويه توزيعى لزومى‌ده تحقق ايدر . بيكلرجه مدنى اقوامك هزاران عصرلرجه كمال اهميتله موقع تطبيق واجرايه قويدقلرى تجاربك ثمره‌سى اوله‌رق بوكون بالعموم ارباب حقوق وسياست ، واصحاب عقول و حكمتك متفق عليهى اولان شوايكى حكمت فطرتى طرز حياتلرى قوت لايموت وحشيانه معيشتدن ، وسويهٔ ادراك ومعرفتلرى انشاد شعر والتزام بلاغتدن ، ودرجهٔ هنر وصنعتلرى اجراى نهب وغارتدن عبارت (

اولان جاهل بر قوم ایچروسندن مهر منیر سحر کبی انوار ملاحتله طالع و
سرنمون، وخواجه حق اوزرندن کچمدیکی حالده اتمی عنوان جلیلی
التنده الی یوم القیامه حکمای جهانه احوالیله افعالیله، اثار واقوالیله
تعلیم فرمای فنون اولان جامع علوم اولین و آخرین، رسول رب العالمین
افندمزك « ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها واذا حکمتم
بین الناس ان تحکموا بالعدل » نظم جلیل سبحانیسیله توضیح وتبیین،
وامت مرحومهٔ محمدیه‌لری اوزرنده بتون جهان وجهانیانه حیرتبخش
امتثال اولور بر صورتده تطبیق وتمرین ایدیویرملری معجزات
قرآنیه‌دن دکلده نه‌در

مآل آیت جلیله « محقق حکمفرمای سموات وزمین ، جناب
رب العالمین سزه اماناتی اهلنه تأدیه ایتمکله وبین الناس حکم ایتدیکز
وقتده حق وعدل ایله حکم ایتمکله امر ایدر » دیمکدر. آیت
مذکوره هر نه‌قدر مکهٔ مکرمه‌نك روزفیروز فتحنده بیت شریف
الهینك مفتاح مقدسی کندوسندن آلنمش اولان سادن کعبهٔ معظمه
عثمان بن طلحه‌یه ینه رد واعاده‌سی حقنده شرفنزول ایتمش ایسه‌ده سببك
خصوصیتی حکمك عمومیتنه منافی اولمیه‌جغندن خطاب واقع جمیع
مکلفینه عام وشاملدر. نصل که آیت جلیله‌ده‌کی اماناتده ایستر قولی،
ایستر فعلی، ایسترسه اعتقادی اولسون حقوق اللهدن وحقوق عباددن
انسانلرك ذمتلرینه تعلق ایدن بالجمله حقوق ووجائب داخلدر. اشبو
حقوق ووجائبدن متعدی اولمسی جهتیله اك زیاده نظر اعتبار واعتنایه
آلنمغه شایان اولان قسمی ایسه امور عباده عائد مأموریت، ومصالح
ناسه تولی واجرای عدالتدر. بناءً علیه بو امر مهمك شانه لزوم

اعتنایی ووجوب امتثالی تأکید وتفخیم ایچون جناب حکیم مطلق؛
آیت مذکوره‌یی کلمهٔ تحقیق ایله اصدار، وامر جلیل سبحانیسنی
صورت اخبار اوزرینه ایراد ومقام اضمارده اسم شریف الهیسنی
اظهار ایلمشدر .

اهلنه تودیع امور وبین الناس مساوات اوزرینه توزیع عدالت
نصل حائز اهمیت اولمیه‌بیلورکه هر دولتده مشروطیت اداره قواعد
مدنیهٔ عدالتله، هر عدالتده حریت واهلیتله متصف مأمورین عادله‌یه
تودیع اماناتله قائم اولوب بونك خلافنه حال وحرکت ایسه « اذا وسد
الامر الی غیر اهله فانتظر الساعة » حدیث شریفی مقتضاسنجه
اودولتك انقراضنی، اوملتك محو واضمحلالنی تعجیلدن عبارتدر .

اجرای عدالت اویله ظن اولندیغی کبی سهل الحصول بر
کیفیت اولمیوب اولاً عدالتك نه دیمك اولدیغنی تقدیر وارائه ایده‌جك
مقتدر ومنصف، وثانیاً معاملاتنده رهبر سلامت واصابت اوله‌جق
انوار علوم ومکارم صفاتیله متصف مأمورین وحکام آرانلمق لازم،
وبوده شرعاً وحکمةً ومصلحةً واجب ومهمدر. تا که هر حرکتی
تأثیرات خوف ورجادن عاری، وهر معامله‌سنده صرف کندی محاکمهٔ
فکریه‌سنك دلالتیله « یجاهدون فی سبیل الله ولا یخافون لومة لائم »
حکم جلیلنه تابع اوله‌رق اجراآت واقعه واحکام صادره‌سی مجرای
حق وعدالتده جاری اولسون . یوخسه کیف ما اتفق انتخاب وتعیین
اولنان مأمورین وحکام؛ شبهه یوقدر که احتراصات شخصیه واغراض
نفسانیه سبیله توزیع عدالت وتأمین انصافه دکل بلکه انتشار مظالم
واعتسافه خادم ، وانتظام عالمدن زیاده تخریب واختلاله بادی

اولورلر. چونکه بتون عالم مدنیتی تزیین ایدن مؤسسه‌لر، صناعات نافعه‌لر، انکشافات فنیه‌لر، ترقیات بشریه ومعارف نظریه وعملیه‌لر هپ عدالت فعلیه وحسن تربیه‌نك اولادی اولان افکار عالیه‌نك نتائج طبیعیه‌سی دکلیدر؟ الك بیوك وقایع الیمه وفجایع وخیمه‌نك منشأ ومصدری کوچك بر مسامحه، عادی بر اعتدادن، وبادیٔ امرده اهمیت ویرلمیان اوفاق بر خطادن سرزدهٔ ظهور اولدیغی وقوعات عالمی حادهٔ تدقیقدن کچورن سبقخوان مکتب تجارب مسلمی بولندیغنده شبهه وارمیدر؟

شو حالده نصل اولورده بر مملکتده، بر ملته خدمات عادله‌ده، بر دولتك بر قومك سعادت وسلامتنی تأمین ایده‌جك تدابیر مصیبه‌ده بولنه بیلمك استعداد وعرفاننی، فکر و وجداننی حائز اولمیان آدملره قصاب بی انصافه قویون سوریسی تسلیم ایدرجه‌سنه منطقهٔ مأموریتنه کوره بیکلرجه اهالی واو اهالینك حقوق ومصالحی وانلرك تربیه واصلاحی امر مهمی تودیع اولنه بیلور.

بو حکمته مبنی رسول عدل آیین افندمز؛ بر ساعت عدالت یتمش سنه‌لك عبادات نافله‌دن خیرلی اولدیغنی «عدل ساعة خیر من عبادة سبعین سنة» حدیث شریفیله بیان ایده‌رك انتظام عالمه بر شکل نوین حکمت اکسا بیوردقلری کبی اهلنه تأدیه ایتمامك سببیله امانته خیانت، وظلم واعتسافی کندینه عادت اتخاذ ایدن مأمورین حقنده‌ده «یوم قیامتده ظالمین وانلره معین اولانلر نره‌ده‌در دیو طرف الٰهیدن بر منادی ندا ایده‌رك آنلرك طوپی بر آره‌یه طوپلاندقدن صوکره جهنمه القا اولنورلر» مآلنده‌کی حدیث رسالتپناهیلریله

ارباب حکومته بر درس انتباه وبصیرت ویرمشلر، وانسانك معاملات حیاتیه‌سی یا حقه، یا خلقه ویاخود نفسنه متعلق اولوب اشبو اقسام ثلثه‌نك خارجنده بر معامله‌ده بولنه بیلمسی ایسه ممکن اوله‌میه‌جغنه وامانت لفظنك شو اوچ قسمه عام وشامل اولمسی اعتباریله معنای عمومیسندن هیچ بر فرد آفریده‌نك‌ده مستثنا قالمسی متصور اولمامسنه مبنی بالجمله افراد انسانك راعی، وهر بری درجهٔ صلاحیت وسویهٔ اقتدارینه کوره تحت اداره‌سنده بولنان رعیتدن وافراد عائله‌سندن وحتی حواس انسانیه‌سندن مسئول اولدیغنی‌ده «کلکم راع وکلکم مسئول عن رعیته» حدیث حکمت ردیف نبویلریله وارستهٔ ریب وکمان بیورمشلردر.

ایمدی مشروطی بر دولتك انتظام معاملاتی، مدنی بر ملتك انسجام معیشتی، مترقی بر مملکتك آسایش وامنیتی مجرد مصالح ناسی اهلنه تودیع ایتمك وحق وعدالتی متساویا توزیع واجرا ایلمکله حاصل اوله‌جغی سالف الذکر معجزات قرآنیه‌دن اولان آیت جلیله ایله ثابت ومبرهندر.

فقط بو سعادت بشریه‌یه وصول افراد ملتده تدریجا استعداد وقابلیتك حصولنه وابسته‌در. چونکه ظلمت مظالم؛ غروب شمس معارفك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر. هر حکومت تبعه‌سنك استعدادینه کوره حکمفرما اوله‌جغنی مبین «اعمالکم عمالکم» حکمت محمدیه‌سی‌ده ایشته بو حقیقتك دلیل قدسیسیدر. بناءً علیه امکان وزمانك مساعد اولدیغی درجه‌ده ترقیات وتکملاتك حصول ودوامنی تأمین ایچون هر شیدن مقدم، هر شیدن زیاده افکار

عمومیه‌یی انوار معارفله تربیه، و آمال خیریهٔ استقبالیه‌یی تشبثات صحیحهٔ شخصیه ایله تنمیه، وحسیات عامهٔ ملیه‌یی قوای معنویهٔ اخلاق و آداب ایله تقویه ایتمك لازمدر که افکار عمومیهٔ ملت شخص معنوئ دولتك و مأمورین وحکامنك ناظم احوال وحرکاتی، ومعاملات اداریه‌سنك مرصاد منور تنقیداتی اولسون، واك بیوك بر مأموردن اك کوچك بر کاتبه وارنجه‌یه قدر بالجمله مأمورین وحکام؛ ایفای وظائف مودوعه‌لریله مشغول اولدقلری وقتده‌ده افکار عمومیه‌نك کندولرینه نکهبان متقیظ اولدیغنی و آنك تحت ترصد وترقبنده بولندقلرینی حس ایتسون.

ایشته اول زمان؛ مصالح عباد محور سلامتده دوران. وامور داخلیه ومناسبات خارجیه‌ده مجرای امنیتده جریان ایدر. دولت عدالتله حکمفرما، ملت راحت و آسایشله نشوه‌دار صفا، مملکت مستغرق ثروت وسامان، قرا وقصبات معمور و آبادان اولور.

نصل اولماز؟ آفتاب اوج اسلامك تا اقصای شمالدن منتهای جنوبه قدر نشر انوار دیانت ایتمسی اهلنه تودیع امانت، وبلاتفریق دین ومذهب بالجمله افراد ناسه توزیع عدالت سایه‌سنده دکلمیدی؟ کندینه امنیت اولنمیه‌نك ایمانی، عهدنه وفا ایتمیه‌نك دینی اولمیه‌جغنی مبین «لا ایمان لمن لا امانة له ولا دین لمن لا عهد له» حدیث شریفی بو حقیقتی ایضاح ایچون بر مصباح حکمت اولدیغنده شبهه وارمیدر؟ اصل عدل؛ اشیاده مساوات اولمسنه کوره علمای حقوق حاکمك بش شیده بین الخصمین التزام مساوات ایتمسی واجب اولدیغنه قائل اولدیلر.

اولا حاکمك حضورینه طرفینك صورت دخولنده، ثانیا طرز جلوس ومثولنده، ثالثا انلره صورت توجه واقبالده، رابعا استماع مدافعات واقوالده، خامسا لهلرینه وعلیهلرینه حق ایله حکم ایتمکده مساواته رعایت ایتمسیدر.

ایشته عالم اسلامیتده رهنمای ترقی وسلامت اولان بو عدالت خارق العاده‌دن ناشیدر که کرهٔ ارضك اك مهجرا کوشه‌لرینه بیله مجاهدین دینك هنوز قلیجلری داخل اولمقسزین نور مبین اسلام داخل، وبلا جبر وتضییق «یدخلون فی دین الله افواجا» سر جلیلی خیره بخش عیون اوله‌رق دبدبهٔ جهانکیر اسلامیت اوج اعلای کماله واصل اولمشدر.

صدر اسلام؛ مساواته اول قدر اعتنا واهتمام ایتمشدر که بو کون انك دکل اجراسی؛ تصوری بیله عقللره ولهرسان حیرت اولیور. عدل ومساواتك اك عالی مروجلری‌ده صدر مشار الیهك معاملات عدالتپرورانه‌سنه تمثل وتقلید معامله ایله انجق بر موقع ممتاز معدلت احرازنه موفق اوله‌بیلیور. جهان وجهانیانه نمونه نمای عدالت اولان حضرت فاروق اعظمه، وشاه مردان ولایت حضرت علی‌یه باقەلم؛ شاه مردان ولایتك بر یهودی ایله برای محاکمه حضورنده بولندیغی وعلیهنده حکم ویردیکی فاروق اعظمك یا ابا الحسن کنیه‌سیله کندیسنه خطاب ایتمسندن طولایی متأثر اولدیغنی کوره‌رك تأثر واقعك علیهنده‌کی حکم لاحقدن نشئت ایتدیکنه ذهاب ایدن فاروق مشار الیه یا عمر نعم تأثرم علیهمده‌کی حکمدن طولایی دکلدر بلکه اجرای محاکمه‌ده طرفین حقنده مساوات اوزرینه معامله

ایتمك لوازم قضادن ایکن خصممه قارشو بکا تعظیمی اشراب ایدن
یا ابالحسن کنیه‌سیله خطاب بیورمکزدن ناشیدر دیه‌رك بیان
حقیقت ایدیورمك، بنه مشارالیهك زمان خلافت فاروقده
کوفه‌یه قاضی نصب اولنوب کندی زمان خلافتلرنده‌ده متقلد
مهمهٔ قضا اولان وذات عالیٔ حیدرانه‌لرینی بر زره دعواسندن
طولایی بر یهودی ایله محاکمه ایدوب شاهد اوله‌رق اقامه
بیوردقلری مخدوم مکرملری امام حسن مجتبا ایله کوله‌لری
قنبرك شهاداتنی جلب مغنم شائبه‌سندن ظاهرا وارسته اوله‌میه‌جغنه
مبنی رد ایله علیهلرینه اوله‌رق اعطای حکم ایدن قاضی شریحك
حکمنی بلا تردد قبول ایده‌رك مدعابه زرهی درحال یهودی‌یه تسلیم
ایتمك کبی کوستردکلری انصاف وحقانیت؛ بتون حکام جهان‌منهاج
اعتصام اوله‌جق بر کتاب عدالت دکلمیدر؟

محکوم له یهودی ایسه جاذبهٔ تأثیرنه قاپیلدیغی مقناطیس عدالتدن
آیریله‌میه‌رق درحال اقرار حقیقتله کندیسنك اولمیان زره مذکوری
جناب مرتضایه اعاده ایتمش، وبیان معذرتله علویت اسلامیتی اعتراف
واظهار ایمان ایتمشدر. ایشته جناب احکم الحاکمینك دیگر
« ان الله یأمر بالعدل والاحسان آه » ایت کریمه‌سنده شبهه‌سز الله
عدالت واحسان ایله امر ایدر بیورمسی‌ده سبب قوام عالم، وباعث
صلاح نوع بنی آدم مجرد عدالت واحسان اولدیغنی اثبات، وبو بابده
بر اهل ایمانك ابراز مآثر عدل وانصاف ایتمسی معمر اولدقجه
رکوع وسجود ایله امرار حیات ایتمسندن خیرلی اولدیغنی سالف

الذکر « عدل ساعته خیر آه » حدیث شریفنك مستنیری اولمق
اوزره کشیدهٔ سلك حکمت ایدلمش اولان

« از توکر انصاف آید در وجود »
« به که عمری در رکوع ودر سجود »

بیت بلیغی ایضاح ایلر.

فی ۱۷ مارت سنه ۳۲۵

اسلامیت ، صنایع حدیدیه‌ده‌کی اهمیت

عالم بشریتده جمعیت مدنیه ایچون الڭ زیاده نافع ، الڭ زیاده ضار ، الڭ زیاده مخرب ، الڭ زیاده عمار ، الڭ زیاده مفید ، الڭ زیاده وسیلهٔ بأس شدید اولمق کبی نسبت تضادی جامع بر ماده وار ایسه اوده معادنڭ وسعتی نسبتنده منافعڭ احاطه‌سی اعتباریله بتون انسانلرڭ عادةً حوائج ضروریه‌سنی تشکیل ایدن تیموردر .

تیمور ؛ منافع بشریه‌یه آلت اولدیغی قدر ایقاع مضراته‌ده واسطهٔ قاطعه‌در . بو کون جمعیت مدنیه‌یه تیمورڭ ایتدیکی خدمتی ، بخش ایتدیکی منفعتی مواد معدنیه‌دن هیچ بر ماده‌نڭ ایتمه‌مش اولدیغنی وایده‌میه‌جکنی اثبات ایچون یالکز کرهٔ ارضڭ قطعات خمسه‌سنده اوروجك آغی کبی ، یاخود وجود انسانده‌کی عروق حیاتیه کبی تمدید ایدیلان سکك حدیدیه‌یی ، وساعتده حداعظمی طقسان بش کیلومترو یول آله‌رق روزکارایله میدان مسابقه‌یه چیقان شمندوفرلری سطحی بر نظر دقتدن کچورمك کفایت ایدر .

هله قدرت بالغهٔ صمدانیه‌نڭ مواد طبیعیه‌یه ودیعه ایدوب ده الڭ زیاده مخالفت هوا زماننده انفلاق هول انکیزیله کوزلری قماشدیران ، وصدای دهشت افزاسیله عقللری حیران ، صواعق جانخراشیله الڭ عالی والڭ متین بنالری تخریب وطرفة العینده نیجه جان ونیجه خانمانلری احراق وپریشان ایدن قوهٔ الکتریقیه‌نڭ تاتارلق خدمتنده

استخدامی ایچون سررشتهٔ انتظام اولان تلغراف تللرینی بر فکر سلیم ایله دوشونور ، وهر بری بر قلعهٔ سیاره اولوب دریالرڭ حاکمیت مطلقه‌سیله بتون سواحل معموره‌یی تحت تهدیدنده طوته‌رق امواج طوفانخیز متاعبڭ صحرای وسیع الانحاسنده علم افراز هیبت بولنان زرهلیلری ، زرهلی قراوزورلری وسفن آهنین سائره‌یی کوز اوکنه کتیریر ، وناموس عسکرینڭ و حیثیت ملیه‌نڭ ومنافع عمومیه‌نڭ وحدود وطنیه‌نڭ محافظه‌سی وخصوصیله کلمة اللهڭ اعلاسی اوغورنده شکارینی کورن ارسلانلر کبی میدان حرب وقتال وصحرای رزم وجدالده سلاح بدست صولت ، ونعره زن حماست اولان یوز بیکلرجه جنود تهاجم نمودڭ پاریل پاریل پارلایان سلاحلرینی ، سیوری سونکولرینی ، اکری قلیچلرینی وطراقهٔ قیامت خیزیله رعد وبرق آسمانی تمثیل وجبال وتلالی لرزه‌ناك ایدن اودهشتلی طوپلری ، وخشیت نما کله‌لری نظر امعاندن کچیریر ، وانهار واودیه اوزرنده بیکلرجه مترو تمدید ایدلمش خیره بخش عیون آصمه تیمور کوپریلری ، وبابل قله‌سنه وصرع نمروده رسم انتظامیله ، طرز بدیعیله ، شکل معماریسیله رشك آور رقابت ایفل قله‌لرینی ، وقرق قاتلی آمریقا سرای واوتللرینی وقوناقلرینی کورر ایسه‌ڭ دعوای نافعه بشقه‌جه بنیهٔ ثبوتیه‌یه ودلائل نظریه‌یه حاجت مس ایتمکسزین نتیجه پذیر بداهت اوله‌جغی شبهه‌سزدر . نه حاجت ؛ اساساً هیئات اجتماعیه‌ده ارباب صنایعڭ اولوب ده آلات حدیدیه‌یه محتاج اولمقسزین اجرای صنعت ایده‌بیلمك خارقه‌سنی ابراز ایلیه‌جك عالمده بر کیمسه تصور اولنورمی ؟

ایشته تیمور ؛ بو درجه‌ده جمعیت بشریه‌یه ومعایش وصنایعده

منافع عموميه‌يه خادم اولديغى حالده « فوائد قوم عند قوم مصائب » قبيلندن اوله‌ق دشمن دين، دشمن وطنه قارشو ده وسائط قتل واهلاك اولمق اعتباريله بأس شديدى حائز بر آلت تخريب واضراردر.

تيمورك شو متقابل نفع وضررى؛ اليوم بتون كرهٔ ارضى روابط كوناكون معيشت ومناسبتله بر مملكت، وميليارلرجه اقوام مختلفه‌يى علائق نوعانوع صنعت وتجارتله بر عنصر، بر ملت كبى هم آهنك وحدت قيلان كشفيات فنيه واختراعات صناعيه ايله انجق حيز آراى شهود وثبوت اوله‌بيلمكده ايكن بوندن اون اوچ عصر مقدم سيوف وسناندن، ونادرا بر زره بر قالقاندن بشقه آلات حديديه‌نك شكل وماهيتنه، صورت اعمال وصناعتنه — ذاتاً صحرا نورد بدويت اولملرندن ومنطقهٔ اقليم وطرز تربيه وتعليملرينك مساعد اولمامسندن طولايى — اصلا واقف بولنميان جاهل فقط غايت نجيب؛ قوم شريف عربدن طوباى خلد برين كبى سرنماى ظهور، واوزرندن معلم حق كچمديكى حالده علوم اولين وآخرينه عارف، وسراپا جهان وجهانيانه مفيض حقايق ومعارف؛ بر معلم حكمت منشور اولان امى عنوان، رسول ذيشان افندمز طرفندن لسان قدرتك ترجمان بيانى اولمق اوزره « وانزلنا الحديد فيه بأس شديد ومنافع للناس » نظم جليلنك تبليغ بيوريلمه‌يورشى؛ نصل بر معجزهٔ كبراى قرآنيه اولديغى آرتق تصور ايدلسون. مآل نظم شريف

« بز كنديسنده قوهٔ شديده وناس ايچون منافع عظيمه اولان تيمورى انزال ايتدك » ديمكدر. تيمور؛ هر نه قدر معدنياتدن اولديغى جهتله يردن چيقمقده ايسه‌ده بر مقتضاى عالم اسباب وحكمت

احكام طبيعيهٔ سماويه‌نك تأثيرات متماديه‌سيله انشا وتهيه اولنديغندن بو معنا « انزلنا » لفظ شريفيله ايراد وتعبير، وحكمت خلقت بو صورتله‌ده ايضاح وتفسير بيورلمشدر.

تيمورك بوكون تأمين ايتديكى منافع وفوائدى انفس معادن اولان آلتون وكموش تأمين ايده‌مامكده اولديغى سويلر ايسه‌م موجب تعجب اولماملیدر. زيرا تيمور؛ هيئت اجتماعيه‌نك آلات وادواته احتياجى طولاييسيله نقدين مذكورينك اخراج واستحصال، واذابه واستعمالنده لوازم ضروريه‌دن اولديغى كبى اصول مدنيت اولان زراعت وصناعتك، حرفت وتجارتك وبالجمله اسباب معيشتك اساساً متوقف عليهى اولمق اعتباريله‌ده حائز قصب السبق منفعتدر. بناءً عليه تيمورسز مصالح عالم مختل اولور. آلتون وكموشك فقدانى ايسه — بلا نقد مبادله طريقيله استحصال حوائج ضروريه ممكن اوله‌جغندن — مصالح بشريهٔ آدمدن هيچ برشيئ اخلال ايتمز. تيموره حاجت مشتد اولديغندن ناشيدر كه خلاق جهان آفرين؛ آنى كثير الوجود وسهل الوجدان اوله‌رق يراتمش، نقدينى ايسه هر فردك الينه كچميه‌جك صورتده عزيز الوجود قيلمشدر.

نصل كه عالم بشريتده ماء وهوا كبى شدتله محتاج اليه اولان اشيا كثير الوجود وسهل الوجدان، وعزت وحاجتده متفاوتة الدرجات بولنان سائر اشياده متناسباً قليل الوجود ومعروض فقدان اوله‌رق خلق اولنمشدر.

شو حالده مدنى بالطبع انسان ايچون كنديسنه زياده احتياج مس ايدن اشيانك وجدانى اسهل، ولآلى قيمتدار كبى وجدانى

عزيز ومشكل اولان اشيايه ايسه بالعكس احتياج بشر نادر واقل اولمسى عين مصلحت ومقتضاى حكمت ايدوكى مستغنئ ايضاح واثبات اولور. اشبو نظم جليلك ما قبلى اولان « وانزلنا معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط » جمل جميله سنه عطف نظر تقديس ايتديكمزده جناب حقك ملائكهٔ كرام وحى ايله بالعموم انسانلرك محتاج اولديغى احكامى شامل كتاب حقايق افشانى وانلرك عدالتله قائم اولمسنى تأمين ايدن قسطاس وميزانى انزال ايتديكنى بيان، وتيمورله برابر شو اوچ نعم جليله ايله قوللرينه امتنان بيورمقده اولديغى ده كمال عظمتله عرض وجود احتشام ايدر.

چونكه شو ترتيب نظم التهيدن مستبان اولديغنه كوره صلاح اكوان؛ حق وباطلى، خير وشرى، صواب وخطايى، نفع وضرى، فرق وتميز ايچون مصالح روحانيه يه عائد قوهٔ نظريه يى جامع كتابه، عدلى ظلمدن، زائدى ناقصدن، خفيفى ثقيلدن، آييرمق ايچون مصالح جسمانيه يه راجع قوهٔ عمليه يى متضمن ميزانه، جلب مغانم ودفع مغارم ايچونده آلات حديديه يه متوقف بولنديغندن لا جرم نعم مذكوره امتنان آلهى يه لايق وجسبان اولور.

ياخود معاملات بشريه يا خالق، ياخود احباب ويا اعداى خلق ايله اولوب خالق الكائنات ايله معامله نك مرجعى كتاب معالى بيان، واحباب ايله معامله ده دائما عدل ومساوات اوزرينه اولمق لازم كله جكندن انك طريقى ده قياس وميزان، واعداى خلق ايله معامله ايسه حرب وقتالى موجب اوله جغندن انك اسبابى ده حديدن معمول سيف وسنان اولمسنه مبنى نعم مذكوره شبهه سز امتنان آلهى يه سزادر.

ايمدى شو حقايق بيكانهٔ حقايق اولان اويله بر زمانده بو كون بتون ارباب حقايقى متحير وسركردان ايدن بر اسلوب بديع ايله انظار عموميه يه وضع ايدن حضرت قرآن؛ اعجاز نماى عالم انسان اولمازده نه اولور. « ان هذا لهو الحق المبين »

٢٥ مارت سنه ٣١٥

اسلامیت، اسباب نقلیه

هر آیت جلیله‌سنده بیکلرجه حکمت مندرج، وهر جملهٔ جمیله‌سنده نیجه نیجه حقیقت مندمج بولنان قرآن عظیم التبیانك افکار انسانیه تعالی ایتدکجه ظاهر وهویدا اولان عجائب بیناتنه حد وغایت، وادراکات بشریه سدرة المنتهای معالمه عروج ایلدکجه تجلی وانکشاف ایتمکده بولنان بدایع معجزاتنه نهایت اولمدیغنی سورهٔ نحل‌ده شرفواقع ایشته شو «والخیل والبغال والحمیر لترکبوها وزینة ویخلق مالا تعلمون» آیت جلیله‌سی دخی اثبات ایدر. جناب فیاض مطلق؛ اشبو آیتك ماقبلنده صنع بشردن خالی وهنوز تماس عمرانه قارشو بکر وصافی قوم طالغه‌لری آره‌سنده شد رحل ایدرك استحصال اسباب معیشت ایدن، دوه، استر، اسب، حماردن بشقه اوفیفای بی پایان رمالده طی مسافات ایچون اسباب نقلیه‌دن هیچ بر سبب ووسیله تصورنده بولنمیان انسانلره قارشو «کندیسنده جمعیت بشریه ایچون منافع حیاتیه وفوائد تجاریه اولمقله برابر لحومیله تغذی اولنان وصبح ومسام رعایه کیدوب کلمسنده فرح وصفا بولنان وبر مملکته انجق متاعب کثیره ایله ایصال اولنه بیله‌جك احمال واثقالی یوکلنوب کتورن انعامی خلق ایتدیکنی» بیان ایتدکدن صوکره بو آیت جلیله ایله‌ده «ای انسانلر ربکز اسب واسترلری وحمارلری هم راکب اولمه‌کز وهم اسباب زینت واحتشام اتخاذ ایتمه‌کز ایچون خلق ایتدی واستقبالاً دها نیجه بیلمدیکز شیلری‌ده خلق ایدر»

بولنده تقدیر سبحانیسنی تبشیر بیورمسی اسباب نقلیه‌نك بوکونکی ترقیٔ حیرت افزاسنه نظراً اعاظم معجزات قرآنیه‌دن دکلیدر؟

کرچه جناب خلاق عالمك اشبو آیت جلیله‌یی انزال ایتدیکی وقتده انسانلرك دائرهٔ علم وادراکندن خارج، استقبالاً خلق وانشا بیوره‌جغی اشیایی مفسرین عظام حضراتی بری وبحری بر طاقم حیوانات ایله تفسیر ایتمشلر ایسه‌ده آیت مذکوره‌نك مجرای امتنانی تعقیب ایدن طرز سیاقنه، وصناعات فنیه واختراعات مدنیه‌نك اخیراً ساحهٔ تجلی وانبساطه چیقان، وآثار قدیمهٔ منکشفه‌نك دلالت ایتدیکی اوزره بوندن برقاچ عصر اول عقول بشرك دائرهٔ تصورندن بیله کچمدیکی وجهله خیره بخش عیون جهان اولان درجهٔ قصوای تکملنه، واساساً انسانلرك کسبدن بشقه حصه‌داری اولمدیغی افعالنك، وبالجمله مخترعات صناعیه ومآثر مشهودهٔ فنیه‌ده طرز ایجاد وماهیت اختراعی تشکیل ایدن اسباب طبیعیه ووسائل مادیه‌نك خالقی قدرت بالغهٔ صمدانیه اولمسی حقیقتنه کوره شمالك جامهٔ سفید فامه بورونمش قارلی طاغلرینی وبوزلی اووه‌لرینی، جنوبك خورشید درخشاندن بشقه برنکهبانی اولمیان آتشین بادیه وصحرالرینی دلنشین مصادمه‌لرله، سامعه نواز طراقه‌لرله طی ایدن شمندوفرلر، وبیکلرجه کیلومترو اووه وجبالی الك زیاده اوچان قوشلری ارقه‌ده براغه‌جق بر صورتده قطع ایلیان اوتوموبیللر، وفن ومعرفت میدانلرینك حائز قصب السبق بدایعی اولان ولوسپیدلر، وشهراه مدنیتك رهرو ترقیاتی بولنان الکتریقلی تراموایلر؛ مردم دیدهٔ اکوان اولان انسانلرك الك زیاده اسباب رکوب واحتشامندن اولدیغنده شبهه وارمیدر؟

جناب حکیم لایزالك بوکون محیرالعقول بر حالده خلق وانشاده خلائف ارض اولەرق یرادیلان انسانلری وسائل ظهور ایتدیکی شو صناعات بدیعۀ فنیەیی عقول بشرده هنوز بویله بر اختراع وتجلینك تصوری بیله حکمفرما اولمدیغی اون اوچ عصر مقدم بر زمانده حضرت قرآنك لاهوتی برادای حکمت نما ایله خبر ویرمسی نصل بر معجزۀ ولهربا اولدیغی آرتق تصور بیورلسون.

ایمدی رکوب واستجمال، واستغدا واستعمال ایچون مخلوق اولان حیوانات مذکورەنك غیری بر وجه مشروح اسباب نقلیه ومراکب فنیەنك موعود الٰهی اولدیغی وجهله بوکون حیز آرای وجود وشهود اولمسی قرآن حکیمك عبارات واشارات واقتضاآت ودلالاتیله بالجمله حوایج بشریه، تکملات فنیه، ترقیات مدنیەیی جامع بر کتاب مبین اولدیغی کافۀ کمالاتیله مثبت بر دلیل یقین اولمزمی؟ هله جناب مسبب الاسبابك «انسانلری بادبان کشای سیر وحرکت اولان طولی سفینەلرله ایستەدکاری محال بعیدەیه ایصال ایتمسی آیات قدرتندن بر آیت بدیعه اولدیغی» ذکر ایتدکدن صوکره «بو سفینەلرك مثلندن ینه انسانلرك راکب اولەجغی مراکبی خلق ایتمسی محقق بولندیغی» «وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون» آیت جلیلەسیله فرمان، وذاتاً سفائن دکزه مخصوص ومخلوق اولدیغی حالده آنك تکرار شو خلق امثالیلەده امتنان بیورمسی؛ قرەلردەده مراکب انسانیه اولمق اوزره اسباب نقلیۀ حدیدیەنك بتقدیره تعالی انشا واختراع اولنەجغنه واضح بر اشارت اولدیغی اکلاشلمازمی؟ ذاتاً بویله بر دلیلەده حاجت وارمی بیلمم؟

چونکه رب العالمین؛ رطب ویا بس بقعۀ بطوندن ساحۀ شهوده

چیقمش وچیقەجق بالجمله اشیا واحکامی قرآن جلیل البرهانك محتوی اولدیغی «ولا رطب ولا یابس الا فی کتاب مبین» نظم جلیلیله تبیین بیورمش، وفنون ومعارف ترقی ایتدکجه، وکشفیات فنیه هر آن بر صورتده عیون آرای عرفان اولدقجه حقایق قرآنیەنك عجایب ازلیه وبدایع ابدیەسیله برابر جحنه پیرای انکشاف وتجلی اولمقده اولدیغیده تسلیم کردۀ ارباب تقدیر وانصاف بولنمشدر.

حتی بو آیت جلیلەنك احتوا ایتدیکی مضامین حکمیه ومعانی قدسیەیی سلطان العارفین عنوان جلالت نشانی کمترین اوصاف حقیقت بیانی بولنان بایزید بسطامی حضرتلری تفسیر وایضاح معرضنده جوهرفشان وعظ ونصیحت اولمقده ایکن بر منکرك صداع سرندن شکایتله بو دردك دواسیده او توصیف ایتدیککز کتاب مبینده وارمیدر یولنده منکرانه ایراد ایتدیکی سؤال حجودانەیه مشارالیه حضرتلری «اوت واردر» جوابنی ویرمکله برابر آیاق قابیلرینی ایستەیەرك منکر مرقومه باشنی آجدردقدن صوکره او آغرییان محلنه آیاق قابیلریله برکره اوردقدقلرینی متعاقب آغرینك درحال زائل اولمسی کبی کرامت کونیەلرینی کشف واظهار، وبوندن متحیر قالان منکرك عرض تشکرله برابر اشبو دوانك کتاب مبینك هانکی آیتندن استنباط اولندیغنی سؤال ایتمسی اوزرینەده «الخبیثات للخبیثین والخبیثون للخبیثات» آیت جلیلەسنی اوقویەرق سوقاقده ایاقلرنده بولنمق جهتیله خبیثه اولان آیاق قابیلرینك ضربەسی چرکاب کفر ایله خبیث بولنان منکرلرك باشنه لایق بردوا

اولدیغنی ایضاح ایله آیت مذکوره‌یه عارفانه بر تأویل رنکین استحضار بیورمشدر .

شو حالده حقایق قرآنیه محتاج دلیل اولمیوب بلکه کشفیات فنیه دلالت قرآنیه‌یه محتاجدر . تا که تلاحق افکار، وتجارب ارباب ابتصار ایله انکشاف ایتمکده بولنان مخترعات طبیعیه‌نك نه درجه‌لره قدر مصیب وموافق نفس الامر اولدیغی دلالت قرآنیه‌نك او واسع دائرهٔ شمولنه داخل اوله بیلمکله تعین وتحقق ایتسون .

نصل که بو کون فنوغراف دنیلان آلت مخصوصه ایله بر خوانندهٔ خوش نوانك اوقودیغی غزللر، ترتیب ایتدیکی شرقیلر، بر سازندهٔ جانفزانك چالدیغی بسته‌لر، اجرا ایتدیکی نغمه‌لر، و بر خطیب بلاغت پیرانك ملك وملتـه دائر ایراد ایتدیکی خطبه‌لر، علم معرفته عائد ویردیکی درسلر، وسیاست دولته متعلق سلك بیانه چکدیکی مقاله‌لر، وبعض نکته پروزانك جدی وهزلی سویلدیکی سوزلر ضبط اولنه‌رق هر نه زمان آرزو اولنور ایسـه غایت بسیط بر عمل ایله اشبو فنوغرافه مخصوص ابره‌نك التنده دوران ایلمکده بولنان حافظ صدا قوانلره، یاخود دائره‌وی بلاقلره تماس ایتمسی اوزرینه عینی او صدا، عینی او ادا ایله تکرار ایتمکده واستماعیده سامعه نوازذوق وصفا اولمقده اولدیغی علم الیقین معلوم، وعین الیقین مشهود ومجزومدر .

کرچه بونده هیچ بر اشتباه، وبو صدا اولجه حفظ اولنمش بر صدا دکلدر بلکه آیروجه آلت مذکوره‌نك صدای صنعیسیدر . یولنده هیچ بر تردد حکمفرما اولمازسه‌ده فقط بو امکان ینه قرآن

جلیل البرهانك دائرهٔ دلالتنده بولنمقله رهین ثبوت وایقان اولمقدن مستغنی اوله بیلورمی ؟

چونکه قرآن؛ بزه ـ هر سویلدیکمزك وهر ایتدیکمزك بر بر ر حیز ظهور وشهوده کله‌جکنی ، وحتی آلت افعـال واعمال اولان اعضـا وجوارحمزك بیله عندالانکار علیهمزده شهادت ایلیه‌جکنی، واو سوزلرك سویلدیکمز وجهله استماع اولنمسی وشهادت مذکوره‌نك زیاده ونقصانسز وقوعه کلمسی اوزرینه‌ده اعتراف جرم وقصوره مجبور قاله‌جغمزی ـ خبر ویریور. شو حالده ایچنده بولنوب‌ده تنفسمزی تأمین ایتدیکمز و اوسایه‌ده اسماع واستماعه مقتدر اولدیغمز هوای نسیمینك‌ده قدرت فاطرهٔ سبحانیه‌نك بر فنوغرافی قبیلندن اولدیغنده ومادامت الحیاة هر نه که سویلر ایسـه‌ك عینیله آنده محفوظ اولوب حین اقتضـاده آنی بر بر ایشیده‌رك یا حقلی وخیرلی بولنمسندن طولایی متلذذ ومأجور، یاخود باطل وشرلی اولماسندن ناشی ملوم ومدحور اوله‌جغمزده شبهه وارمیدر ؟

کذلك اجسام کثیفه‌یه نفوذ ایله نور بصرك انعکاس ایده‌مدیکی بطون اشیاده‌کی احوالی فرق وتمیزه وسیلهٔ فنیه اولان رادیوم ورونتکن شعاعنی ایشیدیور وکوریورز. بو مادهٔ طبیعیه ایله هدف دانهٔ خصومت اولان بر مجروحك غشاء بطنیسنده‌کی مرمی تعین، وبونك کبی کومرکجه معاینه‌سی لازم کلان بر صندیغك ایچنده‌کی اشیا فرق وتخمین اولنیور . وهلهٔ اولاده مستحیل کبی کورینان شو اختراع بدیعك نظر حقیقتده محـال اولمیوب بلکه پك زیاده قابل امکان بولندیغی ینه قرآن کریمك مشمول احکام خارقه نماسیدر. چونکه

قرأن، حضرت مريم وحضرت آصفده كرامت اولەرق ظهوره كلان خوارق عادەيى حكايه ايتمكله كرامات اوليانك حق اولديغى، وبناءً عليه دائما رضاى الهى دائرەسنده حركت كنندۀ عبادت، وتصفيۀ قلب واخلاق ايله قدمنهادۀ مرتبۀ ولايت اولان بر ولينك ظاهرده مانع رؤيت بر ديوارك آردندەكى احوالى كوروب مشاهده ايتمسى جائز بولنديغنى اعلام ايدييور. مادامكه اجسام كثيفەيه نفوذ ايدەجك قوتلى بر نورك وجـودى ممكن ومحققدر. مطلع الفجر معرفت اولان قلبك دريچۀ ظهور تجليسى بولنان كوزلرك نورندەده انضمام انكشاف بصيرتله اوقوتك؛ او نفوذك وجود وامكانى نەدن مستبعد اولسون؛ يا او حكمران قليم هوا اولان بالونلره، طيارەلره نەديەلم؛ بونلر بوكون حاصل ايتمكـده اولديغى تكمل سـايەسنده ايستنلديكى كبى تحريك واطاره، وآرزو اولنديغى نقطەيه سوق وايصال ايچونده دومنلرله اداره اولنيور. برقاچ كشـينك بادبان تعاليسى اولمقده اولديغى كبى يقين وقتدەده برچوق اشخاص بديعه پروازلك برلكده سيرانكاه معاليسى اولەجغى وارستۀ اشتباه بولنيور. ايمدى بو حقيقت طبيعيەده ينه قرأن عظيم الشـانك تأثير قدرته مسـتند اولەرق بر كونده بر آيلق يول قطع ايتمك صورتيله روزكارك عرش جناب سليمانى مشار اليهك امرينه كوره هر ايستديكى جهته سوق وايصال ايتديكنى مبين اولان آيات معجز غاياتنك تا بيك اوچيوز سنه مقدم دلالت قدرت پيماسى تحتنده بولنمقله حائز كسوۀ ثبوت اولمازمى؟ شو حالده حقايق اسلاميەنك دائرۀ احاطەسى اويله فرض اولنديغى وجهله برقومك، بر محيطك، بردورك مدنيتنى تشكيل ايدن قواعد وبدايع،

معـالم وصنايعدن عبارت اولميوب بلكه ترقيات بشريه وتكملات مدنيەنك مبدأ نشو ونماسندن نقطۀ انتهاسـنەقدر مجالئ ادوار فطرتده جلوه نماى ظهور اولمش بالجمله صفحات مقدرۀ مختلفـه، وبوندن بويلەده ساحۀ شهوده كلەجك صحائف ممكنۀ مشتملەسنى مستوعب بر فضـاى نامتناهى اولديغى، وبدايع كونا كون فنيه تجارب صحيحۀ متماديه ايله نەدرجەده متزايد ومتعالى، وافكار منورۀ انسانيه علوم ومعارف مدنيه ايله نەقدر مالى ومتحلى اولورسه حقايق مذكورەده او نسبتده خيرەبخش عيون اولەجق صـورتده منكشف ومتجلى بولنەجغى بر وجه مشرح درميان اولنان مواد مذكوره ايله ظاهر ونمايان اولد يغندن بو بابدەدها زياده تفصيلاته احتياج كورميەرك آنجق هر كون بر صورتله رفع نقاب طبيعت، وعرض اندام حقيقت ايتمكده بولنان معجزات قرآنيەنك مراياى ظهور وانجلاسى اولان ادوار تكوين بوندن بويلەدخى نصل خوارق حيرتفزا الرميدانه كتيرملك، وصفات ربانيەيه مظهريتله يكانه تجليكاه قدرت اولديغى وارستۀ اشتباه بولنان انسانلرك احكام طبيعيه اوزرنده بر قوۀ نافذۀ حكمفرما اولملرى طولاييسيله دها نەيولده سحر آسا بديعەلر، ونه كبى محير العقول صنيعەلر ابداع واختراع ايتمك صـورتيله لباس عنبرين التباس الفاظه بورونمش اولان شاهد معانئ فرقانه كيديرەجكلرى تفاسـير ماديه وتبيينات حسـيەيه انتظار ايتمك لازم كلەجكنى توصـيەيه مبادرت ايليورم

« ولا رطب ولا يابس الا فى كتاب مبين »

١ كانون اول سنه ٣٢٥

اسلامیت ، اتحاد واتفاق

اتحاد کلمه‌سی اصلنده اوتحاد اولوب واوحسب القاعده تایه انقلاب ایده‌رك انفراد معناسنه اولدیغی کبی اشیای متعدده‌نك بالاجتماع براولمسی معناسنه‌ده کلیر . بزم صورت استعمالمزده ایسه معنای اخیردن مأخوذ اوله‌رق انسانلرك دیناً ومذهباً ، یاخود فکراً ومنفعةً برلشمسندن عبارتدر .

برطاقم اشیای متعددهٔ ضعیفه‌نك مماثلت نوعیه سببیله برلشه‌رك فوق العاده برقوت ، وهردرلو تأثیرات خارجیه‌یه مقاومت ایده‌جك صورتده برمتانت حاصل ایتدیکی ، مثلا حال انفرادده شایان اهمیت برقوت وتأثیری اولمیان برچوق کندیر تللری برلشمکله بیوك بیوك سفینه‌لری ضبط وحرکتدن تأخیر ایده‌جك درجه‌ده قوتلی برخلاط حالنی اخذ ایلدیکی کبی هربری منفرداً استحصال منافعه ، مدافعهٔ حقوقه ، مقابلهٔ اعدایه مقتدر اوله‌میان انسانلرده یکدیکریله فکراً ومنفعةً اتحاد ایتمك سببیله غیرقابل انحلال برقوت ومتانت فوق العاده‌یی استحصاله ، وبوسایه‌ده هردرلو اسباب رفاهیت ومعیشت مدنیه‌یی ، وسائل ترقی وسعادت بشریه‌یی تجاوزات اغیاردن غیرمتأثر بردرجه‌ده استکماله موفق اولورلر .

شوحالده بالجمله حریت شخصیه ومنافع مدنیه‌نك حقیله شیرازهٔ دوام وحصولی ؛ هم آهنك افکارو آمال اولمق صورتیله اتحاد واتفاق ،

وهردرلو اضمحلال حقوق واندراس شرف ملینك باعث یکانه‌سی‌ده تشتت مقاصدومنافع یوزندن اختلاف ونفاق اولدیغی عقلاً وحکمةً ثابت اولور .

مقتضای عقل وحکمت اولان هرکیفیت ایسه موافق حکم شریعت ، وموافق حکم شریعت اولان احوال وافعالده شبهه‌سز هرفرد آفریدهٔ انسانه وجیبهٔ ذمتدر . بوحکمته مبنیدرکه جناب خلاق علیم ، قرآن حکیمنده « ولاتکونوا کالذین تفرقوا واختلفوا من بعد ما جائتهم البینات واولئك لهم عذاب عظیم » آیت کریمه‌سیله امت مرحومهٔ محمدیه‌یه « کندیلرینه کلمهٔ حق اوزرینه اتفاق واتحادی ایجاب ایدن براهین قاطعه و بینات ساطعه کلدکدن صوکره دیانتده اختلاف ونفس و هوالرینه تبعیتله افتراق ایدن کیمسه‌لر کبی اولمامله‌رینی وبوارباب تفرقه واختلاف ایچون عذاب عظیم اولدیغی » امر وفرمان بیورمشدر . شوآیت جلیله‌نك حکم حکمتبیانی ارباب عقل وایمانی کریوهٔ اختلاف وافتراقدن نصل برشدتله زجر وترهیب ، واتحاد واتفاقه نه‌یولده سوق وتسریب ایتمکده اولدیغی محتاج ایضاح دکلدر . ذاتاً هرنوع منافع ملیه ومقاصد سیاسیه‌نك منبع فیضانی اتحاد وایتلاف ، وشمدی‌یه قدر رهین اندراس وانقراض اولمش هرهیئت اجتماعیه‌نك سبب محوو پریشانیسی‌ده تندباد تفرقه‌واختلاف اولدیغنه مبنی سردفتر انبیا علیه اکمل التحایا افندمزده « بین الناس القای تفرقه‌نك نه درجه‌ده مجازات شدیده‌یی مستلزم بر جنایت ، وخادم توحید واتفاق اولان کیمسه‌نك‌ده نصل مکافات عظیمه‌یه مستحق بر مرد میدان حقیقت اولدیغی » تعیین وبیان ایچون « من

فارق الجماعة شبراً فقد خلع ربقة الاسلام من عنقه » حديث شريفيله « جماعتدن بر قاريش قدر مفارقت ايدن كيمسه‌نك عهد اسلامی محقق بوينندن چيقارمش اولديغی» وديكر « من سره ان يسكن بحبوحة الجنة فعليه بالجماعة فان الشيطان مع الفذ وهو من الاثنين ابعد » حديث حكمت ديفيله‌ده « هر كيمی فردوس برينك اورته‌سنده ساكن اولمق مسرور وشادان ايدرسه اكا هيئت اجتماعيه ايله برابر اولمق لازم كله‌جكنی وشيطان ايكی كيمسه‌دن يعنی جماعتدن زياده اوزاق اولديغی حالده مفارق جماعتله برابر اولديغی » تبليغ واتيان بيورمشلردر .

مفارق جماعت، هيئت اجتماعيه‌يی دوچار پريشانی ايتمكه چاليشان، يعنی حكومت مشروعه‌سنه قارشو ساعی بالفساد ومتجاسر عصيان اولان كيمسه‌در كه ربقهٔ اسلامدن چيقمق كبی بر معصيتی ارتكاب، وشرعاً قتل اولنمق جزاسنی استحقاق واكتساب ايتمشدر .

جماعت ناسدن مفارقتله همدم وسواس اولان كيمسه‌نك حال وجزاسی نه اوله‌جغی ايسه آرتق تقدير وتصور بيورلسون؛ بناءً عليه الك بيوك قوتلرك، هر نوع ترقی وسعادتلرك سرمايه‌سی اتحاد واتفاق اولديغنده شبهه يوقدر.

بو حقيقت؛ هنوز هر دولتجه معلوم اوله‌رق دستور العمل سياست اتخاذ اولنمديغی حالده اون اوچ عصر اول ساحهٔ تبليغ ورسالتده جامهٔ جازبای لهجهٔ عربيتله فرمانفرمای شرع وحكمت اولان كتاب مبينك انكله بزه امر ايتمسی، ومفسر قرآن، رسول ذيشان افندمزك ده « هر كيم تابعيتی قبول ايدن بر ذمی‌يه اذا ايدرسه انك خصمی بن اولورم وخصمی اولديغم كيمسه ايله‌ده يوم قيامتده مخاصمه ايدرم »

معناسنه اولان « من آذی ذميا فاكون خصمه ومن اكون خصمه فاخاصمه يوم القيمة » حديث شريفيله بر حكومتك داخل دائرهٔ تابعيتنده بولنان اقسام مختلفه‌نك دين ومذهب تفريق ايتمكسزين نظر حقوق واحكامده سيان، يكدل ويكوجدان اوله‌رق يشاملرينی تشريع وتبيين ايلمسی معجزات قرآنيه‌دن دكلده نه‌در؟ نه بيوك عدالت نه شايان تقديس بر سياستدر كه اسلاميت اتحاد واتفاق ايله امر ايتديكی قدر صاحب شريعت ده قولاً وفعلاً امر جليل اتحاده نمونه نمای امتثال اولمش، وشيرازهٔ انتظامی اخلال ايده‌جك تفرقه‌دن منع وتحذير ايچون مفارق جماعت، ومخل آسايش وامنيت اولان بدطينتان حقلرنده‌ده دنيوی واخروی، مادی ومعنوی مجازات شديده ترتيب وتعيينيله بقای مليی وترقی وتعاليی مع زيادة تأمين ايلمشدر .

ايشته بو جملهٔ جليله‌دن اولان « المسلمون تتكافأ دماؤهم يسعی بذمتهم ادناهم وهم يد واحدة علی من عداهم » حديث شريفی‌ده دستور العمل حكمت اويله بر قانون مدنيتدر كه انك متمسك پيرامن حكم وحقيقتی بولنان هر ملت خزائن فيض وسعادتك مالكيتيله غبطه فرمای جهانيان، ودفائن سياست وقوتك صاحبيتيله خيره بخش عيون عالميان اولسه چوق دكلدر .

مآل حديث « بالعموم اهل اسلامك قانلری عصمت وحرمتده متماثل ومتساويدر . وآنلرك عهد وامانيله الك آشاغی مرتبه‌ده اولانلری‌ده سعی ايدر ؛ يعنی آنك بر كيمسه‌يه ياخود بر جماعته ويرمش اولديغی عهد وامانی آنلردن ديكر بر كيمسه‌نك نقض ايتمسی جائز اوله‌ماز . اهل اسلام بشقه‌لرينه قارشو برال ، بر كتلهٔ قوت

كبيدر ؛ يكديكرينه معاونت ومظاهرت ايدرلر . هرنه قدر متفرق ايسه‌لرده دائرهٔ اخوت آنلری نقطهٔ وحدتده جمع ايتمش واعدا واغياره قارشو بينلرنده تعاون وتعاضد جهتندن اتفاق واتحادی تأسيس ايلمشدر » خلفای راشدين واصحاب كزين رضی الله عنهم اجمعين حضراتنك‌ده شو سياست محمديه‌يی تماميله اس الاساس عمل واجرا ، واحكام شرعيه‌يی بالجمله معاملات شخصيه وعموميه‌ده رهبر ورهنما اتخاذ ايتدكلرندن ناشيدركه مهر منير اسلاميت هنوز يارم عصر قدر بر زمان مرور ايتمكسزين شرق وغربی ، شمال وجنوبی انوارفيض وسعادته غرق ايتمكه ، وسكان ساحهٔ غبرای جهان فوجا فوج سايهٔ سيوف سياست وعدالت شرعيه‌يه التجا ايلمكه باشلامشدر . نصل كه وقعهٔ آتيه بوكا مشخص برمثال لازم الامتثال ، برحال عبرت اشتمال اولمغله پيرايهٔ مقال ايدلدی .

فاروق اعظم حضرت عمرك زمان عدالت نشان خلافتنده ايران دولتنك انقراضنی انتاج ايدن قادسيه محاربه‌سنده ايران اوردوسنك سردار ذی كرمی بولنان رستم ؛ حاصل ايتديكی خوف وهراس اوزرينه اردوی اسلامك قوماندان ذيشانی اولان سعد بن ابی وقاص حضرتلرندن طلب صلح ايله شرائطنی مذاكره ايتمك اوزره بر مرخص كوندرلمسی التماسنده بولنديغندن حضرت سعد ربعی بن عامری كوندرمش ايدی . ربعينك ورودی خبر ويرلمسی اوزرينه رستم عجمانه بر دبده ودارات ايله مومی اليهی مكلف بر چادرده غايت مزين بر سرير اوزرنده اولديغی حالده قبول ، واولا رؤسای قوم ايله مخابره ايدرك شرائط صلحی تعيين ومكالمه ايتمك

اوزره اوزون بر مدتله متاركه تكليف ايتدی . حضرت ربعی سنت سنيه وجهله اوچ كوندن زياده دشمنه مهلت ويريله‌ميه‌جكنی سويلمسی اوزرينه « سن آنلرك سيديميسك ؟ » ديه‌رك متعجبانه استيضاحده بولندی . حضرت ربعی « خير بن سيد المسلمين دكلم ؛ فقط اهل اسلام يكدل ويكوجود وهر ايشده متفق ومتحد اولدقلرندن نم كبی الك كوچكلرينك مجيز اولديغی بر مصلحتی الك بيوكلری ده رد ايتمز » جوابنی ويردی . مدت متاركه‌نك تمديدی ايچون رستم تكرار حضرت سعده مراجعتله ربعينك كوندرلمسنی التماس ايتمش ايسه‌ده حضرت سعد بوكره‌ده حذيفه بن محصنی كوندردی . رستم مدت متاركه‌نك نه‌قدر اولاجغنی سؤال ايتمسی وحذيفه‌نك‌ده «ربعينك تعيين ايتديكی دونكی كوندن اعتباراً اوچ كون اوله‌جق» جوابنی ويرمسی اوزرينه رستم بنه حضرت سعده مراجعت ، بشقه برسفير دها ارسال اولنمسنی رجا ومنت ايتدی . بوكره‌ده مغيره بن شعبه كوندرلدی . اوده مدت متاركه‌نك اولكی سفيرلرك تعيين ايتدكلری اوچ كوندن زياده اوله‌ميه‌جغنی ودين وجزيه‌دن برينك عدم قبولی حالنده محاربه‌يه حاضر اولمق لازم كله‌جكنی ونتيجهٔ محاربه‌ده مقتول اولان شهدا روضهٔ رضوانه ، وحياتده قاله‌جقلر غازياً ملك ايرانه كيره‌جكلرينی برلسان حماستله بيان ايتمسنی متعاقب مذاكره محاربه‌يی انتاج ايلدی . كونلرجه كمال دهشتله دوام ايدن محاربات اوزرينه نهايت رستم مقتول دوشمكله اردوسی محو وپريشان ، ودولت ساسانيان‌ده دوچار انقراض اوله‌رق ملك وسيع ايران داخل دائرهٔ اسلاميان اولدی . ايشته بونك كبی تاريخ اسلامك

الك پارلاق صحیفه‌لرینی تشکیل ایدن مفاخر ملیه‌مزك اس الاساسی بروجه مشروح دیانت اسلامیه‌نك‌ده امر ایتدیکی وجهله اتفاق واتحاد، ودولت ساسانیان کبی شمدی‌یه قدر منقرض وپریشان اولمش اولان بونجه دولتلرك اسباب محو واضمحلالی ایسه شقاق واستبداد اولمسنه مبنی دور دلارای مشروطیت مشروعه‌نك ظل ظلیل عدالت ومساواتنده وحدت عثمانیه‌یی تشکیل ایدن بالجمله عناصر مختلفه‌یه اتحاد واتفاقی توصیه، وبوسایه‌ده یولنده فدای جانه حاضر سوکیلی اولادی اولدیغمز ومشترکاً مسئولیتنی درعهده ایتدیکمز شفقتلی مادر وطن مقدسك ترقی و تعالیسی اسبابنی استکماله متحداً ومتفقاً چالیشمقلغمزی قطعی برامید ایله تمنی ایده‌رك سوزه ختام ویریرم.
واعتصموا بحبل الله جمیعاً ولاتفرقوا

٢١ مایس سنه ٣٢٥

اسلامیت، جزای مفسدین

کچن‌ده اقوام نجیبهٔ عثمانیه آره‌سنده لزوم اتفاق واتحاده دائر قاصرانه یازدیغم برمقاله‌ده ساعی بالفساد اولانلرك دنیوی واخروی نصل برمجازات شدیده‌یه مستحق اوله‌جقلرندن‌ده بحث ایتمش ایدم.

امنیت بشریه‌یی کردباد اختلالدن، وجمعیت مدنیه‌یی افتراق وانحلالدن حفظ وحمایه ایچون مساعی پروران فساد حقنده تعقیب وتطبیقی حکمةً وعدالةً لازم کلان صور مجازاتی مبین « انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله ویسعون فی الارض فساداً ان یقتلوا اویصلبوا اوتقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف اوینفوا من الارض ذلك لهم خزی فی الدنیا ولهم فی الاخرة عذاب عظیم . » آیت جلیله‌سی مقصد مبحوث عنهی اولابده‌کی قوانین موضوعه‌یه مأخذ صحیح توسل اولمق اوزره بالوجوه مشتمل ومتکفل؛ برفرمان جلیل کامل اولمغله اشبو مقاله‌ده‌ده آنی وضع عبرتکاه انام، وجلب نظر امعان واهتمام ایتمك ایسته‌یورم . مآل آیت جلیله « جناب خلاق عالمك ورسول محترمنك اوامر جلیله‌سنه مخالفتله دائرهٔ اطاعتلرندن خروج ویریوزنده قطع طریق ونهب وغارات ایله فساده سعی ایدنلرك جزاسی آنجق قتل ویا صلب ویاخود مختلفاً اللری وایاقلری قطع ویاخود ارضدن نفی اولنمقدر اشبو جزا آنلر ایچون دنیاده ذل وفضاحتدر و آنلره آخرتده‌ده عذاب عظیم اوله‌جقدر. » شوفرمان قضا جریان الهیه‌دن مستبان اولدیغی وجهله جناب حق قوللرینه

آنالرندن بابالرندن ارحم واشفق اولدیغی حالده اوامر جلیلهٔ سبحانیه‌سنه مخالفتله حدود اطاعتی تجاوز وقطع طریق ایله بین الناس فساد واختلاله، وامنیت وآسایشی سلب واخلاله سعی ایدنلر حقنده خیال وتصوری زهره‌لری چاك چاك، ووقوعی ایسه قلوب رقیقه‌یی پك زیاده متألم وغمناك ایده‌جك قتل وصلب، وقطع ونفی کبی مجازات شدیده‌نك همان تطبیق واجراسنی امر وفرمان بیورمسی امنیت عمومیه ووحدت بشریهٔ اجتماعیه‌نك نزد ربانیده ینه انسانلرك منفعتنه اوله‌رق نه درجه‌ده مرضیٔ الٰهی اولدیغی مثبت برحجت قاطعه‌در. آیت جلیله‌ده‌کی «او» کلمهٔ شریفه‌سی ذاتاً احد امرین ایچون اولمسنه کوره مفسرین عظام؛ کلمهٔ مذکوره‌نك بوراده افادهٔ تخییر ایتدیکنه ذهاب ایله بومثللو فسدهٔ ارض حقنده قتل وصلب، قطع ونفی‌دن هانکیسی دها زیاده حال ومصلحته موافق اولور ایسه آنی تطبیق واجراده حکومتك مختار اولدیغی اجتهاد ایتمش ایسه‌ده جمهور مفسرین؛ فساد واقعه‌ده آثار فعلیه‌یی نظر دقته آله‌رق یالکز قتل نفس کبی برجرم وقوعنده قاتل قتل اولنمق، یاخود قتل نفسه اخذمال انضمام ایتمسی کبی جرمك تعددی حالنده جانی حیاً صلب ایدلمك، یاخود فعل واقع اخذماله منحصر قالیر ایسه سارقك صاغلی صوللی الی ایاغی قطع، یاخود اخافهٔ ابنای سبیل درجه‌سنده قالوب آکا برجرم انضمام ایتمامش ایسه ساعی بالفساد نفی اولنمق صورتیله مجازاتی لازم کله‌جکنه وشو حالده کلمهٔ مذکوره تخییر ایچون اولمیوب بلکه جنایاتك درجاتنه کوره احکامك مختلف اوله‌جغنی بیان ایچون اولدیغنه ذهاب ایتمشدر. جزای مذکور حدود الٰهیه‌دن اوله‌رق حق شریعت ایدوکندن

اولیای مغدورینك بوبابده عفولرینه التفات واعتبار اولنه‌ماز.

نفی، بزم صورت استعمالمزه نظراً مفسدك بولندیغی محلدن دیکر بریره اجلا وتغریب ایدلمسندن عبارت ظن اولنورسه‌ده تهمت زندقه اوزرینه طول مدت حبس اولنمش اولان صالح بن عبدالقدوسك حبسخانه‌ده سویلمش اولدیغی

«خرجنا عن الدنیا وعن وصل اهلها»
«فلسنا من الموتی ولسنا من الاحیا»
«اذا جاءنا السجان یوماً لحاجة»
«عجبنا و قلنا جاء هذا من الدنیا»

قطعه‌سنك دلالت ایتدیکی اوزره حبس وتسجین معناسنه‌ده کلیور ایمش. طینتی خلقةً فاسد اولان برشقینك بولندیغی بربلده‌دن قالدیریلوب دیکر برمحله نفی اولنمسنده منفعت منتظره‌دن زیاده مضرت متصور اولمسنه وذاتاً شقیٔ مذکوری حبس وتسجین «جمعیت بشریه‌یی آنك شر ومکرندن تمامیله حفظ ووقایه ایده‌جکی جهتله» آنی بتون روی زمیندن نفی ایتمك دیمك اوله‌جغنه مبنی معنای اخیر مذکور مختار علمای کرامدر. شاعر مومی الیه قطعهٔ مذکوره ایله «حبس وتسجین اولنمسی سببیله کویا عالم امکاندن چیقدیغی واهل دنیا ایله تماسدن محروم قالدیغی وبناءً علیه نه امواتدن نه‌ده احیادن ایدوکنی وحسب المأمورین یانینه کلان حبسخانه مدیرینه‌ده دنیادن کلیور دیه تعجب ایلدیکنی» معرض تحزنده بیان ایتمشدر.

آيت كريمه هرنقدر زمان سعادتده واقع بعض حادثهٔ فجيعه
اوزرينه شرفنزول ايتمش ايسه‌ده سببك خصوصيتى حكمك عموميتنه
منافى اولمديغندن چته‌لر تشكيليله مسلحاً قطع طريق، وابناى سبيلى
تخويف، وقتل نفس ونهب اموال ايله آسايش محلى‌يى وامنيت عموميه‌يى
اخلال ايدن فسده واشقيا حقنده تطبيق واجرا ايچون بر دستور العمل
سياست اولديغنده شبهه وارميدر؟ چونكه افعال مذكوره قدر انتظام
عالم، وانجام مصالح بنى آدمى اخلال ايدن هيچ بر جنايت تصور اولنه‌ماز.

بين الناس فوق العاده فتنه انگيز، اك زياده خانمانسوز اختلال
يانغينلرينى ايقاع ايدن بويله برفساد قيغلجمنى درحال قوهٔ ترهيب
ايله چيكنه‌يوب اطفاسنه چاليشماملق؛ سوگيلى اولادينك غيرت وهمتنه
عرض احتياج ايتمكده بولنان وطن مقدس حقنده ياحسن نيت
پرورده ايتماملكدن، ياخود عواقب امورى ادراك ايده‌جك درجه‌ده
قوهٔ مفكره‌يه وعقل معاشه مالك اولمامقدن نشئت ايدر.

اختلال قونداغى اولان فتنه‌نك اعظم جنايات عد اولنان
قتلدن بيله اشد اولديغى « والفتنة اشد من القتل » نظم صمدانيسى
تبيين ايتديكى كبى « الفتنة نائمة لعن الله من استيقظها » حديث شريفى ده
لحافهٔ اختفايه بورونه‌رك اويومقده بولنان فتنه‌نك موقظلرينى تلعين ايليور.

كذركاه ناسدن اقتضاى زمانه كوره اماطهٔ اذا ايتمك نصل
مقتضاى ايمان واحسن حسنات ايسه بالعكس مسلحاً قطع طريق ايله
اخافهٔ ابناى سبيل وناسه اذا ايلمكده اودرجه‌ده مبتغاى بغى وعدوان
واقبح سيآت اولمسنه مبنى كروه مفسدين، وخوف انداز مسافرين
اولان قطاع طريقه بروجه مشروح حدود الهيه‌يى تطبيق واجرا

عين عدالت ومحض حكمت اولديغنده شبهه ايديله‌مز. دگل بويله
دائرهٔ اطاعتدن خروج ايله مسلحاً ساعى بالفساد اولمق، حتى
بركيمسه‌نك بردين قرانداشنه، ياخود بروطنداشنه ارائهٔ سلاح
ايله اخافه‌يه جرأت ايتمك بيله ـ هرنه‌قدر بونلر يكديكرينك لابوين
قرنداشى اولورلرسه‌ده ينه ـ ملائكهٔ كرامك لعنته وجنتدن بعديته
بدعاسنى مستلزم اوله‌جغنى حكيم انبيا افندمز حضرتلرى « من اشار
الى اخيه بحديدة فان الملائكة تلعنه وان كان اخاه لابيه وامه »
حديث معالى رديفيله بيان وتبليغ بيوره‌رق دار الفنون مدنيتده امت
مرحومهٔ محمديه‌لرينه بر درس ادب وتربيه ويرمشلردر.

زيرا برانسانك كندى كبى برهمجنسنى تخويف ايتمسى
« لا يحل لمسلم ان يروع مسلما » حديث حكمتر ديفنك صراحتنه بناءً
حلال اولمديغندن ارائهٔ سلاح ايله ابناى وطنى تخويف ايدن اومتجاسر
طغيان شبهه‌سز اجراى فعل حرامه شتابان، وحرمتك درجه‌سنه
كوره‌ده مستحق جزا وحرمان اولمشدر.

بوجزا دست ظلم واستبدادك اويله مقاصد مخصوصه يولنده
اختيار ايتديكى پردهٔ قهر وتنكيل دگلدر، بلكه قوهٔ حق ودادك
سلامت مملكت واستحصال امنيت اوغورنده ابراز ايلديكى تحفهٔ
اصلاح وتعديلدر.

برمجرمى جزاديده ايتمك امثالنى ترهيب وتخويف اولمسه وبو
ترهيب ايله‌ده سلامت عموميه تأمين ايدلمش بولنمسه انسانلر حقنده
اجراى مجازات شبهه‌سز بلا فائده تعذيب حيوانات قبيلندن اولوردى.

بتون بلغاى جهانى وحقايق سنجان عالم بيانى پيشكاه بلاغت

وفصاحتنده زانو زدهٔ زمین عجز و ایمان ایدن « ولکم فی القصاص حیوة یااولی الالباب . » آیت جلیله سنده کی قصاص شرعی حیات عمومیه یی محافظه حکمتنه مبنی برامر جلیل ربانی اولدیغنده شبهه وارمیدر .

قانون جزائی ساحهٔ غرای وجداندن صحیفهٔ بیضای تنظیمه دکل کتیرنلر حتی خیالخانهٔ حواس ادراکنده تخیل ایدنلر بیله دها مرسای طبیعتده لنکر انداز وجود اولمقسزین جامع کافهٔ احتیاجات بشریه اولان کتاب مبین الهینک آیت وجیزهٔ مذکوره ایله آنی موقع تطبیق واجرایه قو ویریشی حیرت بخش عقول اولان معجزات قرآنیه دن دکلمیدر ؟ قاضی شریح که فاروق اعظمک زمان خلافتندن اعتباراً حجاج ظالمك دور منحوسنه قدر کوفه ده اجرای قضا ایدن افقه ناس، واکیس الاکیاس برتابعیٔ جلیلدر شاه ولایت حضرت علینك دخی قاضیسی ایکن مشارالیهی بریهودی ایله محاکمه ایده رك علیهنده حکم شرعی اعطا وبووجهله ده علویت دین مبینی برقاتدها اعلا ایدن اعاظم قضاتدندر .

برقاچ کیمسه برلکده یولجیلق ایتدکلری صره ده ایچلرندن برینی قتل واعدام، وعودتلرنده ورثهٔ مقتول کندیلرینی فعل قتل ایله اتهام ایتملرندن طولایی قاضی شریحه مرافعه اولندقلرنده مشارالیه ورثه نك اقامهٔ بینه ایله اثبات مدعادن اظهار عجز ایتملری اوزرینه مظنون علیهمه یمین ویره رك منع محاکمه ایتمش ایدی . بوحکم لاحق مسموع خلافتپناهیسی اولان امام علی؛ قان دعوالرنده احتیاطه رعایت لازم اولدیغندن بحثله یکیدن دعوایی رؤیته رفقای

مظنون علیهمی برر برر بالاستنطاق فعل قتلی کندیلرینه اقرار ایتدیره رك اجرای قصاص ایتمش وبوصورتله استیناف دعوا ایله احقاق حقه، واصول استنطاقه بر مجرای جواز شرعی آچمشدر. شومعاملهٔ مشروعهٔ حکیمانه نك «اقضاکم علی» ستایش نویسنه مظهریتله سرافراز، وبین الاصحاب حائز موقع امتیاز اولان حیدر کراردن شرفصدور ایتدیکی بیك اوچیوز سنه مقدمکی زمان خلافتده نه مستنطق، نه ده اصول محاکمات جزائیه یی شامل بروثیقه متحقق ایکن مشارالیه کبی ارکان دین مبین؛ حقوق وجزایه عائد بالجمله قواعد وفوائدی پیرایهٔ صحائف تبیین ایده رك حقایق اسلامیه نك رکن رکین قوامی، ومتن متین دوامی ده عبادات ومعاملاتك کافهٔ غوامض ودقایقنی متکفل دین جلیل محمدی اولدیغنی اثبات ایتمشلردر .

بناء علیه بویله برچوق احوالده تاریخ تجلی افزای اسلامیته ارجاع نظر دقت اولنورایسه دیدهٔ مباهات ایله کوریلور که عالم اسلامیتك الك پارلاق، الك متعالی ادوار شعشعه داری احکام مشروطیته وعدالت ومساواته کماینبغی اعتنا ، ومقتضیات مشروعه سنك حقیله اعمال ، وضعف واضمحلاله دوشدیکی اعصار ادباری ده اوجوهر قیمتدار مشروعیتك کابوس وظلم واستبداده فدا واهمال اولندیغی زمانه تصادف ایتدیکی تحقق ایدر.

ایمدی کافل سعادت دارین اولان شریعت مطهره یی منافع ذاتیه واحتراصات شخصیه اوغورنده دام تزویر ایتمك کبی شیاطینك استعاذه ایده جکی برردائتی، بردنائتی والی یوم القیامه نفرین ولعنتی التزام ایتمکدن ایسه ینه او منافع واحتراصات مخصوصه یی خلافت اسلامیه نك یکانه استنادکاه تعالیسی اولدیغی وارستهٔ اشتباه بولنان

احکام مشروطیته، وبالجمله احوال وافعالمزده التزام مشروعیته، ومحاکمات ومعاملات عمومیه‌مزده مساوات وعداله رعایتله استحصاله چالیشه‌رق انظار خرده بینان حقیقتده مسلم عاقل، ومؤمن کامل اولمغه باقه‌لم.

وبالله التوفیق.

اسلامیت، طرق ومعابر

مقالهٔ سابقه‌ده قطع طریق ایله قتل نفوس و نهب امواله، وابنای سبیلی اخافه ایله امنیت عمومیه‌یی سلب واخلاله متجاسر اولان مفسدینك شرعاً نصل برشدتلی جزا ایله مجازات ایدلمسی لازم کله‌جکی سرد وبیان، وبو حرکت شقاوتکارانه مستلزم جزای عظیم نصل بربغی وعدوان اولمش ایسه ساحهٔ شهراه انامدن ازالهٔ اذانك ده بالعکس مقتضای ایمان برخیر مستوجب الاحسان بولندیغی بالمناسبه درمیان اولنمش ایدی.

اوت قطع طریقك اعظم جنایات، یا بر شقاوت قبیحة السیئات اولمسنده‌کی علت پیش نظر تأمل ودقته آلنور ایسه کوریلورکه قطع مذکورده‌کی قبح لذاته اولمیوب بلکه نتیجه‌سی اعتباریله لغیره اولدیغی واوده مارین ومسافرینی ایذا واستیصال وآنلرك مالاً وحیاةً امنیت وراحتنی سلب واخلالدن بشقه برشی اولمدیغی تحقق ایدر.

شو اذای سبیل کیفیتی قطع طریق کبی ذاتنده عادی برحرکتی نصل ایصال درجهٔ شقاوت ایدرسه بالعکس کذرکاه انامدن اماطهٔ اذایه بذل نقدینهٔ همت‌ده اونسبتده سرمایهٔ فیض وسعادت؛ برخدمت عظیم المباهات، وبوده کمال ایمان ایله متصف و احکام زمانه واقف اهل عرفانه شایان برائر وقوف و معرفت اوله‌جغندن قافله سالار خیل رسل، وهادیٔ سبل افندمز «الایمان بضع وسبعون شعبة

فافضلها قول لااله الاالله وادناها اماطة الاذى عن الطريق » حديث شريفيله اغصان شجرۀ ايمانى يتمش اوچ شعبه‌يه تقسيم ايله اك زياده نمادار فضيلت اولان شعبه‌سى كلمۀ توحيد، يعنى وحدانيت الٰهيه‌يى اذعان وتصديق، واك اشاغى مرتبه‌سيده اماطة الاذى عن الطريق اولديغنى بيان وتفهيم بيورمشدر .

بركره اديان موجوده‌يى پيشكاه تدقيق واعتباره آله‌لم ؛ عالمده هانكى بردين واردركه شو حديث رسالتپناهى حكم حكمتپرورينجه طريقى توسيع وقالديرملرنى انشا و تعمير ايتمك ، ايام شتاده سير وحركتى اشكال ايدن چامورلرى سوپورتمك ، موسم صيفده راحت مارينى تأمين مقصديله صولايوب توزينى كيدرمك ، وهيچ اولمزسه يولجيلرك سلامت مرورينى تسهيل ايچون آياغه طولاشه‌جق بر آغاجى برطاشى برطرف ايتمك صورتيله اماطۀ اذايى خصائل ايماندن برخصلت اولمق اوزره يادكار جهان مدنيت قيلسون .

هنوز هندسه‌خانۀ اكوانده ذوفنون مهندسلرك وجلوه‌كاه مساعى دوائر نافعه وبلديه‌نك وجودى متصور، وبدن انسانده شرايين حيات قبيلندن اولان يوللرك تسويه‌سى، كذركاهلرك تعيينى كبى امور نافعه‌نك ده برمملكتك اسباب سعادت وعمرانندن معدود بولنديغى ك مدنى دولتلرجه بيله محقق وبوحقيقت حقيله مقدر دكل ايكن؛ اوسبقخوان مكتب ماأوحى‌نك حديث مذكور ايله هرعصرك، واو عصرده‌يشايان هرملت، هرقومك استعداد ومدنيتنه كوره كذركاه انامدن اماطۀ اذانك معناى اعم حقيقيسى وجهله شعبات ايماندن برشعبه اولديغنى تبليغ وبيان ايديورمسى؛ بدايع فنيه و اختراعات مدنيه

تلاحق افكار، وتجارب آثار ايله تكامل ايده‌ايده درجۀ منتهاى حيرته واصل اولسه‌ينه آنجق اسرار وحقايق مندرجه ودقايق ونكات مندمجۀ اعجاز نماسنى كشف وتوضيح ايده‌بيلمك ممكن اولان كتاب حكيمك « المال والبنون زينة الحياة الدنيا والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير املا ..» آيت جليله‌سنك، محتوى اولديغى «اموال واولاد زينت حيات عالم كون وفساددر . اعمال صالحه و آثار نافعه ايسه نزد الٰهيده ثواب وامل جهتندن خيرلى ثمرۀ دين واعتقاددر . » مألى تقرير وتفسيردن عبارت كمالات محمديه‌دن، وبوده حق تبليغ ورسالتى مثبت معجزات قرآنيه‌دن دكلده نه‌در ؟

شمدى‌يه قدر انواع وقايع وانقلابات عديده‌نك نتايجى اوله‌رق ترك واهمال اولنمق ايله مشرف خراب، و آشيانۀ بوم وغراب اولديغى حالده هنوز بقيۀ انقاضى انظار دقيقه بينان صناعتى جلب ايتمكده بولنان آثار نافعۀ اسلافه عطف لحاظۀ عبرت ايده‌لم ؟

عجبا اناطولينك اك هجرى كوشه‌لرنده بيكلرجه كيلومترو تمادى ايدن محكم قالديرملر، وبيك درلو تخريباته معروض اولديغى حالده الآن طرز معمارى وصنعتجه امثال كثيره‌سنه تصادف ايديله ميان اوجسيم كوپريلر، وكيف ما اتفق تبديل وتغييرى جائز اولماسى سببيله اشكال عتيقه ومواقع قديمه‌سنى محافظه ايدن جوامع ومعابد كبى ابنيۀ رصينه سايه‌سنده وسعت واستقامتى محفوظ قالان اواوزون يوللر وجاده‌لر؛ دين مبين اسلامك اسلافدن اخلافه تحفۀ امثال اولمق اوزره براقديغى مأسسات خيريه‌دن دكلميدر ؟

عالم اسلاميتده برزنكين ، براهل ثروت متصور دكل ايدى‌كه

هنوز برحيات ايكن اموال موجوده سندن ثلثنه‌قدر برمقدارینی بومثللو آثار نافعه‌یه وقف وتخصيص ايله ابقای نيكنامه ، استحصال رضای رب‌الانامه سعی وهمت ايتمسون . ساحهٔ بشريتده ممكنميدر كه افراد انسانيه‌ده جمعيت مدنيه‌یی شيرازهٔ انتظامه ربط ايدن بو اعتقاد متين ، بو حسن نيت اولمديغی حالده يالكز عقيدهٔ صحيحه‌دن مجرد برطرز معيشتك ، برسوق طبيعتك اثری اوله‌رق بونجه مساجد ومعابد بونجه مدارس ومكاتب ، بونجه طرق ومعابر ، بونجه دوائر فنون ومعارف ، بونجه تأسيسات خيريه ، بونجه باقيات صالحات دينيه ميدانه كلسون ! بناءً عليه حيرت افزای عقول اولان اشبو آثار جليله يالكز قوانين بلديه وقواعد اجتماعيهٔ مدنيه‌نك مقتضای طبيعیسی اولمقدن زياده اوقوانين وقواعدك ام‌الكتاب تدوينی اولان حقايق اسلاميه‌نك ايجابات شرعيه‌سندن بولنديغنده شبهه وارميدر ؟

خوجهٔ هردوسرا عليه‌اكمل‌التحايا افندمزك « برانسان ارتحال دارجنان ايتدكدن صوكره آنك ثوابی دفتر اعمالنه يازلمقده بولنان اعمال صالحه‌سی آرتق ختام پذير انقطاع اولور . آنجق دنياده صدقهٔ جاريه ، ياخود ابنای جنسنك سبب انتفاعی اوله‌جق علم نافع ، ياخود كنديسنه دعا ايدن ولد صالح ترك ايدن كيمسه‌نك عملی منقطع ودفتر اعمالی منغلق اولماز » مآلنده صحيفه پيرای تبشير اولان « اذا مات الانسان انقطع عنه عمله الا من ثلثة الا من صدقة جارية اوعلم ينتفع به اوولد صالح يدعوله » حديث شريفی ايسه دولتجه طريق بدلات نقديه‌سی نامنه آلنمقده اولان حصهٔ منافعك برتكليف ميری اوله‌رق دكل ، بلكه موجب اجر جزيل ، برامر

شرعیٔ جليل اولديغنه قناعت ايدرك اخذ وتلقی اولنمسی لزومنی اثبات ايدر . زيرا بومبلغ دنياجه يالكز تعمير طرق وانشای معابرله لوازم اجتماعيه‌یی ايفايه منحصر اولميوب بلكه حديث مذكورك مقتضای حكمت احتواسنجه ابدياً سعادت اخرويه‌یی دخی كافل اوله‌جغی پيدا وظاهردر ؛ كرچه سعادت اخرويه مبلغ مذكوری اعطا كبی اعمال صالحه وافعال خيريهٔ نافعه ايله حيز آرای حصول اوليورسه‌ده اكثر اعمال وافعال ؛ دور طفوليت ، هوا وهوسه تبعيت ، عجز شيخوختله ضايع اولان ايام حياتك انقضاسيله منقضی اولديغی جهتله نعمتی ابدی ودولتی سرمدی اولان عالم قدزتك سعادت دائمهٔ كامله‌سنه — حسب‌البشريه وقوعه كله‌جك معاصی‌يه بيله مقابل اوله‌ميه‌جغی دركار بولنان اعمال جزئيه ايله — نائل اوله بيلمك — تضييق دريای رحمت ايتمك ايسته‌مزسه‌مده — براز مشكل اوله‌جغندن اومثللو سعادت دائمه‌یی استحصال ؛ بلا انقطاع دوام اعمال ايستر . وانسان ايچون معروض ممات اولمق ضرورتنه مبنی حقيقةً دوام اعمال قابل اولمازسه بيله حكماً اولسون ادامهٔ اعماله چاره جوی حصول اولمق لازم كلير .
ايشته اوچاره‌ده چاره‌ساز درد امت ، نبیٔ عالی همت افندمزك اشبو حديث شريفنده مذكور اولان صدقهٔ جاريه ، علم نافع ، صالح ولد داعيدر . ايمدی شواوج معالیٔ اسلاميه‌دن هرهانكی برينه اولورسه اولسون موفقيتله ايفای نام وشان ايدن انسانك رشتهٔ اعمالی انقطاع ودفتر مثوباتی انغلاق ايتميه‌جكی ، واجزای بدنی فراش عمومیٔ خاكدانده راحت كزين سكون اولدقجه آنك مرغ روحی

طائر آشیان تعالی، ونائل سعادت عالم تجلی اوله‌جغی بر وجه‌مشروح دلائل ایله واصل درجهٔ وضوح اولمسنه وصدقهٔ جاریه‌نك یوللر، قالدیرملر، کوپریلر، چشمه‌لر کبی منافع عمومیه‌یه عائد آثار خیریه‌دن عبارت اولدیغی‌ده بدیهی بولنمسنه مبنی آثار مذکوره‌نك صورت استحصال، واسباب ووسائلنك استکمالی یولنده موقع تطبیقه قونیلان تکلیفات میریه وبدلات نقدیه‌نك اجر ومثوباتی ابدالآباد باقی بر عمل صالح شرعی اولدیغنده آرتق شبهه اولنورمی؟ یوللرده بدناً ایفای مکلفیت ایتدیریلان اشخاصك خدمات واقعه‌سی‌ده یالکز بر ایفای وظیفهٔ مکلفیتدن عبارت اولمیوب بلکه دفاتر اعمال اخرویه‌لرینی تزیین ایدنلك عالی بر عبادت، وحکومتجه اتخاذ اولنان شو اصول مهمه‌ده هم منافع عمومیهٔ وطنیه‌یی، هم‌ده اشخاص مذکوره ایچون سعادت اخرویه‌یی تأمین ایلیان بر تدبیر حسن بردستور ترقی بخش مملکت اولمازمی؟

قصبه درونده بولنان جاده‌لرك عرضی یدی آرشون اوله‌جغی حقنده شرفپیرای صدور اولان حدیث شریف زمان صدوره وسبب وروده کوره بر جاده‌نك درجهٔ وسعتی مقدار مذکوردن اشاغی اولمامسی بابنده فرما نفرمای تعریف اولدیغندن اقتضای حال وزمانه، وسائط نقلیه‌نك ترقیات واقعه واشکال حاضره‌سنه نظراً ده مقدار مذکوردن فضله اولمیه‌جغنی ایجاب ایتمز.

شو حالده حقایق اسلامیه‌دن غافل، ومحاکاتی دائما خرافات مرویه وخیالات ساذجهٔ ذاتیه‌سی اوزرینه یوروتمکه مائل بعض سبکمغزان اجانبك؛ اسلامیتك مانع ترقی اولدیغنه دائر استنادکاه

صحیحی اولمیان افکار واهیه‌لری نه درجه‌ده حق و حقیقتدن دور، وبونلرك چشم شب پره‌یانلری انوار نفس‌الامر نصفتدن نه مرتبه متعامی ومهجور اولدیغی درکار، وبالجمله حقایق ادیان سالفه واحکام کتب سماویه‌یی جامع دین متین اسلامك کافهٔ اسباب ترقیات مدنیه وجمیع وسائط تکملات بشریه‌یی‌ده ارباب بصائر وعقولی واله وحیران، وآشنایان معقول ومنقولی پیشگاه علویتده دمبستهٔ عجز وهوان ایده‌جك درجه‌ده حاوی بولندیغی ظاهر وبدیداردر.

شو ترقیات وتجددات مدنیه ایله یالکز ادارةً، سیاسةً، اجتماعاً مکلف ومجبور اولمیوب دیناً و اعتقاداً دخی مقید ومأمور اولدیغمز حالده عمران وطن ومملکتی، وامر صناعت وتجارتی تأمین ایدن آثار نافعه‌ده ملل سائرهٔ غربیه‌یه نسبتله پك کیری قالدیغمزك سبب وحکمتی ایسه احکام جلیلهٔ دینیه‌مزی ترك واهمال ایله منافع عمومیه‌یی احوال خصوصیه‌مزه فدا ایتمکدن، وحقایق قطعیهٔ اسلامیه‌یه قارشو اعتیادات قومیه وصور معیشت ملیه‌مزه مغلوب اولمقدن بشقه بر شی میدر؟

اویله ایسه انصاف ایده‌لم؛ مقدس وطنمزك بدن انسانه نسبتله قان طمرلری کبی اولان یوللرینی یاپه‌رق آنده جریان تنقلاتی تأمین، وهر بری پریلر نزهتکاهی اولمغه شایان بر ر قطعه ریاض جنان بولنان مملکتلریمزی یکی یکی جاده‌لرله تزیین ایتمکله برابر دولتك معاملات اداریه‌سنك مراصد تنقیداتی اولان افکار عمومیه‌یی آمال تجدد پرورانه ایله تمیه، ودین وکتابمزك‌ده امر ایتدیکی وجهله آداب اجتماعیه، تشبثات شخصیه، مساعئ صناعیه، وحدت عثمانیه‌یی

رهنمای فیض وتعالی اتخاذ ایدرك شمدی‌یه قدر تیشهٔ استبدادك تأثیریله دوچار تزلزل اولمش اولان موقع سیاسیمزی تحکیم وتقویه ایلیه‌لم. وان لیس للانسان الاماسعی

١٣ حزیران سنه ٣٢٥

اسلامیت ، نظافت وطهارت

اسلامیت لفظ مقدسی هرنه‌زمان افواه متکلمینه زینت بخش شرف ومفخرت اولورسه پیشگاه انظار حقیقت بینان عرفانده بو کون تلاحق افکار وتجارب آثار ایله تکمل ایده‌ایده منتهای درجهٔ کماله واصل اولمش اولان فضائل بشریه ، مکارم اخلاق انسانیه، آداب لازمهٔ اجتماعیه ، شرائط جمعیت مدنیه‌درحال تجسم ایده‌رك جلوه‌کر آیینهٔ شهود اولور .

عبادات ومعاملاتی ، مادیات ومعنویاتی، مجازات ومکافاتی جامع بر دین تصور اولنورایسه‌اوتصوری تصدیق حقیقی‌یه اقتران ایتدیرمك ایچون تمهید ایدیله‌جك مقدماتك نتیجه‌سی آنجق دین اسلام اولور. بتون ادیان موجوده حادهٔ تدقیقدن کچیرلمش اولسه کوریلورکه اصحابنه تحصیل حرف وصنایع ، وتکمیل هنرومعارفله امر ایدن دین جلیل اسلامدر .

اربابنی تجارت وزراعته سوق وتسریب، واعدای ملك ووطنه قارشو استطاعت درجه‌سنده اعداد وسائل قوته تحریض وترغیب ایدن دین ینه دین اسلامدر .

دین اسلام قدر عالمده بین‌العناصر اتحاد واخوتله ، مساوات وعدالتله امر ایدن بر بشقه دین متصورمیدر ؟

شریعت جلیلهٔ اسلامیه قدر بیوکلره مادوننه شفقتله، کوچکلره

مافوقنه انقیاد واطاعتله توصیه ایلیان دنیاده دها بر رهنمای سلامت مقدرمیدر ؟

طبایع سلیمه اهلنی تنفیر ایده‌جك مواد مستکرهه‌دن طهارتله، وابنای جنسنه قارشو مستلزم تقدیر ومحبت اوله‌جق نقا ونظافتله انسانلره الك زیاده مزیت بخش مدنیت اولان عامل مؤثر مسلمانلق دکلمیدر؟ ذاتاً جهان مدنیتی مادی ومعنوی کافهٔ کمالات بشریه‌یه کهوارهٔ سعادت، وعالم طبیعتی، تجلیات کونا کون قدرته آیینهٔ شهادت ایدن انسانلقده اوحقیقی اودینی انسانلق دکلمیدر ؟

منبع معالی اولان اسلامیتك اتحادواتفاقه، وامنیت و آسایشی اخلال ایدن فساد وشقاقه دائر، وکشایش طرق وانشای معابره متدائر احکام جلیلهٔ مقدسه‌سنی مقالات سابقه‌ده شرح وبیان، ودین اسلامك هیچ برزمان مانع ترقی اولمیوب بالعکس خادم تعالی وعمران اولدیغنی‌ده بالمناسبه درمیان ایتمش ایدك . شو مقاله‌ده‌ده انسانلرك موادمستکرهه‌دن طهارت ونظافتی، ومارین ومسافرینك تأمین راحت وسلامتی بابنده دین اسلامك نه‌یولده . فرما نفرمای احکام، وواضع اصول ونظام اولدیغنی اثبانه قاصرانه فقط مفتخرانه قلمران تبیین واعلام اولمق ایسته‌یورم .

نظافت پاکلك وتمیزلك معناسنه‌در .

بو تمیزلك انسانك بدن ولباسنده، محل ومکاننده ، وطن واشیاسنده اولور. بوده یا مقتضای طبع سلیم ، یاخود موجب دین قویمدر .

بوکون اقوام سائره‌جه خصیصهٔ انسانیت اولمق اوزره اخذوتلقی

اولنوب اکثر احوال ذاتیه واشیای مستورهٔ خصوصیه‌لرنده کورولدیکی وجهله ترك واهمال اولنان نظافت و طهارت مسلمانلرجه برلازمهٔ طبیعت اولمیوب بلکه شرائط عبادتدن اولمق اوزره حکم دین و مقتضای اسلامیتدر . مردمك دیدهٔ اکوان اولان انسانك اعتیادات ملیه ومعیشت متسلسلهٔ قومیه‌سنه تبعیتله مبالاتسزلغی اختیار، وحیوانلره رقابت ایدرجه‌سنه نظافتسزلکه، طبیعتسزلکه میل واعتبار ایده‌جکی احتمال طبیعیسنه مبنیدرکه نبی نظیف ذیشان افندمز « النظافة من الایمان » حدیث شریفیله نظافت ونزاهتی معنای اعم حقیقیسی وجهله جملهٔ کمال ایماندن قیلمش و« الاسلام نظیف والجنة نظیفة لایدخلها الا نظیف » امرشریفی ر. التیناهیسیله‌ده نظافتك اسلامیتله توأم بر عرض ذاتی اولوب هر مسلمك آنکله اتصاف ایتمسی دکل طبعاً بلکه دیناً لازم کله‌جکنی بالبیان نورسحردن زیاده پارلاق، روح مجرددن دها نظیف اولان اسلامیته برشکل نورانی ویرمك صورتیله « یابنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد » نظم جلیل سبحانیسنی تفسیر ایدرك معجزات قرآنیه‌دن برخارقهٔ عظمی ایله دخی تحدی نمای نبوت اولمشدر.

نظم جلیلك مألی « ای آدم اوغللری، هر مسجده کلدیککزده زینتکزی آلکز ، یعنی غایت تمیز وکوزل لباسکزی کیه‌رك کلوب نمازی اویله ادا ایدیکز » دیمکدر . کونده بش دفعه آبدست آلمق صورتیله مواجههٔ انظارده بولنان اعضالری تطهیر، ولزوم شرعی اولدیغی هرزمانده ؛ یاخود لزوم شرعیسز اتباع سنته مبنی هفته‌ده بردفعه جمیع بدنی غسل وتنظیف ایله امر ایدن اسلامیتك

اجتماعگاه عمومی اولان جوامعه دخی استحقارغیره ، استکراه ناسه معروض اولمامق اوزره تمیز ، وگوزل لباسنی گیه‌رك گلمسنی انسانه امر ایلمسی ، ونبی مقدس افندمزك‌ده « چیك صوغان وصارمساق اكل ایدنلری فنا قوقوسندن طولایی مسجده گلمكن نهی بیورمسی » دین‌مبین اسلامك نه‌قدر عالی ، نه‌قدر نظافتپرور بروضعا نهی اولدیغنی اثبات ایدن حقایق بدیهیه‌دن دگلمیدر ؟

حتی خیرالانام افندمزك غایت مطهر اولان ردای سعادتلرنده اصلا ادناس گورولمدیكی واصحاب كرامك‌ده التزام طهارت ونظافت شرعیه‌ده اثر رسالتپناهی‌یه تمامیله رعایت ایدرك آسمان علویتك برر نجم هدایتی اولدقلری كمال خامهٔ نزاهتله نگاشتهٔ صحائف كتب سیردر .

نظافت مقتضای ایمان اولدیغی وروضهٔ بهشت آباد جنتك نظیف اولمسی جهتیله آكا كیره‌بیله‌جكلرده آنجق نظیف اولانلر ایدوگنك سالف الذكر « الاسلام نظیف » حدیث شریفنك فقرهٔ اخیره‌سیله بیان بیورلدیغی حالده بعض مسلمینك طهارت شرعیه‌یه رعایتله برابر ملبوسات ومأكولات ، مشروبات ومعاملاتنده مع التعجب واكثر ممالك عثمانیه‌نك طرق واسواقنده مع التأسف گوریلان نظافتسزلك آرتق اعتیادات ارثیهٔ قومیه‌دن اولمازده نه اولور ؟

تنظیفات بلدیه نامنه آلنان رسوم نظافتك احادیث مذكوره‌نك صراحتنه بناءً ایمانه ترتب ایدن احوال طبیعیهٔ متفرعه‌دن اولمسنه گوره دنیاجه یالگز شرائط اجتماعیه اوزرینه حكومتك طرح وتوزیع ایتدیگی تكلیفات موضوعه درجه‌سنده قالمیوب عقباجه‌ده موجب اجر مثوبات اوله‌جغی جهتی نظر انصافه آلینور ایسه اهالیمزك

نظافت اسلامیه ایله بردرلو قابل توفیق اوله‌میان طبیعتسزلگی وبلدیه‌لریمزك‌ده تنظیم طرق ، وتنظیف اسواقده وظائف مقدسه‌سیله غیر قابل تطبیق بركیفیت متضاده تشكیل ایدن مبالاتسزلگی نه‌قدر شایان تلهف ، سزاوار حیرتدر .

هله گوندوزلری اوملوث وجودلریله انسانلره تماس ایتمك ، وگیجه‌لری عوعوهٔ دلخراشانه‌لریله راحت عمومیه‌یی سلب واخلال ایلمك گبی مضرتلری قابل انكار اولمیان قافلهٔ كلابك هیچ برمدنی مملكتده امثالی گورولمدیگی وجهله تكثیر انسانله مصروف بلدیه‌مزك همتنه حیران اولمامق ممكن دگلدر .

بوبابده نصل برفكره تبعیت ، نه‌یولده برمقصد تعقیب ایدلدیگی هنوز حل اولنمیان برمعمادر .

زیرا سلطان انبیانك مدینهٔ منوره‌یی تجلیگاه هجرت بیوردیغنی متعاقب بلدهٔ مذكوره‌یی كلاب موجوده‌دن « ملائكهٔ تجلی ورحمته مانع اولمق گبی برحكمت خفیهٔ رحمانیه‌یه مبنی » تخلیه وتطهیر ایتدكلرینه وبیوت ومساكنده بولندرمقدن‌ده نهی بیوردقلرینه نظراً سوقاقلرك آرتق شوا‌سف انگیز احوالیله سوری سوری كوپكلره جولانگاه ایدلمسنی « شفقت علی خلق الله » نظریهٔ انسانیه‌سنه حملاً مكارم انسانیت وشعائر اسلامیتدن عد ایله مسلمانلره مال ایدلمك قطعا موافق حق وحقیقت اوله‌ماز . ینه تكرار ایدرمكه نظافت ؛ خصیصهٔ شان اسلامیت ، مقتضای حكم شریعتدر .

شو حالده ؛ امر نظافته اعتنا ودقت ، وهر زماندن زیاده شو عصرده

حفظ صحت نقطه‌سندن‌ده تنظیفاته رعایت مملکتمزك هرفرد آفریدهٔ سكانته صورت خصوصیه‌ده، وحائز حق امنیت اولان شهراماتمزه صورت عمومیه‌ده وجیبهٔ ذمت انسانیتدر. قلوب خواص امتی دائما دوچار اسف وحیرت ایدن برحالمزی دخی موضوع مقدسمزه مناسبتی جهتیله یازمقدن كندمی آله‌مدم.

مسافرین گذرگاه حیاتك اك صوك فراش سكون وراحتی اولان مقابرك نظر اسلامیتده حائز اولدیغی لزوم حرمت ورعایتی عالمده هیچ بردین ومذهب صحیفه پیرای تبلیغ اولمدیغی، گرچه حرمت مذكوره بوكون ملل سائره‌ده موجود ایسه‌ده فقط اسلامیتجه بوحرمت آنلرده‌كی كبی یالكز انسانیت نقطهٔ نظرندن اولمیوب بلكه نشأهٔ اخرایه ایمان، واهل قبورك بعدالممات دخی روحلرینك هرزه‌ده بولنورسه بولنسون اجزای فردیهٔ جسمیه‌سنه تعلق واكتساب ایتدیكی برنوع حیات معنویه ایله - قبرلرینی زیارت وتقدیم تحفهٔ تحیات ایدنلری - كوروب بیلدكارینی تصدیق وایقان نقطهٔ مهمه‌سندن وبوده عقائد اسلامیه‌دن بولندیغی حالده هرآن وساعت اولاد واحفاد، واخلاف دیانت نهادندن لطف زیارت وتحفهٔ دعا وتحیات انتظارنده بولنان اباء واجدادمزك، وغبطه فرمای بلدان جهان اولان اشبو بلده‌لریمزی بزه وبزدن صوكره كله‌جك انسالمزه نزهتكاه معیشت ایلیان اسلاف حمیت اعتیادمزك قبرلرینی آیاقلر آلتنده، وجالب نظر استكراه برمزبله حالنده بولندرمق جواز دادهٔ اهل ایمان اولور حاللردنمیدر؟

بوحال؛ عقیدهٔ دینیه ونظافت اسلامیه ایله نصل قابل تطبیق وتوفیق

اوله‌جقدر بیلمم. بركره اوروپالیلرك نظر استحیامزدن دور قالمیان مقبره‌لرینه بقالم؛ اونده‌كی دلربا احتشام، اونده‌كی فرحفزا انتظام، اونده‌كی عمران ولطافت، اونده‌كی زیب ونضارت لمحهٔ ابتصاره چارپار چارپماز درحال مزبله حالنده قالمسندن طولایی دائما اهل انصافی متأثر ودلخون ایدن مقابر مسلمین؛ پیشگاه نظر حزن واسفده غریبانه تمثل نمای زمین غمكین اولمازمی؟

كوكللر؛ برآتشین آه حزینك تهاجمكاهی اولور، دیده‌لر شو مشاهدات اسف انگیزك تأثیرندن متحصل سرشك الله طولار، نهایت انسان «یارب نه‌در شو گذرگاه موقتمز كبی دارالسكون مؤبدمزك‌ده آثار نظافت وحرمتدن محرومیتی» دیمكه باشلار. سوق غیرتله واقع شو بیانات عاجزانهم برسوء تفهمه اوغرایوب‌ده مقابرك بعضیلرنده كورولدیكی وجهله موافق شرع وحكمت اولمیه‌جق صورتده زینت واحتشامه غرق اولمسی آرزوسنده بولندیغم ظن اولنمسون.

زیرا بیكلرجه لیرالر صرف ایده‌رك یالدیزلی مصنع مرمر طاشلر ایله قبر مقامنده عجیب الشكل هیكللر یاپمقدن ایسه اولیرالر بعدالممات اخلافنك صدقه وهدیه‌سنه دها زیاده محتاج اولان صاحب قبرك نامنه فقرایه ومؤسسات خیریه‌یه اعطا واحسان اولنه‌رق روح میت مسرور وشادان، مستغرق انوار غفران ایدلمك دها خیرلی اوله‌جغی اعتقادنده‌یم.

نصل كه حال حیاتنده قبرینی یاپدیرمقده اولان برذاته صدیق اعظم طرفندن نه یاپدیردیغنه دائر اولنان سؤال، اوذاتك‌ده قبرینی

حاضرلەمقدە اولدیغنە متداثر ویردیکی جواب اوزرینە - کندیکە قبر حاضرلیەجغکە کندیکی - مصارف واقعەیی تصدق ایتمك صورتیلە - قبرە حاضرلەسەك دهاایی اولوردی - بیورمسی شو اعتقاد عاجزینك مطابق نفس الامر اولدیغنیده اثبات ایدر .

بوراده تعقیب ایتمك ایستەدیکم مقصد ایسە قبرلرك مقتضای شرع وسنت اولدیغی وجهلە لزوم نظافتی ، وحیوان وانسانلرك آیاقلری آلتندە مزبلە حالندە قالمقدن وجوب حفظ وحمایتیدر .

مقابرك اوزرلری آچیق وبرحال سادەکیده اولمسنی ایجاب ایدن احادیث شریفەدن « قبر اوزرنده غرس اولنمش براغاجك نشوونمای حیاتیەسی دائم ، وتسبیح معنوی ایلە اوانماچ تقدیس الٰهیدە قائم اولدقجە صاحب قبرك عذاب اخرویسی مندفع اولور » مألنده شرفوارد اولان حدیث نبوی ؛ مقابریمزك اکثریتلە نظافت وخضرواتدن وارستە برطاش ییغنی کبی قالدیغنی وملل سائرەنك قبرلرینیده اطرافی دیوار ایلە محدود ، نظیف بر بغچە حالندە بولندیغنی کوردکجە - کویا آنلرە خطاباً ایراد اولنمش آثار مأثورەدن اولدیغنە قائل اولەجغم کلیور - .

بزده بوحال حیرت اشتمال ، وشرف انتسابیلە حائز نصاب فخرومباهات اولدیغمز دین متین اسلامدە شو علویت ، شوفیض وکمال معکوس ومتضاد کورولدکجە حقیقتده مانع ترقی اولان کیفیت بزم اخیراً مع التأسف اخذ واعتیاد ایتمش بولندیغمز عادات ارثیۀ اجتماعیەمزمی ؟ یوخسە کافۀ احتیاجات بشریە ولوازم مقدسۀ

مدنیەیی متکفل اولان حقایق اسلامیەمزمی؟ درحال مهر تابان کبی ظاهر ونمایان اولور .

ایمدی سوقاقلریمزك محتاج اولدیغی نظافت قدر قبرلریمزده مفتقر انصاف وحمایتدر .

برینی شهر امانت علیەسنك همت مشکل براندازانەسندن ، دیکرینی اوقاف نظارت جلیلەسنك غیرت دیندارانەسندن شدتلە انتظار ایدر ، وبویلە صوری شرف ومکافاتی ، معنوی اجر ومثوباتی مستلزم احیاء واموات امتە ابراز ایدیلەجك مأثر همت وخدمتك حالاً واستقبالاً نەیولده تقدیر وتبجیل ایدیلەجکنی مشارالیهمانك تقدیر دقیقە دانئ وطن پرورانەلرینە حوالە ایلرم .

والله یحب المحسنین

فی ٢٣ حزیران سنە ٣٢٥

اسلامیت ذم وقدح

کلمهٔ حق وحقیقتده اتحاد واتفاق اوزرینه مؤسس اولان بنای معلای اسلامیت؛ هیچ برزمان اجزای ترکیبیه‌سی آره‌سنده ایراث افتراق ایده‌جك سهام ذم وقدح ایله رخنه‌دار شقاق اولمغه لایق اولماز:

اتحاد، حبل المتین محبت واخوتله ارتباط قلوبه متوقفدر. ذم وقدح کبی یکدیکری علیهنده ادارهٔ لسان ایله انکسار قلوب ایسه «جراحات السنان لها التیام. ولایلتام ماجرح اللسان» مصداقنجه جرحهٔ سناندن اشد غیرقابل التیام بریارهٔ لسان اولمغله مستلزم عداوت وافتراقدر.

امرمهم اتحاد؛ نزد رب العباده نه‌درجه‌لرده مطلوب ومرضی اولدیغی قرأن حکمیك «ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله صفاً کأنهم بنیان مرصوص» آیت کریمه‌سنك اشارتی، وجماعتله ادای فرائضده صفوف آره‌سنده بوشلق براغلماق بیله شرعاً مکروه اولدیغنك دلالتیله حیز آرای ثبوت، وشو مرضیٔ الٰهینك خلافنی موجب ذم وقدح وتزییف وتعییر کبی اقوالك منصف برانسان، خصوصیله اهل ایمان ایچون شرعاً وعقلاً جائز اولمیه‌جغی وبویله منهی عنه برحاله جرأت ایدنلر ایسه تائب ومستغفر اولمدقجه صوری ومعنوی داعیٔ مجازات اولان ظلم ایله اتصاف

ایتمش بولنه‌جغی «یا ایها الذین آمنوا لایسخر قوم من قوم عسی ان یکونوا خیراً منهم ولانساء من نساء عسی ان یکن خیرا منهن ولاتلمزوا انفسکم ولاتنابزوا بالالقاب بئس الاسم الفسوق بعد الایمان ومن لم یتب فاولئك هم الظالمون» نظم جلیل سبحانیسنك صراحتیله واصل مرتبهٔ وضوح اولور.

مآل آیت: «ای مؤمنلر سزدن رجال رجالی دخی نساء نسائی استهزا ایتمسون، زیرا ممکندرکه. استهزا اولنان رجال ونسا کندیلرینی استهزا ایدن رجال ونسادن عندالله خیرلی اوله‌لر عین نفسلریکز کبی اولان اخوان دینکزی طعن وتعییب ایتمه‌یکز وآنلری فسق وکفری مشعر القاب ایله چاغرمه‌یکز، برکیمسه دائرهٔ ایمانه کیردکدن صوکره آکا اسم فسق نه‌فنا اولور، هرکیم بوحاله جرأت ایدوب‌ده تائب ومستغفر اولمازسه آنلر ظالملردر» شو آیت کریمه‌ده‌کی احکام جلیله‌یی برکره نظر تأمل ودقته آله‌لم؛ نزد الٰهیده کیمك ایی، کیمك فنا اولدیغی اساساً معلوم اولمیوب بلکه برچوق اسباب خفیه‌دن طولایی ایی ظن اولنانلر فنا وفنا ظن ایدیلنلرده ایی اولملری قریب الامکان بولنمسنه واکرم خلق ایسه آنجق جناب حقدن اك زیاده قورقانلر اولدیغی‌ده منصوص سبحانی اولمسنه کوره آرتق رجالدن برکیمسه‌نك، نسادن برقادینك کندیسندن وجهاً من الوجوه آشاغی کوردیکی کیمسه‌لری ذم وقدح واستهزا وتعییب ایتمسنك جائز اولمیه‌جغی تحقق، وبوحکم شرعی «برانسان کندی نفسی ایچون آرزو ومحبت ایتدیکی شیئی ابنای جنسی ایچون‌ده آرزو ومحبت ایتمدکجه وکندیسنه لایق کورمدیکی

احوالی ابنای جنسی ایچون ده لایق کورمدکجه مؤمن کامل اولهماز » مآلنده شرفوارد حدیث رسالتپناهی ایله ده تأیید ایتمزمی ؟

ذم؛ قینهمق ویرمك معناسنه اولوب مدحك ضدیدر. قدح؛ عرض ونسبه دخل وطعن ایتمك معناسنهدر .

بزم صورت استعمالمزه کوره . قدحك ذمدن دها ضعیف ومستلزم جزای خفیف اولدیغی آکلاشیلیورسهده نه بو استعمال، نهده عرفاً مراد ایدیلان معنا لفظین مذکورینك ماوضع لهنه تمامیله موافق دکلدر .

آیت کریمهٔ مذکورهده ذم وقدح معناسنی متضمن منهی عنه اولان احوال ایسه اوچ نوع اولوب بری انسانلرك یکدیکرینی استهزا وتزییف، دیکری طعن وتعییب، اوچنجیسیده فسق مشعر القاب ایله خطاب ایتمسیدر . بونلردن غیری منهی عنه برده بر کیمسهیی غیابنده منفعل اولهجغی مساوی ایله ذکر ایدهرك تعییب وتعییر کیفیتی اولوب فقط او مساوی نفس الامرده واقع ایسه آکا غیبت ، واقع دکلسه بهتان اطلاق اولنور .

غیبت؛ هم « ولایغتب بعضکم بعضاً ایحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتاً » فرمان سبحانیسیله نهی بیورلدیغندن، وهمده جناب حق بو غیبتی غیبت ایدن کیمسهنك میته اولدیغی حالده قرداشنك چیك چیك لحمنی اکل ایتمسنه تشبیه ایتدیکندن ناشی شرعاً حرام اولدیغی کبی زنایه نسبت قبیلندن اولان بهتانكده ــ اثبات اولنهمدیغی حالده ــ موجب حد قذف اولهجغی جملهٔ احکام شرعیهدندر .

آیت جلیلهنك سبب نزولنده بین المفسرین اختلاف اولنوب

بعضلر قوللرنده جزئی صمم اولمسندن طولایی دائما مسجد سعادتده رسول ذیشان افندمزه تقربله کلام نبوی‌یی یقیندن دیکلهمك ایچون تخطی‌ٔ صفوف ایدن، وبرکون ینه ایلرو کچمك ایستهدیکی صرهده کندیسنه یول ویرمهین برذاته تهورله زمان جاهلیتده فناالقله مشتهره والدهسنه اضافتله یا ابن فلانه دیهرك ناموسنه طعن ایلیان ثابت بن قیس حقنده، بعضیلری ده فقرای اصحابی ــ علویت بشریه مال ونسبله اولمیوب بلکه فضیلت وادبله اولدیغنی تقدیر ایدهمیهرك ــ استهزا ایدن وفد بنی تمیم حقنده ، وباخصوص « ولانساء .... » جملهٔ مبجلهسنك ازواج طاهراتدن « صفیه بنت حیي » ی یهودی قیزی اولمسندن طولایی تحقیر ایدن ضرهلری حفصه والدهمز حقنده شرف آرای نزول اولدیغنه ذهاب ایتمشلردر . حیي؛ قبل الفتح خیبرك امیری بولنمش، وبلدهٔ مذکوره طرف رسالتپناهیدن فتح اولندقدن صکره کریمهسی جناب صفیه ازواج طاهرات عدادنه کیرمش ایدی. مشارالیها کندیسنه حضرت حفصهنك یهودی قیزی یهودیه دیمسندن بالتأثر آغلایهرق تشکی ایتمسیله سلطان انبیا افندمز آکا جواباً « نیچون سنده بابام نبی هارون وعمم جناب موسی وزوجم محمد مصطفی دیمهدك » بیورهرق تسلی بخش احسان اولمشلر وحضرت حفصهیهده ؟ « اللهدن قورق یاحفصه » دیهرك انسانلرك یکدیکرینی متأذی ایدهجك کلمات ناروا ایله متکلم اولملرینك جائز اولمیهجغی بیان ایله مکارم اخلاق بشریهیه بر کتاب ادب دها ضم وعلاوه بیورمشلردر . ایشته شو اسباب نزوله کوره بر انسانك نه عرض وحسبی، نهده ناموس ونسبی علیهنده قدح ایتمك ، کذلك بر شخصك

نه‌رثاثت حال ، نه‌ده فقر واحتياج كبی خصوصيت احوالندن طولايی استهزا وتحقير ايتمك ، نه‌ده برمؤمنی يا فاسق ، يايزيد كبی القاب ايله چاغيرمق شرعاً تجويز اولنمديغندن وذاتاً انسانلر حقوق وماهيتده نفس واحده كبی اولوب بركيمسه‌نك ديكرينی ذم وتعييب ايتمسی عين زمانده كنديسنی ذم وتعييب ايتمك ديمك اوله‌جغندن «ولا تلمزوا.» جملهٔ مقدسه‌سيله‌ده بوذم وتعييب نهی وتحريم بيورلمشدر .

برانسانك عرض وناموسی آنك لحم ودمی وجوهر حياتی قبيلندن اولديغنه مبنيدركه جناب رب حكيم ؛ ذم وغيبتی مذمومك زوال حياتيله برابر جيفه حالنی كسب ايدن لحمنك اكل اولنمسنه تشبيه ، بناءً عليه مشبه به اولان لحم ميته مادةً غايت ايكرنج ومستكره اولديغی كبی مشبه اولان ذم وغيبتده معناً پك زياده استكراهه شايان بركيفيت بولنديغنه تنبيه بيورمشدر .

وجدان واونور صاحبی برانسان ؛ آنجق ناموسيله يشايه‌بيلمك وابستهٔ امكان اولوب ناموسسز ياشامقدن ايسه ناموس ايله اولمك آنك ايچون دها خيرلی اوله‌جغی ، وجوهر ناموسنه قالاً وقلماً طعن وغيبت وقدح ومذمتله نا كهان اوريله‌جق ادنی برضربهٔ بياندن ناشی تاقاب جانكاهنده حس ايتديكی تحملفرسا برآجينك تحت تأثير اليمندنده ترك حيات ايتمكدن بشقه برصورتله رهاياب اوله‌ميه‌جغی دوشونيلورسه آرتق براهل ناموسی هيچ برسبب مشروعه مستند اولمقسزين ذم وقدح ايتمك بغيرحق اولديرمكدن بشقه برشی اولماديغی تعين ايتمزمی ؟

تير سرتيز لسان ؛ بركره اصابت يافتهٔ جنان اولدقدن صوكره

ترضيه واعتذاز كبی ديلدن ديله طولاشه حكم حقيقيسنی غائب ايتمش اولان الفاظ كهنه معانی ايله آنك اعاده‌سی ، واوندن متحصل تأثير جانكدازك رفع و ازاله‌سی ممكن اولورمی ؟

آثار ذم وغيبتك استدراك زوالنده‌كی شو اشكاله مبنيدركه ، غيبت توبه ايله تداركی قابل اولان زنادن اشد بركيفيت رديه ايدوكی روايت يافتهٔ صحائف آثار ، واهل ايمان حقلرنده بدناملغك نشر وشيوعنی آرزو ايدنلر ايچونده دنياده‌ده عقباده‌ده عذاب اليم اولديغی تصريح كردهٔ كتاب كردكار اولمشدر. ايشته بويله معمورهٔ جهان ، بالكه جوهرجان دكر ناموس اهل وجدانی تجاوز لسان وطغيان خامهٔ بيان ايله جريحه‌دار ايدنلر حقنده هنوز برنظام وقانون تنظيم وتدوين ، وجزای حبس ونقدی ترتيبيله حقوق مدنيهٔ اجتماعيه حفظ وتأمين اولنمديغی برزمانده دين مبين اسلامك بروجه مشروح حد وتعذير تعيينيله شيرازهٔ اتحاد واتفاقی محافظه ، وحدت مليهٔ اسلاميه‌يی بتون انتظام پروران زمانه نمونهٔ امتثال اوله‌جق درجه‌ده عالی برمنطقهٔ تأديب ايله مهالك تفريق ونفاقدن حمايه بيورمسی معجزات قرآنيه‌دن دكلده نه‌در ؟ شوقدركه ايی‌يه ايی ، فنايه فنا ، طوغری‌يه طوغری ، اكری‌يه بلا ديمكده لوازم صلابت دينيه وصداقت انسانيه‌دن اولمازمی ؟

برظالم خانمانسوزه قارشو آنك حيدرانه حقانيت ، فاروقانه عدالتندن بحثله دعا وثناده بولنمق ، برخائن ناموسشكنه صداقت وامانتله متصف برمرد مؤتمن كبی حسن معامله ايتمك ، برمرتكب رزيلی مجسم عفت واستقامت كوستره‌جك صورتده ادارهٔ لسان ايله

تقديس ايلك ، برعنيه سفله پرورك تأمين حال وموقعى يولنده يالديزلى جمله‌لرله آرايش پذير بلاغت مقاله‌لر يازمق شرعاً وعقلاً حرام ، حكمةً ومصلحةً مذموم كذب وريا ومداهنهٔ تبصبص نما دكلميدر ؟

اويله ايسه هرشي حقيقتى اوزرينه تعريف وبيان ، هرحقيقتى پردهٔ مداهنه‌وسترهٔ ريا آلتنده براقيه‌رق آچيقدن آچيغه نشر واعلان ايده‌لم . بوندن طولايى شرعاً نه‌دن محكوم . نه‌دن مستحق مجازات اوله‌لم ؟ دينلور ايسه :

بوكا جواب ؛ مقصده كوره طرز تلقيسى تنوع ايدن اسباب آتيه‌يى تدقيق ايتمكله صورتياب صواب اولور . شويله‌كه ، انسانى اطالهٔ لسان وغيبته ، قدح ومذمته سوق ايدن كيفيت ؛ اكرچه مذموم ومقدوح اولان كيمسه‌يه غيظ وحدت ، بناءعليه آنى ذم وغيبتله تشفىٔ صدوره چاليشمق ؛ ياخود برلكده بولنديغى اقران وامثالنه تبعاً همآهنك مذمت اولمقله محافظهٔ ادب معاشرت ايتمك ، ياخود بشقه‌لرينك ذم وقدحنه اشتراك ايتمديكى صورتده بين الامثال مردودالاقوال اوله‌جغندن قورقمق . ياخود كنديسنه نسبت اولنمسى مظنون برفنالغى مذمومه عزوو اسناد ايله آندن تبرى آرزوسنه دوشمك ، ياخود فضل ومذمت ضمننده مذمومك تنزيل قدر واعتبارى طولاييسيله ابراز فخر ومباهات ايتمك ، ياخود اولمكدن بشقه‌دواسى اولميان حقد وحسدك طريق عداوتده سوق وضروريسنه قاپيلمق ، ياخود استهزا ومزاح وامثالى اخلاق رديه‌نك فطرةً مغلوبى بولنمق كبى اسباب غير مشروعه‌يه مستند اولور ايسه اسباب كبى مسبب‌ده غيرجائز

ومستلزم تعذير ومجازات ، اكرچه ذم وغيبت « ان لصاحب الحق مقالاً » حديث شريفى مقتضاسنجه پامال غصب وتجاوز اولان حقوقك استحصالى بولنده تظلم حال ، بناءً عليه دفع مظالم ورفع سيئات ايچون بيان شكايتله ارباب اقتداردن استعانه واستمهال ايتمك ، ياخود شخص مذموم اعلان مساويسيله انتباه وتيقظه‌دعوت ، بوسيله تهذيب اخلاق واصلاح حالنه خدمت اولنمق ، ياخود تحرىٔ چارهٔ خلاص مقصديله مرقومك افعال رديه‌سى مرجع مخصوصنه عرض وبيان ، وبوجهتله استكمال اسباب امنيت وامان ايدلمك ، ياخود مذمومك احوال مقدوحه‌سى وراى پردهٔ خفاده قالديغى و بشقه‌لرينه‌ده سرايت ايده‌جكى آكلاشلديغى جهتله اعلان احوال مذكوره ايله ارباب عفتى محافظه ، وحقوق عموميه‌يى ومنافع وطنى تأمين ومدافعه ايلك ، ياخود مذموم مجاهر فسق وفجور ، واحكام دينيه و آداب مليه‌سنده مبالاتسزلقله مشهور اولديغندن ذم واقع امثالنه موجب انتها وعبرت اولمق كبى اسباب صحيحهٔ مشروعه‌يه مستند بولنور ايسه شو حالده‌ده شبهه‌سز اسباب كبى مسبب‌ده صحيح ومشروع وموجب تقدير ومكافات اولور .

ايمدى بروجه بالا اغراض غير مشروعه‌يه مستند اولميوب بلكه اسباب صحيحهٔ شرعيه‌يه استناداً افراد ملتك حقوق عموميه وشخصيه‌سى وزمام امور اداره‌سى يد عدل وانصافنه ترك اولنمش بر مأمورك ، وشكل دولتك سعادت حال ومقدرات استقباليه‌سى حسن نيت وحسن سلوك وسياستنه توديع ايدلمش بر ناظرك ؛ شخصيات ايله اختلاط ايتديرلمكسزين قانون ادب ومناظره دائره‌سنده براى

ارشاد؛ تنقید معاملات ومؤاخذهٔ اجرآتی، واحوالی استار مجهولیت آلتنده قالمش اولمسندن طولایی افکار استبدادکارانه‌سنی واسع برمقیاسده اجرا ایتمکده بولنان برحاکمک، بروالینك تأمین منافع عمومیه‌یولنده اعلان سؤ استعمالاتی بوکون الحق عثمانلیلرك نکهبان تعالی ومرصاد فکر تجلیسی اولان اوراق حوادثك اس الاساس وظائفی اولدیغنه وبونلرك؛ بالعکس استحصال اغراض نفسانیه اوغرنده شخصیات ایله ستونلرینی املا ایتملرندن ناشی شرعاً وحکمةً دائرهٔ ادبه ارجاعی اقتضا ایدن برقاچ غزته حقنده‌کی حس انفعاله فدا ایدلمامسی لازم کله‌جکنه قانع وقائل اولانلردنم. خذما صفا دع ما کدر.

۲۸ حزیران سنه ۳۲۵

اسلامیت، اصلاح ذات البین

جمعیت بشریه‌که، علت فاعلیه‌سی اولان قدرت فاطرهٔ صمدانیه‌نك جلوه‌کاه ظهوریدر. علت مادیه‌سی اکمل عالم اولان افراد جمعیتدن. علت صوریه‌سی شخص معنوی حاکمیتی تصویر ایدن شکل بدیع حکومتدن، علت غائیه‌سی افراد جمعیتك یکدیکرینه ایده‌جکی معاونت واعمال صالحه‌یه سوق ودلالت واصلاح ذات البین ایله ادامهٔ رابطهٔ ودو مخادنتدن عبارتدر. هرنه‌زمان لفظ جلیل انسان؛ سامعه‌پیرای فکر واذعان اولسه درحال پیشکاه لمحهٔ ابتصار وشهودده مدنی برجمعیت، عادل بر حکومت، یکدیکرینه معاونت ومظاهرت، خیره‌سوق ودلالت، وافراد جمعیت آره‌سنده رابطهٔ صلاح ومخادنت بتون تفرعات وتکملاتیله وبالجمله ترقیات وتجلیاتیله شعشعه‌نمای وجود اولور.

افراد انسان؛ شیرازه‌کیر اجتماع وانتظام اولمقسزین صحاری وجبال واودیه وتلالده متفرقاً یشایه‌بیلمسی رهین امکان اولسه‌ایدی نه تجلیکاه شاهد دلارام عدالت اوله‌جق برشکل حکومت میدانه‌کلیر، نه‌ده انسانلرك کنجینهٔ فطرتنده مکنوز اولان بدایع قدرتك انکشافیله حکمت بالغهٔ سبحانیه نزد اولی الابصارده عرض دیدار ایدر ایدی.

بناء علیه جمعیت بشریه؛ مذکور شودرت علتدن وارسته قالمسی ممکن اوله‌ماز، چونکه فاعلسز هیچ برمفعول، وماده‌سز هیچ برموجود، صورتسز هیچ برماده، غایه‌سز هیچ برفعل تصور اولنه‌ماز.

بودرت علت خالق ایله خلق آره‌سنده مشترك برامر واقع، وایکی اولکیلر خالقه، ایکی آخرکیلرده خلقه راجعدر.

شبهه یوقدر که قدرت وافراد جمعیت؛ صفت و آثار تکوین یزدان، تشکیل حکومت ویکدیکره معاونت وخیره دلالت واصلاح ذات البین وایراث مخادنت ایسه اثمار مساعئ انساندر. کرهٔ ارض سفرهٔ قدرتنده خلقك نواله‌چین حکمت اولمسی ایچون برطبق قبیلندن اولان جناب حقه عائد ایکی اولکی علتلرله علت صوریهٔ جمعیت بولنان شکل حکومتدن بحث ایتمك ایسته‌مم. موضوع بحث ایتمك ایسته‌دیکم جهت ایسه صفات ربانیه‌نك مظهراتمی اولمقله حکمران اقلیم حکمت اولان انسانلره عائد ایکی آخرکی علتلردن یالکز جمعیت بشریه‌نك علت غائیه‌سی بولنان یکدیکره معاونت وخیره دلالت واصلاح البین جمعیتدر.

اول و آخر بازیچهٔ دست مشیت اولمقله سیری بداوه بر صحنهٔ تماشا قبیلندن اولان شودارالامتحان حیاتی؛ بوکون تجلیات علمیه وانکشافات فنیه وترقیات صناعیه وبدایع کونا کون طبیعیه ایله بر نزهتکاه عمومی حالنه افراغ ایدن جمعیت بشریه‌نك علت غائیه‌سی وخلاصهٔ مسائل اجتماعیه‌سی؛ افراد امتك حال انفرادده مقتدر اوله‌مدقلری دفع مضرت وجلب منفعتده یکدیکرینه معاونت، وهوا وهوس نفسانی‌یه انهماك سببیله ترك ایتدکلری ویاخود صفت جهل ونادانی ایله اتصافلری یوزندن فهم وادراك ایده‌مدکلری اعمال صالحه وافعال حسنه واحوال خیریه‌یه سوق ودلالت، وبنای معلای جمعیتی تخریب ایده‌جك کین ومنافرتی حسن معاشرت وموانسته

تبدیل، ورکن رکین اتحادی رخنه‌دار ایلیه‌جك بغض وعداوتی حب ومخادنته تحویل ایله نهایت اصلاح ذات البینه خدمت کبی خصیصهٔ شان انسانیت، وموافق عقل وحکمت بر کیفیت اولدیغنده شبهه وارمیدر؟ حالبوکه بو حقیقت؛ اون اوچ عصر اول کافهٔ مسائل مهمهٔ بشریه وجمیع آداب وشرائط اجتماعیه‌یی تدوین ایدن اسلامیتله مع زیادة تحقق ایتمش، وقرآن حکیمك «لا خیر فی کثیر من نجویهم الا من امر بصدقة اومعروف اواصلاح بین الناس ومن یفعل ذلك ابتغاء مرضات الله فسوف نؤتیه اجراً عظیماً» آیت جلیله‌سیله متمسکین حبل المتین شریعته بر دستورالعمل حکمت اولمشدر. مآل آیت جلیله «ناسك طوپلانوب‌ده ایتدکلری تدبیر و مشاوره‌نك چوغنده خیر یوقدر. لکن ابنای جنسنه معاونتی متضمن صدقه ایله ویاموافق عقل وحکمت معروف ایله یاخود بین الناس ایتلاف واجتماعی داعی اصلاح ذات البین ایله امر ایدن کیسه‌نك تدبیر ومشاوره‌سنده خیر واردر. هرکیم غرض ومنفعتدن وریاء وسمعه‌دن وارسته اوله‌رق خالصاً لوجه الله اشبو اعمال صالحه‌یی ایشلرسه بز قریباً آکا بی حد وبیکران اجر وثواب احسان ایدرز» دیمکدر. تجلیاتنده‌کی عظمت ولهرس قلوب ارباب بصیرت اولان شو معجزهٔ بدیعهٔ قرآنیه‌یی بر کره نظر امعان وعبرته آلهلم. جمعیت مدنیه‌دن و آنی تشکیل ایدن افراد بشریه‌دن وبو جمعیتك شیرازهٔ انضباط وانتظامی بولنان حکومت مشروطه‌دن الك بیوك مقصد، الك عالی امل ده ذکر اولنان اشبو معالیدن عبارت دکلیدر.

ذاتاً شریعت مطهره وشریعت مطهره‌نك قواعد اساسیه‌سی

اوزرینه مؤسس ومرتب قوانین ونظامات متخذه هر حالده منافع عمومیه ومصالح خصوصیه‌یه موافق معقولات ومشروعات ایله امردن، وجمعیت مدنیـه وافراد بشریه‌یه مضر اولان فواحش ومنکراتی تحریم ونهیدن غیری بر وجهۀ مخصوصه ایله موجه اوله‌میه‌جغندن آرتق بر دولت مشروطه ایچون یکانه وظائف مشروعه‌نك ، وملتله کندی بیننده‌کی اطاعت ومطاوعت اساسنی مؤید شرائط موضوعه‌نك شو ایکی دائرۀ عادله‌ده اجرای حکومتی تأمین ایدن اسباب صحیحه‌دن بشقه برشی اولمادیغنده اشتباه اولنورمی . حکومت قوای ملتك اجتماعگاه نفوذیدر. حاکم اوقوۀ متمثله‌یی استعمال ایتمك ایچون ملتك وکیلیدر .

ایمدی حکومت هر فردك احتیـاجنه کوره مسئولیتی داعی احوالده راعیٔ ملت ، وملتده احکام جاریۀ عائده‌ده دائمـا متیقظ ونکهبان هیئت مراقبۀ حکومتدر. افرادملت؛ بر وتقواده یکدیکرینه (تعاونوا علی البر والتقوی) نظم جلیلنجه نصل مجبور معاونت ایسه حکومتده او معاونتك اسبابنی استکمال ایله امر حصولنی تسهیل ایچون اویله‌جه محکوم مسئولیتدر .

شو حالده جمعیت بشریه برکره شرائط شرعیه واحکام اجتماعیه وعلت غائیه‌سی اوزرینه تأسس وتشکل ایتدیمی؟ آرتق آنك افتراق وانحلالنی ایجـاب ایده‌جك ، شرائط انتظام وانسـجامنی اخلال ایلیه‌جك اسـبابك رفع وازاله‌سی هر فرد آفریدۀ جمعیته، وتمثال مشخص حکومته شرعی وسیاسی، عقلی وحکمی وجیبۀ مهمۀ ذمت اولور .

اسباب مذکوره ایسه کلمۀ حقده منظومۀ اتفاقی افتراقه تبدیل ایدن تفرقه ونفاق، وکتلۀ اتحادی انفراده تحویل ایلیان اختلاف وشقاق اولدیغندن جناب حکیم مطلق؛ آیت مذکوره‌ده شوداء العضال طبیعتك اصـلاح ذات البین ایله تداویسی لزومنی امر وفرمان ، وبو تداوی‌یی التزام ایدن اهل ایمانه‌ده ـ اطبانك اجرتسز تداوی ایتمیه‌جکنی بیلدیککندن ـ ویزیته اوله‌رق اجر عظیم اعطا ایده‌جکنی وعد وبیان بیورمشدر . ایشته بوندن آکلاشیلدیغنه کوره روح الروح جمعیت اولان اتفاق واتحادی اخلال ایدن اسـبابك رفع وازاله‌سیله برابر ائتلاف واجتماعی جالب وسائل مشروعه‌یه توسل ایله اصلاح ذات البین ایتمك هر حالده مرضیٔ الٰهی بولنمسنه، وذاتاً انزال صحف وکتب وارسال انبیا ورسلده‌کی حکمتده انسانلری مرکز دائرۀ توحیده دعوتله افتراق واختلافدن قورتاره‌رق آنلردن بر کتلۀ دین وایمان تشکیل ایتمك دیمك اولمسنه مبنی شمع جمع انبیا علیه اکمل التحایا افندمز « الا اخبرکم بافضل من درجة الصیام والصلوة والصدقة اصلاح ذات البین فان فساد ذات البین هی الحالقة » حدیث شریف حکمت ردیفیله امت مرحومۀ محمدیه‌لرینه « صوم وصلات و ذکاتك درجه‌سندن دها خیرلیسنی سیزه خبر ویره‌یم که اوده اصلاح ذات البیندر . فسـاد ذات البین ایسه دینی تراش ایدن کسکین اوستوره‌در » بیورمشدر .

چونکه اصلاح ذات البین ؛ قوجه برقومك، بر قطعۀ عظیمه‌یی اشغال ایدن بر بیوك ملتك سبب حیات وسلامتی، وباعث رفاه وسعادتیدر. امنیت عرض وجان ، اسایش ممالك وبلدان صـلاح ذات البین ایله

قائمدر . اصلاح ذات البين برچوق عناصر مختلفه‌یی برنقطه‌ده جمع ایدر . جدی رابطه‌لر ، صمیمی محبتلر تأمین ایلر . فساد ذات البين ایسه اوروابط جدیده‌یه، اومحبت صمیمیه‌یه مقابل درلو درلو تهلکه‌لره میدانلر ، نیجه نیجه خانمانسوز وقایعه ، تصوری غیر قابل فجایعه قپولر آچار .

جولانگاه فساد وفتنه بروطنده ایسه نه خلقه قارشو حقوق انسانیت، نه ده حقه قارشو حقوق ربوبیت ایفا اولنور. بناءً علیه فساد ذات البين حالقهٔ دین وایمان اولور .

بوسبدندرکه ، حضرت پیغمبر هجرتسرای مدینه قربنده کائن قریهٔ قباده وقوعی مسموع عالیٔ نبویلری اولان آتش رزم وجدالی اطفا، وطرفین متخاصمینك بینلرینی اصلاح ایله سبب فسادی امحا ایتمك اوزره اصحاب کرام ایله برلکده درحال قریهٔ مذکوره‌یه قادمه جنبان عزیمت اولدقلری نگاشتهٔ صحائف کتب سیردر .

جمعیت بشریه‌یی دوچار افتراق ایده‌جك بوکبی احوال فوق‌العاده‌ده تدابیر سریعهٔ جدیه وآنی قرارلر اتخاذ ایتمك لازمدر .

یالان هر دینده حرام اولدیغی حالده اصلاح ذات البين ایچون اختیار کذب ایتمك تجویز اولنیور. چونکه حل وحرمت متعلقنك نظر شریعتده‌کی درجه‌سنه کوره تقدیر اولنور، برایشده مقصد نه ایسه حکم آکا کوره اولور .

دروغ مصلحت آمیزك راست فتنه انگیزدن خیرلی اولمسی دروغك متعلقنده‌کی مصلحت ، وراستك ایراث ایده‌جکی فتنه ومضرتله تقدیر ومقایسه اولنمسندن ناشیدر . حتی جناب صادق

الوعد انبیا افندمز برحدیث شریفلرنده « اصلاح ذات البين ایدن کیمسه کذاب اولماز » بیورملریله بین الناس اصلاحه سعی وغیرتك وازالهٔ فتنه وفساده صرف همتك درجهٔ قدسیتنی برقاتدها اعلا، وجمعیت مدنیه‌یه بریادکار جهانبها اهدا بیورمشلردر. صلح؛ طرفین متخاصمه‌نك اولاد واحفادنه قدر انتقال وجریان، بالجمله اخلا واحبابنه دخی سریان ایده‌جك خصومتك باشلیجه سبب ازاله‌سی اولمغله « والصلح خیر» جملهٔ جمیلهٔ قرآنیه‌سیله سیدالاحکام اولمش، وحکام کرامك طرفینه خصوصیله اقربادن اولان متخاصمینه تکلیف صلح ایتمسی مشروع ومسنون بولنمشدر .

صلح ؛ مردهٔ خصومته افاضهٔ نفس حیات ، و دوام خصومتله کوندن کونه کوشه‌ین رشتهٔ ارتباطی قوپارتمیه‌رق یکیدن اعادهٔ حب وموالات ایدر .

مصلح؛ اولا مرض مزمن خصومتك نوعنی ، خصم مریضك مزاج واستعدادینی بیلوب آکا کوره تداوی وتلقیح صلاح ایتمك ایجاب ایلر. زمین وزمانك مساعده‌سندن استغنا ایله خود بخود اصلاح بینه قالقشمق؛ خارجاً استعمال ایدیله‌جك برعلاجی داخلاً استعمال ایتدیرمك صورتیله خسته‌یی اوجاع الیمه واطوار مهلکه‌یه دوچار ایدن اطبا ایله مسابقه ایتمکه بکزرکه عین افساددر .

اخوت مذهبیه ایله یکدیکرینه مربوط برقومك اصلاح بینی مجرای شعائر دینیدن، مناسبات ملیه ایله یکدیکرینه متمایل برجماعتك اصلاح بینی‌ده ملیته عائد عرف وآیندن طوغری تعقیب اولنور

ایسه شبهه یوقدرکه شاهد موفقیت آیینهٔ تیسرده جلوه‌نمای شهود، وصلاح حالده آرتق پذیرای وجود اولور.

عناصر مختلفه بینی اصلاح بام بشقه وانجه‌دن انجه کریزکاهلی برکیفیتدر. اك بیوك داهیلری، اك مشهور حکیملری دوچار عجز وحیرت ایدن فوق‌العاده دقیق برسیاستدر. بوبابده دیانت وملیتك اس حرکت عد ایدلمسیله برابر هرعنصرك حسیات وتمایلاتی پك زیاده کوزه‌دلملی، مساوات و مصلحتده پیش نظر دقت واهتمامه آلنملیدر. شو اسباب صلاح وایتلاف اوزرنده حکمت حکومت ایسه آیریجه نکهبان استفاده اتخاذ اولنملیدر.

بویله بر خدمت قدسیه شبهه‌سز مکافات معنویهٔ الهیه‌یی جلب ایده‌جکندن جناب ملك منان؛ « انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بین اخویکم واتقوالله لعلکم ترحمون » آیت جلیله‌سنده ـ مؤمنلرك جمله‌سی اخوان اولدیغندن ایکی قرداشمز بینی اصلاح ایله امروفرمان، وبونکده داعیٔ مرحمت یزدان اوله‌جغنی ـ بیان بیورمشدر.

ایمدی هرزماندن زیاده شو صره‌ده معاملات داخلیه وسیاسات خارجیه‌مزك پك زیاده مستعد اولدیغی دهشتلی مخاطره‌لر؛ واساساً اوتوز ملیونلق برکتلهٔ وحدت تشکیل ایدن عناصر مختلفهٔ عثمانیه آره‌سنده دور استبدادك بونجه سنه‌لردنبری أکمش اولدیغی تخم فسادك هرکون برر صورتده ثمره‌دار اولمسی اعتباریله افق استقبالمزی تهدید ایلمکده بولنان غایت فجیع و وخیم تهلکه‌لر هرحالده اطرافیله دوشونیله‌رك برطرفدن دولتمزه مضرتدن زیاده منفعت

بخش اوله‌بیله‌جك دولتلرله مناسبات مهمهٔ سیاسیه‌مزی، وسیاست جاریهٔ اقتصادیه‌مزی تأمینه، دیکر طرفدن سوکیلی وطنداشلریمز آره‌سنده‌کی سوء تفهیم وتفهملرك، وروابط اجتماعیه‌مزده‌کی کرکینلکلرك رفع وازاله‌سیله اصلاح ذات‌البینه، بناءً علیه بین‌العناصر بر اتحاد جدی وبراتفاق صمیمی تأسیس وحصولنه، وبووجهله سفینهٔ دولتی دومنسز ویلکنسز بر کرداب خطرناکه طوغری سوروکله‌یوب کتورمکده بولنان مهالك سیاسیه جریانلرندن وسوء تدبیر فورتنه‌لرندن تخلصه فداکارانه و جانسپارانه چالیشمق کوکانده حس وطن وجوهر حمیت، کوزنده نفوذ نظر ونورعبرت، فکرنده حقه اصابت وحقیقته تبعیت، قریحه‌سنده وسعت احاطه وحایهٔ دفوت بولنان هرعثمانلی ایچون وجیبهٔ ذمت اولدیغنی بیان ایله ختم کلام ایلرم. ومن یفعل ذلك ابتغاء مرضاة الله فسوف نؤتیه اجراً عظیما

٢٤ تموز سنه ٣٢٥

اسلامیت ، یمن قطعه‌سی

یمن؛ اقلیم فسیحنك بعض حوالیسنده حکمفرمای عمل واعتقاد زیدیه مذهبنك امامی سید محمد حمیدالدینك و آنك وفاتیله جانشین سیادتی امام یحیانك خیلی زماندر مرکز خلافت سنیه‌یه قارشو رفع لوای استبداد ایله بین‌المسلمین بر چوق فجایعی داعی حرب ووغایه ، وتصویر وتصورك فوقنده سفك دمایه سبب اولمه‌سندن و اوقطعه‌نك عادتا آناطولی و روم ایلی اهالیسنك نیجه زحمت ومشقتله بیودوب خادم دین ووطن اولمق اوزره یتشدیردیکی یوز بیکلرجه جکر پاره‌لرینه برمقبرهٔ سکون تشکیل ایتمکده بولنمه‌سندن ناشی دائما دلخون اولمه‌دق برحمیتلی مسلمان، دولابیسیله حصه‌دار مصائب ایدلمه‌دك بر حساس وجدان تخیل ایدیله‌مز . انقلاب اخیریمزله برابر حریت ، مساوات ، اخوت کبی سهپای مشروطیتك اساسکیر مشروعیت اولمسی اوزرینه شو نعمت جلیله‌نك فاتحهٔ فتوحاتی اوله‌رق امام مومی الیهك اشبو احوال اسف اشتماله کندیسنه بر عنوان مخصوص اعطاسی وقبائل زیدیه اوزرنده‌کی نفوذینك بالاضافه رسما طانماسی صورتیله ـ برنتیجه ویرلمك و آره‌ده‌کی سوء تفهیم وتفهملرك رفع و ازاله‌سیله اصلاح بین ایدلمك مقصدیله طرفندن اوچ کیمسه کوندردیکی ، و باب عالیجه‌ده کیفیت بر لایحهٔ ائتلافیه‌یه ربط ایدیله‌رك برای تصدیق مجلس مبعوثانه تقدیم ایدلدیکی آکلاشلمغله قطعهٔ مذکوره‌نك واهالیسنك نظر اسلامیتده‌کی شرف

ملی وموقع دینیسنه واحوال قدیمه وملوك سالفه‌سنه دائر شوصرده معلومات اعطاسی فائده‌دن خالی قالمیه‌جغی مطالعه‌سیله اشبو مقاله‌یی درج ستون بیان ایدییورم . یمن؛ اسمندن ده مستبان اولدیغی وجهله او قطعه ایله شام آره‌سنده حاجز اولمه‌سندن طولایی حجاز تسمیه قلنان حرمین محترمینك صاغ طرفنده کائن، متیمن، اوچ بچق ملیون قدر نفوسی حاوی برخطهٔ وسیعه‌در .

یمن؛ قرون اولی‌ده کرهٔ ارضك مدنیتله ، تجارتله، فن معماری وصنعتله حائز قصب السبق معموریت اولان اك کوزل پارچه‌لرندن ایدی .

چونکه یمن؛ دور نوحی متعاقب کسب عمران ایتمش وحضرت هودك مبعوث اولدیغی قوم عاد کبی شعبات مدنیتده او زمانه کوره پك ایلری کیدن ، خیمه نشینلك و بدویت کبی احوالدن صنعت ومعرفتله قورتیله‌رق او جواری عادتا مرکز مدنیت حالنه افراغ ایلیان برقومه دارالقرار استکبار اولمش ایدی .

یمن؛ شدادی بنالرك منسوب الیهی اولمغله مشهور (شداد) ك حکمفرما، وجنته نظیره کوسترمك اوزره یاپدیردیغی مروی «ارم ذات العمادك» ك خطیره پیرای صفا اولدیغی، وقرآنده مذکور بئر معطله وقصر مشیدك، مقهور الٓهی اولان حکمدار (شدید) ك بولندیغی مملکتدر .

مملکت مذکوره‌ده قوم عادك حسوم تعبیر اولنان ولسانمزده برد عجوز دنیلان ریح صرصر عذاب ایله هلاك کندن صوکره حمیریلر ، تبابعه ، حبشیلر کمال سلطنتله اجرای حکومت ایتمش

واخيراً ملوك ايرانيه‌نك تحت اداره‌سنه كچه‌رك آنلر طرفندن نصب وتعيين اولنان واليلرك قلمرو حكومتى اولديغى صره‌ده عصر سعادت شرف حلول ايتمكله سكان يمن قابل دين اسلام، وممالكت‌ده داخل ادارهٔ جناب سيدالانام اولمشدر .

حميريلر ؛ پك زياده سطوت ومكنت پيدا ايده‌رك آنلردن آفريقى اسمنده برملك بتون آفريقا قطعه‌سنى ضبط وتسخير وجهانكيرلكله اشتهار ايتمش اولديغى كبى ملوك تبابعه‌دن نبوت وولايتنده اختلاف اولنان ذوالقرنين دخى قرأن عظيم الشانده معجزه پيراى بيان اولديغى وجهله معمورهٔ جهانى قبضهٔ حكم وتصرفنه آله‌رق بين المشارق والمغارب برحكمدار غالب بولنمش ايدى.

سورهٔ فيلده حكايه اولنديغى اوزره ولادت محمديه‌يه شرفتصادف ايدن سنه‌ده صنعاده كعبهٔ مكرمه‌يه نظيره قيلندن اوله‌رق غايت مكلف ومزين ياپديرمش اولديغى بتخانه‌يه خلقى جلب ودعوت، وبونده احراز موفقيت ايچون حجازك ضبط وتسخيرينه وبيت الله الحرامك هدم وتخريبنه صولت نماى جسارت اولوب‌ده ابابيل قوشلرينك من طرف الله رمى ايتديكى حجارهٔ سجيل ايله قهر وتخذيل ايديلان ابرهة الابرش واصحاب فيل‌ده يمنده حكمران اولان حبشيلردن ايدى .

ينه قرأنده نكاشتهٔ صحيفهٔ اعجاز وبلاغت اولديغى اوزره تبابعه‌دن بلقيس نام ملكه‌نك؛ نبوت وسلطنت خارق العاده‌يى شخص مقدسلرنده جمع ايله بين الانبياء برموقع امتياز واستثنا احراز ايدن حضرت سليمانك نامهٔ اعجاز نبوتناهيلرينه قارشو نصل برحال ووضعيت

اخذ ايدلمك ونه‌يولده جواب صواب ويرلمك لازم كله‌جكنه دائر هيئت مشاوره‌سيله ايتديكى استشاره وويرديكى قرار؛ يمنده قديماً بتون جهان وجهانيانه نمونهٔ امتثال اوله‌بيلمك درجه‌سنده حيز آراى حصول اولمش اولان ترقيات مدنيه وتجليات مشروطهٔ اداريه‌يه فوق العاده بردليل حكمت اثيل، وولهرس عقول بربرهان بيعديل تشكيل ايتمكله يالكز اوقصه‌نك ادارهٔ مشروطه‌يى مبين اولان قسمى بروجه آتى علاوهٔ مقال ايدلدى .

شويله كه قدس شريفى پايتخت سلطنت اتخاذ ايتمش بولنان حضرت سليمان؛ يمنده شمس تابانه پرستش ايتمكله وادئ غوايته پويان اولمش اولان مومى اليها بلقيس وتبعه‌سنى دين وتوحيده دعوتى متضمن برنامهٔ عالى تسطير، وهدهد صبا طيران ايله طرف مومى اليهايه بعث وتسيير ايتمش ايدى . ذاتاً شان عالمكير سليمانى ايشيده‌رك قولاغى كيريشده بولنان مومى اليها بونامهٔ دهشت انتما اوزرينه درحال هيئت مشاوره‌سنى جلب وجمع ايده‌رك آنلره توجه وشو وجهله كيفيتى موقع مذاكره‌يه وضع ايتمشدر :

« اى جماعت مشاوره! بكا نبى ذيشان حضرت سليماندن بسملهٔ عظيم ايله توسيم اولنمش بركتاب كريم ايصال والقا اولندى. آنده بلا مدافعه انقياد وقبول اسلاميت ايله داخل دائرهٔ امر واطاعت اولمقلغمز امر وفرمان بيوريليور . بوبابده مطالعهٔ حال وفكر استقبال ايده‌رك بزه خيرلى وفائده‌لى جهت نه ايسه آنى بكا رأى وافتا ايدك . زيرا بن شمدى‌يه قدر حاضر اولديغكز حالده سزكله مشورت ايتمدكجه هيچ برامرى قطعيا اجرا ايتمدم .»

انتهى. وقوعنده اصلا ريب واشتباه اولميان شو حكايهٔ قرآنيه‌دن بلقيسك خطهٔ يمانيه‌ده بر حكومت مشروطه ايله حاكمه اولوب بالجمله امور ومهام دولتنى بوكون شكل وانتخابى اعتباريله مبعوثان تعبير اولنمقده بولنان هيئت مشاوره‌سيله مشورت ايتمدكجه موقع تطبيق واجرايه قويمديغى، وشو ادارهٔ عادلهٔ مشروعه سايه‌سنده‌ده بلدهٔ سبانى عادتا بر مركز مدنيت، معمور بر مملكت حالنه ايصال وافراغ ايلديكى واصل مرتبهٔ حقيقت، وجناب رب احديت‌ده بزه «وشاورهم فى الامر» نظم جليل الٓهيسنده ماهيتى اعتباريله بر امر مشروع اولان مشورتله امر ايتديكى كبى اساساً مشورت اوزرينه مؤسس بر حكومت مشروطه‌يى بر وجه مشروح نقل وحكايه بيلمكله‌ده عبرت افزاى حكمت اوليور .

ملوك تبابعه‌نك وباخصوص مومى اليها بلقيسك پايتخت سلطنتى مأرب حواليسنده وصنعانك جهت شرقيه‌سنده كائن مذكور سبا شهر شهيرى ايدى.

بو سبا؛ اساساً او قطعه‌ده ساكن عرب عربانك اصلى سبا بن يشجبك اسمى اولوب شهر مذكور آنك بنا كرده‌سى اولمقله اسميله مسمى، وبين الناس اونام ايله شهرت فزا اولمشدر.

شهر مذكور يميناً وشمالاً ايكى طرفلى مانند رياض جنان، فواكه كوناكون ايله مشحون باغچه‌لرله مزين بر دار الصفاى جهان، وسبادن تا قطعهٔ سوريه‌يه قدر يوللرى‌ده مرحله بمرحله مسكون قراى كثيره ايله معمور بولنمسى جهتيله كيجه كوندوزلى كمال امنيتله كذركاه رهروان اولديغندن جناب يزدان؛ شهر مذكورى قرآن حكيمك « لقد كان لسبأ فى مسكنهم آية جنتان عن يمين وشمال

كلوا من رزق ربكم واشكروا له بلدة طيبة ورب غفور » آيت كريمه‌سنده بلدهٔ طيبه تعبيريله مدح وبيان واهاليسنه شو نعم الٓهيه‌دن متنعم اوله‌رق ايفاى وظيفهٔ شكر و محمدتله حق عبوديتى يرينه كتيرملرينى امر فرمان بيورمشدر.

اهالئ يمن؛ داخل دائرهٔ ايمان اولدقلرى كوندن اعتباراً خلفاى راشدين وخلفاى امويه‌يه قارشو انقيادو طاعت وروابط تابعيتلرينه خلل كتيرمامش ايسه‌لرده خلفاى عباسيه زماننده قطعهٔ مذكوره نيم مستقل بعض حكومتلره انقسام ايدوب نهايت التنجى قرن هجريده بنى ايوبك ضبطنه كچه‌رك اوراده انلردن بر شعبه تشكل ايتمش ودها صكره‌لرى بر طاقم رؤساى قبائل ومشايخ عشائر اللرنده متفرق بر صورتده قالمش اولديغى حالده بيك تاريخى اواخرنده مشهور سنان پاشانك برق شمشير مشكل براندازانه‌سيله فتح وتسخير، وممالك عثمانيه‌يه ضم وعلاوه ايله طرف دولتدن منصوب ولاة عظام معرفتيله اداره اولنمقده ايكن بر آره‌لق بعض مشايخك تفرديله يمنك مركز خلافته اولان ارتباطى كوشه‌مش ونفوذ دولت يالكز تهامه جهتنه منحصر قالمش ايدى .

بيك ايكيوز سكسان يدى تاريخنده خطهٔ يمانيه جنت مكان سلطان عبدالعزيز خانك عهد همايوننده يكيدن عسكر سوقيله قبضهٔ تسخيره آلنه‌رق درت سنجاغه منقسم بر ولايت اتخاذ ايدلمش والى يومنا هذا اولوجهله اداره ايدلمكده بولنمشدر . شو تفصيلات واقعه‌دن مستبان اوله‌جغى وجهله يمن؛ بر وجه مشروح آيات قرآنيه ايله ممدوح الٓهى و « انى لاجد نفس الرحمن من قبل اليمن » حديث شريفنده‌ده تجليكاه نفحات رحمانيه اولديغنك بيانيله مظهر ثناى جناب

رسالتپناهی اولدیغی کبی اهالیسی دخی رقیق القلب ، لین الجانب ، مکارم اخلاق ایله متخلق اولمق صورتیله خصائل معالی نشانك وبالخاصه « الایمان یمان » حدیث شریفنك مقتضاسی اوزره جوهر حکمت وایمانك معدنی بولنمقله نائل توجه نبوی اولان برکتلهٔ عظیمهٔ عربیه‌در . واقعا عبدالملك بن مروانك دور سلطنتنده کوفه‌ده اعلان خلافت ایتدیکی حالده عراق والیسی یوسف بن عامرك سوق ایتدیکی عسکره تاب آور مقاومت اوله‌میه‌رق شهیداً ارتحال دار بقا ایدن دودمان خاندان نبوتدن زید بن زین العابدین رضی الله عنهمایه منسوب وقواعد شیعه اوزره مؤسس زیدیه مذهبی کبی برسررشتهٔ اختلاف؛ قطعهٔ مذکوره‌نك سالف الذکر امام یحیانك بولندیغی جهتلرده حکمفرمای خلاف ایسه‌ده دائرهٔ مرکز توحیده اختلاف مذاهبك شرائط اساسیهٔ اسلامیه‌یی اخلال ایتمیه‌جکی جهتله طوبی عنصر اسلام، جمله‌سی عروة الوثقای خلافته مربوط اهل توحید وایماندر . شو حالده وجود عالم اسلامیتك بر عضو مهمنی تشکیل ایدن یمنك مجروح خنجر اختلال اولدیغی حالده شمدی‌یه قدر طبیبسز، تداویسز قانیران حالنده قالماسنك وقطعاً عملیات جراحیه‌یه مبرم برصورتده محتاج بولنماسنك اسباب موجبه‌سی ایسه دور استبدادك قاعده وقانونسز ، تدبیر وتصورسز راست کله موقع تطبیق واجرایه قویدیغی برادارهٔ کیفیه‌دن بشقه برشی دکلدر .

اشبو سوء اداره؛ برکابوس اعظم کبی دکل اوخطهٔ مبارکه‌یی بلکه بر نزهتکاه جهان اولان بتون ممالك عثمانیه‌یی طرف طرف تحت

تضییق وتهدیده آلمش، وشمشیر قهر وبیداد ایله نیجه معموره‌لری عادتا برسمت خراب آباده چویرمش ایدی. یمن؛ ایده‌جکی غیرمشروع استفاده‌دن انتقالاً استفاده اوله‌جق خونهٔ ملتك پامال نهب وغاراتی، ومرکز سلطنتده بر نکهبان عدالت اولمه‌لرندن طولایی وجودلری استثقال اونان خلافکیران استبدادکده صوك مرحلهٔ مقدراتی ایدی .

بوکونه دکین هریردن زیاده شدتله محتاج اولدیغی ترقیات مدنیه وتعالیات مادیه ومعنویه‌دن محروم ونیجه ظلم واعتساف التنده جهالته، خرابیته ، شقاوته محکوم ایدی .

دور دلارای مشروطیتك حلولیله برابر خطهٔ یمانیه‌نك، بدایهٔ اوادارهٔ مشروطه اقلیمنك شعشعه فزای عدالت وشعلهٔ آفاقکیر اتحاد واخوتله تنویر ، وایادیٔ عادلهٔ مشکل براندازانه ایله‌جدی وحقیقی اصلاح وتعمیر اولنه‌جغی زمانده آرتق کلمشدر . یمنك بوکون اخذ ایتمش اولدیغی حال وخیم پریشانی، غیری صاقله‌نه‌جق، ویالدیزلی تعبیرات ابلهفریبانه ایله تزیین شکل ایتدیریله بیله‌جك درجه‌یی چوقدن کچمشدر .

یمن؛ بتون اهل ایمان اولان سکاننی قهر وتدمیر ایتمکله دکل ، بلکه مفتون مکارم اولدقلرینی اول وآخر فعلاً اثبات ایدن عثمانیلیر علیهنده‌کی سوء تفهملرینی ، واعصار سالفه‌نك سیئات کثیفه‌سنه انضمام ایدن دور سابق مظالمندن متولد افکار انتقام جویانه‌لرینی اخوت ، مساوات ، عدالت شو اوچ واسطهٔ جلیلهٔ مدنیتله محو وازاله ایدرك اصلاح اولنملیدر .

جبر وشدت يرينه احسان وعدالت ، سيف وقوت يرينه‌ده بارقهٔ حق وشريعت اقامه ايدلمليدر . مع مافيه توفيق الٰهى بروانه‌سى اولان حسن نيتمزى ، و بالعموم معاملات جاريه‌ده آثار ديانت واستقامتمزى كوسترمكله‌ده رابطهٔ تابعيت و متبوعيتى تأمين وتحكيمه ، وجدى تدابير معقوله وصميمى تشبثات مشروعه ايله ادارهٔ حاضره‌يى تقرير وتنظيمه چالشمق لازمدر .

حاصل كلام قطعهٔ مذكوره‌يه ارسال عسكر وتزييد قوت ، وبين المسلمين سفك دما ايله ابراز سطوت ايتمك ظن ايدرسه‌م موافق مصلحت كوريله‌مز . چونكه بو يولده حركت انجق بر تدبير موقت وآتياً مستجلب مضرت بر كيفيتدر .

شمديلك بتون بتون چكيلوب‌ده مساعد بر وقت وزمان كوزتمك‌ده حكمت حكومتله قابل توفيق اوله‌ماز . زيرا بوده قوم عرب اوزرنده‌كى نفوذ خلافتى اخلال ايده‌جكندن شايان اهميت وجالب نظر دقتدر . تدبير عاجل مفيد ايسه اصلاح ذات البين دينلان چارهٔ مشروعه توسل ايله قوهٔ قريبه‌يه كلمش بولنان ايتلاف مقصودى استحصاله چاليشمقدر . والله لا يضيع اجر المحسنين

فى ١٩ تموز سنه ٣٢٥

اسلاميت ، جاسوسلق

خورشيد عالم آراى حريتك مطالع الانوار مشروطيتدن شعشعه پيراى ظهور اولديغى اون تموز تاريخ مسعودينه دكين ارباب انصاف وحميتى داغدار حزن واسف ، ونيجه معمورهٔ ناموس وعفت خاندان وخانمانى محو و پريشان واصحابنى قهر وتلف ايدن دور استبدادك اك زياده قانلى پنجه‌سى ، وفوق العاده مخرب بنيان انسانيت آلت تزوير واشكنجه‌سى جاسوسلق صفت رذيله‌سى دكلمى ايدى ؟ بر قولاق ايچون بر دوه‌يى دكل ؛ بيك دوه‌يى كسمكدن ، و بر چاريق ايچون دكل بر جاموسك ، بلكه بيك جاموسك قانلرينى آقيتمقدن چكينمه‌ين جاسوسلر ارباب صدق واستقامتك قوهٔ مفكره‌لرنده دائما حكمفرما بر غول دهشت افزا ، واصحاب عرض وناموسك اطرافنده مترصدانه دوران ايله تهديد نما بو كوللى بر بلا دكلمى ايدى ؟

انين مظلومين ؛ آنلرك قواى سامعهٔ غرضكارانه‌لرنده آهنك موسيقى قدر شوق آور بر نغمهٔ دلنشين ، و ييقلان خانه‌لر وخراب اولوب كيدن خانمانلر آنلرك انظار لئيمانه‌لرنده عادتا اظهار شعشعهٔ اقبال ايچون بر ر كوكبهٔ شهر آيين ايدى . حكومت اويله بر شكل غرابت آلمشدى كه صداقت سبحيهٔ جليله‌سى آلتنده نيجه نيجه مهين وبدنام جاسوسلر كردن فراز اقبال ، وخيانت واهانت تهمتيله بيچاره‌جه اهل ناموسلر پامال ظلم واضمحلال اولوب كيديور ايدى . انسانلرك

حوصلهٔ ادراکدن خارج سویهٔ ماهیتنده‌کی بو تفاوت ، و تقدیر سبب وحکمتی ابتداءً محال اولان مقدرات استقبالیه‌سنده‌کی بو اختلاف وتشتت؛ ازلاً معلوم علام الغیوب اولمسنه، وطبایع انسانیه‌ده‌ك خونخوار جانوارلره رحمت اوقوتدیره‌جق درجه‌ده مدهش بیرتحیلغك ده فطرةً موجود بولنمسنه مبنیدرکه جناب حکیم مطلق؛ آلتیوز سنه‌لك بردولت عظیم الشکیمه‌یی ذروهٔ شوکت واجلالدن حضیض اندراس واضمحلاله القا ایتمکله غیر قابل تلافی مضرت عظیمه‌سی آنجق بوکون تصدیق کردهٔ ارباب ابتصار اولمش اولان جاسوسلغی بوندن اون اوچ عصر اول « یا ایها الذین آمنوا اجتنبوا کثیراً من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا » نظم جلیله نهی وتحریم ایده‌رك دین مبین اسلامی معجزات قرآنیه‌دن برخارقهٔ تحدی نمای حکمته دخی تجلیگاه حقیقت ایتمشدر .

مآل نظم « ای نصیبه‌دار توحید وایمان اولان انسانلر ، سز ظنك چوغندن اجتناب ایدیکز . زیرا بعض ظن کناهدر واحوال ناسی‌ده تجسس ایتمییکز » دیمکدر . ظن اوچ قسم اوزرینه اولوب بری واجب ، دیکری مندوب ، اوچنجیسی ایسه حرامدر .

ظن واجب : هرنه‌که خلق وتقدیر بیورر ایسه عین حکمت ومحض خیر اولدیغنه قناعت ایده‌رك جناب خلاق لایزاله اولان حسن ظندر . چونکه برحدیث قدسیده « بن قولمك بکا ایتدیکی ظنی کبی خلق ایدرم » بیورلمش اولدیغنه کوره مقدارتنده خیر ایسته‌ین کیمسه‌نك خیرالخالقینه آرتق حسن ظن ایتمسی واجب اولمزمی ؟

« خیر ظن ایت ایشیکه خیر کلسون باشیکه » مثلی‌ده ایشته بوحکمته مبنیدر . « قرق کون برآدم نه دیرسه البته او اولور » دیدکاری‌ده پك طوغری اولوب حتی بعض احوالده حکمفرما اولان حس قبل الوقوع کیفیتی‌ده فکر انسانده تمادی ایدن ظنك نتیجه‌سیدر .

ظن مندوب؛ حسن سلوك وسیرتله متصف زمرهٔ صالحین، واخوان دینه ایدیلان حسن ظندر .

حادهٔ تجربه‌دن کچورلمه‌ین کیمسه‌لرله دوستلق لزوم حزم واحتیاطه منافی ایسه‌ده حسن حالی مشهود بر دوستی تجربه‌یه قالقیشمق‌ده عدم امنیتی وسوء ظنی و موانست قدیمه‌نك منافرت مستمره‌یه انقلابیله محبت واقعه‌نك بغض وعداوته تحولنی داعی اوله‌جغندن احوال عادیه‌ده بو تجربه‌یی خاتم الانبیا افندمز حضرتلری « اخبر تقل » حدیث شریفیله منع ایده‌رك حسن ظنی اصلی اوزرینه ابقا بیورمشلردر. مآل حدیث « تجربه ایت بغض ایدرسك » دیمکدر .

ظن حرام ایسه ، جناب حقه واخوان دینه اولان سوء ظندر.

هرفعلنده بیکلرجه حکمت، وهر امرنده انسانلرك منفعتنه نیجه نیجه خیر ومصلحت مندمج اولان جناب حقه سوء ظن نصل حرام ایسه عدالتی ، حسن حال وسیرتی ظاهر ونمایان اولان بر دوسته فنا ظن ایتمك ده اویله‌جه حرامدر . زیرا الوهیت وربوبیتنه، کلیات مصالح وجزئیات اموره عالمیتنه ، هرخلق وتقدیرنده بیکلرجه خیر وحکمتك موجودیتنه ایمان واعتقاد اولنان بر ذات جلیل الصفاته سوء ظن ایتمك شو اعتقاد واقع ایله اصلا قابل توفیق اوله‌میه‌جغندن،

و بر مؤمن صالحه دلیل و ایجابسز سوء ظن ده جمعیت مدنیه نك شرائط اجتماعیه سندن معدود امنیت متقابله یی اخلال، و بناءً علیه اس الاساس انتظام اولان اتحاد و اتفاقی رهین انحلال ایده جکندن هر ایکی سوء ظنك ده حرام اولدیغی شبهه سزدر .

سوء احوال ایله مشتهر فاسق مجاهرلر ایسه هر فنالقلری ذاتاً معلوم و مشهود اولمسنه و آنلردن صدور ایدن مساوی ده اساساً عین سوء بولنمسنه مبنی بو فرقهٔ فاسقه احوال ردیه لرنده سوء ظنه معروض اولمقدن البته مستغنیدرلر .

سوء ظنك حرمتی ظن اولندیغی کبی شوکا بوکا سویلمکله تحقق ایدر. یالکز قوهٔ واهمه دن مجرای لسانه فرجه یاب جریان، و رشحه دار ظهور و بیان اولمه ین ظنون ایسه غیر مستلزم مسؤلیت منویات ضمائردن عبارت اولمغله حرام اوله ماز .

سوء ظنك منشأی ؛ اوته دنبری انسانلر قیاس نفس ایله مبتلا اولدقلرندن ، و هر شخص کندنده موجود اولان بر صفت ایله بشقه لرینك ده موصوفیتنه قائل اولمقده «الکلام صفة المتکلم» جملهٔ حکمپرورانه سنه مبنی کوچلك چکمدیکندن «اذا ساء فعل المرء سائت ظنونه» کلام حقیقت اتسامنجه دائما سوء فعل ایله متصف اولانلرده حکمفرما ابنای جنسنه سوء ظن ایتمك مجبوریت طبیعیه سیدر .

بو سببدن ناشیدر که خرسز دائما هر کسی سرقتله، و خائن دین و دولت اولانلرده هر شخصی خیانتله اتهام ایتمکدن چکینمز. بر کره بو منشأ طبیعی حاصل اولدیمی آرتق سوق سوء ظن ایله تفتیش و تجسس فعل مبتذلی وجودپذیر حصول اولمغه باشلار. نتیجهٔ تجسسده بر فنالغه

بر سوء حاله تصادف اولنورسه او فنالغك همان افشاسی و صاحبنك دوچار ذم و غیبت اولمسی ایستر ایسته مز یوز کوسترر. شو تسلسل طبیعی حکمنه مبنی جناب حکیم منان؛ آیت مذکوره ده اولاً سوء ظندن اجتناب ایله امر، ثانیاً تفتیش و تجسسدن، ثالثاً ذم و غیبتدن نهی بیوره رق مکارم اخلاق انسانیه یه بر مقیاس صحیح حقیقت ارائه بیورمشدر .

برائت ذمتك و اشیاده طهارتك اصل اولمسی ، و ایشیدیلان بر کلام مشتبهك و کوریلان بر فعل مشکوکك ایی و فنا برچوق محتملاتی ایچروسندن انجق خیر و صوابه حمل اولنمسی ده انسانلر ایچون سوء ظنك عدم جوازی علتنه مبنیدر .

تجسس، بواطن اموری تفتیش و آندن طلب و بحثدر. بو راده بواطن اموردن مراد معایب ناس ، عورات مسلمیندر .

جاسوس؛ خلقك معایب و نواقصنی و کیزلی فنالقلرینی آراشدیران رذیل بی ناموسدر. بو تجسس عقلاً مذموم و شرعاً حرام اولدیغی نص جلیل مذکور اثبات ایتدیکی کبی صاحب خلق عظیم نبی کریم افندمزده «ایاکم والظن لان الظن اکذب الحدیث ولا تجسسو ولا تحسسوا ولا تنافسوا ولا تحاسدوا ولا تباغضوا ولا تدابروا و کونوا عباد الله اخوانا» حدیث شریفلریله امت مرحومهٔ محمدیه لرینی اکذب حدیث اولدیغی ایچون سوء ظندن ، و تفتیش بواطن اموردن، و غیرك ایشتدیرمك ایستمدیکی سوزلرینی کیزلیجه استماعدن، و منافسه و محاسده و مباغضه دن، و یکدیکرندن یوز چویرمك صورتیله مدابره دن نهی، و جمله سنك بر وجه امر آلهی عباد الله، یکدل و یکجهت اخوان

محبت اكتفاء اولنلريله امر بيوره‌رق جميع بشريه‌نك شرائط مشروعهٔ اجتماعيه‌سنه بر قسطاس مستقيم علاوه ايتمشلردر.

حتى او خطيب منبر رسالت افندمز بر كون منبر سعادتلرينه ارتقا، وصوت رفيع ايله ندا ايده‌رك « اى ديللريله اظهار اسلاميت ايتدكلرى حالده كوكللرينه هنوز نور ايمان نفوذ ايتميان معشر مسلمين ، اهل اسلامه اذا و آنلرى تعييب وعيوب خفيه‌لرينى تتبع ايتميكز ، زيرا هر كيم اخوان دينينك عيوبنى تتبع ايدرسه رب العالمين ده آنك عيوبنى تتبع و آنى جوف رحلنده‌ده اولورسه رسواى انام وبدنام ايلر » بيورمشلردر .

بناءً عليه اخلاق الٓهيه ايله متخلق اولان ارباب كمال؛ لزوم صحيح اولمدقجه هيچ بر زمان معايب ناسى تحرى و بر كيمسه‌يه سوء ظن ايتميوب ظواهر حالى دائما پيش نظر اعتبارده طوته‌رق آكا كوره فكرينى يوريدر وحكمنى اجرا واعمال ايدر .

چونكه سر منزل مقصوده شهراه استقامتدن صاغه صوله انحراف ايتامكله وصول ممكن اولور .

تفتيش وتحرينك ايجاب ايتديكى طولامباجلى يوللر ايسه اكثريا انسانلرى يارى يولده براغه‌رق نتيجهٔ مستقبله‌يى استحصال ايتمكسزين كيرى دونمكه مجبور ايدر .

بو حكمته مبنى جناب ستار العيوب؛ نتيجه‌سى تفتيش معايبدن عبارت اولان سوء ظندن نهى بيورمق صورتيله انسانلرى سعادت حاليه وراحت قلبيه‌يه سوق ايتمش ، وترجمان اسرار الٓهيه اولان نورعين عالم افندمزده ديكر بر حديث شريفنده « هر كيم بر آدمك

عيبنى دنياده ستر ايدوب اظهار ايتمزسه جناب ستار العيوب ده آنك عيبنى عقباده ستر ايده‌رك آنى رسواى ميدان قيامت اولمقدن محافظه ايده‌جكى » بشارتنى ويرمشدر .

اكرچه شايان تدقيق وتحرى بر كيفيت وارسه اوده انسانك كندى عيب وقصوريدر .

اصلاح عيب ذاتيسى عيوب ناسدن كنديني مشغول ايدن عامل، الحق حائز نصاب عرفان اولان مرد كاملدر. « كشى نقصانى بيلمك كبى عرفان اولماز . » مع مافيه سوء ظن وتفتيش بواطن امور افراده منحصر قاليرسه سوء تأثير ومضرتى‌ده او افراده انحصار ايله محدود ومحصور قاله‌جغندن بر درجه‌يه قدر قابل تلافى ايسه‌ده فقط بو سوء ظن وتجسس احوال؛ يكديكرينه لازم وملزوم اولمغله بينلرنده تلازم بولنان حكمدار ايله تبعه‌سى آره‌سنده حكمفرما اولمغه باشلارلار ايسه ايشته اول زمان امنيت عموميه‌يى اخلال، وحكمدارى ملتندن وملتى حگمدارندن تبريد ايده‌رك بينلرينه نفرت وعداوت القاسيله حكومتى حق وعدالتدن جبر وشدته وملتى انقياد واطاعتدن يأس ومعصيته ايصال ايدر . بو حال ايسه انقراض واضمحلالدن بشقه بر شيئى انتاج ايتميه‌جكى؛ دور جاسوس اطلاقنه سزاوار اولوب بقية السيوف آثارى اولان هر اهل انصافى قان اغلاتمقده بولنان دور اخير استبدادك بناى معلاى دولتده آچديغى نيجه رخنه‌لر ، وملتك تاقلب جانكاهنده قابل التيام اولماز صورتده ايقاع ايتديكى بونجه جريحه‌لرله وارستهٔ ريب وكماندر .

تجسس امور قدر هيئت اجتماعيه ايچون مضر عالمده بر

کیفیت متصور اولمدیغندن اعاظم امتدن حضرت مجاهد « انسانلرك ظاهر و نمایان اولان احوالنی نظر اعتباره آلك وجناب حقك سزدن کیزلدیکی بواطن اموری تجسس ایتمیوب ترك ایدك » و حضرت سهیل ده « جناب حقك قوللرینه قارشو مستور براقدیغی معایب ناسی طالب وتحریدن واز کچك » بیورمشدر .

برحکمدار؛ ملتنه نه درجه ده حسن ظن ایله ابراز مآثر التفات ومحبت ایدرسه ملتی ده متقابلاً آکا کمال امنیتله انقیاد و اطاعت ایده جکندن ورابطهٔ تابعیت ومتبوعیت ده آرتق قابل انحلال اولماز بر درجهٔ صمیمیته واصل اوله جغندن لاجرم امر اسایش؛ رهین دوام واستقرار، صنایع وتجارت جایگیر زمین استوار اولور ، منافع ملیه ومصالح عمومیه محور سلامتده دوران، وامور داخلیه وسیاسیات خارجیه مجرای شرف وامنیتده جریان ایدر . دولت عدالتله حکمفرما ، ملت راحت ورفاهیتله نشوه دار صفا ، مملکت مستغرق ثروت وسامان، قرا وقصبات معمور و آبادان اولور .

نصل که بتون معناسیله عدالتك مثال مشخص شهبالی ، وادارهٔ حکومتك نمونه نمای امتثالی اولان فاروق اعظمك بر کیجه هجر تسرای محمدیده محافظهٔ نفس وحیات و استحصال معلومات ایچون دکل؛ بلکه تأمین راحت عمومیه وایفای وظیفهٔ خلافت اسلامیه مقصدیله یالکز باشنه گزه رك جستجوی احوال مملکت ایتدیکی بر صره ده ایشیتدیکی آهنك ساز وسوز اوزرینه بر خانه یه همان طامندن طوغری داخل اولمسی ، واوراده عالم آبك های هوی صفاسی ایچروسنده بر دلی قانلی یه تصادفله توبیخه مسارعت ایتمسی اوزرینه دلی قانلی

اعتدال دمنی محافظه ایله مدافعه یه قیام ایده رك « یا امیرالمؤمنین ؛ بن توبیخ خلافتپناهیکزی داعی شو کوردیکز کیفیت غیر مشروعه یه حسب البشریه جرأت ایتدم ایسه ده فقط بو قابل عفو بر کناهدر . سیزك کیردیککز کناه ایسه اوچدر » جوابنی ویردیکندن جناب فاروقه درحال حیرت الویره رك آرتق توبیخ وتعذیرنی تأخیر ایله او اوچ کناه نه دن عبارت ایدوکنك استکناهنه ابتدار ایدر. دلی قانلی ایسه (یا عمر جناب حق « یاایها الذین آمنوا لاتدخلوا بیوتاً غیر بیوتکم حتی تستأنسوا وتسلموا علی اهلها » نظم جلیلنجه بر خانه یه سلام ویرمك صورتیله صاحبندن استحصال اذن ایتمدکجه کیرمه یك . بیوردیغی حالده سن بکا سلام ویرمکسزین بلا رخصت بنم خانه مه داخل اولدك ایشته بو بر کناهدر. ایکنجیسی « وأتوا البیوت من ابوابها » امر سبحانیسی موجبنجه دخول ایدیله جك بر خانه یه ظهرندن کلنمیوب قپوسندن کیرلمك لازم ایکن سن بو امرك خلافنه اوله رق بنم خانه مه طامندن دخول ایتدك . اوچنجیسی بواطن احوال ناسی تجسس « ولاتجسسوا » حکم الٰهیسیله منهی عنه ایکن سن بنم اللهدن بشقه کیمسه نك واقف اولمدیغی شو معصیتی تحری و تجسس ایدرك رضای الٰهی یه مخالف حرکتده بولندك شو حالده شایان تعذیر بنمی یم یوقسه سزمیسیکز » دیدیکندن جناب فاروق دلی قانلینك شو مدافعه سنی موافق حق وحقیقت بولمغله بالقبول متجاسر اولدیغی اشبو معامله دن ندامت ، وجناب حقدن استغفار قصور ایله همان عودت ایده رك بو وجهله نفسنده ده اجرای عدالتله علویت پیرای خلافت، واخلافنه نمونه نمای سلوك وسیرت اولمشدر.

ایمدی ادوار سابقه‌مزی معنای عام کلیسیله متروك و پریشان، امور استقبالیه‌مزی مخوف وخطرناك بر وادیده الآن پویان ایدن جاسوسلق، ژورنالجیلق، استبدادکارلق کبی احوال ماضیه‌مزی آرتق بو کون نظر انتباه وعبرته آله‌رق برزمانلر اسیر هجرانی اولوب ده سودای وصالیله کوزلریمزدن سرشك حسرت واشتیاق دوکدیکمز شاهد نازنین حریت، محبوب دلارام مشروطیتك آغوش لطف ومساعده‌سنده نشوه‌دار فیض وتعالی اولمغه چالیشه‌لم. حاکمیت ملیه‌مزه تمامیله مالك، ومقدرات حالیه واستقبالیه‌مزه حقیله صاحب اوله‌لم. یوقسه « ومن لم یستفد عبر المواضی. فلیس یفیده عبر البقایا » مضمونجه دور استبدادك عبر نمای انتباه اوله‌جق آثار الیمهٔ واقعه‌سندن استفاده ایده‌میه‌جك درجه‌ده غفلت ودویغوسزلق کوسترر ایسه‌ك عاجز ومظلوم افرادینی قهر وامحا ایتمکله اثبات موجودیت ایتمش اولان حکومت سابقه‌نك بقایاسندن‌ده مستفید اوله‌میه‌رق ماضینك‌ده استقبالك‌ده فاسق محرومی اولمق صورتیله « خسر الدنیا والاخرة » اولوب کیده‌جکمزده حالاً شبهه ایتمه‌ملیز فاعتبروا یا اولی الابصار.

فی ٢٥ تموز سنه ٣٢٥

« اسلامیت، مکارم اخلاق »

انسان نه‌در؟ هر بولندیغی یرلرده جمعیتلر تشکیل، وکرهٔ ارضی آثار بدیعهٔ هنر ومعرفتله تزیین وتجمیل ایدن انسان نه‌در؟

فنای صوری وبقای معنوی ایله متصف اکمل اکوان‌در. انسان؛ بقعهٔ بطوندن ساحهٔ ظهوره کلان، هر آن « کل یوم هو فی شان » حکم سبحانیسنجه کلمکده بولنان بالجمله اشیانك انموزج تحققی اولدیغندن یر یوزنده خلیفهٔ یزدان‌در. انسان سماده اوچان طیوره، دریاده یوزن سماکه، شواهق جبالده کزن ارسلانلره، صحرای وسیعة الانحاده قچان جیلانلره حکمران‌در.

خلاق جهان آفرینك ثبوت وجودنه یکانه بر برهان آرانمق لازم کلسه اوده هر نفسده مسافهٔ حیاتندن بر مرحله قطع ایتمکله ادامهٔ حیاته چالیشان انسان‌در.

انسان که فیاض ازلك سرلوحهٔ بدایع صناعتیدر؛ علم، حیات قدرت، اراده، سمع، بصر، کلام کبی صفات الهیه‌سنه تجلیکاه اولدیغنده شبهه وارمیدر؟

او فیاض مطلقك صفات مذکوره ایله متصف اولدیغندندر که موجوداته کنجینهٔ فیض وجودندن آناً فاناً افاضهٔ وجود، ذوی العقوله خزینهٔ صور علمیه‌سندن افاضهٔ معارف، زمرهٔ احیایه تجلیات روحیه‌سندن نفخ حیات، ارباب اقتداره دریای قدرتندن بخش

رشحهٔ قدرت ، پردهٔ جبر اوزرنده ظل افكن اختيار اولان مختارانه اعطای اراده ، دیدهٔ حقیقتك دوربين طبيعتى اولەرق تحقق ايدن اولوالابصاره اشراق انوار باصره ، عالم حكمتك آلات حافظهٔ اصواتى بولنان سامعينه اذاقهٔ ذوق سماع ، حديث نفسينك غرامافونى حكمنى آلان ناطقه پردازان صورته انفاذ صفت كلام ايدەبيلورمى ايدى ؟ وقتاكه ذات پاك صمدانيسنه دليل ، وصفات الهيەسنه مظهراتم اولان آدم ؛ ساحهٔ غبراى طبيعتده حائز اكليل شرف خلافت اولديسه شجرهٔ ازدواجك اثمار انسالى بولنان انسانلر برزمانلر طاش يارىقلرنده ، بروقتلر طاغ اويوقلرنده يشايەرق امرار ايام ايتمشلر ، وفطرةً قادر اولدقلرى درجەده طبعاً ده عاجز يرادلمش بولندقلرندن ناچار معروض اولدقلرى عجز واحتياج اوزرينه يكديكرينك معاونت ومظاهرتندن مستفيد اولمق اوزره مجتمعاً يشامق ضرورتنى حس ايدرك بينلرندەكى جهت جامعەنك درجەسنه كوره نهايت جمعيت مدنيەيى تشكيل ايلمشلردر .

كرچه ارباب تدقيق ؛ جمعيت مدنيەنك جهت جامعهٔ وحدتنى دين ، لسان ، عنصر شو اوچدن عبارت اولمق اوزره قبول ايتمشلرسەده جمعيتلر ايچروسنده جمعيتلر تشكيلنى ايجاب وتسهيل ايدن مناسبت اخلاق كبى برسبب صحيح طبيعينك نظر دقتدن دور طوتلماسى لازم كلەجكنى ده بوبابده موضوع بحث اولمق اوزره ثبت صحيفهٔ بيان ايدييورم .

بالتجربه ثابت اولديغى وجهله برچوق افراد انسانك ديناً ، لساناً عنصراً جامع جهت وحدت اولدقلرى حالده بربرندن مفارقت ،

ودين وملتى آيرى ديكر انسانلر ايله كسب انسيت وعقد محبت ايتمكى ايجاب ايدن كيفيت ؛ اخلاقاً مناسبت دكلده نەدر ؟

حتى برعائله افرادينك بعضيسى بعضيسيله دائماً محبت ، وديكرندن مفارقت اوزره يشامەسنك سبب مستقلى مناسبت ويا عدم مناسبت اخلاق اولديغنده شبهه وارميدر ؟ « عن المرء لاتسئل وسل عن قرينه ، فكل قرين بالمقارن يقتدى » نشيدەسنجه برانسانك نەخويده ، نه مزيتده اولديغنى اوكرنمك ايچون يالكز همبزم انسا انس صفا اولديغى قرينى كورمك كفايت ايدر . برصادق بريلانجى ايله برلكده يشايەماز ، غضوب ايله حليمك موانستى ، متواضع ايله متكبرك محادثتى سهل الوقوع احوالدن صايلەماز .

صحبت سارقه ، طبيعت ساريه اولديغندن هرانسان همبزم صحبت اولمق ايچون همعيار طبيعت اولديغى ذاتى آرامقده مجبور چونكه :

« كبوتر با كبوتر باز باباز . كند همجنس باهمجنس پرواز »

بينك مضمونيله مفطوردر . اخلاق دنيلنجه انسانلق تجسم ايدر .

انسان ؛ اخلاق ديمك ، اخلاق ؛ انسان ديمك كبيدر . بوسببدندركه صاحب خلق عظيم رسول كريم افندمز « حسن اخلاق جنتده ، سوء اخلاق جهنمدەدر » بيوردى . وبوندن متخلقلرينى مراد ايتدى . خلق ؛ روحده حكمفرما برهيئت راسخەدر . بوهيئتدن عقلاً وشرعاً كوزل عد اولنەجق افعال صدور ايتديكى صورتده اكا حسن اخلاق ، و افعال قبحيه صادر اولديغى حالده اكا سوء اخلاق دنيلير .

خلق حسن ؛ كوزل ، خلق سيئ ؛ چيركين برايشى ايشلەمك ، ياخود

بونلردن برینی ایشله‌مکه مقتدر اولمق ، یاخود کوزل ویاچیرکین افعالی بیلمك دکلدر .

خلق حسن ، یاخود خلق سیئ؛ جمیل وقبیحدن بریسنه روحك مدارمیلی اولان هیئتدر .

الحاصل خلق؛ انسانك صورت باطنه‌سی اولان صورت روحدن بشقه برشی دکلدر . حسن خلقك حصول کمالی؛ باطنده قوهٔ علم، قوهٔ غضب ، قوهٔ شهوت وبو اوچ قوت آره‌سنده قوهٔ عدلك تناسب واعتدال اوزره بولنمسیله‌در . امهات اخلاقده بو درت قوتك درجهٔ اعتدالندن عبارتدر . اوده قوهٔ علمك جربزه ایله حمق آره‌سنده درجهٔ اعتدالی اولان حکمت ، قوهٔ غضبك تهور ایله جبانت آره‌سنده درجهٔ اعتدالی بولنان شجاعت ، قوهٔ شهوتك شره وجمود آره‌سنده درجهٔ اعتدالی اولان عفت ، قوهٔ عدلك طوپی معتدل اولدیغی ایچون طرفین کوزه‌دلمکه حاجت اولمیه‌رق عین معناسی اولان عدالتدر . اخلاق حمیدهٔ سائره ایسه بو درت امهات اخلاقدن تشعب، مثلا حکمتدن جودت ذهن وحسن تدبیر واصابت ظن، شجاعتدن کرم ووقار وثبات، عفتدن سخا وحیا وقناعت کبی حالات ممدوحه تولد ایدر .

حکمت؛ اخلاق حسنه‌نك اس الاساسی اولمغله جناب حاکم مطلق؛ « يؤتي الحكمة من يشاء ومن يؤت الحكمة فقد اوتي خيراً كثيرا » آیت جلیله‌سنده هر کیمه حکمت احسان اولنمش ایسه شبهه‌سز آکا خیر کثیر ویرلمشدر » بیوره‌رق قوای اخلاقك دائرهٔ عقل وحکمتده دوران ایتمدکجه واصل حد اعتدال، وامهات مکارم احوال

اولمیه‌جغنه اشارتله معجزات قرآنیه‌دق برخارقهٔ اعجازنمایی دخی ثبت صحیفهٔ بتیان ایتمشدر .

ناقص، کامل، مکمل شو طبقات ثلثه اوزرینه مخلوق انسانلرك طبقهٔ قصواسی شبهه‌سزدرکه قافلهٔ انبیای ذیشان وبونلرك سپهسالاری‌ده نسخ واثبات صورتیله بین التشبیه والتنزیه اکمال امر دین وتوحید ایدن نبیٔ آخر زماندر .

انوار مهر کمالندن بتون جهان جهانیانی مستنیر فیض وهدایت ایدن بویله برنبی اکملی جناب خدای لم یزل قرآن حکیمنده « وانك لعلى خلق عظيم » آیت کریمه‌سیله یعنی خلق عظیم اوزرینه مخلوق اولمسیله ثنا، وخلق عظیمی باالجمله فضائل انسانیه وکمالات بشریه ام الکتاب احتوا قیلمشدر . کویا که اخلاق حمیده تجسم ایدرك نبی آخرزمان، یاخود نبی آخر زمان اخلاق حمیده‌دن تمثل ایدرك من الاول الی الآخر افرادبنی آدمه حلیهٔ فضل وعرفان اولمشدر .

حتی ام المؤمنین حضرت عایشه؛ اخلاق محمدیه‌دن سؤال ایدن برصحابی‌یه « سن قرآن اوقومه‌دکمی ، اوقودك ایسه اخلاق محمدیه عین قرآن ایدی » جوابنی ویرمکله حضرت محمدك حقایق قرآنیه ایله متحقق، واخلاق فرقانیه ایله متخلق بر وجود اکمل الموجود اولدیغنه اشارت ایلمشدر .

بردانه‌سی بیله صفت کاشفه‌سی اولدیغی بر شخصی قیامته قدر ممدوح السنهٔ عالمیان، وسرلوحهٔ تاریخ شرف انسان ایدن اخلاق حمیده‌نك طوپنی حائز اولمغله مشاربالبنان؛ اونور عینا کوان افندمز دین مبین محمدیلرینه تجاوز ایدن بعض اعدای بدکردارك علیهنه

دعا بیورملری بابنده اولنان طلب وتکلیفی « مابعثت لعانا ولکن بعثت لاتمم مکارم الاخلاق » حدیث شریفلریله رد بیوره‌رق بعثت محمدیه‌نك علت غائبه‌سی لعان اولمق اولمیوب بلکه اتمام مکارم اخلاق ایدوکنی و « اکمل المؤمنین ایماناً احسنهم خلقاً » حدیث حکمت ردیفله‌ده ایمان جهتیله مؤمنلرك اکملی خویی اك زیاده کوزه‌لی اولدیغنی بیان ایتمك صورتیله حقیقت انسانیه‌یه برنمونهٔ امتثال ارائه بیورمشلردر .

دیکر بر حدیث شریفده « سزك بکا اك زیاده سوکیلیکز اك کوزل خویلیکزدر » دیکر بر حدیثده‌ده « بر مؤمن اخلاق حسنه‌سیله کوندز صائم کیجه قائم اولان کیمسه‌نك درجه‌سنه واصل اولور » دیکر برنده‌ده « انسانلرك نائل اولدیغی نعم الهیه‌نك اك خیرلیسی خلق حسندر » بیورمسی ، وایلك نه‌در دیو ایدیلان برسؤالده‌ده « خلق حسندر » جوابنی ویرمسی انسانیت؛ مجرد اخلاق حمیده‌دن عبادت اولدیغنی وارستهٔ اشتباه ایتمزمی ؟

«فبما رحمة من الله لنت لهم» آیت جلیله‌سنه نظراً امهات اخلاقك فطری واحسان الٰهی اولدیغندن تبدلی بعض محققینه کوره قطعیاً جائز اولمازسه‌ده متفرعاتنك تعلیم وتربیه ، ارشادات نبویه ، تأثیر انفاس قدسیه ، نصایح مؤثرهٔ دینیه ایله تبدیل وتهذیبی واقع اولدیغی شبهه‌سزدر .

چونکه آیت کریمه‌ده نبی خلوق افندمزك اصحاب کرامنه قارشو ملایم ولین الجانب اولوب قاتی یوره‌کلی ومرحمتسز اولمدقلری مجرد رحمت الٰهیه سببیله ایدوکی بیان بیوریلیور . اکرچه اخلاق محمدیه شاکلهٔ مقدسهٔ نبویه‌لرینه ازلاً ودیعهٔ دست قدرت اولان

بر احسان الٰهی اولمسه‌یدی هر بری بردردانهٔ حکمت اولان مبارك دیشلرینی کسر ، ومشرق انوار تجلی بولنان جبهه‌لرینی وشرف انداز عرش برین اولمغه بوسه‌کاه ملاء اعلا ایاقلرینی جریحه‌دار ایدن زمرهٔ اعدانك شو حرکت جرأتکارانه‌لرینه مقابل غضب وتلعین ایتمك شویله طورسون بلکه « اللهم اهد قومی فانهم لایعلمون » دعاسیله مقابلهٔ جمیله‌ده بولنمق ، وسکنهٔ مدینه‌دن اولوب بعض کونا خدمت سنیه‌ده بولنمش اولان بر اسرائیلی زاده‌نك دوچار اولدیغی خسته‌لقدن طولایی عیاده‌سنه قادمه جنبان عنایت اولمق؛ ورئیس المنافقین ابن سلولك حین وفاتنده صحابه‌دن بولنان اوغلنك رجاسی اوزرینه کفن اتخاذ ایدلمك اوزره قمیص سعادتلرینی احسان بیورمق کبی معالیپروران جهانی واله وحیران ایدن علویت ابرازینه اویله قولای قولای مقتدر اوله بیلورلرمی ایدی ؟ بین العلما مجموعهٔ مکارم اخلاق اولمق اوزره تلقی ایدیلان « خذ العفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلین » آیت جلیله‌سنده جناب حقك او تمثال مقدس اخلاقه ناسه اقوال وافعالنده عفو ایله معامله وعقلك بکندیکی وشرعك قبول ایتدیکی احوال ایله امر ایتمسنی ، وجهال سفاهت پروراندن‌ده مقابله ومجادله‌سز اعراض ایلمسنی فرمان بیورمسی ایسه اخلاق فطریهٔ محمدیه‌یی اظهار وتشمیل ایچوندر .

روح القدس الامینك بو آیتی « سندن انقطاع ایده‌نه سن تماس ایت ، سنی محروم ایلیه‌نه سن اعطا واحسان ایله ، سکا ظلم وتعدی ایله‌یندن‌ده سن عفو ایله تجاوز قیل » دیه‌رك تفسیر مراد الٰهی بیورمسی؛ الحق آیت مذکوره‌نك وبو آیتله تحقق ایدن نبی کریمك

مجموعهٔ اخلاق حمیده اولدیغنده بالوجوه اشتباه براقماز . چونکه دیباجهٔ کتاب اوصافی « وصف خلق کسی که قرآنست .. خلق‌را نعت اوجه امکانست » بیت برجسته‌ی اولان برذاتك که اخلاقی قرآن اوله آرتق آنك اخلاق خداپسندانه‌سنی تعریف وتوصیفه امکان متصورمیدرکه آنده اشتباه حکمران اولسون . هر حالده انبیای عظامك احسان الٰهی اوله‌رق کامل وبالوجوه مکمل یرادلدقلرندن ناشیدرکه کندیلرینه اطالهٔ لسان ایدن بر منکره قارشو حسن معامله بیوران حضرت عیسایه نیچون مقابله بالمثل بیورمدیکز یولنده ایدیلان استکناه حکمته مشارالیه « نه یپالم بزه اطالهٔ لسان ایدن او کیمسه کندی کیسهٔ طبیعتندن بزده جناب حقك بزه احسان ایتدیکی کنجینهٔ علوی‌مزدن صرف ایتمك مجبوریتنده بولندق » جوابنی ویره‌رك سنجیدهٔ اخلاق ایچون بر میزان تقدیر ابراز بیورمشلردر . ایمدی بوکون هانکی قومدن، هانکی عنصردن اولورسه اولسون سرآمدان قافلهٔ معالی ؛ مکارم اخلاق ایله متخلق اصحاب فضائل، وشرزمهٔ زمرهٔ مساوی‌ده ذمائم اوصاف ایله متصف ارباب رذائلدر .

نصل که بوحقیقته « خیارکم فی الجاهلیة خیارکم فی الاسلامیة » حدیث شریفی شاهد عادلدر . قل کل یعمل علی شاکلته .

فی ۱۲ اغستوس سنه ۳۲۵

اسلامیت ، اساس حکومت

افراد ملتك متمثل قدرتی ، وحقوق عمومیه‌ده حائز حق وکالتی اولان حکومت؛ جمعیت بشریه اوزرنده نیابةً اجرای احکام ایدن برقوهٔ تنفیذیه‌دن عبارتدر . بوقوت ؛ قوانین مشروعه ایله محدود ومشورت معقوله ایله مقید اولورسه آکا حکومت مشروطه، وبویله قوانین ومشورت ایله محدود ومقید اولمیه‌رق احکام ومعاملاتنده کیف ماتفق حرکت ایدرسه آکا حکومت مطلقه نامی ویریلور . حکومت اسلامیه کبی بدایةً مشروطه اوله‌رق تشکل ومشورت اوزرینه تأسس ایدن حکومتلر مشروطیتك ایجابات طبیعیه‌سندن اولدیغی اوزره مرور زمان ایله تدریجاً انتظام معامله ودوام امنیت، مساوات حقوق وانتشار عدالت ، محافظهٔ عرض وجان وعمران مملکت کبی تکملات مدنیه‌یه جلوه‌کاه اولدقجه خلقك او حکومته قارشو حس حرمتی تزاید ایله یواش یواش خوف وخشیت درجه‌سنه ، ورابطهٔ اطاعتی‌ده تشدد ایده‌رك عادتا اسارت مرتبه‌سنه واصل اولمغه، وطرز حکومت‌ده آرتق انظار عمومیه‌ده برهیکل مخوف مؤثر شکلی آلمغه باشلار . بعدما صور اجرائیهٔ حکومت ؛ احتراصات شخصیه ومنافع خصوصیه‌سنه قاپیله‌رق صیاد بی‌انصافه خدمتله ذوق آلان کوپکلر کبی آمال استبدادکارانهٔ دولتـه خادم برطاقم عونهٔ اغراضك حرکات

رضاجی یانه‌سیله اعتسافات ومظالمدن عبارت اولمق نتیجهٔ وخیمه‌سی خواه‌ناخواه یوز کوسترر .

بر حکومت مشروطه‌یی درکهٔ استبدادك اك قورقونج اوچورروملرینه قدر ایصال ایدن شو احوال اسف اشتماله قارشو منشور ولایتی اسارت عمومیه پنچه‌سی ظن ایدن عوام ناس ایسه «هر عیب که سلطان بپسندد هنراست» دستور تملقکارانه‌سنی رهبر استراحت، ومیزان ایمانك اوچنجی درجه‌سی اولوب نزد رسالتپناهیده اضعف ایماندن معدود انکار قلبی ایله اکتفا ایلیان خواص انامده «سلامة الانسان فی حفظ اللسان» قاعدهٔ عجز پرورانه‌سنی رهنمای سلامت اتخاذ ایلر . بو حال ایله افراد ملت ایچون آرتق حق مراقبه‌یه میدان قالمیه‌جغندن علت غائیهٔ حکومت اولان عدل وداد؛ ظلم واستبداده تبدل، وعلاقه‌داران مشورت ایچون ده بعدما حق مداخله‌یی استعماله مساعد برزمان بولنه‌میه‌جغندن افکار امتده‌کی اتفاق واتحادده افتراق وانفراده تحول ایده‌رك تغلب وتسلط مقتضای سلطنت، وجور وتعدی حق حکومت اولمق طرز وماهیتنی اخذ ایده‌جکی وبونك اوزرینه نزدالهیده مرضی اولان اساس حکومت بالضروره مختل، وشیرازهٔ نظام عالم منحل اوله‌جغی جهتله فرمانفرمای سموات وزمین جناب رب العالمین؛ ارشاداً للمؤمنین «یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم فان تنازعتم فی شیئ فردوه الی الله والرسول ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الآخر ذلك خیر واحسن تأویلا» آیت جلیله‌سیله هنوز حس مشروطیتله احتساس اولنمدیغی برزمانده اساس حکومتی تشکیل ایدن انقیاد

واطاعتك درجهٔ مشروعه‌سنی بیان ایله اعجاز قرآنی بو صورتله ده عجزهٔ عبادنه حبل المتین اتیان بیورمشدر .

مآل آیت جلیله «ای مؤمنلر جناب حقه ورسول محترمنه وامراکزه انقیاد واطاعت، واکر برشیده امراکزله اختلاف ایدرسه‌کز آنده ده اکرچه رب عزته ویوم آخرته ایمان ایدییورسه‌کز قرآن جلیل البرهانه وسنت رسول ذیشانه مراجعت ایدك، ایشته بو مراجعت سزك ایچون زیاده خیرلی وتأویل جهتندن ده غایت کوزلدر».

اشبو آیت جلیله‌یه وماسبقنه نظراً اولو الامر یعنی حکومت اوزرینه واجب اولان کیفیت؛ احکام سماویهٔ الهیه‌یه توفیقاً بین الناس عدالتله حکم، وظائف اجرائیه‌یی اهلنه تودیع وتأدیه ایتمك، وصنوف تبعه اوزرینه لازم اولان وضعیت ده حکومته انقیاد واطاعت ایلمکدر .

وجوب اطاعتك جناب حقه وحبیبنه واولو الامره مدـاولیاً تعدیه‌سی اساس حکومتك بو اوچ اطاعتدن متشکل برهیئت اجتماعیه ایدوکنی وبونلردن هانکیسنه اطاعت اولنورسه عین زمانده دیکرلرینه ده اطاعت ایدلمش دیمك اولدیغنی اثبات ایچوندر . نصل که مطاع کائنات علیه اکمل التحیات افندمز «من اطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله ومن اطاع امیری فقد اطاعنی ومن عصی امیری فقد عصانی» حدیث شریفیله هرکیم ذات رسالتپناهیلرینه اطاعت، یاخود عصیان ایدرسه جناب حقه اطاعت ویا عصیان، وهرکیم طرف نبویلرندن انتخاب وتعیین اولنان امیره اطاعت، یاخود عصیان ایلرسه عین زمانده کندیلرینه اطاعت ویاخود

عصیان ایتمش اوله جغنی بیان ایله حکم جلیل آیتی تفسیر بیورمشدر.

شوقدر که نصوص قرآنیه واحادیث منصوصهٔ محمدیه هیچ بر وقتده موجب اختلاف اوله میه جغندن و بونلرك احکام ظاهرهٔ جلیله لرینه توفیق فعل وحرکت ایسه هم حکمداره وهم ده تبعه سنه متساویاً واجب ایدوکندن؛ شوحالده کتاب اللهه وسنت رسول اللهه مراجعتی ایجاب ایدن اختلاف بونلره عائد بر اختلاف اولمیوب بلکه امام المسلمین ایله رعیه سی بیننده مسائل مجتهد فیهاده واقع اختلافدن عبارتدر. چونکه بالجمله اعمال واحوال، حرکات وسکناتمزده بزه احکام شرعیه یی تبیین و اثبات ایده جك ادلهٔ شرعیه دن کتاب وسنتده مصرح بر مسئله نك محل اختلاف اولمیه جغی درکار، وغیر مصرح اولان مسئله ایسه جولانگاه آرای اولی الابصار اولمغله آنی علماده مشترك وکتاب وسنتده مصرح مسائله قیاساً حل واستنباط ایتمك لازم کله جکی آشکار اولمسنه مبنی اختلاف مذکورك آرتق قیاس فقهایه عائد اوله جغی وکتاب وسنته مراجعتدن مقصودده اشبو قیاسدن عبارت قاله جغی بدیدار اولور.

شو بیانات واقعه دن مستبان اولدیغی وجهله حکومت اسلامیه اساساً حکومت مشروطه اولوب افراد ملتك حکمداره نه اسارت صورتیله کورکورینه اطاعت ایتمسی شرعاً لازم، نه ده بلاسبب مشروع مخالفت ایلمسی جائزدر. بلکه بر حکمدار دائرهٔ مشروطیتده شرع وحقه توفیق معامله ایله اجرای احکام ایتدکجه آکا حقیله متابعت واطاعت، ودائرهٔ حق وشریعتدن خروج ایده رك افکار کیفیه سنه تبعیتله حرکات واجراآت مستبدانه یه مبادرت ایلدکجه ده درحال

مخالفتله آنی احکام جلیلهٔ شرعیه یه دعوت، افراد ملته واجبدر.

ایشته بو حقیقته آیت مذکوره ایله سرور انبیا افندمزك « لا طاعة للمخلوق عند معصية الخالق » و « انما الطاعة فی المعروف » حدیث شریفلری قطعیاً دلالت ایدر.

زیرا حدیث اول «خالقه عصیانی انتاج ایدن یرده مخلوقك هیچ بر امرینه شرعاً امتثال اولنه میه جغنی، وحدیث ثانی ده «منحصراً اطاعت عقلاً وحکمةً معروف ومعین اولان محلده جائز اوله جغنی» مبیندر.

شوحالده نه حکمدار؛ احکام شرعیه وقواعد مدنیه اوزرینه مؤسس قوانین و نظامات مرعیه نك خلافنه حرکته، وافراد ملتی مشروع و معقول اولمیان بر طاقم کیفی احوال و اعماله سوق ایده بیلمك ایچون جبر وشدته صلاحیتدار، نه ده افراد ملت؛ آنك احوال مذکورهٔ غیر مشروعه ده اوامر مستبده سنه انقیاد واطاعته مجبور وبی اختیاردر. آنجق حکمدار؛ مصالح عباده وابسته اوله رق تصرفات معقوله ومصالح مرسله قبیلندن بولنان سیاست مشروعه ایله موکل ومکلف بر قوهٔ قضا واجرا، وافراد ملتده شو اصول موضوعه یه تطبیقاً حیز فعله چیقه جق احکام اجرائیه نك مرصاد مراقبه سنده هر امر مشروعه اطاعتله محکوم، کردن دادهٔ رضادر.

نه مکمل مشروطیت، نه بیوك حکمت ومصلحت.. بو بابده وقوع بیعتی متعاقب منبر طراز خلافت اولان حضرت فاروقك « هر نه زمان طریق حقدن عدول ایدر ایسه م بکا رهنمای هدایت اولك » کلامیله سیرت خداپسندانه سنی تعیین و اعلان ایتدیکی صره ده

حضاردن جناب معاذ « يا عمر اكر سن طريق حقدن انحراف ايدرسه‌ك سنى شو ايرى قيلنج طوغرولدر. » جوابنى ويرمسى اوزرينه « الحمدلله كه بويله حق وحقيقته صاحب وخادم بر امته متولى قيلندم » ديه‌رك ابراز مسرت ايتمسى نظر انصافه آلنور ايسه امر جاليل خلافتك نصل عديم الاندراس ، مشروع ومعقول بر اساس اوزرينه مبتنى اولديغى سويلمكه حاجت قالماز ظننده‌يم. جناب سيدالمرسلين؛ عالم علينه انتقال نبويلرينى اعدادايدن خسته‌لقلرى اثناسنده «ابنى» جهتنه‌بعث وتسيير ايتدكلرى سريه‌نك قوماندانلغنه انتخاب وتعيين بيوردقلرى حضرت اسامه‌نك معيتنه شيخين مكرمين كبى اعاظم اصحاب كرامى‌ده ويرمشلرايدى. هنوز اردوى همايون حركت نماى سطوت اولمقسزين ارتحال جكر سوز رسالتپناهى وقوعه كلمكله رداى كرانبهاى خلافت محمديه بالاجماع دوش صداقتلرينه تحميل اولنان حضرت ابى بكرك آرتق تأخرى طرف اصحاب رسالتدن ، براى مشورت ووزارت حضرت عمرك براغلمسى ايچون‌ده طرف اشرف خلافتدن حضرت اسامه‌يه مراجعتله استحصال مأذونيت اولنمسى؛ اسلاميتده اولوالامره اطاعتك نه‌درجه‌ده حائز اهميت اولديغى اثبات ايتديكنده شبهه وارميدر ؟

شرق وغربى، شمال وجنوبى انوار معدلتله تنوير ايده‌رك اساس حكومتى، حكم جليل خلافتى؛ حق بين، وعوارض اغراضدن امين عيون جهانه ارائه ايدن اسلاميت ؛ ايشته شو عقللره حيرت ويرن اطاعت، وتقدير عظمتنده فكرلرى بيخود ولا يعقل قيلان مشروطيت دكلمى ايدى ؟

سوريه اوزرينه سوق واعزام اولنان اردوى دين مبينك سكان ملاء اعلايى هم آهنك تكبير مجاهدين ايتديكى، والك دهشتلى بر محاربه‌يه طوتوشديغى صره‌ده كنديسنك عزليله يرينه عشرهٔ مبشره‌دن جناب ابى عبيده‌نك قوماندان تعيين اولنديغى مشعر فرمان خلافتك ورود ايتمسى اوزرينه درحال اردونك امر انتظامنى اخلال ايتمك وهيچ بر كيمسه‌يى كيفيتدن خبردار ايلمكسزين امارت عسكريه‌دن چكيلان، و برساعت اول برقوماندان ذيشان ايكن بر ساعت صكره عادى برنفر كبى مشاراليهك معيتنى قبولده اصلا تردد ايتميان سيف الٰهى حضرت خالدك شو اطاعتى عالمده اويله امثالنه قولاى قولاى تصادف اولنه بيلمسى ممكن اولان علو جنابلردنميدر؟

نه ايدى او بتون كرهٔ ارضى؛ قبضهٔ تصرفنده برطوب كى بازيچهٔ ادمان استيلافرض ايدن، وبحر محيط كبيرى؛ علم افراز سطوت اولمسيله برابر بالجمله سواحل نشينان جهانى امواج خوف وهراسه غرق ايديجى دونماى همايوننه جولانكاه تعليم بر حوض قدر كوچك كورن ياوز سلطان سليم ؛ برطاقم معصومينك القاى هيبت واجراى سياست دستور قديمى يوزندن بغيرحق اعدامنه مهابت افروز صدور اولان ارادهٔ قطعيه‌سنك استعاده‌سى ضمننده براثنده كتاب سبحانى، ديكر النده سلطان مشاراليهك آتنك عنانى اولديغى حالده شدتله اصرار كوسترن علامهٔ روم زنبيلى على افندى‌يه « بنم كبى بر پادشاه فلكجاهى هانكى قوته استناداً بويله تضييق ايده بيلمكه جسارت ايدييورسك » يولنده اك قوى يوركلرى لرزان ايده‌جك بر صورتده عتاب ايتمسنه مقابل مومى اليهك بلا فتور النده‌كى

كتاب اللهى كوسترەرك « ايشته عالم انسانيت واسلاميتك حاكم مطلق بولنان شوقوته استناداً » جوابنى ويرمسى اوزرينه جام سرشار عظمتك نشوۀ جلالت افزاسيله كوكرەمش ارسلانلر كبى فرمانفرماى بيان اولمقده بولنان سلطان مشار اليهك ؛ علامۀ رومك حكم جليل شريعته مستند آقان صولرى طورديران شوخطاب هيبت نصابنه قارشو همان قربانلق قويون كبى مطاوعته مجبور اوليويريشى ؛ اولو الامر ايله تبعەسى آرەسنده مختلف فيه مسائلده احكام منيفۀ شرعيه يه و آندن مقتبس قوانين عادلۀ مرعيه يه مراجعتله آنك حكم عادلنه اطاعتك عالمده الك متين ، موافق كتاب مبين براساس حكومت اولديغنى وارستۀ اشتباه ايدن معجزات قرآنيەدن دكلميدر ؟ ايمدى شوتفصيل اوزرينه تكرار ايدرمكه اساس حكومت ؛ محيطنك دائرۀ فسيحەسنده بتون وقايع عالمى صورتياب اندراج ايدن محكمات شريعت محمديه وشريعت محمديەنك متمثل احكام جليلەسى بولنان خلفاى اسلاميه يه اطاعتدن ، وخلفاى مشار اليهم ايله تبعەسى آرەسنده مادى ومعنوى ، دينى وسياسى مختلف فيه برمسئله ظهور ايتديكنده ده جدال واختلاله ميدان ويرلمكسزين بالجمله مشكلات امور ومعضلات مصالحك حلال حقيقت اشتمالى بولنان كتاب وسنه وقوانين معدلته مراجعت ومشورتدن عبارتدر . ايشته بوده حكومتده عين مشروطيت ، ملتده حق حاكميتدر .

بروجه مشروح مفاخر تاريخيەمزى تشكيل ايدن وقايع مذكورەدنده اكلاشيلور كه حكومات اسلاميەنك شيمدى يه قدر دوام ايدن ادوار مختلفەسى ايچروسنده نور سحر قدر پارلاق

كچن ازمان جلالت وشوكتلرى ؛ آنجق مشروطيته وملتدەكى حق حاكميته رعايتله مرور ايدن ايام دولتلرندن ، وافراد ملتك الك زياده مسعود وشعشعەدار ترقى اولديغى اوان راحت وثروتلرى ده دائرۀ مشروعيتده اولو الامره اطاعت ، وموجب اختلاف اولەجق احوالده قوانين الهيه يه بيدرپى مراجعتله كذران اولان اوقات مشورتلرندن عبارت ايمش .

بناءً عليه ذاتاً امر مشروع مشورت اوزرينه مؤسس حكومت مشروطەمزه شرع وقانون دائرەسنده انقياد واطاعت ، وحكومتك افراد ملته و افراد ملتك حكومته قارشو معاملات ومطالباتنده احكام موضوعۀ مدنيه يه توفيق حركتله داخلاً تقرير آسايش وامنيت ، وخارجاً شرف مليمزله متناسب تأمين مناسبت و مسالمت ايدەرك دولتمزك تعالىٔ شان وشوكتى ، ومملكتك ترقىٔ عمران وسعادتى اسبابنك استكمالنه چاليشەلم كه هر وجدان سليم ايچون برغايۀ امل اولديغنده شبهه ايتمديكم سلامت عموميه وحيات سياسيۀ استقباليه استحصال ايدلمش اولسون . السلام على من اتبع الهدى .

اسلامیت ، کسب وتجارت

رساله‌ٔ بشریتك سرصحیفه‌ٔ بدایتی اولان آدم؛ روضه‌ٔ بهشت آباد حقیقتدن ساحه‌ٔ غبرای طبیعته تنزل نمای قدم اولدیغی کوندن اعتباراً دوچار اولدیغی مهاجمات کونا کون ضرورتدن وهله‌ٔ اولی‌ده پنجه‌ٔ تهدیدنه اوغرادیغی احتیاجات تحمل فرسانك الك باشلیجه‌سی سدرمق حیات ایده‌جك مأکولات ومشروبات ایدی .

جوهرسیال کبی تابان؛ آب لذیذ روانك یأس آور تحمل اوله‌جق درجه‌ده استحصالی مشکل وغیر آسان اولمدیغندن یالکز کشمکش دردحوایج آنجق برلقمه نانه‌احتیاجده منحصر قالمش، وامر صیادت؛ دور آدمك صفحات حیاتنی تشکیل ایدن مساعیٔ تعیشیه‌نك فصل‌الخطاب موفقیتی اولمش ایدی .

لحوم حیوانات؛ سفره‌ٔ مدنیتی تزیین ایدن نعم مکنوزه‌ٔ فطرتك مقدماتنی تمهید ایتمکله انسانلر برنیجه‌زمان آوجیلقله استکمال اسباب معیشت ، وتهوین حس حاجت ایلدی .

انسان ؛ ذاتاً انیاب واضراسه مالك، لحم ونباته منهمك برحیوان اولدیغندن سبزه‌وات ایله تدریجاً حاصل ایتدیکی اعتیاد ؛ حراثت وزراعته دخی میل واشتیاقی ایجاد ایتدیکنه مبنی سطح زمین مدنیت؛ برباغ سنبله زار فیض ونضارت کسلدی . بوندن صوکره تلاحق افکار ، وتجارب آثار ایله مدنیت؛ ترقی وتعالی ، وحرف وصنایع تجلی ایتمکه، وسوق ضرورتده طرق تجارتی کشاده، ومبادله‌ٔ

اموال ایچون اسواق اخذ واعطایی آماده قیلمغه باشلادی .

اعصار ودهور؛ شوتصادم احتیاجات ایله نونبو مجادله‌کاه حیات اولدیغی حالده مرور ایلدی. انزال صحف وکتب ، وارسال رسل وانبیا؛ مضار طبیعیه و منافع بشریه‌یی اعلام انبا ایده‌رك سرمنزل هدایته رهنمای سلامت اولدیسه‌ده دین متین اسلام، وقرأن حقایق اتسام قدر لوازم اجتماعیه واحتیاجات بشریه وترقیات مدنیه‌یی نه‌بردین، نه‌ده برکتاب مبین جامع وکافل اولدی .

ماده ومعنایه ، صورت وحقیقته ، مبدأ ومعاده حقیله خادم آنجق دین اسلام اولدیغی؛ دائره‌ٔ عظمت وساحه‌ٔ وسعتنده عقللری حیران ایدن عبادات ومعاملاته متعلق احکامیله ، حکمت بالغه‌ٔ صمدانیه وقدرت فاطره‌ٔ سبحانیه‌یه عائد اسراریله ، کسب تجارته وصنعت وحراثته ومساوات وعدالته دائر حقایقیله ، مواعظ وعبره واخلاق وهنره متدائر قصص وقیاساتیله حیز آرای ثبوت ویقیندر.

هله مدنیتك اس الاساس حصول وقیامی، وروابط مسلسله‌ٔ بشریه‌نك قوتلی واسطه‌ٔ انسجامی اولان کسب وتجارته اسلامیتك نه‌درجه‌لرده اهمیت ویردیکنی، ومسلمانلری شهراه طلب ارزاقه‌نصل شدتله‌سوق وترغیب ایتدیکنی بیلوب آکلامق ایچون قرآن حکیمك « هوالذی جعل لکم الارض ذلولاً فامشوا فی مناکبها وکلوا من رزقه » آیت کریمه‌سنی اوقویوب دوشونمك کفایت ایدر .

مآل آیت جلیله « جناب رب العباد؛ روی زمینی سیزك ایچون هر درلو وسائط منافع بشریه ووسائل احتیاجات مدنیه‌یی استکمال وتکوینه صالح، سهل ومنقاد؛ برشکل وماهیتده خلق وایجاد ایلدی .

ایمدی برّاً راحله‌بندسیر وحرکت، بحراً سفینه‌سوار عزیمت اوله‌رق جبال وتلالنده مدفون ، اودیه و صحاریسنده مخزون بالجمله جواهر نافعهٔ طبیعیه‌دن استفاده ایله توسیع کسب وتجارت، تأمین امر معیشت ایدیکز.» شوامر بلیغ الٓهی، وحاوی اولدیغی حکم نامتناهی پیش انصاف واهتمامه آلنورایسه بتون تفرعاتیله احکام اجتماعیه وشرائط مدنیه‌یی جامع اسلامیتك افرادانسانیه‌یه هیچ برصورتله مساعده‌نمای عطالت اولمدیغی کندی کندیسنه تحقق ایتمزمی؟ آثارقیومیت رحمانیه‌دن اولمق اوزره آیات ربانیه‌نك تعدادی صره‌سنده « وجعلنا النهار معاشاً » «وجعلنا لكم فيها معايش » نظم جلیللریله‌ده «روز روشن جهان انسانلر ایچون زمان معیشت اوله‌رق خلق وتقدیر اولندیغنك، وبتون آفاق عالمده نوع بنی آدم ایچون مادی ومعنوی اسباب رزق ومعیشت حاضر ومهیا بولندیغنك» بیان قیلنمسی؛ هر فرد آفریده‌نك ایادئ اغیاره باقیه‌رق کندی کدیمینیله تأمین امر تعیش ایتمسی لزومنی اثبات ایله‌مزمی ؟ انسانلری کسب وتجارتدن تکیه‌نشین طریقت ، نه‌ده سالك راه وحدت اولمق . نه ذکر رب العالمیندن؛ نه‌ده اقامهٔ فرائض دینیدن کسب و تجارتله اشتغال ایتمك منع واشغال ایده‌بیله‌جکنی « رجال لاتلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله واقام الصلوة وايتاء الزكاة » آیت کریمه‌سنك احتوا ایتمسنه کوره نفسنی ذل سؤال وافتقاردن ، اهل وعیالنی درد احتیاج واضطراردن تخلیص ایچون اختیار کسب وتجارت؛ عین عبادت اولدیغنده آرتق نصل شبهه ایدیلیر . هرملت ایچون مثلا موسویلر ایچون جمعه ایرتسی وخرستیانلر ایچون پازار کونلری مجرد ایفای عبادته منحصر اولدیغی

حالده نزداهل اسلامده سیدالایام اولان جمعه کوننده دخی بعد صلوة الجمعه طاغیله‌رق ینه بیع وشرا ایله ابتغای ارزاقه « فاذا قضيت الصلوة فانتشروا في الارض وابتغوا من فضل الله » جمله قرآنیه‌سیله مساعدهٔ الٓهیه‌نك ارزان بیورلمسی؛ دین مبین اسلامك امر تجارته هر دیندن زیاده خادم اولدیغنده البته اشتباه براقماز .

مؤمنلردن برفرقهٔ سنیه‌نك یریوزنده اختیار سیر وسیاحتله اکتساب ربح وثروت ایتدکلرینك اخلافه نمونهٔ امتثال اولمق اوزره تقدیر وبیان اولنمسی‌ده؛ کسب وتجارتك معناجهتیله ونتیجه اعتباریله حکم عبادتی حاوی برکیفیت مشروعه اولدیغنه دلالت ایتدیکندن مفسرقرآن ، رسول ذیشان افندمز «صدق وامانتله متصف برتاجرك روز دهشت اندوز قیامتده شهداء وصدیقین ایله حشر اولنه‌جغنی « التاجر الصدوق الامين مع النبيين والصديقين والشهداء والصالحين» وجناب حقك حرفت و صنعتله اشتغال ایدن مؤمن قولنه محبت ایده‌جکنی « ان الله يحب المؤمن المحترف » حدیث شریفلریله تبشیر ایده‌رك عالم اسلامیتی برتجارتکاه عمومی حالنه افراغ ایله تکملات مدنیه‌یی تأمینه عنایت بیورمشلردر . ذاتاً ثروت وسامانك دنیاجه‌ده عقباجه‌ده سعادت بشریه‌یی تأمین ایدن اسباب عادیه‌دن اولدیغنده کیمسه تردد ایتمز ظننده‌یم .

چونکه دنیاجه « نعم المال الصالح للرجل الصالح » مفادنجه وسعت معیشت، رفاهیت وراحت، سعادت عائله ، امنیت مستقبله ، سلامت حال ؛ انشراح بال، نصل او جاذبهٔ معنویه‌یی جامع دلربا آلتونلرك رنك هواپروریله ،اوقلبه صفابخشا مجیدیلرك نفوذواعتباریله

استحصال اولنور ایسه قلوب محتاجینی تطییب، اخوان وجیرانه معاونت، فقرای امته اکرام واحسان، خیرات ومبراته موفقیت، منافع عمومیه‌یی تزییدوتوسیع، جمعیت بشریه‌یه خدمتله رضای الٰهی‌یی تحصیل واوامر ربانیه‌یی انفاذده ینه اونقدین معتبرین ایله استکمال ایدلمکده اولدیغی وارستهٔ برهاندر.

حبس منافعه جرأت ایدن محتکرك ملعون، واموال تجاریه‌یی خارجدن بولندیغی بلده‌یه کتیرمکه چالیشان جالبك مرزوق اولدیغی مبین «المحتکر ملعون والجالب مرزوق» حدیث رسالتپناهی ایسه افراد بشر ایچون جلب ارزاق و اموال ایده‌رك کسب وتجارتی و بو یولده تهوین احتیاجات ایله ابنای جنسه معاونتی و بناءً علیه تشبث شخصی ایله جمعیت مدنیه‌یه لزوم خدمتی اثبات ایدن دلائل قاطعه‌دندر. دیگر بر حدیث شریفده «نفسنی ذل سؤالدن تخلیص وافراد عائله‌سنی وسعت معیشتله تسعید و اولاد واحفادینی کندیسندن صوکره ضرورتدن وغیره احتیاجدن تبعید قیلمق ایچون سعی وغیرت ایدن کیمسه‌نك مساعیسی طریق حقده واقع عبادت قبیلندن اولدیغی» ودیگر بر حدیث شریفده ده «بعض ذنوب و معاصی‌یی فرائض دینیه محو و تکفیر ایتمیوب آنجق آنی طلب معیشتده چکیلن هموم وغموم تکفیر ایده‌جکنی» بیان ایدن صاحب شریعت افندمزك شو بیانات حکمت آیات رسالتپناهیلری؛ هیئت اجتماعیه‌نك دوام وبقاسنی ضامن، عقلاً وحکمةً لازم اولان امر مشروع تجارتك بر قانون حقیقت مشحونی تشکیل ایتدیکی مرتبهٔ بداهتده دکلمیدر؟

شو حالده اسلامیت؛ کسب وتجارتی اویله اختیاری بر کیفیت تلقی ایتمیوب بلکه حیات بشریه وسعادت حیاتیه‌نك محافظهٔ اسبابی نقطهٔ نظرندن شرعاً واجب بر وظیفهٔ اجتماعیه ولازمهٔ انسانیت، بناءً علیه ترك مساعی وعطالتی؛ موجب مجازات عادتا بر معصیت عد ایتدیکندن آرتق بر وجه مشروح صراحت ودلالتیله امر تجارتی تأمین ایدن احکام الٰهیه خارقه پیرای تحدی اولان معجزات قرآنیه‌دن، وامت مرحومهٔ محمدیه‌یی کد یمینیله تعیشه سوق ایلیان احادیث شریفهٔ مذکوره: ه‌اك عالی حقایق جلیلهٔ اسلامیه‌دن اولدیغی مهر تابان کبی ظاهر ونمایان اولمازمی؟

توکل پرده‌سی آلتنده حاضر ییمکه آلیشان بطالینه قارشو ایسه؛ هر حال وحرکتیله مقیاس صحیح عدالت اولان فاروق اعظمك - متوکلیندن اولدقلرینی سویلیان مسجد نشین عبادت بر فرقهٔ اصحابه - «توکل ترلایی سوروب تخمی اکدکدن صوکره رحمت الٰهیه‌یه انتظار ایتمکدر. یوخسه اسباب معیشته توسل ایتمکسزین بویله بوش بوشنه اوطورمق دکلدر. شو حالده سز متوکل دکل متأکل سکز» جواب حکمت نصابی اك مؤثر بر تازیانهٔ تهذیب و تربیه‌در. اوت بر وقتلر مسلمانلر کیرودار جهاد ایله اشتغال، واسباب معیشتلرینی اودور فتوحاتك غنائم وظهوراتیله استکمال ایتدکلرندن ملتك زمرهٔ اشراف وافراد غیرمسلمه ایسه - تکالیف حکومتی قبول وایفا ایله دار ودیارلرنده کوشه‌نشین استراحت اولدقلرندن - تبعهٔ دولتك تجار واصناف قسملرینی تشکیل، وشو تقسیم اعمال طبیعیه ایله شیمدی‌یه قدر انتظام امور وانسجام روابط وطنپروری‌یی بالمحافظه آره‌ده

صرده ده ظهور ايدن مشكلات اقتصاديه‌يى ده شو نقطهٔ متقابله‌يه ارجاع ايله تعديل وتسهيل ايدرلر ايدى .

مادامكه مسلم وغير مسلم بالجمله عناصر مختلفهٔ عثمانيه دائرهٔ مشروطيتده مركز نشين اتفاق واتحاد، وسايهٔ حريتده وارستهٔ تهاجم استبداد اولديلر. بعدما آل برلكيله شخصى واجتماعى تشبثات جديده‌يه مبادرت، وهيئت اجتماعيه‌نك حيات اقتصاديه‌سنى تشكيل ايدن كسب وتجارتله ثروت عموميه‌نك ازديادنه، ثروت عموميه سببيله‌ده منابع دولتك توفير اقسامنه، وبيت المال مسلمينك تكثير وارداتنه كيجه‌لى كوندوزلى چاليشمق لازمدر. چونكه عالم؛ عالم اسباب وحكمت اولمسنه مبنى مقدرات ملتك سعادت استقباليه‌سنى تأمين ايده‌جك اسباب وعلل؛ جدى وصميمى سعى وعملدر. نصلكه صورى ومعنوى بالجمله فيوضات الٓهيه وترقيات ماديه‌نك ثمرهٔ سعى وغيرت اولديغنه‌ده « وان ليس للانسان الا ما سعى » نظم بليغ سبحانيسى شاهد اجلدر.

افراد ملتك خزينهٔ دولت يوزندن، رجال سلطنت ومأمورين دولتك فقراى امت صرتندن كچينه‌جكى زمان چوقدن مرور ايتمشدر . هر مأمور؛ ملت حاكمه‌نك اجير خاصيدر. آنلردن هر برينه خدمتى نسبتنده اجرت ويرلمك واجرتك درجه‌سنه كوره‌ده خدمت بكله‌نلمك ضروريدر. افراد ملت؛ شمدى‌يه قدر ويرديكى و ويرمكده بولنديغى تكاليف اميريه؛ بدلات عسكريه، اعشار شرعيه ، رسوم قانونيه مقابلنده حقيله حيات سياسيه ومسعوديت مدنيه‌سنى تكفل ايدن هيچ برشى كورمدى، خزينهٔ دولتده؛ صاچى بيتمدك ايتامدن وقوت يوميه‌سنى تدارك‌دن عاجز بولنان ارامل‌دن، يصدقى برينه باشلرينك

آلتنه اودون پارچه‌سى قويان، حبوبات مقامنده مجرد سدرمق حيات ايچون يبانى اريك چكردكلرى و مصر قوچانلرى ييين فقراى اهاليدن آلديغى ويركويه مقابل شفقتكارانه هيچ برخير، ملتپرورانه هيچ برخدمت كوسترمدى . فقرك درجه‌سى مدهش بر صورتده تصوير وتصورك فوقنه چيقدى . زراعت وحراثت كنديسنه نزول اصابت ايدن عضو مفلوج كبى تعطل ايتدى.

كرچه حكومت سنيه مجلس عمومئ مليمزك اتخاذ ايتمش اولديغى قرار موجبنجه تدابير لازمه‌يه تشبث ايديورسه‌ده تدابير مذكوره تشبثات موقته‌دن عبارت اولوب حقيله حيات اقتصاديهٔ استقباليه‌مزى تأمين ايده‌جك برچارهٔ عاجل دكلدر. بوبابده جدى برچارهٔ عاجل ايسه امر حراثت و زراعتى توسيع ، وحيوانات حرثيه‌يى اصلاح وآلات جديدهٔ زراعيه‌يى تعميم ايده‌رك افكار زراعى حس تمدن وعمران ايله تطمين ايتمك ، وتجار و اصنافمزه‌ده سرمايه‌لر تحصيلنى وشركتلر تشكيلنى اعداد ايده‌جك تشبثات شخصيه‌يى تسهيل ايله سوبسو ابواب ارباح ومنافعى، وطرق حرف وصنايعى فتح وكشاد ايلمكدر.

ولايات عثمانيه‌نك احوال طبيعيه وايجابات وضعيه وموقعيه‌سى سيان اولمديغندن اقتضاى حاله وزمين وزمانك مساعده‌سنه كوره معامله ايتمك‌ده ضروريدر .

مثلا بيروت، ازمير، سلانيك، طربزون كبى بلاد تجارتدن معدود اولان محللرده امر تجارتك توسيع وتزييدى، حلب، سوريه، آطنه ، بغداد، قونيه، سيواس، انقره، كبى واسع اووه‌لرده، كنيش ومنبت صحرالرده ، قابل سقى واروا اراضى‌يى حاوى قطعه‌لرده فن زراعت

وحرائتك تطبيقى، قسطمونى، وان، ادرنه، مناستر، قوصوه، يانيه كبى حرفت وصنعتەدها زيادەمستعد، ومعمولات ومنسوجاتيله مشتهر بولنان مملكتلردەده امر صناعتك تكمل وترقيسى؛ سعادت مليه وحيات اقتصاديەمزى انجق تأمين ايدەبيلور.

شو هدف مقصوده وصول ايسه خوف ورجا كبى تأثيرات خارجيه قارشوسنده جسم جامد حكمنى آلان مأمورين ضعيفة الافكاردن ولاياتى تجريد ايله ادارۀ حكومتى، مصالح ملتى، خدمات مملكتى فعال اللره، حساس دماغلره، منور فكرلره، حس ديانت وحب وطنله متحسس وجدانلره توديعه برآن اول غيرت، ومادى ومعنوى اسباب لازمەسنك استكمالنه هر زماندن زيادە همتله ملتى تجارتله، صنعتله، زراعتله احيا، وحيات ملتله حاكميت مليەنك قوۀ اجرائيەسى اولان حكومتمزى انظار يار واغيارده تعظيم واعلا ايتمكله حصول بولور. يوخسه قورى سوز ايله پينير گميسى يورومز. والله يقول الحق وهو يهدى السبيل.

فى ٥ ايلول سنه ٣٢٥

اسلاميت، آداب معاشرت

انسانلرى يكديگرينه ربط ايدن شيرازۀ جمعيت؛ ديانت، مليت، لسانده وحدت كبى اوچ ركن ركيندن عبارتدر.

هر نه زمان شواركان ثلاثەدن برى تحصل ايدرسه علاقەدارانى آرەسندەده جمعيت بشريه تشكل ايلر. فقط كتلۀ جمعيتك قيامى، ودوچار انحلال اولمقسزين دوام انتظامى «بيوك بيوك طاشلردن ياپيلان بر بنيان مرصوصك متانت ورصانتى امرنده بعضاً مولوزه اولان احتياجى قبيلندن اولەرق» بر طاقم آداب وشرائطەده محتاج ومتوقفدر

چونكه بونلرك عدم وجودى؛ انتظام اجتماعينك زوالنى، وزوال انتظامده بالاخره تدريجاً جمعيت بشريەنك اختلالنى مؤدى اولور.

امثال تاريخيەسيله ثابت اولديغى وجهله عنصر واحددن تركب ايدن بر جماعتك، بر لسان ايله متكلم بر هيئتك، بر دين ايله متدين بر ملتك؛ انتظام اجتماعيدن محروميتله وادئ پريشانيده پويان اولمسى آداب معاشرتله متأدب اولمديغنك نتيجۀ اليمەسيدر. بالعكس بر طاقم مقاصد متضادەنك الجاسيله يكديگرينه خصم جان اولان ايكى اجنبينك بالاخره كسب انسيت والفتله بينلرنده تأسيس حب وموالات ايلمسى ده آداب معاشرت وشرائط اجتماعيەيه حقيلە رعايتك ثمرۀ حسنەسيدر. روابط وحدت اطلاقنه شايان اولان آداب معاشرته رعايت ايتميان خصوصى بر عائله نصل محو وپريشان اولورايسه عمومى بر عائله شكل

وحكمنده بولنان برملت جاهلەده آداب معاشرته رعايت ايتمدكجه ـ شيرازەسى بوزولمش صحائف كبى ـ هربرى برطرفه طاغيلەرق بى نام ونشان اولور . صحائف تاريخده اسملرى مسطور اولديغى حالده ساحهٔ وجودده جسملرى معدوم اولان بونجه اقوامك انقراض واضمحلالى بوبابده اك مقنع دلائل ماديەدن معدوددكلميدر.

آداب معاشرت ؛ هيئت اجتماعيەنك روحيدر. آداب اجتماعيەيى حائز اولميان جمعيت ؛ روحسز وجود كبى تمثل ايدەجكندن هيچ بر وقت پايدار اولەماز .

آداب معاشرت؛ متن مدنيتك شروحيدر. آداب مدنيتدن محروم بولنان جمعيت؛ انظار عموميەده مجهول قالان كتب ورسائل كبى كتبخانهٔ مطالعەدن ساقط اولەجغندن ايادىٔ استفادەده بولنەماز .

مدنيت ؛ آداب معاشرتدن متولد بر نوزاد حكمتدر . آداب معاشرتى كنديسنه شهبال تعالى ايتميان برملت ؛ دكل واصل اوج مدنيت ، بلكه اصطبل نشين حيوانيتدر .

اعصار سالفەنك بر ايكى بيك سنەده ساحهٔ وجوده كتيرە بيلديكى ارباب فضل وكمالى؛ مدنيت اسلاميەنك يارم عصر ايچنده يتشديرە بيلمەسى؛ چشمەسار نبوتدن مستفاض اولان آداب معاشرت سايەسنده دكلده نەدر ؟

علوم وفنونه ، وبيوك بويوك فلاسفهٔ ذوفنونه جلوه‌كاه اولان اولان ملتلرك اوكوكبهٔ اقبالى؛ مدنيت اسلاميه آداب فيوضاتنك شعشعه نثار ظهور اولمسيله برابر رونق وفروغندن وارسته قاليويرمسى؛ شرائط مدنيەيى آداب معاشرت ، واركان اجتماعيەيى

مكارم اخلاق انسانيتله تحكيم ايدن معجزات قرآنيەنك نتيجهٔ قدسيەسى اولديغنده شبهه وارميدر ؟

آشيلامقله يبانى بر آغاجى قيمتدار بر شجرهٔ مثمره حالنه كتيرمك فناً نصل ممكن ايسه وحشى بر شخصى اخلاقاً وادباً تربيهٔ جديه ايله جمعيت مدنيەيه لايق بر انسان فائق ايتمك دە اويلەجه سهل الحصولدر.

جمعيت مدنيه ايچون آداب معاشرتله تأدبه وحسن اخلاق ايله تخلقه لزوم قطعى اولمسه ايدى جناب رب العالمين؛ علت غائيهٔ خلقت اولمق اوزره مخلوق؛ رحمة للعالمين افندمزه « فبما رحمة من الله لنت لهم ولو كنت فظاً غليظ القلب لانفضوا من حولك فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم فى الامر فاذا عزمت فتوكل على الله ان الله يحب المتوكلين » نظم جليليله آداب معاشرتى تعليم، و آيينهٔ جهان‌نماى مكارم اولان او نور رسالتدن طوغرىدە بزه مدنيتى، انسانيتى، صورالفت وانسيتى، تبيين وتفهيم بيورماز ايدى. مآل آيت جليله « اى نبى ذيشان سن آنجق جناب حقك رحمت الٰهيەسى سببيله اصحاب كرامكه قارشى ملايم ولين الجانب اولدك. اكرچه بدخوى وغليظ القلب اولمش اولسه ايدك انلر سنك اطرافكدن البته طاغيلوب كيدرلر ايدى. ايمدى انلرك قصورلرينى عفو ايت وكناهلرى ايچون بندن طلب مغفرت وامر دنيالرينى انلرله مشورت ايله، بر ايشه عزم ايتديكك وقتده ده جناب حقه متوكل اول. محقق جناب حق متوكلينى سودر »

بر كره شو نظم جليلك احتوا ايتديكى مكارم اخلاق انسانيه ومعالم احكام اجتماعيەيى نظر انصافه آلەلم؛ هربرى افراد جمعيته ، خصوصيله او جمعيتك رياستنده بولنەجق ذواته اك زياده لازم اولان ادب وديانت،

خصال حميده وحسن مصاحبت ، معاملهٔ جميله وامر سياست كبى آداب معاشرت وشرائط موانستى متكفل وضامن دكلميدر؟ مليونلرجه افراد بشريه‌يى بر نقطه‌ده جمع ايدن، و بر حكم جزئيسنك محافظه‌سى يولنده يوزبيكلرجه منسوبيننه عاشقانه فداى جان ايتديرن امر ديانت، وانسانلرك بيوكلرينه توقير و حرمتى، كوچكلرينه شفقت و مرحمتى، بناءً عليه يكديكرينه قارشو بر عائله افرادى كبى موالات ومحبتى ايجاب ايدن‌ده آداب معاشرت اولديغى قابل انكارميدر؟

[*] « ادب تاجيست از نور الهى. بنه برسر بر وهرجا كه خواهى » بيت برجسته‌سى ايشته بوحقيقتى مصور اولان جوامع الكلمدندر.

هركيم تاج العروس ادبله سرتاج جهان اولورسه، دكل تقدير قيمته وتبجيل فضيلته مالك برملت متمدنه نظرنده بلكه دنيانك هجرى كوشه‌سنده‌ده مظهر احترام واعتبار اوله‌جغى، چونكه ادب بر نور معنوىٔ ربانى اولوب هر بولنديغى محلى مطلع الفجر معالى ايده‌جكى طبيعيدر .

حسن معامله، حسن اخلاق ايسه بر شمع شب آراى فضيلتدر. بتون خواص وعوام، بلكه خيمه نشين بدويت اولان وحشيلر حتى وحوش وانعام بيله انك اطرافنده پروانه آسا جاذبه‌دار شوق وشطارتدر.

بوبابده « بنى ربم تأديب وتأديبيمى‌ده كوزل ايتدى » معناسنه « ادبنى ربى فاحسن تأديبى » حديث شريفنك تمثال حقيقتى اولان نبى اديب افندمزك مديون اولدقلرى اقچه‌يى داينلرى

[*] اول بيت « ادب نور الهيدن بر تاج مذهبدر باشكه قوى‌ده هر ايستديكك يره كيت » ديمكدر .

بولنان زيد بن سعنه‌نك هنوز اجل معينى كلمكسزين مطالبه‌ده بولنديغى صيره‌ده اونور عين عالمى بورجلرينى تأديه‌ده التزام تأخرله اتهام ايدرجه‌سنه استعمال لسان ايتمسى، وفاروق اعظمك‌ده هتك حرمت نبوتى مستلزم شومعاملهٔ بى ادبانه‌يه عدم تحمله مرقومى تهديد ايلمسى اوزرينه نبى حليم افندمز كمال حسن خلقندن ناشى فاروق مشار اليهه خطاباً «ياعمر بنم وداينمك مستحق اولديغى معامله‌سندن صدور ايدن شوحركت شدتكارانه‌نك غيريدر شوحالده سكادوشن بكا حسن تأديه وقضا ودائنمه‌ده حسن تقاضا ايله امر ايتمكدر» بيورمسى، ومرقومه‌ده دينك هنوز اجل معيننده اوچ كون قالديغنى اخطار ايله برابر فاروق اعظمه تكرار اشبو دين واقعى طرف رسالتپناهيلرندن بالوكاله تأديه ايتمسنى وتهديدندن طولايى‌ده فضله اوله‌رق يكرمى صاع اعطا ايلمسنى امر ايتمسى؛ آداب معاشرتك اك بيوك ابواب حكمتنى تشكيل ايدن وقايع عبرت مجامعدن دكلميدر؟

سياسته كلنجه؛ آنك ناظم منظومهٔ دولت، ومحور كردونهٔ ملك وملت اولديغى، وامنيت عموميهٔ داخليه ومناسبات حسنهٔ خارجيه آنكله محافظه ايديله‌رك هردولتك بين الدول حائز اولديغى شان وشوكت امور سياسيه‌سنده‌كى حسن جريان واصابتله توأم بولنديغى دركار اولمغله مستغنئ تفصيل وتذكاردر .

ايمدى شرائط جمعيت وآداب معاشرتك روح الروحى اولديغى بتون ملل متمدنه جه‌ده وارستهٔ اشتباه اولان شو احوال جليلهٔ مدنيه‌نك دين مبين اسلام قدر سرنامهٔ تعليم وتفهيمى اولمش عالمده هانكى دين سماوى واردر بيلمم .

بو كون اوروپا اقوامنجه مسافر قبولنه مخصوص زمانلر تعيين ايدلمسى، واذن ومساعده‌يه اقتران ايتمكسزين دوائر خصوصيه‌يه زوار قبول ايدلمامسى ، بناءً عليه مزورينى كورمك ايسته‌ين زائر استحصال مساعده‌يه مجبور اولوب عدم مساعده حالنده ايسه دوچار حس انفعال اولمقسزين عودت ايتمسى كبى آداب معاشرتدن معدود احوال حسنه‌نك اون اوچ عصر اول « يا ايها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوتاً غير بيوتكم حتى تستأنسوا و تسلموا على اهلها » فان لم تجدوا فيها احداً فلا تدخلوها حتى يؤذن لكم وان قيل لكم ارجعوا فارجعوا هو ازكى لكم » آيات كريمه‌لريله طرف الٰهيدن عالم اسلاميته تحفهٔ مدنيت قيلنمسى معجزات قرآنيه‌دن بر معجزهٔ خارقه نما تشكيل ايتمزمى ؟

تأييد بنيان موالات ضمننده حسب الاخوه بر كيمسه بر ضيافته، بريكه دعوت اولنديغى وقتده اجابت ، وبعد الطعام خانه صاحبى طرفندن آرزوى اقامت كوسترلمديكى صورتده ايراث كلال ايتمامك اوزره انتشار وعودت ايتمك، يمكدن اول وصوكره اللرينى ييقامق، وصاحب خانه‌نك شخصنه مخصوص محله اوطورمامق، ومجلس ضيافته كلديكنده او مجلسك طرف عالى وسافلى كوزتميه‌رك هر نره‌سى خالى ايسه اورايه اوطوريويرمك، مخاطبات واقعه‌ده متكلم سوزينى اتمام ايتمكسزين سوزه باشلايه‌رق آنى حق كلامدن محروم ايتمامك ، مفارقت حالنده‌ده مصاحبك افتراقنه بالانتظار او آيرلمق ايسته‌مدكجه آيرلمامق، اثناى مصاحبتده قطعا كلمات مستهجنه ذكر اولنميه‌رق تماميله آداب مجلسه ، و ابناى جنسنى قولاً وفعلاً متأذى ايده‌جك هيچ بر حاله ميدان ويرلمامك صورتيله وظائف

انسانيه‌يه ، وقومشوبى مادى ومعنوى اذادن امين ايتمكله برابر خسته‌لغى زماننده عياده و وفاتنده جنازه‌سى تشييع اولنمق كبى حقوق همجوارى‌يه رعايت ايدلمك ، و رجال ونسادن هر برى ديكرينه قارشو احالهٔ انظار شهوتدن استنكاف ، وبين الناس استكراه ونفرتى مستلزم احوال خسيسه‌دن تبرى ايله كرك بدناً وكرك لباساً طهارت ونظافتله اتصاف ايتمك، واقتضاى حاله كوره هر فرد آفريدهٔ انسان؛ يكديكرينه احوال مشروعه‌ده معاونت ومظاهرتدن كيرى طورمامقده بو بابده‌كى آيات كريمهٔ سائره ايله نبى ذيشان افندمزك احاديث شريفه وافعال قدسيه‌لريله ثابت اولان آداب معاشرتدن وقواعد اجتماعيه‌دندر . حتى بر خانه‌نك مقر نسوان اولان محلنه همجوار بولنان ديكر خانه‌دن باقلمق شرعاً غير جائز ونظارت واقعه‌نك رفع وازاله‌سى‌ده حكماً لازم اولمسى ، وبر خائنهٔ عينك يبانجى بر كيمسه‌نك خانه‌سى قپوسى دليكندن جائز النظر اولميان محلنه كيزليجه باقديغى صره‌ده خانه صاحبى طرفندن ايچرودن طوغرى القا ايديله‌جك بر آلتله كوزى چيقارلمش اولسه شرعاً مستلزم مجازات اولمامسى‌ده تأمين حسن معاشرت حكمتنه مبتنى احكام اسلاميه‌دندر .

آلافرانغه نامى آلتنده ويريلان ضيافتلرده آيرى آيرى طعام اولنمسى « سزك اوزريكزه آيرى آيرى وياخود برلكده طعام ايتمكدن طولايى جناح اولمدى » مآل حكمت اشتمالنى حاوى « ليس عليكم جناح ان تأكلوا جميعاً او اشتاتا » آيت جليله‌سندن استفاده، وايكى دوستك حال تماسنده بر نوع مصافحه قبيلندن اوله‌رق

هر بری دیکرینك النی طوتوب صیقمسی ؛ وحضرت پیغمبرك عصا کبی بر متره اوزونلغنده قضیب تعبیر اولنان قیصه بر دکنکی ده استعمال ایتملرینه نظراً بوکون باستون دیدیکمز مصنع متکالرك اولا اوروپالیلر طرفندن استعمال ایدلمسی ده تماماً طرز وشکل اعتباریله دکل ایسه ده حقیقت وماهیت جهتیله عادات اسلامیه‌دن استعاره اولنمش بر کیفیت اولدیغنده شبهه ایدیلیر می ؟

هئه هیئت اجتماعیه‌نك تزلزلنی ایجاب ایدن تفرقه‌یی ، ومنافع شخصیه واحتراصات نفسانیه یوزندن اولاد وطن آره‌سنده فتنه انکیز اشتعال اولمق درجه‌لرینه قدر واران قیزغینلغی « او اصلاح بین الناس .... » نظم سبحانیسنجه رفع وازاله ایله اصلاح بینه چالیشمق قدر عالمده آداب معاشرت اولورمی ؟

بر دین که حقوقده مساوات ، وابنای جنسنه قارشو معاملاتده اجرای عدالتله امر ایدر .

بر دین که آجلری طویورمق ، وایتامی حجر تربیه‌وجناح مواساته آله‌رق یتشدیرمك ، و بیچارکانه بسط جناح رأفت ، ارباب تقصیره عفو وعنایت ، سیأته قارشو حسنات ایله ابراز مأثر انسانیت ایتمك کبی خصالی لوازم مدنیه‌دن ، وکندی ایتدیکی ایلکی وغیرك ایلدیکی کتولکی اونودوب غیرك کندیسنه ایتدیکی ایلکله کندیسنك غیره ایلدیکی فنالغی اونوتمامق ، ودائما نعمت شناس اولوب کفران نعمت ایتمامك ، ذم وغیبت وتجسس ونمامت مثللی اخلاق ذمیمه‌دن مجانبت ایلمك کبی مکارمی وظائف انسانیه‌دن عد ایلر . آرتق او دین عین آداب معاشرت اولمازده هانکی دین اولور ؟

اخوان واحبابه قارشو جدیت وصمیمیت ابرازیله تطمین وجدان وتأمین محبت ایتمك ، وضمائر معکوسه‌یی اویله ستارهٔ ریا ایله انظار موانستده اخفا ایده‌رك زمین اخلاصی شوره‌زار نفاق ایلامك‌ده قواعد معاشرتی تحکیم ایدن روابط انسانیتدن اولمغله کوکللرنده اولمیان توجه وموالاته عائد سوزلری لسانلریله سویلمك صورتیله وجود نفاقه بر لباس ریا الباس ایدن منافقینی جناب حق «یقولون بالسنتهم مالیس فی قلوبهم» نظم جلیلی دلالتیله تشهیر ، ویکدیکرینی تعقیب وسخره ایتمك کبی علائق مخادنتی تهوین ایدن افعاله مجاسرت ایتمکدن چکنمیان خودبینلری «یا ایها الذین آمنوا لا یسخر قوم من قوم» آیت کریمه‌سیله نهی وتحذیر بیوره‌رق انسانلره بر درس اجتماع وبر تعلیمنامهٔ معاشرت کوسترمشدر .

ایمدی کرك ابنای جنسمزه وکرك اخوان دینمزه قارشو تفریق دین و مذهب ایتمکسزین دائرهٔ عدل ومساواتده حسن معامله‌یه عطف نظر بصیرت ، واسلامیتك بروجه مشروح حقایق جلیله‌سنه توفیقاً قواعد اجتماعیه و آداب معاشرته رعایت ایده‌رك بین العناصر استحصال وحدته ، استقرار اسایش وامنیته ، وبویوزدن حصوله کله‌جك مساعداتدن بالاستفاده ترقیٔ ملك وملته چالیشه‌لم ، هذا هدی وموعظة للمتقین .

فی ١٥ تشرین اول سنه ٣٢٥

اسلامیت ، علوم و معارف

انسان؛ ماخلق لهی اولان تجلیات روحانیه‌یه اوقویوب یازمقله واصل ، ومقتضای طبیعیسی بولنان تکملات جسمانیه‌یه‌ده بیوب ایچمکله نائل اولور. علم ومعرفت؛ انسان ماهیت اصلیه‌سنی محافظه ایتدکجه لوازم ذهنیه سندن ، واکل وشربده شاکل حیوانیه‌سی اوزرنده بولندقجه احکام ضروریهٔ طبیعیه‌سندندر .

آدم؛ من طرف الخالق تعلم اسما وحقایق اولنمغله اکمل عالم ، وقوای ادراکیه‌نك مابه الظهوری بولنمغله روح القدس عرفان ایله همدم اولدی.

معارف ؛ بقای ابدینك سرمایهٔ حیاتیدر. جهل ایله اتصاف ایدنلر ایسه عادتا موتی کبیدر .

معارف؛ بازار سرمدینك رأس المال تجلیاتیدر، کنجینهٔ علومدن بی نصیب اولانلرده مفلس بینوا کبیدر .

ابو البشر؛ دار التعلیم فضل وکمالك معلم منفردی اولدیغی حالده زمرهٔ فرشتهان « سبحانك لاعلم لنا » مکتب امتحاننده سبقخوان رحلهٔ بیان، زمرهٔ فرشتهان؛ باب اعتراض خلقتده زباندراز حکمت ایکن ابو البشر؛ تاج ابتهاج خلافتله جالس اورنك علم وعرفان ایدی. تنویر مشاعر وقلوب وارسال انبیا ورسلده غایت؛ ازالهٔ جهل ونادانی ایله معرفت علام الغیوبدر. هر پیغمبر؛ موهبهٔ علوم ومکاشفات ایله اکمل انام، اعلم امت، هر افضل بشرده حائز موقع کمال ، سابق میدان فضیلتدر .

زمرهٔ جهالدن نه انبیا، نه ده ورثهٔ انبیا اولان زمرهٔ اولیا کلدی. شهال عرفاندن محروم اولانلر ایسه سلم فیض وتعالینك اك اشاغی قدمه‌سنده دیکیلوب قالدی .

وقتا که نوبت نبوت؛ قرآن باهر البرهان احدیتدن دبدبه‌نمای تبلیغ ورسالات ، وحدایق خلقت ؛ مطلع الانوار حکمتدن شعشعه پیرای علم ومعرفت اولمغه باشلادی .

اسلامیت؛ بتون شرایع سالفه‌یی افراط وتفریطدن مجرد والی الابد بر دوستور العمل حکمت اولمق اوزره تنظیم ، وجمعیت بشریه‌یه سرمایهٔ ترقی وسعادت اوله‌رق تودیع وتسلیم ایلدی.

زمرهٔ علمایی خصیصهٔ خشیتله حائز موقع امتیاز وبین الناس «انما یخشی الله من عباده العلماء» منشور لاهوتیانه‌سیله سرفراز ایده‌رك اسلامیتك ده انسانیتك ده انجق علوم ومعارفله تکمل ایده‌بیله‌جکنی تبیین وتفهیم ایتدی . علوم ومعارف جزیرة العربك او آتشین صحاری وآثار مدنیتدن خالی وادیلرنده، وقوم نجیب عربك هنوز نهب وغاراتدن عبارت طرز معایشی آره‌سنده قیمت حقیقیه‌سیله متناسب برشرف مخصوصه نائل اولمدیغی برصره‌ده ایدی‌که مدنیهٔ علم وعرفان، نبی ذیشان افندمز « قل هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون » آیت جلیله‌سنی تبلیغ واعلان ، وبیلانلرله بیلمیانلرك هیچ بر وقتده سیان اوله‌میه‌جغنی دلائلیله برابر اتیان بیورمسی خیره بخش عیون عالمیان اولان معجزات قرآنیه‌دن دکلمیدر؟ طلب ورغبت ؛ علم ومعرفته وابسته اولدیغندن انسان مجهول مطلق طالب ، وبیلمدیکی شیلره مشتهیات نفسانیه‌دن اولورسه‌ده راغب اوله‌ماز.

معارف ترقی ایتدکجه مطالب تکثر ایدر، مطالب تکثر ایتدکجه‌ده میل معرفت، خصوصیله تمایلات بشریه‌ده معالم اشیایه انهماك و رغبت زیاده‌لشمکه باشلار. شو وسائط مسلسله‌نك تمادیسی ایسه لوازم مدنیه‌یی ولوازم مدنیه‌ده حوایج بشریه‌یی تزیید ایده‌جکندن علوم و معارفه احتیاج آرتق بتون تفرعاتیله ارائهٔ روی انبساط ایلر. بیلمیانلر بیلانلره مراجعته ومادی ومعنوی استحصال معلوماته مجبور اولور. طبیعیدرکه مرجع مراجعنه نسبتله محتاج الیه اولمغله حائز شرف وقیمت، بناء علیه بیلانله بیلمیان مساوی اوله‌میه‌جغندن البته بیلان بیلمیانه قارشو مالك قصب السبق فضیلتدر. بوکون هرملتك معنای حقیقیسیله افاخمی اوملتك اسباب سلامت وسعادتنی ووسائل آسایش وامنیتنی استکمال ایدن، وهرقومك نفس الامرده اعاظمی‌ده اوقومك وسائط ترقیات وتعالیاتنی وطرق سامان وثروتنی بیلوب کوسترن ارباب معارف اولدیغنده شبهه وارمیدر؟

ایشته بوحکمته مبنی جناب خلاق کائنات؛ ارباب فضائل وکمالاتی « والذین اوتوا العلم درجات » نظم جلیلیله تبجیل ومظهر تکریمات، وبیلانلرله بیلمیانلر میانه‌سنده مابین السماء والارض قدر واسع درجات اولدیغنی آیان ایله قدر عظیم علمایی برقاتدها اعلا واثبات ایلمشدر. برمملکتده هرمحفلك صدرنشین رسالتی، هرمجلسك مربع نشین شرافتی؛ اصحاب علم و معرفتی اوله‌جغندن هرنه زمان شو دستور حکمت؛ معکوساً حکمران عمل اولوب‌ده مقامات عالیه جهلهٔ ناسه استفاده‌گاه استبداد، صدور محافل وزوایای مجالس‌ده من غیر علم آرای کیفیه‌یه مبدأ ومعاد اولمش ایسه شبهه یوقدرکه اومملکتك

فاتحهٔ مصیبت وفلاکتی اوقونمغه، وکوسوهٔ اضمحلال وخرابیتی ایادیٔ ظلم واعتساف ایله طوقونمغه باشلامشدر.

چونکه ذمیمهٔ جهل ونادانی، غایت کثیف برظلام معنوی اولمسنه، وظلمات ایچروسنده سیر وحرکت ایدنلر ایسه نره‌یه باصدیغنی کورمیان واکثریا مهالك مدهشه‌یه معروض قالدیغی حالده خبردار اولمیان اعمالردن فرقی اولمامسنه کوره زمرهٔ جهال؛ طبیعیدرکه شهراه مدنیتده واصل سرمنزل آمال اوله‌ماز. وارباب علم ومعرفت هرآن نور عرفان ایله رهبر وفیض وسعادت اولمقده ایکن پابند عقال جهالت، الك مستقیم طریق ترقی وتمدنده بیله کعبهٔ هدایته یول بوله‌ماز.

زندهٔ عرفان، ایرکج اکمال انفاس معدوده ایله موت طبیعی‌یه معروض واعضا و اوصالی تحت التراب رمیم اولسه‌ده ینه حیات معنویه ایله حی‌در. مردهٔ جهالت؛ هرنه‌قدر ییوب ایچه‌رك فوق الثری کزرسه‌ده حقیقت حالده موت جهل ایله میت‌در. علم ومعرفت؛ اجزای حیاتك هرقسمنده حکمفرمای فیض وسعادت، ومعروض انسلاخ اولمیان روح وجود انسانیت اولدیغندن روح جسم کائنات افندمز « اطلبوا العلم من المهد الی اللحد » حدیث شریفیله امت مرحومهٔ محمدیه‌لرینه بشیکدن تا حفرهٔ قبره قدر دوام ایده‌جك مسافهٔ حیاتك هرمرحله‌سنده طلب علم ومعرفتله امر وفرمان، ودنیاده علوم ومعارفسز یشامق هیچ برانسان ایچون قابل امکان اولمیه‌جغنی بیان بیورمشدر.

طلب علم وتحصیل معرفتی هر شخصه فریضهٔ ذمت قیلان اسلامیت قدر علوم ومعارفه خدمت ایدن بردین؛ عجبا عالمده متصورمیدر؟ بنابرین جهالتی کرك معاملات دنیویه وکرك

معاملات اخرویه‌ده سررشتهٔ معذرت اوله‌رق قبول ایتمیان برشریعت ؛ اس‌الاساس مدنیت اولمامق آرتق قابلمیدر ؟

مدنی برطاقم دولتلرله همحدود اولدیغی حالده یکانه جولانگاه وحشت وجهالت اولان قطعهٔ حجازی انفلاق صباح نبوتدن اعتباراً هنوز برربع عصرقدر زمان مروراتمکسزین بردارالفنون جهان، واوزمانه دکین سرامدان جهل ونادانی اوله‌رق یشامش بولنان سکنه‌سنی‌ده بالعموم علوم ومعارفده الی یوم‌القیامه ائمهٔ فضل وعرفان ایدن کیفیت سائقه؛ قوهٔ اسلامیت دکلمیدر ؟

اول وآخر کافهٔ احتیاجات بشریه‌یی تکفل ایتمش بولنان علم حقوقك قواعد کلیه‌سنی وضع وتأسیس ، وموضوعات علومی مسائل متفرعه‌سیله تبیین وتخصیص ایدن قوهٔ تشریعیه ، خارقهٔ اسلامیت دکلمیدر ؟

آتنه مدونات حکمیه‌سنی لسان عذب‌البیان عربی‌یه نقل ایده‌رك بتون منطقهٔ دائرهٔ اسلامیته تعمیم ، وفوائد متفرعه‌سنی دارالتشریحلر، رصدخانه‌لر، دارالفنونلر؛ خسته‌خانه‌لر تشکیلیله بتون جهان وجهانیانه نشر وتفهیم ایدن علوهمت؛ مقتضای اسلامیت دکلمیدر ؟

بوکون تکملات مدنیه‌سیله بتون سکان زمین ایچون نمونه نمای امتثال اولان اوروپا قطعه‌سنك سرمایهٔ معارفنی تشکیل ایدن اندلس ومصر کتبخانه‌لری اسلامیتك خزائن آثار علمیه‌سی دکلمی ایدی؟ آداب وعاداته تعلق ایدوب‌ده محاسنندن ، فوائدندن ناشی کوتا هبینان عثمانیان ایچون آلافرانقه ظن اولنه‌رق مابه‌التقلید اتخاذ

ایدیلان آداب اجتماعیه که برکیمسه‌نك نزدنه مساعده استحصال ایتمدکجه کیرمامك. حین ملاقاتده مصافحه ومعانقه ایتمك، سفرده‌ده آیری آیری یمك ییمك، باستون نامیله قیصه‌جه عصا استعمال ایتمك، تلبسده اسراف والفتده تکلف ایتمامك کبی برچوق احوال اعتادیه‌در. اوکجه مسلمانلرك قیمتنی تقدیر ایده‌مدکلرندن طولایی اللرندن قاچیروب‌ده شیمدی الده ایتمکه چالیشدقلری شعائر عمومیهٔ اسلامیه‌دن دکلمی ایدی .

انسانلری « الانسان اما عالم او متعلم والباقی همج » حدیث حکیمانه‌سیله اوچ قسمه تقسیم ایده‌رك برنجیسنی نصابه علمه مالك عالم، ایکنجیسنی تحصیل کماله سالك متعلم اطلاقیله برر قسم قیمتدار عد ایتدکدن صوکره متباقی بالجمله ابنای بشری احتوا ایدن اوچنجی قسم عوامی همج تعبیریله هوام قبیلندن قیله‌رق عادتا دائرهٔ بشریتدن اخراج ایلیان دین مبین اسلام، خادم علوم معارف اولمیوب‌ده هانکی دین، هانکی مذهب اوله‌جقدر. « فضل العالم علی العابد کفضل القمر لیلة البدر علی سائر الکواکب » حدیث شریفی که حلیهٔ عرفان ایله تزیین ذات وماهیت ایتمش بر مرد کاملك؛ برانسان عامل اوزرینه رجحاننك درجه‌سنی؛ لیلهٔ بدرده ماه شب آرانك کواکب سائره اوزرینه فضل ورجحانیله مقایسه ایدییور. شرف علمی تقدیر ایتمك وازدیاد فضل وعرفانه خدمت ایلمکده دین جلیل اسلامك الك رنکین مقیاس صحیحی، الك مکمل قسطاس مستقیمی اولسه چوقمیدر،

دیمك که بزم ایچون تحصیل علوم ومعارف؛ یالکز انسانیت اوزرینه دکل، بلکه اسلامیت ودیانت اوزرینه مترتب بر وجیبهٔ ذمتدر. چونکه دیانت ؛ نتیجهٔ علوم وزبدهٔ معرفتدر .

نصل كه جناب حقى معرفت؛ هر انسان اوزرينه قرآن حكيمك « قل انظر واماذا فى السموات والارض » نظم جليليله فريضهٔ مكلفيت اوليورسه آنك مرايای تجليسى اولان علوم ومعارفك طلب وتحصيلى ده البته هر مسلمان ايچون واجب اولور بر كيفيتدر.

يا معرفت بزده ديانتله توأم بر حالده ايكن علوم ومعارفده عالم مدنيتك هر قومندن ، هيئات اجتماعيه‌نك هر فردندن زياده كيرى قالمقلغمزه ، وبوكون بتون كرهٔ ارضك هر محصولى ، هر معمولى ، هر منسوجى آثار معرفت، وذاتاً كنز لايفناى علوم ومشرق الانوار معارفده ساحهٔ فسيحهٔ اسلاميت ايكن طريق ترقيده وسائط فنوندن محروم بر شكل ووضعيتده بولنمقلغمزه سبب نه‌در بيلمم ؟

صباح معرفت؛ دنيانك هر كوشه‌سنى تنوير ايتديكى حالده بز حالا ظلام جهل ونادانى ايچنده يووارلنيورز .

عجبا بو حال ؛ اجراى سرقت ايچون قرانلق كيجه كوزله‌ين خرسز كبى دور استبدادكده شيمدى‌يه قدر سرمايهٔ حريت اولان علم ومعرفتى اليمزدن آلمق ايچون ظلمت جهل ايله كوزلريمزى قپامق ايستديكندنمى نشئت ايتمشدر ؟

الك عادى ظن ايتديكمز اقوام بيله مأثر كمالات ايله سر آمدان شهراه فضل وعرفان اولدقلرى حالده بز هنوز سبقخوان مكتب تقليد وامتحان اولمقله اوغراشوب طوريورز . عجبا بوتدنى رجال ملتمز ايچنده اللريمزدن طوتوب ده بزه طريق ترقيده رهنماى سلامت اوله‌جق ارباب وقوف واقتدار بولنمديغندنمى ميدانه كلمشدر .

معارف؛ جمعيت بشريه‌نك حيات مدنيه‌سنى تأمين ايتديكى جهتله متمدن

يشامق ايسته‌ين هر قوم؛ موجوديت حياتيه‌سنى ارائه ايده‌بيلمك ايچون تحصيل معارفه چاليشمق مجبوريتنده بولنديغى كبى - مادى ومعنوى ترقيات مدنيه‌يى تكافل ايدن رأس المال مساعى‌ده علوم ومعارفدن عبارت اولوب معارفه مستند اولميان بالعموم مساعى ايسه نتيجه‌سى عقيم مقدمات كاذبه قبيلندن بولنمسنه مبنى - سعى وعملك ثمرهٔ نافعه‌سنى كورمك آرزو ايدن هر ملتده علوم ومعارفك محيطى دائره‌سنده سرمايهٔ سعادتنى استعمال ايتمك حس ضرورتيله متحسسدر.

زواللى وطنمز كبى دوچار داء العضال جهل اولمغله محتاج تداوى بولنان بر مملكت ايچون اقدم اسباب عمران؛ شبهه يوقدر كه فيض سرشار علم وعرفاندر .

الك زياده اعتنايه شايان، ونظر اهتمام ودقته جسبانده انجق علوم ومعارفك دار التحصيل وتدريسى اولان مكاتب ومدارس كبى مطلع الفجر ايقاندر . شو حالده انفلاق صباح حريتدن بو آنه دكين خيلى زمان مرور ايتديكى حالده نه مكاتب ومعارفمزجه بر اثر تعالى، نه ده نظارت جليله‌سنجه هنوز هر كسك ا كلايه‌جغى درجه‌ده بر فعاليت، بر تجلى كوريله‌بيلمسنه تأسف ايتمامك - تقدير معارف حسيله متحسس اولمامق ديمك اولمغله - معارفپروران عثمانيان ايچون ظن ايتمم كه ممكن اولسون .

بتون عالم مدنيتى تزيين ايدن مؤسسه‌لر، آثار نافعه‌لر، انكشافات فنيه‌لر، ترقيات صناعيه‌لر، معارف نظريه وعمليه‌نك، حسن تربيه ومكارم اخلاقيه‌نك اولادى اولان افكار عاليه‌نك نتيجهٔ طبيعيه‌سى اولديغنده شبهه وارميدر؟ حتى بروجه مشروح ذكر اولنان آيات

كريمه واحاديث شريفه‌نك احكام منيفه‌سنه كوره خادم دين وشريعت، ومنتسب طريق اسلاميت ارلمق ايسته‌ينلره‌ده طلب علم ومعرفت شرعاً وجيبهٔ ذمتدر. چونكه دين وشريعت علم ومعرفتله قائمدر. جهالتله ايفای وظيفهٔ ديانت ايديله‌من. ديانتده حسن نيت واعتقاد قوی لازمدر. خير وشری، عبادت ومعصيتی فرق وتميزه مقتدر اوله‌ميان جاهلك اعتقاداتنده متانت، عباداتنده صحت، نيت قلبيه‌سنده صفوت اوله‌ماز.

علمك ام الفضائل، جهلك ابو الرزائل اولديغنده كی اتفاق علما نظر دقته آلنيورايسه انسانلرك سبب سعادت وسلامتی نور معرفت، وبادی هلاك وذلتی‌ده ظلمت جهالت اولديغی درحال تحقق ايدر. اويله ايسه هر درلو فدا كارلغی اختيار ايله هرشيدن اول تعميم معارفه، تزييد مكاتبه، اصلاح مدارسه چاليشه‌لم. اوچ بش خانه‌لی بر قريه‌يه وارنجيه قدر دار العلوملر ياپديره‌رق بنای معلای معارفه وضع اساس ايده‌لم. آندن صوكره‌ده آسايش وامنيت، عدالت ورفاهيت، عمران وثروت، شوكت وقوت آرامقله وظيفهٔ انسانيه‌مزی، وجيبهٔ دينيه‌مزی يرينه كتيرمش اوله‌لم. الفوز للعلم ليس الفوز للعلم.

تشرين اول سنه ٣٢٥

اسلاميت، استحضار قوت

ساحهٔ ظهورنده كيجه‌لی، كوندوزلی نفس آلدقجه استعجال فنای صوری ايله استحصال بقای معنوی‌يه چاليشديغمز شو كرهٔ ارض كه طيش يوزی تكونات طبيعته جلوه‌كاه وجود، ايچ يوزی تجليات حقيقته آيينهٔ بدايع شهوددر. مبدأ خلقتدنبری برچوق ادوار تكمل كچيردكدن صكره نهايت دور آدميته معروض، وبو جهتله اوفيفای خزائن طبيعت، وجواهر مكنوزهٔ فطرت كويا كه نوع بنی آدم ايچون مقدر ومفروض اولمش ايدی.

بو وجهله انسان؛ مرور ازمان ودهور ايله متناسل ومستولیٔ روی خاكدان اولدقجه افراد متكثره‌سی دين، لسان، قوميت كبی بر نقطهٔ وحدته استناد ايله شعوب وقبائله منقسم، وافكار وآمالك تشتتی ومنافع واحوالك اختلافی جهتيله‌ده هر شعبه صورتياب اتحاد اوله‌مديغی افكار وآمالده ديكر شعبه‌يه، هر قبيله ادعای انحصار ايله كناره كير انفراد اولديغی منافع واحوالده ديكر قبيله‌يه دهشتلی بر دشمن متخاصم اولدی.

هر هيئت اجتماعيه؛ مدافعهٔ حقوق وآمال، ومحافظهٔ جان ومال اوغورنده اسباب قهر وغلبه‌يه توسله، بر زمانلر طاشدن وآغاجدن ياپلمش آلات جنك وجداله، بر وقتلرده تيموردن اعمال ايدلمش اسلحهٔ حرب وقتاله مراجعتله هم خصملرينه، هم ده حيوانات مفترسهٔ سائره‌يه قارشو تكمله چالشمشلردر.

انسانلرك اڭزياده زور بازوی قوتی میدان مبارزه‌یی تحمیم، وشمشیر سرتیز کبی خونریز، وسهم وسنان کبی جانستان آلات حربیه‌ده اصحابنی موقع غالبیته ایصالده خصماسی اوزرینه تقدیم ایلر ایدی .

ایشته بوصورتله جنك وجدال؛ خلقت آدمدن اعتباراً انسانلره سبب امنیت حال واستقبال، وحکم ونفوذ ایسه دائما قهر وغلبه‌یه وقهر وغلبه‌ده قدرت وقوته وابسته اوله‌رق حکمفرمای محال اولمش ایدی .

وقتا که دین مبین؛ مطلع الفجر اسلامیتدن شعشعه‌نثار ظهور، وظلمت جهل ونادانی ایله شب دیجور یلدایه دونن ساحهٔ زمین؛ صباح الخیر معرفتله پرنور اولدی، شبپره چشمان صورت؛ انزوا کیر کوشهٔ فرصت، ونور توحیده شدتمای خصومت اولمغه باشلادی .

زمرهٔ ایمانیان؛ الکتریقلی بولوطلر کبی برق افشان دهشت اولان کتلهٔ مظلمهٔ مشرکینك توالیٔ تهاجمندن تخلیص کریبان ایتمك ایچون قیصه کیجه‌نك کرنشی کبی موقتاً اغترابه مجبور، ونور عین عالم افندمزده هجرتسرای نبوتپناهیلرینه انتقاله من طرف الله مأمور اولدیلر .

ظلمت جهل وشرك ایله نور علم وتوحیدك اجتماعی غیر ممکن اولمسنه مبنی « الضدان لایجتمعان » قضیه‌سنی تشکیل ایدن شو ایکی کیفیت متضاده؛ بعدما یکدیکرینه قارشو تهاجمنمای صولت؛ وهر بری احراز فوز وغلبه ایچون آلات وادوات حربیه‌نك استکمالی بابنده مساعی فزای غیرت اولمق ضرورتنه دوشدی . چونکه هر ایکی طرف

تصحیح سلوك وسیرت، واثبات موجودیت امرنده اوّل امرده قانون مناظره‌یه توسل ایتمش ایسه‌ده تاب تموز توحید ومعرفته قارشو برف شرك وجهالتك حکم وقوتی اوله‌میه‌جغندن مناظرهٔ واقعه تدریجاً محاوره‌یه، محاوره‌ده نتیجهٔ جهالت اولمق اوزره مجادله‌یه، مجادلهٔ لسان ایسه نهایة الامر مقاتله‌یه منجر اولمش ایدی .

عالم، عالم اسباب وحکمت اولوب اسبابه توسل ایتمدکجه استحصال مسبب معجزات وکراماتك غیری اموردہ ممکن اولمیه‌جغی عادات جاریهٔ الٰهیه‌دن اولمسنه، ومقدرات ازلیه‌یه وصول ایسه طریق تدبیر وتشبثه دخول ایله آنجق پذیرای حصول اوله‌جغی‌ده « وان لیس للانسان الا ماسعی » نظم جلیلنجه مقتضای حکم فطرت بولنمسنه مبنی جناب خلاق عظیم، حکیم انبیا نبی کریمنه امت مرحومهٔ محمدیه‌لرینی برای ارشاد وتعلیم « واعدوا لهم مااستطعتم من قوة ومن رباط الخیل ترهبون به عدوالله وعدوكم وآخرین من دونهم لاتعلمونهم الله یعلمهم وماتنفقوا من شیٔ فی سبیل الله یوف الیکم وانتم لاتظلمون » آیت جلیله‌سنی وحی وتفهیم ایله اعدای بدکرداره قارشو مدافعهٔ دین وجان، محافظهٔ شرف وشان ایچون استحضار قوت، واستکمال اسباب غالبیته صرف مساعی وجانسپارانه همتك هر فرد آفریدهٔ توحید وایمانه واجب اولدیغنی امر وفرمان بیورمشدر . مآل آیت جلیله « ای مؤمنلر نقض عهد ایدن دشمنلرله تدافعی وتجاوزی بر محاربه ایچون عسکره ویره‌جك هر درلو اسلحه وآلات حربیه‌یی، واقتضای زمانه کوره لوازم عسکریه‌یی، وطویله بند احتشام کوجلی، قوتلی آتلری قدرتکز یتدیکی درجه‌ده اعداد وآماده ایدیکز که

آنکه دشمن حق وحقیقتی، وسزه ابراز خصومت ایدن اعدای بدطینتی، وبونلردن غیری سزك بیلمدیککز وجناب حقك بیلدیکی فرصت جویان خصومتی قورقوده‌سکز . الله یولنده صرف وانفاق ایتدیککز هرشیئك مکافاتی تماماً سزه ایفا اولنوب نقصان ثواب ایله اصلا ظلم اولنمزسکز » دیمکدر. اعداد، کندیسنه حاجت مس ایتدیکی زمانده استعمال اولنمق اوزره برشیئ احضار ایتمك معناسنه اولدیغندن استحضار قوت ؛ وقت سفره مخصوص دکلدر ، بلکه « حاضر اول جنکه اکر صلح وصلاح ایستر ایسه‌ك » مصرع برجسته‌سنه امتثالاً مسالمت عمومیه‌یی ضامن اولمق اوزره حرب وقتالك دها حال حضرده ایکن اسبابنی استکمال لازمدر . صلح وصلاح عالمی تأمین مقصدیله قوای بریه وبحریه‌نك استکمال اسبابی ایسه افراد ملتك دوش تحمله آلدقلری بونجه تکالیف میریه مقابلنده بیت المال مسلمینه عائد فروض کفایه‌دن اولوب بناءً علیه هیئت اجتماعیه‌نك حیات ومماتنی تشکیل ایدن بوشانلی وظیفه، کرچه طرف دولتدن بالتمام ایفا اولنمسیله تبعه‌دن ساقط اولورسه‌ده خطاب الٰهینك بالعموم اهل توحید وایمانه شمول وتعلقنه، واعدادك استطاعت بدنیه ومالیه‌نك صوك درجه‌سیله تقیدینه نظراً کرك قوهٔ مسلحهٔ بریه، کرك قوهٔ مجهزهٔ بحریه‌مزك عهود منعقدهٔ دولیه‌یه رعایت ایتمیه‌رك حدودمزی پامال خیول تجاوز، حقوق استقلالیه‌مزی طعمهٔ دندان اغتصاب ، شان شرف ملیمزی بازیچهٔ ایادیٔ تهاجم ، منافع عمومیهٔ وطنیه‌مزی تعدی زدهٔ پنچهٔ انتهاب ایلیه‌جك دشمنلره قارشوده القای خوف ودهشت ایتمك اوزره مادی ومعنوی واصل اوج تکمل

اولمسنه عثمانلی نامی آلتنده ابراز وجود ایدن هرفرد حمیتپرورك مالاً وبدناً صرف مساعی وهمت ایتمه‌سی‌ده مقتضای علوجناب ودیانتدر.

جناب حکیم مطلقك اشبو آیت جلیله‌ده وقت نزول اولان زمان سعادتك حرب وقتالنه مخصوص اسلحه‌یی اعدادایله امر ایتمیوب‌ده بتون مهمات عسکریه وادوات ناریه‌نك ، حصون عاصمه ومعاقل مستحکمه‌نك، سفن حربیه ومراکب بحریه‌نك، والی یوم القیامه وسائل مقاتله ووسائط مدافعه اولمق اوزره ساحهٔ فسیحهٔ وجوده کله‌جك بالجمله اختراعات مهلکهٔ فنیه‌نك غیر قابل تحدید احاطهٔ شمولندن خارج اولمیان قوتك استحضاریله فرمان بیورمسی ایسه ـ بوکونکی ترقیات مدنیه نسبتنده تنوع ایتمش وایتمکده بولنان آلات حربیه‌یه دها بیك اوچیوز سنه اول تلمیح واشارت ایدلمش دیمك اولمغله ـ پك زیاده متجلی معجزات قرآنیه‌دن ، وسپهسالار انبیا افندمز طرفندن‌ده قوت ؛ اوزمانه کوره استعمال ایدلمکده بولنان اسباب قهر وغلبه‌دن بریله تفسیر ایدلمیوب‌ده ـ بالخاصه منبر طراز خطابت اولدقلری حالده ـ قروپ طوپلرینه ، شراپنللره ، مترالیوزلره ، طورپیللره ، ماوزرلره ، روولورلره والحاصل آتیلمغله تعبیر اولنه‌بیله‌جك جمیع آلات ناریه‌یه شامل اولور صورتده « الا ان القوة الرمی » حدیث شریفلریله توضیح وتعمیم اولنمسی‌ده ـ مجرد وحی الٰهی‌یه مستند اولمق جهتیله ـ معجزات محمدیه‌دن بر خارقهٔ تحدی نما اولدیغنده شبهه وارمیدر ؟

تجارب عدیده‌نك وهر دولتده اجرا قلنمقده بولنان بونجه عسکری مانورالرك نتیجه‌سی اوله‌رق سواری عسکرك دشمنه هجوم

اثناسنده واقتضای حاله کوره منتظماً رجعت زماننده الك زیاده ایشه یرامقده وتأمین موفقیت ایتمکده اولدیغی نظر دقته آلنورایسه اشبو آیت جلیله ده امر الٰهینك یالکز احضار قوته منحصر قالمیه رق کوجلی قوتلی آتلرك دخی طویله ده حاضر ومهیا بولندیرلمسنك مأمور ربانی اولمسی ده ولهرس عقول اولان حقایق اسلامیه دندر .

بر ده شو اعداد قوت؛ منافع مشترکهٔ اقتصادیه ومناسبات متسلسلهٔ سیاسیه دن طولایی آره ده نائرهٔ حرب وقتالك اشتعالی دائما ملاحظهٔ دور اندیشانه دن وارسته قالهمیان دولتلره قارشو اولمق شرط اولیوب بلکه خصومتی انسانلرجه مجهول وعندالله معلوم اولان فرصت جویان زمانی ترهیب ایله آنلری ده ایقاع فتنه وفساددن منع ایچون لازم اولدیغی دخی آیت مذکوره نك جملهٔ احکامندن بولنمغله الحق شو فرمان الٰهی ادارهٔ ملك وملتی ضامن برقانون جلیل حکمت؛ بر درس عبرتنمای سیاستدر .

هله افعال عبادك فطرةً معلل بالاغراض اولمقدن خالی قالمیه جغی حکمتنه مبنی جناب واهب العطایا؛ آیت مذکوره ده بو بابده وطریق حقده هر نه که صرف وانفاق اولنور ایسه مکافات مادیه ومعنویه سی تماماً ایفا اولنه جغنی ، وبو فدا کارلغك اجر وثوابندن ذره قدر تنقیص اولنمق صورتیله بیله هیچ بر وقتده ارباب بذل وهمت مغدور ومظلوم ایدلمیه جکنی اتیان ایله ده تسلیح جیوش وتجهیز سفن حربیه ، وانشای قلاع وحصون واستحکامات لازمهٔ قویه یه صرف مساعی ایچون قوللرینك مسالمت عمومیه سی نامنه حائز اهمیت بر تشویق مصلحت پرورانه ارائه بیورمشدر .

جناب حق ؛ عادل مطلقدر . عالمده نه بر مخلوقه ظلم ایدر . نه ده بین الناس ظلمه راضی اولور . چونکه « فمن یعمل مثقال ذرة خیراً یره » آیت کریمه سی انسانلر ایچون ازلی برقانون عدالت ، ابدی بر برات نجات وسلامتدر . بناءً علیه هر درلو منافع عاجله سی یینه قوللرینك منفعتنه عائد اولدیغی حالده کندی یولنده انفاق اولنان هر شیئك مع زیادةٍ مکافات آجله سنی احسان بیوره جغنی ودشمنان بد خواهانه قارشو وقت حاجتده مراجعتکاه مؤمنین اولان قوتك اعدادی امرنده ابذال اولنان معاونت مادیه ومعنویه نك مکافاتندن ده ذره قدر نقصان ایدلمك صورتیله بیله ارباب حمیت وهمتك مظلوم اولمیه جغنی فرمان بیورمسی ؛ ایشته او قوتك صلح ومسالمت عمومیه یی ، وبو سببله انسانلرك سلامت وسعادتنی و کسب وتجارتنی ، ومعبود حقیقیلرینه پرستش وعبادتنی تأمین ایتمسندن ، وآنك اعدادی ایسه شو نتایج مهمه اعتباریله فی سبیل الله اولوب آکا مکافات الٰهیه سیله مقابله ایلمسی ده عین عدالت ومحض عنایت اواسندن ناشیدر .

بو حکمته مبنی ترجمان اسرار احدیت ، ذات حضرت رسالت افندمز ده « مامن مسلم کسا مسلماً ثوبا الا کان فی حفظ الله تعالی مادام علیه منه خرقة » حدیث شریف رسالتپناهیلریله « بر مسلم حمیتپرورك ابنای جنسندن دیکر مسلمه اعانةً کیدردیکی بر ثوبك آنك اوزرنده بر پارچه سی دائم اولدقجه او ده حفظ وامان الٰهیده قائم اوله جغنی » تبشیر ایتمك صورتیله طریق حقده کی انفاقك درجهٔ معنویهٔ علویه سنی بیلدیرمشلردر .

حفظ وامان الٰهیی موجب شو اعانه ایسه نفع شخصی ،

نتیجه‌سی شخصی فی سبیل الله برشخصك اکساسندن عبارتدر . منفعتی افراد امتك کهوارهٔ وجوده هنوز کلمش اطفالنه واره‌سیه‌یه قدر بالجمله اعالی وادانیسنه ، رجال ونساسنه حالاً واستقبالاً تعلق ایتمکله عام وشامل ، وثمره‌سی سلامت وطن ، سعادت امت ، معموریت ممالکت ، آسایش وراحت ، محافظهٔ عرض وحیات کبی مهام امور مدنیهٔ عمومیه‌یی کافل اولان برقوته مصروف اعانهٔ عسکریه‌نك خزائن غیبیهٔ سبحانیه‌دن نصل مکافات عظیمهٔ مادیه ومعنویه‌یی جلب ودعوت ایده‌جکی آرتق تصور بیورلسون .

خلیفهٔ رسول الله صدیق اعظمك غبطه فرمای اسلاف واخلاف اولان شرف وعلویتی ، تقدم خلافتی ، وبعدالانبیا بتون انسانلر اوزرینه افضلیتی ؛ دین مبینك وعساکر مسلمینك تقویه‌سی یولنده بالجمله ثروت وسامانی صرف واستهلاك ایتمسندن ، ومنبع علم وحیا حضرت عثمان ذی النورینك درجهٔ قدسیتی ، وجنتله مبشریتی ده تجهیز جیش خصوصنده بالجمله اصحاب کرامه تقدمله اتکار طولوسی دراهم ودنانیری حضور نبوی‌یه تقدیم وایصال ، وتأمین فوز ونصرت ایده‌جك آلات وادوات حربیه‌یی استکمال ایلمسندن ناشی دکلمی ایدی ؟ بتون افراد مسلمین اوزرینه « فضل الله المجاهدین علی القاعدین اجراً عظیما » نظم جلیلی مقتضاسنجه احراز شرف تفضیل ایدن زمرهٔ مجاهدین ؛ یالکز بدناً خدمت مقدسهٔ عسکریتی ایفا ایلیان دلاوران اهل دین اولمیوب بلکه « یجاهدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم » آیت کریمه‌سی حکمنجه بذل اموال نقدیه ، واعطای اعانات مادیه ایله قوای حربیه‌یی استکمال ایدنلرده شرعاً بو فضیلت جهانقیمت سنیه‌دن

نصیبه‌دار مسعدت اوله‌جغنی تصدیقده البته تردد ایدیله‌مز .

لله الحمد والمنه بتون قوهٔ مسلحهٔ بریه‌مزك قلوب اعدایه القای خوف ودهشت ایده‌جك درجه‌ده تکملنی کورمکله قریرالعین مفخرت اولیورز . مردمك دیدهٔ وطن اوشانلی قانلی عسکرلریمز بر وقتلر سلاحلری دپولرده محکوم حبس وتوقیف ، وکندیلری اوجیسنی کورمش یاره‌لی آرسلانلر کبی نعره‌زن اضطراب ایکن بو کون قطعات عسکریه‌مزك طوپنده بدخواهانمزی دوچار اندیشه ایده‌جك درجه‌ده مکمل مانورالر اجراسیله هر بری ار اوغلی ار ، ورستملره میدان اوقویه‌جق مرتبه‌ده شجاعتلی قوتلی بر ر عسکر اولدیغنی اثبات ایتمکله خیره بخش عیون یار واغیار اولیورلر . آمرلرینه ، ضابطلرینه اك مطیع براوغلك اك محبتلی برپدره انقیادی کبی انقیاد واطاعت ، وآغوش شفقتنده یتشدکلری مادر وطنه‌ده جانسپارانه خدمتله وظائف مقدسهٔ عسکریه‌لرینی حقیله سوینه سوینه ایفا ایدییورلر . بناءً علیه بو جهت سزاوار شکر ومفخرت بر حالده ایسه‌ده فطرةً جنة الفردوسدن برقطعه دینلمکه شایان اولان پایتخت سلطنت سنیه‌نك بولندیغی نقطه‌نك موقع جغرافیسی اعتباریله بتون دول معظمه‌نك مقر حکومتلریله جریان ایتمکده بولنان مادی ومعنوی ، اقتصادی وسیاسی مناسبات کثیره‌سیله برابر و آوروپا و آسیا کبی قطعات ارضك اك مدنی ، اك معمور ایکی قطعهٔ عظیمه‌سنك وبحر سفید وسیاه کبی مراکب بحریهٔ جهانك اك زیاده جولانکاهی اولان ایکی حوضهٔ مهمهٔ تجارتك ملتقاسنده بولنمسی جهتیله‌ده جمیع ملل متمدنه‌یه قارشو آلمش اولدیغی نزاکت واهمیتنه ،

و بوایکی قطعه ، بوایکی دکزك اك مهم قسملریله آفریقا قطعهٔ وسیعه‌سنك وشاب دکزینك جالب نظر احتراص واستیلا پارچه‌لرینه‌ده حاکمیتنه نظراً قوهٔ بحریه‌مزك هنوز شوکت و سطوتنه استناد اولنه بیله‌جك درجه‌ده مکمل اولمدیغی داعئ اسف وغیرتدر. دور استبدادك تخریب واعدامه محکوم ایتدیکی بوقوت ؛ کرچه دور مشروطیتك نفخهٔ جانبخشاسیله تنفس ایده‌رك براثر حیات کوسترمکه باشلادی، بحرسفیدده‌مانورالر ؛ مرمره دکزنده حکمران ذیشانلری حضورنده رسم کچیدلر اجراسیله خیرخواهانمزی ستایش خوان تبریك وتشکر، وبدخواهان دولت وملتی مرّ المذاق غیظ وتأثر ایلدی. لکن بوقدرله اقتناع واکتفا ایتمك دکزلر اوزرنده‌کی حقوق استقلالیه‌مزی آچیقدن آچیغه اعدام وامحایه راضی اولمق دیمك اوله‌جغندن بوکا عقل ووجدانی ، وحمیت وایمانی اولان هیچ برعثمانلینك رضاویرمیه‌جکی وارستهٔ اشتباهدر. نه‌حاجت اوروپاساحهٔ فسیحهٔ دولیه‌سنده الك شانلی حکومتلری‌ده برکره کوزاوکنه کتیره‌لم : بونلر انجق قوهٔ بحریه‌لری اك زیاده دهشتلی ، دونمالری فوق‌العاده اهمیتلی اولان دولتلر دکلمیدر ؟ هرهانکی بردولتك قوهٔ بحریه‌سی درجه‌سندن ناقص اولورسه شان وشرفی‌ده اونسبتده‌دون، وحقوق استقبالیه‌سنده توجهکاهی اولدیغی قوتلی بردونمایه مالك عظمتلی بردولته قارشو ذلیل وزبون اولمازمی ؟

بروقتلر دولتمزك آق دکز حوضه‌سنك ثلثان سواحلنه حکمفرمای نفوذ اولمسی، بارباروسلر کبی قپودان دریالره ، واوزمانده دنیانك الك زیاده قوهٔ بحریه‌سنه مالك وندکلیلری بیله بادبان سطوتنه بویون

اکدیرن دونمالره نائل اولمسندن، وبوکون اوسواحل فرحفزانك الك کوزل پارچه‌لرینی برر برر یاوریسنی الدن آلدیران آرسلانلر کبی آغلایه آغلایه اجانبك دست اغتصابنده براقمسی ایسه اوشعشعه‌دار هیبت وتعالی قوهٔ بحریه‌مزك خیلی زماندر دوچار خسوف بولنمسندن ناشی ایدوکی محتاج برهانمیدر ؟

مشروطیت حکومتك؛ آیینهٔ تیسرده انجلاپذیر موفقیت اولمسیله شعبات اداره‌ده‌کی یولسزلقلریمز ، قوای بریه و بحریه‌مزده‌کی نقصانلریمز کورونمکه ، بیلنمکه باشلادی . دور فعالیت حلول، دورهٔ ریا وقوالات افول ایتدی . بالجمله آمال سیاسیه ومقاصد اجتماعیه‌مزی برطرف ایده‌رك اول امرده اردومزك ودونمامزك تکاملنه چالیشه‌لم. چونکه هردرلو ترقیات وتعالیات، دولتك امنیت داخلیه ومناسبت حسنهٔ خارجیه‌سنه؛ وحیات ملیه‌یی تشکیل ایدن شوایکی مقصد مهمده قوهٔ بریه وبحریه‌نك تکملات مادیه ومعنویه‌سنه وابسته‌در. بوامر مهمی یالکز حکومتمزك دوش مساعیسنه تحمیل ایتمیه‌رك هرعثمانلینك ده اقتدار مالیسنه کوره ابراز مأثر حمیت، وبذل نقدینهٔ همت ومعاونتدن قاچینمامسی لازمدر. حمیت عثمانیه‌نك آیینه تجلیسی ایسه دونمای عثمانی اعانات ملیه‌سیدر. ایمدی شاهد دلارای حمیت آنجق شو مرأت تجلئ معاونتده مشاهده اولنه بیله‌جکنه وبواعانه؛ دکل حمیت و انسانیت نامنه بلکه موضوع بحث ایتدیکمز آیت جلیله‌نك مقتضای صراحتنجه دین واسلامیت اوغورینه هرعثمانلی اوزرینه فرض کافی اولمسنه مبنی ، بتون اخوان دین واولاد وطنك بوبابده طرف طرف دونمای عثمانی نامنه آچیلان

اعانه دفترلرنده؛ وجوامع ومساجدده موضوع اعداد قوت صندوقچه‌لرنده حائز قصب السبق ایثار اولملرینی، وبونجه عصرلردر عهدهٔ ناموس وغیرتمزده بر ودیعهٔ مقدسه اوله‌رق کلوب شمدی سوکیلی اولادندن یاردم بکله‌ین خسته انالر کبی معاونت فداکارانه‌مزه عرض حاجت ایتمکده بولنان حقوق استقلالیه‌مزك براً و بحراً محافظه‌سی بابنده دونمامزی حال تکمله ایصال ایده‌جك صورتده‌ده اعانه‌ده بولنملرینی توصیه‌یه مبادرت ایدییورم. « ومن یوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون » .

فی ۲۱ تشرین ثانی سنه ۳۲۵

اسلامیت ، فن طبابت

صحت وسقامنك، حیات ومماتك عرضه‌گاه طبیعیسی اولان انسان که خلاصهٔ موجودات ومردمك دیدهٔ اکواندر .

بطانهٔ ماهیتی احکام قدرته ، طراز صورتی حبل المتین حکمته مربوط اولمقله روحاً عالم حقیقته، جسماً عالم صورته متمایل ونکراندر.

انسانك اشبو ساحهٔ وجودده سرزدهٔ شهود اولان کمال ونقصانی بو ایکی عالمه تعلقنك نقصان کمالندن نشئت ایتدیکی؛ سلسلهٔ علل ومعلولاتی حادهٔ نظر تدقیقدن کچیرن ارباب عرفان نزدنده ظاهر وپیدا، وذاتاً احوال روحیه‌سنده‌کی اختلال، واحوال جسمیه‌سنده‌کی اعتلالده اشبو نقصان وکمالدن منبعث اولدیغی جهتله انسان دائما معروض امراض ومحتاج اطبادر .

عالم حقیقته تعلقنده‌کی نقصاندن طولایی دوچار اوله‌جغی امراض روحانیه‌سنی تداوی ایده‌جك مردان؛ زمرهٔ انبیا و آنلرك ورثهٔ علومی بولنان عارفین بالله، وعالم طبیعته ارتباطنده‌کی کمالدن ناشی کرفتار قیلنه‌جغی امراض جسمانیه‌سنه مداوات ایده بیله‌جکلرده زمرهٔ اطبای حذاقت اکتناهدر .

شو ایکی صورت تداویدن برنجیسنی حاوی علمه؛ علم دین، وایکنجیسنی محتوی فنه؛ فن طب وعلم بدن اطلاق اولنمش، وبناءً علیه « العلم علمان علم الادیان وعلم الابدان » بیورلمشدر .

امراض روحانیه‌نك صورت تداویسنی بالجمله متفرعاتیله برابر علم دین تکفل ایتمش اولدیغنه وذاتاً صحت وجود وعافیت بدن موجود اولمدقجه احکام دینیه‌نك اجرا وایفاسی ده پذیرای حصول اوله‌میه‌جغنه مبنی بو مقاله‌مزده علم دیندن بحث ایتمکه لزوم کورمیه‌رك موضوع بیان آنجق تداوی امراض بدنیه‌یی محتوی علم طبك عالم اسلامیتجه اخذ ایتمش اولدیغی شکل وماهیتك تشریح وایضاحنه منحصر قالمشدر.

حکمت شرعیه؛ مبتلای علل وامراض اولان انسانلری تداوی ایله امر ایتدیکی کبی تشخیص امراض امرنده الڭ زیاده حکم وتأثیری حائز اسباب عادیهٔ طبیعیه‌یی ده اعجازکارانه بر صورتده ارائه ایتمكدن کیری قالمامشدر. شو حالده احکام اسلامیه یالکز عبودیت وعبادته منحصر بر اصول دینیه‌دن عبارت اولمیوب بلکه تمامیله قواعد مدنیه‌یی جامع، واحتیاجات بشریه‌یه کاملاً مرجع بر قانون الٰهیدر. نصل که ثمرهٔ علم ومعرفتی؛ ایراد اشعار وخطب وابراز آثار بلاغتدن عبارت اولان قوم نجیب عربك افق مظلم جهالتی آره‌سندن شعشعه پیرای رسالت، واوزرنده اصلا حق تعلیم وقطعاً حق استاد اولمدیغی حالده بالجمله علوم وفنونده ملکه نمای معرفت اولان نبی امی عنوان علیه صلوات الرحمن افندمز سفینهٔ وجودك اکل وشربدن متحصل احتراقات متوالیه‌سیله ایستیم قزانلغی تشکیل ایدن معده‌نك بیت الداء، وبوکا قارشو متکفل صلاح وعافیت بولنان حمیه‌نك ده رأس الدواء اولدیغی؛ فن طبه بر قاعدهٔ کلیه وضع ایدرجه‌سنه بتون حکمای جهانی واله وحیران ایدن «المعدة بیت الداء والحمیة رأس کل دواء» واعتیاداته رعایتك بالتجربه ثابت اولدیغی اوزره ادامهٔ صحتده پك بیوك دخل وتأثیری بولندیغی ده «اعط کل بدن ماعودته»

حدیث شریفلریله اظهار وتصریح، وبو نکته‌لری قالمیه‌رق حکیم مطلقك «وکلوا واشربوا ولاتسرفوا» نظم الٰهیسنده اکل وشرب ایله امر، واسرافدن نهی ایتمك صورتیله اشارت ایلدیکی حفظ الصحه قاعدهٔ کلیه‌سنی ده حکیمانه ایضاح وتشریح بیورمشدر. اسراف؛ معده‌نك قوتنه وصاحبنك عمل وحرکتنه ووجودك تحمل وجسامتنه کوره طویدقدن صوکره بلا اشتها اکل وشربه دوام ایتمکدر. بویله حد شبعی تجاوز ایدن ییوب ایچمك ایسه معده‌یی بالطبع افساد وتخمه حاصل ایده‌رك اختلاط امراض ایله تدریجاً زوال تاب وتوانه، وانحلال روابط بدنله عاقبت افتراق جانه سبب اوله‌جغندن شبهه‌سز دیناً وعقلاً حرام اولور. ایشته بو حقیقت محضه‌دن طولایی اعاظم اسلاف امت «جناب رب احدیت فن طبی اشبو یارم آیتده جمع ایتمش» بیوررلر ایدی.

حتی خلفای عباسیه‌نك علوم ومعارفه الڭ زیاده خدمتله ایفای نیکنام ایدنلرندن خلیفه هارون الرشیدك طبیب خصوصیسی بر نصرانینك «سیزك کتابکزده ذاتاً علم؛ علم ادیان وعلم ابداندن عبارت اولدیغی حالده علم ابدانه دائر هیچ بر مسئله ذکر اولنمامشدر» یولنده ایتدیکی اعتراضه اوعصرك اعاظم علماسندن علی بن حسین بن الواقدی حضرتلرینك «جناب حق «کلوا واشربوا ولاتسرفوا» اشبو نصف آیتده بالجمله مسائل فن طبی جمع ایتمشدر» جوابنی ویرمسی، ومرقومك دونوب بر کره ده «فن طبه دائر پیغمبر ذیشانکزدن بر مسئله روایت ایدلمامشدر» دیه‌رك ایتدیکی اعتراضنه‌ده ینه مشار الیهك «حضرت طبیب القلوب افندمز بر حدیث

شريفنده « معده بيت الداء وحميه رأس كل دوادر وهر شخصه اعتياد ايتديكى شيئى ويريكز » بيوره‌رق علم طبى شو اوچ جمله‌ده درج ايلمشدر » جوابيله مدافعه ايلمسى اوزرينه طبيب مرقوم انصاف ايده‌رك « سزك نه كتاب عظيم البرهانكز، نه‌ده نبى ذيشانكز حكيم چالينوسه علم طبدن برمسئله براقمشدر » كلام اعتراف اتساميله قبول حق وحقيقته مجبور اولديغى، وزمان سعادتده اقليم ايرانك حكمرانى بولنان « يزد جرد » طرفندن تأمين مناسبات سياسيه مقصديله نزد رسالتپناهى‌يه كوندريلان بر طبيبك مجبر تسراى محمديده بولنديغى مدتجه كنديسنه اصحاب كزين طرفلرندن اصلا مراجعت اولنمامسنك حقنده براعتمادسزلك نتيجه‌سى اولديغى ذهابنه دوشه‌رك عتبهٔ فلكفرساى نبوته عرض شكايت ايتمسى، وحكيم انبيا افندمز حضرتلرى‌ده جواباً « بنم اصحابم يمكه تماميله اشتها حاصل اولمدقجه طعام ايتمز واشتهالرى قسماً موجود ايكن‌ده طعامى ترك ايدرلر آنك ايچون طبيبه محتاج اولمازلر » بيورمسى اوزرينه طبيب مرقومك « اويله ايسه بنم ايچون‌ده آرتق بودرجه حفظ الصحه‌يه رعايت ايدن برقوم نجيب ايچريسنده بولنمغه حاجت يوقدر » ديه‌رك استحصال مساعده ايله مملكتنه عودت ايتديكى زيور صحائف كتب سيردر. كتاب مبينك برطاقم مأكولات ومشروباتى تحليل وبرطاقمنى‌ده تحريم ايتمسى طباً بدن انسانه عائد منفعت ومضرته ودوام عافيت وحفظ صحته مبتنى دكل‌ده نه‌در؟ مثلا مواد كؤليه‌نك تحريمنده‌كى علت سكر؛ نظر تدقيقه الينور ايسه حرمت مذكوره‌نك معاملات جاريهٔ اجتماعيه‌يى دائرهٔ عقل و حكمتده

جريان ايتديرمكله برابر انتظام طبيعتى اخلال وبناى معلاى وجودى تخريب ايدن صدمات سكردن انسانلرى محافظه ايتمك نقطهٔ مهمه‌سنه معطوف اولديغى؛ وينه محرماتدن لحم خنزيرك هنوز اطباى زمانك تحت اعترافنه كيره‌بيلمش اولديغى وجهله تعداد اولنان مضراتى وبالوجوه مخل صحت اولديغنك فناً ثبوتى؛ برفكر انصاف ايله دوشونيلور ايسه حرمت مذكوره‌ده فن طبدن تحدى نماى اعجاز برمسئلهٔ دقيقه تشكيل ايتديكى وارستهٔ اشتباه اولمازمى؟

« يا ايها الذين آمنوا كلوا من الطيبات » آيت كريمه‌سنده اكلى امر اولنمق صورتيله تحليل قيلنان مأكولاتك طيباتدن اولمسيله تقييد قيلنمسى، وطبايع سليمه اصحابنك نظر استكراه ايله كورديكى برطاقم مواد وحيواناتك‌ده « ويحرم عليهم الخبائث ... » نظم جليليله خبيثه اولديغندن طولايى تحريم اولنمسى انسانلرك دوام صحتنى تأميندن بشقه برحكمته، برسببه مستند اولمديغنده شبهه وارميدر؟

زيرا آرزو واشتها ايله اكل اولنان هرطعام؛ مفيد ونافع، واستكراه ايله زور زورينه تناول ايديلان هر مأكول‌ده مخل صحت ومضر اوله‌جغى طباً حيز آراى ثبوت اولان حقايقدن معدود دكلميدر؟

صحت؛ اس الاساس حيات، ورأس المال معيشتدر. حقه قارشو حقوق عبوديت، وخلقه قارشو وظائف انسانيت؛ مجرد صحت سايه‌سنه ايفا اولنور.

صحتسز بر وجود؛ جمعيت بشريه اوزرنده بربار كران سفالت تشكيل ايدر. مدنيته خدمت ايسه؛ فعال دماغلره، حساس وجدانلره،

متین ومنور فکرلره ، قوتلی وصحتلی وجودلره توقف ایلر.

بوحکمته مبنی سیدالانبیا افندمز امت مرحومهٔ محمدیه‌لرینه « تداو و اعباداللّه تعالی فان اللّه خلق لکل داء دواء » حدیث شریفیله عباداللّهی مداوات ایتمکله امر ایتمش، وهرعلتك برچاره‌سی، هر دردك بردواسی اولدیغنی بیان ایله‌ده طبابتده سرمایهٔ حذاقت؛ اول امرده تشخیص مرض وعلت اولدیغنه اشارت بیورمشدر.

ایشته اسلاف کرام؛ امرجناب سیدالانامه اقتفاءً خستکان امتی مادی ومعنوی ترتیب معالجات ایله مداواته اهتمام، وبیچارکان معلولین ایچون‌ده کیسهٔ حمیتلرندن یوزبیکلرجه دراهم ودنانیر صرف واستهلاك ایده‌رك الآن بعض ممالك عثمانیه‌ده موجود، وطرز معماریسی و صنعت ولهرباسی ایله عیون نفائس‌پرورانه خیره بخش حیرت اولاجق درجه‌ده مصنع ومزین خسته خانه‌لری وجوده کتیرمك و آنلره برچوقی وقفلر یاپمق کبی خداپسندانه وانسانیتپرورانه عبادات مالیه‌یه سعی واقدام ایتمشلردر. ارباب اصافك « طب نبی » نامیله نشر اولنان اثرلرنده کوستردیکی وجهله مداواته وترتیب معالجاته دائر شرفصدور وسنوح ایدن آثار نبویه حادهٔ نظر تدقیقدن کچیریلور ایسه مهر منیر اسلامیت ؛ دکل علم طبی تعطیل واظلام ، بلکه طبابتك وفن تشریحك اساسلرینی وضع وتحکیم ایده‌رك بوخادم حیاتك مادام الملوان خصائص انسانیه ولوازم مدنیه‌دن عبارت اولدیغنی کشف واعلام ایلدیکی ظاهر ونمایان اولور. طاعون، وبا کبی ساری اولدیغی جهتله اختلاطدن طباً ممنوعیتی ایجاب ایدن خسته‌لقلر ایچون مدت تشکیلی ؛ هنوز بر عصره واصل

اولمیان قرانتنه اصول فنیه‌سنی؛ سیدالمرسلین افندمز دها سرایتك نه‌دیمك اولدیغی معلوم اولمیان برزمانده مذکور خسته‌لقلرك حکمفرما اولدیغی محله « خارجده بولنان کیمسه‌نك کیرمه‌مسنی وداخلده اولانك‌ده چیقمامسنی » امر ایتمك صورتیله بوندن اون اوچ عصر اول وضع وتأسیس ایتمش ، وخلیفه فاروق اعظم حضرتلری‌ده سوریه اوزرینه سوق ایتدیکی اردوی اسلامده بحکمة اللّه تعالی طاعون ظهوره کلدیکنی آکلامسی اوزرینه ایچروسنه کیرمیه‌رك همان مدینهٔ منوره‌یه شدرحل عودت، وکندیلرینه «مقدرات الهیه‌دن اوله‌رق ظهوره کلان خسته‌لقدنمی فرار ایدییور‌سیکز » دینلره قارشوده « جناب حقك قضای الهیسندن قدر ربانیسنه التجا ایدییورم » جوابنی برآوردهٔ لسان حکمت ایتمکله عالم مدنیته بردرس عبرت ویرمشلردر . هله وجودی نص قرآن ایله ثابت اولان « جن »ك معنای لغویسنجه کوزه کورونمه‌ین برنوع جسم خفیف ناری اولمه‌سنه کوره مذکور خسته‌لقلرك اثر خذف جن اولدیغنك اثرده شر فوارد اولمسی؛ بوکون کشفیات جدیده‌نك اك مهم قسمنی تشکیل ایدن میقروبلرك وحونیات صغیره‌نك نامی بیله هیچ برخاطره هنوز خطور ایتمدیکی برزمانده انکشاف ایتمش برحقیقت اسلامیه اولدیغنی اثبات ایتمزمی .

اطبای حاذقه‌نك اسیر پستر نومیدی اولان برخسته‌یه اك صوك تدبیر تداویسی اولمق اوزره اشتها ایتدیکی شیئی ویرمك اصول اخیره‌سنی چاره سازذنوب عالمیان افندمزك « اعطوالمریض مااشتهی» حدیث شریفیله دها بدایت اسلامده اظهار وبیان ، وبوکون آنجق

بوز یوتدرمق ، وباشنی قارلی صولرله صوغوتمق صورتیله تداویدن بشقه قابل مداوات اولمیان حمای تیفودی مرض مهلکنه دوچار اولانلرك تبرید ایدلمسنی حذاق اطبایی متحیر براقه‌جق برطرز وجیزده فرمان بیوریورمسی‌ده معجزات محمدیه‌دن بشقه نه‌اوله‌بیلور بیلمم .

عجبا اونور عین عالم ؛ سیف وسناندن وناقه وکحیلاندن بشقه بر دوشونجه‌لری اولمیوب انجق « الحکم لمن غلب » قاعدهٔ استبدادیه‌سنی کندیلرینه دستورالعمل اتخاذ ایده‌رك امر معیشتلرینی مجرد نهب وغارات ایله تأمین ایدن ، وجهل ووحشت سائقه‌سیله طاشدن ، اغاجدن یاپدقلری اوثان واصنامه پرستشك غیری‌ده ایفای وظیفهٔ عبودیت ایچون بردین طانیمه‌ین قوم قریشك هانکی حکیمندن تعلم کنندهٔ حکمت ، وبطحای مکه‌نك نصل وهانکی دارالفنوننده سبقخوان معرفت اولمش ایدی . اوته‌دنبری انسانلرك حیات ومماتی ؛ مقدس ومحترم عد ، وبعدالوفات‌ده اولدیغی کبی دفن اولنمسی جهتیله دکل اویله نعشلرینك صورت تشکللرینی تدقیق ایچون تشریح خانه‌لرده پارچه‌پارچه ایدلدیکی ، بلکه فن تشریحك هنوز نامی بیله ایشیدلمدیکی برقطعه‌ده خلاق جهان آفرینك « بلی قادرین علی ان نسوی بنانه » آیت جلیله‌سیله انسانك اعضای بدننده‌ن اك زیاده صنعتلی وفوق‌العاده بدیع وبرکره طاغلدقدن صوکره تکرار جمع وتلفیقی دنیاجه محال عد اولنان پارماقلرك اوجلرینی بیله تسویه‌یه قادر اولدیغنی بیان ایده‌رك فن تشریحك اك دقیق مسئله‌سنه ، اك زیاده دقته شایان ماده‌سنه اشارت بیورمسی جملهٔ معجزات

قرآنیه وحقایق ثابتهٔ اسلامیه‌دن بربیوك خارقهٔ حقیقت نما تشکیل ایتمزمی .

شوحالده علم ادیان ؛ بقای حیاته ودوام صحت وعافیته متوقف اولدیغنه‌مبنی علم ابداندن مؤخر ، وعلم ابدان‌ده موقوف علیه‌اولمسی اعتباریله علم ادیاندن مقدم عد اولنمسی لازم کلیر .

چونکه وجود اولمدقجه‌نه‌دین ، نه‌ده احکام کتاب مبین اوله‌جغی طبیعیدر . اولاعرش اولملیدرکه نقاش انك اوزرنده قلمرو نقش اولسون .

محافظهٔ دین واحکامنی اجرا ، وکلمة‌اللهی ارباب شرك وانکاره قارشو اعلا ؛ اصدق انباء جهان اولان سیف وقوته‌نصل وابسته ایسه صحت بدنی ادامه واستیفای حق وجودده اطبای حذاقت پروران حکمته اویله‌جه محتاجدر .

زیرا ایچنده بولندیغمز شودائرهٔ ممکنات ؛ انسانلر ایچون عادتا برمغالبه‌گاه حیات ومماتدر .

جمعیت بشریه‌ده حیات ومماتك یکدیکرینی تعقیب ایتمسندن متشکل برصحنهٔ تماشا ، وشاهد نازنین حیاتك عرض دیدار ایتدیکی پرده پنجهٔ سختکیر ممات دخی حکمفرمادر . بناءً علیه اسباب مماتدن جامع‌الجهتین اولان قلیجك کیردیکی یره وسائل عادیهٔ حیاتدن تداوینك‌ده برابر کیرمسی ، ونره‌ده برصاحب سیف صارم بولنورایسه اوراده برده دوقتور حاذقك بولنمسی ضروریدر .

شوتلازم وتوأمیت اوزرینه‌درکه مکاتب حربیه وطبیه‌مز اك زیاده دولت وملتك امید استقبالی‌اولان شوایکی قسم جمعیت مدنیه

فدا كارانى يتشديرمكده، برى سيف وسنانيله، ديكرى نشترحكمت بيانيله اولاد وطنه رهنماى سلامت ورفاهيت اولمقده‌در .

عالمده جمعيت مدنيه لازم ايسه اطباده لازمدر . صحت وقدرت، قوت وشجاعت انلرك عادتا برر برات حيات اولان رچته‌لريله قائمدر .

خدمتلرينك قدسيت واهميتنى تقدير ، وقدر وماهيتلرينى خدمتلريله متناسب برصورتده توقير ايله افراد وامثال محترمه‌لرينى آناً فآناً تزييد وتكثير؛ ملتك مقدرات استقباليه‌سنى تدوير ايدن اركان حكومته بردين مبرمدر .

خادمك علوقدرى مخدوم مفخمنك علوقدريله توأم ، وزمرهٔ اطبا ايسه صحتك ، سعادتك، رفاهيتك، معيشتك ، شان وسطوتك سرمايهٔ تجلى وتعاليسى اولان مقدس ومعزز حيات بشريه‌يه خادم اولمقله مشرف ومحترمدر .

ايمدى شومشكور اعمل صنف جليل امتك حكومتمزجه بر طرفدن افراد موجوده‌سنى اعزاز واكرام ايله ترقئ رفاه وسعادتلرينه مادى ومعنوى بذل نقدينهٔ اقدام ، ديكر طرفدن مكاتب طبيهٔ عموميه‌نك برقاتدها تنظيم احوال ، اصلاح نواقص واستكمال اسباب كماليله كنج، دينج، همتلى، غيرتلى، ناموس وحياتى مقدر، وهريرده وهرصورتله جمعيت مدنيه‌مزه ابراز خدمات صحيه‌يه مقتدر، متدين، ومنورالفكر دوقتورلر يتيشديرمكه جدى وصميمى دقت واهتمام بيورلمسى تمنيات خالصه‌سيله علت كلام شفاياب ختام اولدى.

يا ايها الناس قدجائتكم موعظة من ربكم وشفاء لما فى الصدور

٢١ تشرين اول سنه ٣٢٥

اسلاميت ، شريعت

باالجمله حقايق اشيانك ام الكتاب احتواسى اولان انسانكه اسرار ربوبيت وعبوديتى جامع اولمغله فصل الخطاب اكواندر .

نفس ناطقهٔ انسانيه‌سيله عالم غيبه، احكام طبيعيهٔ جسمانيه‌سيله عالم حس وشهادته تعلق ايتمكله مجمع البحرين علم وعرفاندر .

نفس ناطقهٔ انسانيه‌نك، تعبير آخرله روح سلطانينك عالم غيبه صورت تعلقنى واو تعلق اوزرينه مترتب احكام معنويهٔ روحانيه‌يى تضمن ايله‌ين علمه علم مكاشفه، وجسمك عالم شهادته تعلقى سببيله قواعد مدنيه وشرائط اجتماعيه‌يى تضمن وبونلره تفرع ايدن علمه‌ده علم معامله اطلاق اولنور .

علم مكاشفه ؛ هر مكاشفك حال وذوقنه كوره برچوق مراتب ودرجاته وحالنده‌كى رسوخ وتلونه نظراً ده متعدد اطوار ومقاماته منقسم ، ونفس وهوايه مخالفت ، واذكار و عباداته مداومتله تصفيهٔ اخلاق وتزكيهٔ وجدانه متوقف ذوقى وحالى بر علم اولديغندن انى طريقت عليهٔ محمديه، علم معامله‌ده احكام عباداتى، حقوق وعقوباتى شامل ، ادله اربعهٔ شرعيه‌يه مستند برعلم ايدوكندن آنى‌ده شريعت غراى احمديه تكفل ايتمش ودنيوى واخروى تكملات انسانيه‌ده ايشته بو ايكى علم سايه‌سنده حيز آراى حصول اولمشدر .

علم مكاشفه‌يى وعلم مكاشفه‌نك اساسنى تشكيل ايدن اذكار الهيه‌يى

متصوفين محققينك هيچ بر حكيم الهينك كشف واظهار ايده‌مديكى فلسفهٔ عاليهٔ سبحانيه‌نك، وهيچ بر اشراقئ رياضينك حل واثبات ايله‌مديكى اسرار وتجليات ربانيه‌نك جلوه‌گاه انعكاسى بولنان مدوناتنه، وعباداتك صور صحيحهٔ اجرائيه‌سنى ده علم فقهك قسم عباداتنه حواله ايله يالكز خلقه عائد، ياخود حق ايله خلق بيننده مشترك حقوقى مبين علم معامله‌يى، وبو علم معامله‌يى احتوا سببيله اسلاميتك ابنيهٔ تجلئ نماسى اولوب مدنيت صحيحه ترقى ايتدكجه مرجع انام اولمقدن، ومعاملات بشريه تلاحق افكار ايله تزايد وتنوع ايلدكجه قدسيت واصابتى بر قاتدها آرتمقدن خالى قالماين شريعت مطهره‌يى موضوع بحث ايتمك ايسته‌يورم. شريعت؛ موصل مطلوب اولان طريق معناسنه اولديغندن بوراده، متمسكينى دنيوى واخروى واصل سعادت سرمديه ايدن مسلك دينى ديمكدر.

خلقت آدمدنبرى هر امتد دستور العمل حكمت اتخاذ ايديلان بو شريعت؛ جناب حقك انبياى عظامى اوزرينه وحى وانزال ايتديكى كتب وصحف سماويه‌نك تضمن ايتمسى وانسانلرك تنظيم معيشتى وبقاى نوعيتى ايچون وضع اولنمسى اعتباريله احكام كليه‌دن عبارت بر قانون الهى اولديغى كبى شارعده ذات جليل الوهيت اولمسنه مبنى مشروطيتى تأمين ايدن قواى ثلاثه‌دن شيمدى‌يه قدر هر حكومت دينيه‌ده انجق قوهٔ قضا وقوهٔ اجرا حكمفرما اولمش، وقوهٔ قضايى انبياى عظام وانلرك ورثهٔ علومى اولان ذوات ذيشان، وقوهٔ اجرايى ده مشار اليهمك كنديلرينه مبعوث اولدقلرى قومك حكمدارانى تشكيل ايلمشلرسه‌ده انبياى مشار اليهم حضراتندن حضرت

داوود وسليمان عليهما السلام كبى نبوت وسلطنتى، وخاتم الانبيا افندمز حضرتلرى كبى رسالت وامامتى شخص مقدسلرنده مستثنا اوله‌رق جمع ايلمش اكمل رسلده هر ايكى قوتى درعهده ايده‌رك جمعيت بشريه‌يى اصطبل حيوانيتدن ساحهٔ فسيحهٔ انسانيته، ودرك اسفل ضلالتدن ذروهٔ بالاى سعادته ايصال ايتمشلردر.

عصر جليل محمديده ايسه معالم توحيد ومعرفت؛ نور نبوتك بتون آفاق جهانى تنويرايله ضيادار حقيقت ايتمسى سايه‌سنده بلا نقصان جميع تفرعاتيله برابر ظاهر ونمايان، وبالجمله قواعد مدنيه ووظائف اجتماعيه‌ده عدل ومساوات دائره‌سنده وابستهٔ حكم قرآن اولمسنه بناءً باب نبوتك انسدادى، ونبى آخر زمان افندمزك ارتحالى اوزرينه قوهٔ اجرائيه مقام خلافته، وقوهٔ قضائيه‌ده منتخب خلفا اولان قضاة شريعته انتقال ايتمشدر.

نصل كه سر نامهٔ خلفاى راشدين صديق اعظمك قاضيسى فاروق اعظم اولديغى كبى حضرت فاروقك قاضيسى‌ده وارث علوم نبوى جناب مرتضى بولنمش ايدى. حتى فاروق اعظم هانكى بر حكم وقضاده اصابت اولمديغنى تيقن ايدرسه مشار اليهك انده رأيى بولنمامش ايدوكنى وبولنمش اولسه ايدى اوعدم اصابت واقع اولمازدى معناسنى اشراب ايدن «قضية لا اباحسن لها» جملهٔ حقيقتپرورانه‌سنى اتيان ايدرلر ايدى.

حضرت ذى النورين‌ده امر قضايى فقهاى اصحابدن زيد بن ثابت حضرتلرينك دست اهليت وعدالتنه ويرمش، وعلوم دينيه وكمالات بشريه‌ده بر گنجينهٔ حقايق اولمق اوزره يراديلان

حضرت علی المرتضی‌ده شو علو کعب جهان پسندانه‌سیله برابراجلهٔ تابعیندن قاضی شریحی دار الخلافهٔ کوفه‌ده مسند قضاده ابقا، حضورنده بر موسوی ایله‌ده مرافعه اوله‌رق نتیجه‌ده علیهلرینه ویریلان حکمی حسن قبول ایله درحال اجرا بیورمشدر.

خلفای امویه، صوکره خلفای عباسیه عصرلرنده دخی قوهٔ قضائیه معمرین اصحاب کزین واجلهٔ تابعیندن کتاب وسنته واقف، وآنلردن معاملات ناسه عائد مسائل فقهیه‌یی استنباط واستخراجه قادر ذوات کرامه تودیع، وخلیفه هارون الرشید زماننده ایسه بتون قضاة اوزرنده حکم وتأثیری حائز اولمق اوزره ائمهٔ حنیفه‌دن امام ابو یوسف یعقوب حضرتلری قاضی القضاة عنوان جلیلیله دار الخلافهٔ بغداد قاضیلغنه نصب وتعیین اولنمش ایدی.

ایشته بوکون استانبول مرکز خلافت سنیه‌سنده مقام مشیخت علیا ـ قاضی القضاة معناسنه ـ او قوهٔ قضائیهٔ شرعیه‌یی حائز، واقتضای زمان الجاسیله تشکیلی دولتجه کسب ضرورت ایتمش اولان بعض محاکم نظامیه‌یه نظارت ایتمک اوزره اولا احکام عدلیه، ثانیاً عدلیه نظارتی نامیله تشکیل اولنان دائره‌ده مقام مشار الیهک برشعبه‌سی دنیلمش اولسه جائزدر. شیمدیلک محاکم شرعیه‌نک ناظر ومرجعی اولان مشیخت جلیله؛ کافهٔ احتیاجات بشریه‌یی متکفل شریعت محمدیه‌نک بر انموذجی قبیلندن اوله‌رق اولجه ترتیب اولنان مجلهٔ احکام عدلیه‌نک بتون محاکم دولتعلیه‌ده دخی دستور العمل اوله‌جق بر درجه‌ده توسیعی تقدیرنده شیخ الاسلاملق عنوانک معنای حقیقیسنی احراز ایده‌جک، وعدلیه نظارتی‌ده دائرهٔ مشیخته انقلاب ایله تفریق

وظائف یوزندن اصحاب مصالحک دوچار اولدیغی مشکلات، وتوحید محاکمله تعیین مرجع یولنده امور عبادی تعلیق عقدهٔ اشکال ایدن اختلافات برطرف ایدلمش اوله‌جقدر.

اسلامیتده «لا رهبانیة فی الدین» حدیث شریفیله رهبانیت ممنوع اولدیغندن وبر عادی مسلمانک امر دین نقطهٔ نظرنده بر عالی شیخ الاسلامدن هیچ برفرق وامتیازی اولمدیغندن مقام مشیختک نه ریاست روحانیه‌سی، نه‌ده مسلمانلر اوزرنده دیناً برحکم وتأثیری اولوب هر ایکیسی‌ده تطبیقات دینیه‌سنی اجراده، واحکام شرعیه‌یه کوره وظائف اسلامیه‌سنی ایفاده سیان، بلکه او عادی مسلمان عندالله دها زیاده حائز قصب السبق توحید وایماندر.

حتی امرافتانک پایتخت سلطنت سنیه‌ده مقام جلیل مشیخته، وولایات والویه وقضاهای ملحقه‌ده دخی اصول موضوعه‌سی وجهله انتخاب وانها اولنمسی اوزرینه با منشور عالی مقام مشار الیهدن تعیین اولنان مفتیلره تودیعی ایسه اصحاب مصالحی برطاقم مفتیٔ ماجنلرک شریعت پرده‌سی آلتنده قوره‌جقلری دام تزویره دوشمکدن منع ایتمک، واحکام شرعیه‌یی بازیچهٔ منافع شخصیه اولمقدن محافظه ایله استفتا وافتایی دائرهٔ امن وانتظامده طوتمق حکمت حکومتنه مبنی اولوب یوقسه فقهای علما وارباب فضل ودهادن هر ذات عرفانشعار؛ استماع طرفین، یاخود برطرفک تقریر دعوا وتعریف مسئله ایتمسی اوزرینه حق وناحقی شفاها انبایه وایسته‌نلدیکی صورتده‌ده تحریرا افتایه صلاحیتدار، وبو صلاحیتی اندن سلب ایله بیان حقدن منع ایده‌جک عقلاً وشرعاً هیچ برمانع ومحذور اولمدیغی‌ده بدیداردر. زیرا قرینسنک

دائما اوتمكده اولديغنى تأييدا يمين ايدن بر مدنينك يميننده حانث اولديننه دائر مجتهد مدينهٔ منوره امام مالك حضرتلرينك ويرمش اولدقلرى فتواده مصيب اولمدقلرينى مشارالیهك اوصره‌ده حلقهٔ تدريس و افاضه‌سنده زانوزدهٔ استفاضه اولان امام شافعى حضرتلرينك – اكثر ايچون حكم كل اولمق قاعده‌سنى متضمن بر حديث شريف ايله اثبات ايده‌رك – استاذ مشاراليهى فتواى مذكوردن ارجاع ايتمسى ؛ ايشته بروجه مشروح درميان اولنان بوحقيقته پك بيوك بر برهان قويدر .

انسانلر ازلاً تجليكاه نور نبوت اولان انبياى عظامه وحى والهام صورتيله انزال اولنان شرايع قدسيه، ومشاراليهمك اوياله مجارئ طبيعتدن دكل، بلكه ذات بحت احديتدن تلقى ايتدكلرى قوانين كليهٔ دينيه‌ايله مجبورالعمل بولندقلرندن طولايى شارع انحق ذكر اولنديغى وجهله ذات پاك سبحانى، وشريعتده وضع جليل صمدانى اولمسنه مبنى حكومت اسلاميه‌نك تشكل ايتديكى قواى ثلاثه‌دن قوهٔ تشريعيه‌نك اوته‌دنبرى مجلس مليه وشوراى امته اطلاقى معناى حقيقيسيله صحيح اولمامق لازم كلير .

اوت ؛ هيئت مذكوره بعض قواعد وقوانين ، نظامات و آيين تنظيم وترتيب ايتمكله مكلف ايسه‌لرده فقط آنلر نه بوتنظيم ايتدكلرى نظامات، اتخاذ ايلدكلرى مقررات سببيله حقيقى بر قوهٔ تشريعيه، نه‌ده اومقررات ونظامات عين شريعت محمديه اوله بيلور .

بلكه مقررات ونظامات مذكوره محافظهٔ انتظام امورمقصديله ينه احكام كليهٔ شرعيه‌دن مأخوذ ومتخذ اصول اداريه وقواعد

قياسيه‌دن عبارت اولوب شو حالده هيئت محترمهٔ مذكوره‌يه قوهٔ تشريعيه تعبيرندن زياده قوهٔ تنظيميه وقوهٔ تقنينيه ديمك دها صحيح، دها موافق اولور ظننده‌يم .

نبى ذيشان افندمزك آنفاً بيان اولنديغى اوزره مهبط حقايق والهامكاه اسرارى اولديغى شريعت مطهره‌نك احكام جليله‌سيله حكمه و اوحكمى‌ده اجرايه مأمور اولديغندن حائزمقام خلافتلرى اولان حكمداران اسلاميه‌ده مجمع البحرين حكم واجرا اوله‌بيلورلر ايسه‌ده خلفاى راشدينك زمان خلافتلرندن اعتباراً – قوهٔ قضايى قوهٔ اجرانك مداخله‌سندن محفوظ طوتمق ايچون – يكديكرندن تفريق ايديله‌رك برطاقم فقهاى امت ، علماى ذوى الاحترام ملت ؛ مأذونيت شرعيه‌لرى دائره‌سنده الى يومنا هذا فصل دعوى واعطاى حكم وقضايه مأمور قلنمشلردر .

ايشته خلافت اسلاميه ؛ بروجه مذكور اعطاى حكم واجرايه ديناً مأمور ، ومشروطيت‌ده ذاتاً بو دائره‌ده زمام امور عبادى درعهده ايتمكدن عبارت اولديغندن ، وشريعت غراى محمديه‌ده روحانى وجسمانى آداب انسانيه ، قواعد اجتماعيه ، اصول مدنيه‌يى كماهى حقها تكفل ايتديكندن جامع سلطنت و خلافت ومتعهد امر ديانت اولان حكومتمزك سائر حكومات غير اسلاميه كبى احكام شرعيه‌دن تجرد له يالكز ادارى بر حكومت اوله بيلمسى هيچ بر وقتده ممكن اوله‌ميه‌جق بديهيات اموردن اولديغى وارستهٔ اشتباهدر .

چونكه بر ادارهٔ عادله تشكيلى ايچون بتون قوانين ونظامات مرعيه‌نك مرجع عاليسى اولديغى هر آن اختلاط عناصر ؛ ومعاملهٔ متقابله‌يله

تحقق ایتمکده بولنان شریعت محمدیه‌دن بشقه بر قانون ونظام تصور اولنه‌ماز که اجرای حکومتده شیرازهٔ انتظام امور اتخاذ اولنه بیلسون؟ بوکون تلاحق افکار، وتجارب ارباب عقل واقتدار ایله مدنیتك واصل اولدیغی درجهٔ تکمله کوره اك معقول، اك زیاده موافق حال ومصلحت برقانون عدالت یاپیلمق ممکن اولسه انك مقیاس صحیح اصابتی البته احاطهٔ شمولندن هیچ برمسئلهٔ مدنیه خارج قالمیان شریعت، وانسانلری مادی ومعنوی شهراه حقیقته ایصال ایده‌جك برقوتده تصور اولنسه او ده شبهه‌سزدین مبین اسلامیت اولور.

دین؛ کیدیله‌جك یول دیمکدر«انك ایچون سالکلرینی تربیهٔ نفس وتهذیب اخلاق، تصفیهٔ قلب وتنور وجدان ایله سرمنزل معالم انسانیه‌یه ایصال ایدن دیندر.

دین؛ جناب حقه، رسول ذیشانه، کتاب مبینه، ائمهٔ مسلمینه، عامهٔ مؤمنینه نصیحتدر.

متدین اولانلر جناب حقی توحید ایله اوامر الٓهیه‌سنه امتثال، رسول ذیشانی تصدیق ایله سنن سنیه‌سنه اتباع، کتاب مبینه اعتقاد ایله مقتضاسیله حکم وعمل، ائمهٔ مسلمینه مشروطیت دائره‌سنده اطاعتله آنلری غفلتدن ایقاظ؛ عامهٔ مؤمنینه ازالهٔ مضرت وایراث منفعتله خدمت ومعاونت ایده‌رك ایفای وظیفهٔ نصیحتکاری ایدرلر.

دین؛ اسلامدر. هرکیم حقیله مسلم اولورسه بتون مسلمانلر بلکه بالجمله انسانلر انك الندن، دیلندن سالم اولورلر.

دین؛ معامله‌دن عبارت اولدیغی ده اثرده وارد اولمشدر. جمعیت

بشریه‌ده خلقه قارشو حقوق انسانیتی، حقه قارشو حقوق عبودیتی یرینه کتیرمك، عدالت، مساوات، اخوت شو اوچ سه‌پای جمعیته رعایتله مدنی برحالده یشامق ایچون متدین اولمق لازمدر. چونکه معنای حقیقیسیله دیندار اولانلر علم معامله‌یه واصول معاشرته، بین الناس حقوقده مساواته والتزام عدالته مراعاة ایدن انسانلردر.

بویله بردین مبیندن عبارت اولان شریعتك عبادات قسمی امور اخرویه‌یی نصل متکفل ایسه معاملات قسمی‌ده مصالح دنیویه‌یی، قواعد مدنیه‌یی اویله‌جه متضمن وکافلدر:

الوهیته عائد مسائل اعتقادیه‌ده بین التشبیه والتنزیه کمال توحیدی، عبودیته متعلق مسائل عملیه‌ده افراط وتفریطدن عاری حق تعبدی، هیئت اجتماعیه‌یه مخصوص قواعد مدنیه واصول اداریه‌ده مرتبهٔ عال العال مساواتی، حقوق بشریه‌ده اهمال وتعدیدن وارسته نقطهٔ انصاف وعدالتی؛ انجق شریعت اسلامیه احتوا ایتمشدر.

احکام شرعیه‌نك مستند اولدیغی دلائل ایسه کتاب، سنت، اجماع امت، قیاس فقها شو درتدن عبارت اولوب بونلردن ایکیسی بالذات و بالواسطه جناب حقك امر وارادهٔ‌سی، وایکیسی متمثل کتاب وسنت اولان ارباب استنباط واجتهادك نتیجهٔ مساعیسیدر. هرحکم؛ اول امرده اقسام عدیده‌سیله کتاب اللهه، ثانیاً قول، فعل، تقریره منقسم سنت رسول اللهه استناد ایدر. بونلردن استنتاج احکام ایده‌جك دلائله اقتران اولنه مدیغی حالده درحال امر استشاره وباب اجتهاد منفتح اولور، ارباب اجتهاد؛ برحکمده اجتماع ایدرلر ایسه آکا اجماع امت، علتده اشتراك سببیله حکم مذکور دیکر برحکم واقعه تطبیقاً فقهای علما طرفندن

استنباط اولنورایسه اکا قیاس فقها تعبیر ایدیلیر .

بناءً علیه اجماع امت ، قیاس فقها امر اجتهادك نتیجه‌لری اولوب اجتهاد ایسه قیامته قدر ارباب علم و عرفانك جولانگاه افکاری اولان بر ساحهٔ وسیعهٔ علمیدر. حتی احوال ناس والجاآت زمان نظر دقته آلنه‌رق خلاف قیاس اولدیغی حالده استحسان طریقیله بعض حکملرده حیز آرای اجتهاد اولمش و باب اجتهاد هیچ بر وقتده انسداد ایتمامشدر . فقط کتاب و سنتده دلائل و امثالنه تصادف اولنه‌میان احوال اوزرینه بر حکم شرعی‌یی اجتهاد ایله میدانه قویه بیلمك ایچون کتاب اللهی معانیٔ لغویه و شرعیه‌سیله و اصولاً اقسامیله بیلمك ، و سنت رسول اللهه‌ده متناً و سنداً و وجوه قیاسه‌ده شرائط ، احکام ، اقسامیله واقف اولمق اقتضا ایدر. بویله بر انسان کامل ایسه زمانك تشدد مکده پك زیاده امساك ایتدیکی دهات ملکوتیه‌دن اولمسنه و اشبو وقوف علمیٔ دینی‌یی حائز اولمیان انسانلرك بر مسئله‌ده ـ کتاب و سنتده بلکه انك خلافی موجود اولدیغی حالده ـ اجتهاده قالقشملری محتمل اولوب بو ایسه کیفی بر حرکت ، مقتضای جهالت بر جسارتدن عبارت اوله‌جغی‌ده وارستهٔ گمان بولنمسنه مبنی صوك عصرلرده علمای کرام باب اجتهادك انسدادینی آکدیرر صورتده اختیار سکوت ایله احکام شرعیه‌یی مجتهدات موجوده‌یه انحصار ایتدیرمشلردر .

مع مافیه مسائل فرعیه‌نك مرجع کلیسی اولمق اوزره وضع و تدوین اولنمش اولان قواعد کلیه که اول و آخر وقوعه گلن و گله‌جك بالجمله مسائل محتمله و مواد مدنیه‌ده ، قواعد اجتماعیه و معاملات تجاریه‌ده ارباب فضل و عرفانه رهنمای اصابت اوله‌جق بر مشعلهٔ هدایت اولدیغنده شبهه یوقدر ظننده‌یم. بو گون بتون ملل متمدنه‌نك دستور العمل تمدنی اولان قوانین و نظاماتك هر هانکی قسمی ، هانکی ماده‌سی ، هانکی حکمی واردر که قواعد مذکوره‌یه توافق ایتمکله انجق قانونیت شکل و مزیتنی حائز اولمسون .

چونکه هر قانون ، هر نظام معقول اولمدقجه مشروع اوله‌ماز ، موافق عقل و حکمت اولمیان اصول و قواعدده هیچ بر وقتده دستور العمل اتخاذ اولنه‌ماز. قواعد کلیهٔ مذکوره ایسه هر عاقلك مراجعتگاه اصابتی اولان ، و متانت و اصابتده بتون عقلای جهانی حیرتلر ایچنده براقان بر اصول اجتماعیه اولوب اوروپا هنوز شیرازهٔ اجتماعی تألیف ایده بیلمکله مشغول اولدیغی بر زمانده حکام اسلامیه‌نك مابه الارشادی ، احوال مدنیه‌نك فارقنیك و بدی ، بتون قوانین مدنیه‌نك مقیس علیه سدادی ایدی .

بو گون ینه او مزیتی ، او فضیلتی ، او تکملی ، او تقدمی حائز بر قانون لایتغیردر. گرچه احوال انام؛ مدنیتك ترقیسی ، احتیاجاتك تزایدی ، بین العناصر اختلاط یوزندن امر اقتصادك تنوعی جهتیله کثیر الاحکام گوریلیورسه‌ده فقط بو کثرت؛ وحدت قانونیه‌یه منافی اولمدیغی ، کبی محاکمك تنسیقی ، معاملهٔ جاریه‌نك اصول و قواعده ربطی ، احوال ناسه ارفق و اقتضای زمانه اوفق اولان مسائلك حکم و اجراسی ، حاکم منفرد و یاخود حکمده اشتراك اصولنك اختیار و ترجیحی کبی موادك شرعاً امام المسلمینك اذن و اراده‌سنه موضوع مسائلدن اولمسنه «الاحکام تختلف باختلاف الازمان» قاعدهٔ کلیه‌سی ایسه مسائل منصوص فیهانك غیری

هردرلو معاملات حقوقیه، احوال تجاریه، مواد اقتصادیه‌ده بر دستور العمل حکام اولوب بویله شمول واحاطه‌سی غیر محدود وبالجمله مصالح عبادی وامور اجتماعیه‌یی جامع قواعد الده اولدقجه معاملات نه‌قدر تکثر ومراجعات نه‌درجه‌ده تزاید ایدرسه ایتسون اجرای تطبیقاتنده ارباب وقوف واجتهاد هیچ برزمان کوجلك چکمیه‌جکنه مبنی قواعد کلیهٔ مذکوره‌نك بوصورتله‌ده امهات قوانین اولدیغنده تردد ایدیله‌مز .

بویله بر کنز لایفنای حقایقی حاوی ، واسعة الاحکام شریعت غرای سنیه‌یه مالك اولدیغمز حالده اجانبك چوروك وتملسز قوانیننه عرض احتیاج ایتمکه‌قالقشمق؛ برعظیم دفینه اوزرنده اوطوروب‌ده صرف واستعمالنده‌کی جهالتدن طولایی سدرمق حیات ایتمك ایچون شوکا بوکا مدید سؤال ایله اختیار ذلت ایتمك قبیلندن اولمازمی ؟

ایمدی استلزام ذلت ایدن بو احتیاجدن رهایاب اولمق آنجق انموذج شریعت اولان مجله جلیله‌یی هنوز اسملرینی بیله‌ایشیده‌مدیکمز حالده هربری برامته مقتدای امور ومصالح اوله‌جق قدر فضائل بشریه وکمالات علمیهٔ انسانیه‌یی حائز علمای اسلامی جلب وجمع ایده‌رك بربحر بی پایان دنیلمکه شایان مسائل اجتهادیهٔ فقهیه‌نك جمع وعلاوه‌سیله معاملات مدنیه‌نك مرأت تجلیسی اوله‌جق برصورتده توسیع وتبیین ایتمك، محاکمی وحکام عثمانیه‌یی ، ومحتاجین حقایق اسلامیه‌یی‌ده خارجدن مستغنی ایده‌جك درجه‌ده طویورمقدن عبارتدر .

ما فرطنا فی الکتاب من شیٔ

١١ تشرین ثانی سنه ٣٢٥

اسلامیت ، خدمت مقدسهٔ عسکریت

صباح الخیر مشروطیتك مشرق الانوار حریتدن شعشعه پیرای انفلاق اولدیغی کوندن اعتباراً صفحات انقلابمزك اك مهم قسمنی تشکیل ایدن ایکی موفقیت خیریه‌دن بری بلکه برنجیسی؛ عسکرلکك بالعموم غیر مسلم وطنداشلریمزله استانبول اهالیٔ متمکنه‌سنه تعمیم وتشمیلی ، دیکری‌ده بری وبحری قوای حربیه‌مزك حقوق استقلالیه‌مزی تأمین ایده‌جك صورتده موجودیت حاضره وترقیات استقبالیه‌سنه براعت استهلال تشکیل ایدن مانورالراجراسیله انظار یار واغیارده تقدیر وتبجیلیدر .

شو ایکی قسمی حاوی موفقیات عسکریه؛ یالکز اوروپا ساحهٔ وسیعهٔ دولیه‌سنك آفاق سیاسیه‌سنده بعضاً طاغلمقده وبعضاً تألف وتکاثفله شدتلی فورتنه‌لر ظهورینی کوسترمکده بولنان سحاب مظلملرك یاغدیره‌جغی طولولردن کندیمزی محافظه نقطهٔ نظرندن حائز اهمیت اولمیوب بلکه سیاسیات عمومیهٔ داخلیه وخارجیه‌مزك سلامت حسن جریانی، وبین العناصر تفرقه‌وغیریتك ازاله‌سیله حقیقی وجدی حصول اتحاد عثمانی نقطهٔ نظرلرندن‌ده شایان تقدیس برامر واجب المحمدت‌در .

ذاتاً تعمیم خدمت عسکریت؛ وظائف ملیه وحقوق اساسیه‌ده مساواتی ضامن اولان قانون اساسینك احکام صریحه‌سیله مشروطیتك نتایج طبیعیه‌سندن اولمغله برابر غیر مسلم وطنداشلریمزك شو مملکتك

قيمتلى اوغللرندن اولمق اعتباريله منافع اقتصاديه ، وفوائد تجاريه وزراعيه‌سندن نصل مستفيد وحصه‌دار منفعت ايسه‌لر محافظهٔ شان ومكنتى، ادامهٔ آسايش وامنيتى، جانمزدن عزيز اولان حقوقنك مدافعه‌سى كبى مقاصد سياسيه‌سندن‌ده اويله‌جه وظيفه‌دار مسئوليت اولملرينه، وانلرك بالفعل سلك جليل عسكريده بولنملرى سببيله قوهٔ حربيه‌مزك برقاتدها تكمل وتعاليسى ، وبووجهله عناصر مختلفهٔ عثمانيه بيننده ائتلاف واتحادك كما ينبغى حصول وتماديسى‌ده اهميتله لازم ، عدل ومصلحته موافق برامر سياسئ ضرورى بولنمسنه مبنى تعميم واقع ؛ مساعدات دينيه‌نك الذواسع دائرهٔ شمولنده داخلدر .

بناءً عليه بوبابده بوندن زياده سوزه لزوم كورميه‌رك يالكز عسكرلكك نظر اسلاميته‌كى شكل وماهيتى، احكام قرآنيه جه حائز اولديغى شرف وقدسيتى، ومقابلنده موعود الٰهى اولان اجر ومكافاتى حقنده‌ده بعض تفصيلات اعطاسنى شوصره‌ده فائده‌دن خالى كورميه‌رك 'وبابده اشبو مقاله‌نى‌ده انظار عموميه‌يه وضعه مجاسرت ايديورم .

عسكر » لفظ هيبت آورى هرنه‌زمان تشنيف صماخ مفخرت ايتسه ، ياخود صحيفهٔ بيضاى بيانده نقشبند مهابت اولسه برملتك غليانه كلمش حميتندن متجسم بركتلهٔ شهامت ، ياخود تهييج ايتمش حماستندن متشكل برقلعهٔ ذى‌حيات شوكت؛ درحال ساحهٔ انظار انتظامده موجوديت نماى احتشام اولور .

عسكر » برشانلى حكومتك تجليات موجوديه‌سنى اك مظلم واديلره، اك هجرا صحرالره انعكاس ايتديرن برقوهٔ برقيهٔ شجاعتدر.

عسكر » افراد امتك مقدرات استقباليه‌سنى اك متين نقاط مستحكمه‌يه، اك رصين قلاع مؤتمنه‌يه ايصال ايدن برآلت دهشت افزاى سطوتدر .

عسكر » لغةً جمع معناسنه اولوب تركجه‌ده چرى تعبير'ولنان مجتمع انسانلر ديمكدر . فقط اويله على العاده طوپلانان برجمعيت اولميوب بلكه رشتهٔ اتحاد ايله يكريكرينه مربوط ، شيرازهٔ امتزاج ايله كوياكه بنيان مرصوص برقطعهٔ انقياد واطاعت، برهيكل شرف وشان ملتدر .

ملى برقومك حارس دين مبينى، ناموسلى برملتك معتمد امينى، عسكردر .

بردولتى بين الدول حائز موقع امتياز وافتخار، وصيت نفوذينى بين الملل آوازه كير اشتهار ايدن، عسكردر.

شو اوصاف جليله ايله مشرف ، شو وظائف مقدسه ايله مكلف اولان عسكر ؛ شبهه يوقدركه سرنامهٔ كتاب امت ، حائز قصب السبق ميدان مفخرتدر. سزاواراشتباهميدركه يمنك، بغدادك تحمل كداز آتشين صحرا وباديه‌لرنده ، ارضرومك ، مناسترك طاقتفرسا قارلى بوزلى كهسار ووادیلرنده دار ودیارندن ، عائله ويارندن جدا اولديغى حالده سلاح بدست رباط اولان عثمانلى قهرمانلرى؛ دارالسلام راحت وامنيت مملكتنده، دائرهٔ مسعوديتنى تشكيل ايدن سوكيلى عائله‌سى ايچريسنده مربع نشين استراحت بولنان انسانلرله همعنان شرف وفضيلت اولسون ؟ هيهات . ايشته شومساواتك عقلاً وشرعاً هيچ بروقتده تجويزى قابل اوله‌ميه‌جغنك

کتاب حکیم الٰهی‌ده « لایستوی القاعدون من المؤمنین غیر اولی الضرر والمجاهدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة وکلا وعد الله الحسنی وفضل الله المجاهدین علی القاعدین اجراً عظیما درجات منه ومغفرةً ورحمةً وکان الله غفوراً رحیما » نظم کریمله بیان بیورلمسی ؛ معجزات قرآنیه‌نك برقسم مهمنی دها تشکیل ایتمزمی ؟ مآل نظم جلیل « عذر و ضرورتسز غزایه کیتمیوب ده خانه‌لرنده اوطورانلرماللریله جانلریله فی سبیل الله جهاد ایدنلرله مساوی اولمازلر .

عادل مطلق، جناب رب العباد، فدای جان و مال ایله جهاد ایدنلری بالضروره ترك جهاد ایله خانه‌لرنده اوطورانلر اوزرینه تفضیلاً بر درجه احسان، هر ایکی قسمه‌ده توحید وایمانلری سببیله وعد جنان ایتدی. وزمرهٔ مجاهدینی من غیر عذرٍ قاعدین اوزرینه‌ده اجر عظیم ایله تفضیل ایلدی او اجر عظیم طرف اشرف الٰهیدن درجات عالیه ومغفرت ورحمت واسعه‌در الله مجاهدینك کچمش کناهلرینی مغفرت وانلره زیادهٔ مکافات ایله رحمت ایدیجیدر . »

شو فرمان سبحانی‌یی برکره نظر دقته آله‌لم ؛ صلح وصلاح عمومینك یکانه استنادگاهی اولان عسکرلکی قرآن کریمك تقدیس ایتدیکی قدر بر قانون، حقوق ملیه ومنافع مشروعه‌سنی محافظه اوغورنده حرب وجهاده اسلامیت کبی تحریض وتشویق ایدن بر دین ؛ عالمده متصورمیدر .

جهاد؛ وسع وقدرتی بذل ایده‌رك دشمنله حرب ایتمکدر. بو جهاد؛ هر نه‌زمان دشمن بلادمزدن بر بلده‌یه تهاجم نمای تعدی اولورسه

او بلده اهالیسندن، یاخود عموم ممالك عثمانیه‌یه اطالهٔ پای تجاوز ایدرسه بتون بلاد اسلامیه سکانندن عذر وضرورتی اولمیان هر رجل مکلف اوزرینه فرض عین اولور .

اکرچه بو تجاوز، بو هجوم؛ هر ایکی وجهله اولمیوب ده قسماً غزایی مستلزم بولندیغی ، یاخود زمانمزده‌کی کبی احتیاطه رعایتله محافظهٔ حدوده ، وسیاست داخلیه وخارجیه‌مزی تأمینه مجبوریت حاصل اولدیغی صورتده جهاد ایسه تجاوز شقاوتکارانه‌یی دفع وازاله‌یه ، یاخود محافظهٔ حدود ایله ادامهٔ امن وآسایشه کفایت ایده‌جك درجه‌ده حکومت سنیه‌نك او بابده‌کی ترتیب مخصوص عسکریسنه توفیقاً «الاقدم فالاقدم» قاعده‌سنجه افراد عثمانیان اوزرینه کفایةً فرض اولوب آنلرك ایفای وظائف عسکریه ایتملریله دیکرلرندن سقوط ایدر .

نصل که بوکون عسکرلك موظف ومحترم اردولریمزك طرف بطرف ایفای وظائف مقدسهٔ عسکریه ایتملریله دیکر عثمانلیلردن ساقط، و بو اردولرك عدم کفایه‌سی حالنده ایسه امر جهاد؛ صنف ردیف عسکری‌یه و آنلرك‌ده کفایتسزلکی تحقق ایتدیکنده صنف مستحفظه و بونلرك‌ده تأمین مقصد ایده‌میه‌جکلری ومعاذالله شرف دینی وشرف ملیمزك ، حقوق وطنیه ومنافع مشروعه‌مزك پامال غارات اوله‌جغی آکلاشلدیغی صورتده‌ده الی سلاح طوته بیلان بالجمله اولاد وطنه قانلرینك صوك دامله‌سنی آقیدنجه‌یه قدر واجب اولور .

ایشته آیت جلیله؛ بالفعل خدمت مقدسهٔ عسکریه‌سنی ایفا ایتمك

اوزره دار ودیارینی ترك ایده‌رك قطعهٔ عسکریه‌سنه التحاق ایدن وطن آرسلانلرینك اسنان عسکریه اربابندن اولوب ده اعذار قانونیه‌یه، یاخود ترتیب ثانی چکمه‌سنه‌منی ترك اولنان، یاخود ردیف ومستحفظ اولدقلری حالده معینسزلکی جهتیله خانه‌سنده براغیلان افراد مأذونه اوزرینه بر درجه، وعذر وضرورته مستند اولمیه‌رق مجرد اسنان عسکریه‌یی تجاوز ایتمسندن طولایی چاغیرلمیان، یاخود استعمال حیل ودسائسله متروك اولان افراد سائره اوزرینه‌ده علی الدرجات مفضل ایدوکنی، وبوزمرهٔ مقدسه‌نك نزد الٰهیده افضل واشرف برجمع جلادت آور، وبین الامة حارس دین مبین، واستنادگاه مؤمنین اولمغله ممدوح جلیل الله اکبر اولدیغنی اثبات، وبر عسکر مجاهدك بر فرد قاعد اوزرینه تفضل ایتدیکی درجات ایسه منازل اخرویه‌دن اولمق اوزره یوز درجه اولدیغنی وهر درجه‌نك آره‌سی‌ده مابین السماء والارض اولوب بوده فی سبیل الله جهاد ایدن عسکرلر ایچون من طرف الله احضار اولندیغنی امام المجاهدین، سید المرسلین افندمزك « ان فی الجنة مائة درجة اعدها الله للمجاهدین فی سبیل الله مابین الدرجتین کما بین السماء والارض » حدیث شریف نبویلری ایضاح ووارستهٔ بینات ایدر.

صدر اسلامده مجاهدینك مقداری اویله تنظیم صنوف ودرجاته مساعد اولمدیغندن بالعموم اهل ایمان، اقتضای حال و زمانه، وویریله‌جك امر واعلانه کوره درحال شمشیر بند جهاد اولورلر، یالکز « لیس علی الضعفاء ولا علی المرضی ولا علی الذین لا یجدون ماینفقون حرج » آیت جلیله‌سی موجبنجه معذور اولانلرله بعض

مصالح عمومیه‌یه مبنی تأخری لازم کلانلر ترك اولنورلر ایدی.

شوقدرکه امر جهاد؛ شمدیکی کبی قانون ونظام دائره‌سنده مجبوری اولمامسندن ناشی فرقهٔ مجاهدین من غیر عذر قاعدین اوزرینه بروجه مشروح علی الدرجات، وبالضروره ترك اولنانلر اوزرینه‌ده انجق بر درجه مفضل اولمش، وبو درجهٔ واحده‌یه‌ده درجهٔ مدح وتعظیم دنیلمشدر. شوحالده بویله برمقدس خدمت اوزرینه ترتب ایدن شومکافات اخرویه وتجلیات معنویه‌یی نه صیام ایله، نه‌ده قیام ایله‌ألده ایتمك قابل امکاندر، چونکه عسکرلکك بداتی بتون مقاصد شخصیه وفوائد نفسانیه‌دن تجردله محافظهٔ حقوق دینیه ومدافعهٔ منافع وطنیه‌یه حصر ذات وزمان، ونهایتی بو اوغورده فدای جان وجهاندر.

بناءً علیه بو خدمت مذکوره‌نك اجر ومکافاتی انجق درجات مذکوره ایله روضهٔ رضوان، وعین باقی ایله مشاهدهٔ جمال یزدان اوله‌جغنده آرتق شبهه ایدیله‌مز. نصل که مخبر صادق افندمزده « مثل المجاهد فی سبیل الله کمثل الصائم القائم القانت بآیات الله لا یفتر من صیام ولا صلوة حتی یرجع المجاهد فی سبیل الله » حدیث شریفنده نصب عیونمز اولان عسکری « دار السکون راحتنه عودت ایتمدکجه اوروج طوتمقدن نماز قیلمقدن فتور کتیرمه‌ین صائم وقائمه ودائما آیات الٰهیه‌یی قانته » تشبیه ایتمش، دیکر « رباط یوم فی سبیل الله خیر من الدنیا ومافیها » حدیث شریفنده‌ده برعسکرك برکون حدود اوزرنده سلاح بدست اجتهاد اوله‌رق نوبت زن جهاد اولمسی دنیا وما فیهادن خیرلیدر» دیکر « رباط یوم ولیلة

خير من صيام شهر وقيامه وان مات جرى عليه عمله الذى كان يعمله
واجرى عليه رزقه وامن الفتان » حديث جليلنده‌ده « بركون
بركيجه حدود اوزرنده نكهبان اعدا اولمق برآى كيجه‌لى
كوندزلى صائم بولنمقدن افضلدر بوحالده ارتحال ايدر ايسه انك
اوعملى ده دائما عامل اولورجه‌سنه دفتر اعمالنه يازيلور ونزد ربانيده
مرزوق واحوال مدهشهٔ اخرويه‌دن مأمون اولور » ديكر « ما
اغبرت قدما عبد فى سبيل الله فتمسه النار » حديث منيفنده‌ده « فى سبيل الله
جهاد ايچون آياقلرى غبار آلود مشى واجتهاد اولان عسكرى
آتش جهنم مس ايتمز » . ورءرق تمثال مشخص حماست اولان
مجاهدينى هيچ برصنف انسانه نصيب اولميان سعادتله ، شرافتله
توصيف وتكريم ، واجرا ايتمكده اولدقلرى تعليملرى ومانورالرى
عين عبادت اولمق اوزره تبشير وتفهيم ايلمشدر .

« بوامت مرحومه‌نك معيشت جهتندن اك زياده خيرليسى ايكى
قسم اولوب برى اعلان حربه منتظر ، سلاحى ديوارده ، آتى آخورده
فداى جانه حاضر عسكر ، ديكرى فرائض دينيه‌سنى ايفا ايله برابر
طاغده بلده سوريسى ايچروسنده يشاين رنجبر » اولديغى حقنده‌كى
حديث شريفده نظر امعان وانصافه آلينور ايسه دين مبين اسلامك
جمعيت مدنيه‌يه وهيئت اجتماعيه‌يه نصل برشدتله ، نه‌يولده براهميتله
خدمت ايتمش وايتمكده بولنديغى وارستهٔ ريب وكمال اولور .

عسكر » ربقهٔ اطاعتدن چيقان شرذمهٔ عصاتى دائرهٔ انقياده
ادخال ايچون عامل مؤثر اولمغله اك اول آنلره تمثال اطاعت اولمق ،
ومحافظهٔ امنيت وآسايش سيف صارم همتلرينه وابسته بولنمغله اك

زياده شائبهٔ سركشيدن آنلر وارسته بولنمق لازمدر .

عسكر » منتسب اولديغى هيئت اجتماعيه‌نك قوهٔ اجرائيه‌سيدر .
سياست امور ايله اشتغال ايتمك جائز اوله‌ماز .

عسكر » منافع عموميه‌نك ضابطهٔ سياسيه‌سيدر . وظائف
عسكريه‌سندن بشقه برشى ايله تكليف اولنه‌مز .

عكس تقديرده ايسه تفريق قوى دستور حكمتى مختل ، شيرازهٔ
انتظام منحل اولور .

عسكر » عزت نفس وعلوهمت ، متانت قلب وسمو فطرت ،
استحقار موت واقتحام مشكلات كبى هربرى برآدمه الى الابد
سرمايهٔ مفخرت اوله‌جق برچوق مزيات جليله وفضائل بشريه‌يه
مظهردر . بويله برقلعهٔ سيارهٔ معالى ؛ هرهانكى ملتده اولورسه اولسون
اوملتك رهنماى سلامتى ، زمامدار مقدرات سعادتى اولسه‌سزادر . حتى
زمرهٔ انبيادن بوشرف جهانبهايى احراز ايچون بالذات غزا ، وقدر
جليل عسكريى بى برقاتده اعلا ايدن حضرت موسى ، داوود وسليمان
عليهم السلام كبى اولوالعزم اصفيادر .

سپهسالار خيل مرسلين افندمز ايسه مدت نبوتلرينى تشكيل
ايدن يكرمى اوچ سنه ايچروسنده يكرمى دفعه بالذات ، قرق يدى
دفعه بالواسطه ايفاى غزا واجراى جهاد بيورمقله انسان العين
انسان اولان عسكره مادامت الحياة برمنظرهٔ سعادت ومفخرت كشاد
ايتمش ، واحراز رتبهٔ شهادت ايده‌جكلرى‌ده « ولا تقولوا لمن يقتل
فى سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم يرزقون » نص جليلى
مقتضاسنجه سفرهٔ الطاف آلهيه نك نعم كونا كون اخرويه‌سيله

تبشیر ایده‌رك ملت اسلامیه‌یی دنیانك اك زیاده مهارت حربیه، جلادت قلبیه، حماست فطریه‌سنه مالکیتله مشتهر، وشیر ژیانلره میدان اوقویه‌جق قدر قوته. بناءً علیه دشمنلرینك قلوبنه القای خوف ودهشته قادر بر تمثال آهنین قدرت قیلمشدر.

عسکرلکك وجودی انتظام واتحاد، روحی اطاعت وانقیاددر. وجود اتحاده مالك اولمیان عسکر؛ روح مجرد کبی قالهٔ جغندن خارجده ارائهٔ روی تأثیره، وروح اطاعتدن محروم اولدیغنده‌ده میت متحرك حکمنی اخذ ایده‌جکندن ابراز آثار تهدید وتنذیره مقتدر اوله‌ماز. « الجنة تحت ظلال السیوف » حدیث شریفیله صوری ومعنوی جنت شمشیر جلادتلرینك کولکه‌لری آلتنده بولنان عسکر روح اطاعته مالك اولمدیغندن طولایی عادتا میت زنده نما عسکر قیلندن اولمیوب بلکه روح اطاعت وانقیاد ایله موجودیتی، وجود انتظام واتحاد ایله حیات مسعودیتی انظار یار واغیارده اثبات ایدن برمقدمهٔ فوز وظفردر.

عسکر؛ طهارت حقیقیه ایله‌ده مزکی ومطهر اولدیغندن ناشیدرکه سید المجاهدین افندمز « زملوهم بکلومهم ودمائهم » حدیث شریفیله بو زمرهٔ ناجیه‌نك حین شهادتده غسل اولنمق کلفتی اختیار ایدلمیه‌رك بر رکل صدبرك کبی آچیلمش یاره‌لریله، مسك اذفر آسا آقمقده بولنان قانلریله تجلیگاه رضوان اولان صندوقهٔ کلکونلرینه، مرقد سکون وراحت بولنان لحد پرخونلرینه وضع وتدفین ایدلمسنی امر ایتمشلردر.

ایمدی شول عسکر نصرت پیکرکه مافوقنه انقیاد واطاعت، ومادوننه ابراز مآثر نصح وشفقت ایدر.

شول جنود شهامت نمودکه هرنه زمان سل سیف جهاد ایدرسه نتیجهٔ رزم وجدالی محافظهٔ دین ووطن اولدیغی بی اشتباه، هرهانکی جهتده علم افراز حرکت بولنورسه قبله‌گاه آمالی اعلای کلمة الله اولور.

شول جیوش حمیت خروشکه طریق عزمنده موت هائل تجسم ایده‌رك قارشوسنده طورمش اولسه‌ینه بی پروا اوزرینه کیدو، وجام کلکون شهادته دنیانك اك لذیذ، اك ذوق آور شراب طهورلرینی فدا ایدلر.

ایشته برق شمشیر شجاعتلریله شهراه مدنیتی آچه‌رق سونکولرینك پارلتیسیله سرمنزل حریته رهنمای سلامت اولان، وآغوش دولتی شاهد نازنین عدالته جلوه‌گاه مساوات ایده‌رك هر درلو ترقیات مادیه وتعالیات اجتماعیه؛ لوای شوکت احتوای حیدرانه‌لری سایه‌سنده ملتك مقدرات استقبالیه‌سی آفاقنی فجر صادق کبی شعشعه‌دار تجلی ایلیان عسکر؛ او عسکرلریمز، سوکیلی مردمك دیده‌لریمز، قیمتلی جکر پاره‌لریمزدر.

نصر من الله وفتح قریب وبشر المؤمنین

فی ٢٢ تشرین ثانی سنه ٣٢٥

اسلاميت ، حكمت عبادت

فن ومعرفت ؛ والهرس عقول اوله‌جق درجه‌ده انكشافات غريبه ، اختراعات كوناكون عجيبه‌سيله هر كون برر صورتله حيرت بخش ارباب بصيرت اولدقجه بكر مضمون حقايق تفاسير ماديه‌ايله انحلال پذير تجلى اولمقده ، واسلوب بديع بيانده‌كى جاذبهٔ علويت ؛ انظار دقيقه دانايان جهانى فيفاى حكم ومزاياسنه طوغرى برقاتدها استعطاف ايتمكده بولنان قرأن عظيم الشانك دين مبين اسلام ايله متدين هر مكلف اوزرينه ايجاب ايتديكى عبادات وطاعاتده‌كى غايت دقيق حكمتلر ،فوق العاده نافع مصلحتلر ، انسانيته ، مدنيته موافق علوى خدمتلر؛ حس غرض وخصومتدن برى، ومانعهٔ تجاهل ورقابتدن عارى برفكر سليم ايله دوشونيلور، وجمعيت بشريه اوزرنده براقمش اولديغى بونجه آثار تكمل وتمدن‌ده حادهٔ تدقيق وامعاندن كچيريلورايسه شبهه يوقدركه اسلاميتك هر ديندن زياده معاملات دنيويه ، وهيئت اجتماعيه‌نك اصلاح وترقيسنى وافرادبنى بشر آره‌سنده تعاون وتناصر ، تعارف وتجامل كبى روابط مدنيه‌نك تحكيم وتقويه‌سنى آمر، وبو مقصد حكمتپرورانه‌يه بالجمله تفرعاتيله خادم برقوهٔ معنويهٔ مقدسه اولديغى درحال تحقق ايدر. ازجمله بناى معلاى اسلامك اركان عظيمه وشرائط خمسهٔ جليله‌سى اولان صوم، صلوة ، حج، زكات ، كلمهٔ شهادتى شويلجه

بركره پيشگاه ايقان وانصافه آلالم، بونلردن هر برينك ايفاى وظيفهٔ عبوديتله جناب حقه تقرب ، تربيهٔ نفس ، تهذيب اخلاق ، تصفيهٔ قلب، نيل اجر وثواب كبى برطاقم مكافات معنويه‌يى جالب اوضاع مخصوصهٔ پرستشكارانه‌دن عبارت اولديغنى تصديق ايله برابر هيئت اجتماعيه‌نك تكامل مدنيسنه آچديغى شهراه سلامت، وجمعيت بشريه‌نك تعالئ ماديسنه صورى ومعنوى ايتديكى خدمت؛ زيورزبان بيان ، وشايان تذكار وتبيان اولميه‌جق حقايقدنميدر ؟

اولا اس الاساس اسلاميت اولان كلمهٔ شهادتى كه « معناى توحيدى جامعدر » پيش نظر تدقيقه آلديغمزده درحال برحقيقت؛ كشف نقاب صورت ايدركه مشاهدهٔ جمال دلارام معناسيله مستغرق صفاى تجلى اولمامق،وبو تجليده‌كى عظمتى دوشوندكجه حيرتلر ايچنده قالمامق ممكن اوله‌ماز .

انتظام عالم، وانسجام امور بنى آدم شبهه يوقدركه شيرازهٔ اتفاق واتحاد ايله صورتياب حصول ، واتفاق واتحاد ايسه افراد ملتك « قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم ان لا نعبد الا الله ولا نشرك به شيئا ولا يتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله » نظم جليلى حكمنجه كلمهٔ واحدهٔ توحيد اوزرنده تفرقه‌سز اجتماع ايتمسيله انجق هدف مقصود اولان انتظام وانسجامه رهنماى وصول اولور . شو حالده توحيد؛ افرادى غير متناهى ديه‌جك قدر متكثر وكرهٔ ارضك هر جهتنه متفرق اولان انسانلرى بركتلهٔ وحدت حالنه افراغ ايده‌جك روابط اتحادك الڭ مهم قسمنى تشكيل ، وعلل اربعهٔ خلقتدن علت غائيهٔ عالمى تضمن ايتمكله شرائط اسلاميه‌نك برنجيسى اولمق اوزره تعين ايتمشدر.

نصل كه عصبى بر قومك اك عادى بر فردى طرفندن تحت حمايه‌يه آلنان بر كيمسه‌نك ــ دشمن ده اولسه ــ ينه او قومك بالعموم افرادينه قارشو امين بر حالده يشامسى، ومتفق بر عنصرك ايچروسندن برينك ديديكنى بيكلرجه افرادينك بلاتردد تصديق وتكرار ايلمسى افعال ماديه‌نك منبع ظهورى اولان آمال قلبيه‌نك اتحاد واتفاقندن حصوله كليور . ذات پاك الٰهى‌يى ــ تصديق بسيط قلبيدن عبارت اولان ــ توحيدده هرهانكى بر قومك كوكللرنده حيز آراى ايقان اولمش ايسه شبهه‌سز او قومك افعالى‌ده اشبو توحيدك معكس ظهورى بولنان نقطه‌ده درحال تمثل واتحاد ايلر .

معاملات بشريه‌ده معناى نازنين انتظام ، هرهيئت اجتماعيه‌ده مجرد بو صيقل توحيد ايله اصول وقواعد مدنيه آيينهٔ انسجامنده يوز كوسترمكه باشلار . تكملات مليه وترقيات صناعيه ؛ نقطهٔ منتهاسنه واصل ، ودائرهٔ اتحاده داخل اولميان اجانبه قارشوده تجاوزى وتدافعى . قوهٔ ماديه ومعنويه حاصل اولور .

بو حكمته مبنيدركه هر دين؛ اولاً وبالذات توحيد ايله تأسس ايتمش ، وامر توحيد هردينك اس الاساس ماهيتى تشكيل ايتديكى كبى مؤسسات مدنيه ومعاملات اجتماعيه‌ده شيرازهٔ انتظام وانسجام اولان اتفاق واتحاده رأس المال حصول اولمشدر .

نمازه كلنجه : اشبو افعال معلومه واركان مخصوصه‌نك حق ايله خلوتنشين مناجات ، وماسوادن انقطاع ايله بساط افروز قرب وخطابات اولمق، ومعبود ايله عباد آره‌سنده‌كى حجب واستار معنويه‌نك ارتفاعنه، وشوارق حقايق ومعالم اسرارك انكشاف والتماعنه مشرق

الانوار تجلى بولنمق اوزره بر تحفهٔ مفروضهٔ سبحانيه اولديغنده اشتباه ايتمامكله برابر اوضاع صوريه‌سنده‌كى منافع بشريه ، اشكال قدسيه‌سنده‌كى فوائد مدنيه‌ده اويله سطحى بر نظرله كوريلوب كچيليويريله‌جك احوالدن دكلدر . اولا نمازك جملهٔ شرائطندن بولنان حدثدن ونجاستدن طهارتى ادنى بر تأمل ايله دوشونوويرر ايسه‌ك نمازك ؛ صورى ومعنوى لوازم اجتماعيه‌دن اولان طهارته، وبين الامثال استكراه وتنفرى موجب لوث ودنسدن مجانبتله حصول نظافته ايتديكى خدمتى دنياده هيچ بر دين ، هيچ بر تعليم و تربيه‌نك ايفا ايده‌ميه‌جكنه درحال حكم ايتمكده تردد ايتمه‌يز ؟

بو كون ابناى جنسى آره‌سنده اك تميز كچينان انسانلر يكرمى درت ساعت ايچريسنده انجق بر كره نهايت ايككى كره اللرينى يوزينى ييقاين نظافتپروران زماندر . حالبوكه نماز؛ بر مصلينك كونده بش دفعه انظار ناسه معروض قوللريله برابر اللرينى، آغزى وبورنيله برابر يوزينى و آياقلرينى ييقامقله ، باشنه و بويونلرينه وقولاقلرينه كوزلجه اللرينى ايصلايه‌رق مسح ايتمكله مجبور ايديور . بونكله‌ده قالميه‌رق توقان شهوتله نشوه‌مند صفا اولان مصلينك غسل ايتمسنى، نمازكاهنك واوزرنده‌كى لباسنك نجاستدن پاك ومطهر اولمسنى ايجاب ايليور . شو حالده ياالكز غسلك؛ استيفاى ذوق شهوتى متعاقب استرخاء اعصاب ايله مفاصل اوزرنده حكمفرما اوله‌جق ضعف وكسلى و شهوته انهماك حالنده‌ده آهنك صحتى تدريجاً اخلال ايده‌جك سوء تأثير طبيعى‌يى ازاله ايله اعادهٔ قوت ايتمسى حكمتنك نظر دقته آلينيويرمسى ، وهله نمازك هر ركعتنده‌كى اطوار مختلفه واوضاع متنوعه‌نك بوكون حفظ صحت

نقطهٔ نظرندن اك بيوك بر وسيلهٔ ادمان عد اولنان جمناستيقلره بيله
احتياج براقميه‌جق، وارباب نصفتى حيرتلره غرق ايده‌جك بر صورتده
ترتيب ازلى‌يه تابع بولنمسى؛ عبادات وطاعاتك دين مبين اسلامده
آلمش اولديغى طرز منصوص قدسى اويله كيف ما اتفق اجرا اولنه كلمكده
بولنمش بر طاقم حركات تعبديه‌دن عبارت اولميوب بالكه انسانلرك
منافع حياتيه‌سنه عائد، غير قابل تحديد برچوق حكم ومصالحه مستند
اولديغى بالبداهة ظاهر ونمايان اولملزمى؟

كذلك صلوات مفروضه‌نك آداب شرعيه‌سيله برابر مجتمعاً
اداسنده‌كى مسنونيت؛ احكام معنويه‌سندن قطع النظر مجرد مسلمانلرى
يكديكرينه ربط ايدن معارفهٔ مليه‌يى تزييد، وعلائق حب وموانستى
تقويه وتشييد حكمتنه مبتنى اولديغنه قائل اولور ايسه‌ك عجبا حقيقت
حالك غيرى بر فكره ذهاب ايتمشمى اوله‌جغز؟ بر كره مساجدده‌كى
درجاتى دقتله فكر وتأمل ايده‌لم؛ محله مسجدلرى هر محله اهاليسنك
كونده بش دفعه برلشه‌رك اداى صلات ايتمك وبو وسيلهٔ جميله‌دن
بالاستفاده يكديكريله كسب معارفه ومحبت، ومعاملات دنيويه‌لرنده‌ده
متفقاً ومتحداً حركت ايلك ايچون تأسس ايتمش بر ر عبادتخانهٔ
حكمت دكليدر؟ جمعه، بايرام نمازلرى ده اساساً بر مملكتك اك بيوك جامعنده
ادا اولنمق وخطيب اولان ذات عالى ده يا امير المؤمنين، ياخود وكيلى بولنمق
شرطيله مشروع اولديغنه، ومنابر طراز بلاغت اوله‌جق خطبانك
اوقودقلرى خطبه‌لرده عادتا حكومت اسلاميه‌نك امر ونهيى، تبشير
وتنذيرينى، وعظ ونصيحتنى، تشويق وتبليغنى متضمن لسان رسميسى
بولنديغنه كوره جمعه جامعلرينك هفته‌ده بر كون بتون مملكت اها -

ليسنك، وبايرام مصلاى كبيرلرى‌ده سنه‌ده ايكى دفعه اهالى مملكتك
برابر جوارده كائن قرا ومحلات سكنه‌سنك اولوالامرلريله برابر
اجتماع ويكديكريله تماس ايده‌رك متبوع ايله تابع آره‌سنده‌كى
مانعهٔ مصافاتك بالكليه ارتفاعيله اهالينك خليفهٔ ذيشان ويا وكيل
ديانت نشانيله اختلاطنه وسيله استحصالى، وبو صورده‌ده خطبه نامى
آلتنده وقوع بوله‌جق تلقينات واقعه وتبليغات عادله‌سنى تلقى ايتمك
صورتيله مركز خلافت اسلاميه‌يه مربوط علائق دينيه وروابط
اجتماعيه‌لرينك استكمالى كبى بر حكمت خفيهٔ مدنيه‌يه جلوه‌كاه
اولديغنده شبهه وارميدر؟

تربيهٔ نفسك، تهذيب اخلاقك، وتدريجاً كثافت طبيعيه‌نك
ازاله‌سيله انجلاى قلبك وانكشاف حقايقك باشليجه طريق
استحصالى بولنان رياضتك شكل شرعيسى اوله‌رق سنه‌ده بر آى
هر مكلفه مفروض صيامك؛ يالكز هر دردك رأس المال درمانى
اولان حميهٔ دينيه‌يى متضمن اولديغى وبناءً عليه حيات بشريه‌يى،
صحت عموميه‌يى محافظه ايچون بر قانون ـى بولنديغى دوشونيورمك؛
حكمت صيامك نصل مدنى، اجتماعى، ادارى اساسلره مستند
اولديغنى تصديق واعترافده كفايت ايتمكله برابر زمان صوم اولان
رمضانك اطعام واحسانه مخصوص بر شهر مواسات اولديغنك،
وعمل صومك اوج قبوله مدار صعودى اوله‌جق صدقهٔ فطرك،
بايرام نمازندن اول‌جه اعطاسى شرعاً مرجح وزيادهٔ مثوباتى موجب
بولنديغنك‌ده صاحب شريعت افندمز طرفندن بيان بيورلمسى؛ شهر
رمضانك افراد مجتمعهٔ انسانيه‌يى روابط اكرام واطعام، وجواذب

انفاق واحسان ایله مرکز اتحاد واتفاقه قابل انحلال اولماز صورتده باغلامق حکمت معنویه‌سنه مبنی معین برزمان فیض نشان ایدوکنی آیروجه اثبات ایتمکه، سیما حکیم انبیا افندمزك «یامعشر الشباب من استطاع منکم الباءة فلیتزوج فانه اغض للبصر واحصن للفرج ومن لم یستطع فعلیه بالصیام فانه له وجاء» حدیث شریفیله نامحرمان اوزرنده دیده بان میل ومحبت اوله جق از ارخیانتك، وانسانلری غیر مشروع برحاله تقاضای شهوته سوق ایده جك قوهٔ رجولیتك صورت مشروعه‌ده استعمالی ایچون دلی قانلیلری تأهله تشویق وترغیب، واحتیاج وضرورت یوزندن تأهله مقتدر اوله میانلری ده داعی جمود اولمسندن ناشی طریق صیامه سوق وتسریب بیورمسی‌ده؛ آرتق حقیقت صیامك مسلمانلرك عفت وعصمتنی محافظه ومکارم اوصاف ایله اتصافنی تأمین ایچون مفروض برامر معنوی اولدیغنی سویلمکه حاجت براقماز ظن ایدرم. ایشته بوحکمته بناءً اوروج هردینك تکالیف سماویه‌سندن معدود اولمش، وبوکون خرستیانلرك پرهیزی‌ده اصلی اعتباریله صیام اسلامدن عبارت اولدیغی وارستهٔ اشتباه بولنمشدر.

زکاته کلنجه؛ ارباب ثروت وسامانك مقدرات شرعیه‌سی موجبنجه اموال منقوله وغیر منقوله‌سندن بیت المال ملته اعطاسیله شرعاً مکلف اولدیغی شووجیبهٔ دینیه، تشکیل حکومت، استحضار قوت، ابنای جنسندن اصحاب احتیاج وضرورته معاونت واستکمال اسباب مدنیت کبی برطاقم حکم ومصالحه نظراً شرائط اسلامیه‌دن اولدیغی اثباته یالکز بروجه مذکور محل صرفنی دوشونمك کفایت ایتمزمی؟ زکات؛ مقتضای امر قطعیٔ الٰهی اولدیغی جهتله

اخروی نصل اجر ومثوباتی موجب بروجیبهٔ ذمت دیانت ایسه دنیوی‌ده او درجه‌ده انسانلر ایچون مادی ومعنوی تکملات مدنیه‌یی، جمعیت بشریه‌نك اس الاساس قوامی اولان جلب مغانم ودفع مغارم کبی روابط اجتماعه‌یی مستلزم برقوهٔ مستحصلهٔ معاشرتدر.

صدر اسلامده حکومتك افراد امتی کرك نقود وعقاراته، کرك اموال وحبوباته، کرك مواشی وحیواناته متعلق مکلف طوتدیغی تکالیفك طوبی زکات شرعیه‌دن عبارت اولوب قضاتك غیری عمال نامی آلتنده طرف بطرف بعث وارسال ایدیلان ذواتك جمله‌سی اشبو زکاتك قبض وجبایتیله موظف ومأمور اولورلر ایدی. اخیراً محیط اسلامك شرق وغربی دائرهٔ شمولی ایچروسنه آلمسی، وحدود وثغورك کرهٔ ارض اوزرنده برقوس قزح شکلنده شمال وجنوبه انسحاب وتوسع ایتمسی، وبونسبتده احتیاجات ناسك تنوع وکثرتی جهتیله حکومتك برچوق عسکری، ملکی مصارفات عظیمه‌یه مجبور قالمسی؛ تکالیف میریه‌یی آرتق زکات مفروضه‌نك درجهٔ اضافه‌سندن چیقارمش، والیوم حکومته تأدیه‌سیله مکلف اولدیغمز هرنوع رسوم وتکالیفك اصول شرعیه‌سنه توفیقاً اعطاسی حالنده عهدهٔ زکات یرینه کتیرلمش اولمقله برابر فضلهٔ تکالیفك ایفاسی‌ده احتیاجات ضروریهٔ مذکوره‌یه بناءً دائرهٔ مشروعهٔ مجبوره‌یه کیرمشدر.

ایشته ملل سائره هنوز تشکیل دائرهٔ حکومت ایتمك ایچون برطاقم ویرکولر طرح وتوزیعیله مشغول بیله اولمادقلری برزمانده دین مبین اسلام؛ ارباب ثروت ویساره امر زکاتی ایجاب ایله جمعیت

مدنیه‌یی تشکیل وشکل واقعه متفرع ملکی، عدلی، عسکری، مالی لازم کلان برچوق مصارفات ضروریه ومخصصات سیاسیهٔ اداریه‌یی ده زکات مذکوره‌دن متحصل واردات مشروعه ایله تسویه وتأمین بیورمشدر. نه بیوك حکمت، نه کوزل سیاستدر.

حجه کلنجه «ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا» آیت کریمه‌سی حکم جلیلنجه زائر بیت الله الحرام، وعرفات مکفرة السیئات اوزرنده وقفه‌کیر احرام اولمقدن عبارت اولان شو فریضهٔ اسلامیت بزه کوره استطاعت مالیه وبدنیه ایله مشروطدر؛ کندیسنی حجاز مغفرتطرازه کتوروب کتیره‌جك قدر حوایج ضروریه‌سندن ماعدا مالی اولمیان کیمسه‌یه حج؛ فرض دکلدر.

مناسك حجك شکل صوریسی جناب خلیل الرحمانك مقبول الـٰهی اولان ملت حنفیه‌سنه اتباع ایتمکدن، شکل معنویسی ایسه بیت معظمه؛ زمان ومکاندن منزه اولان جناب حقك؛ زمانی ومکانی بولنان انسانلره بویوزدن بر مرجح خصوصی اولمق اوزره تجلیکاه الوهیتی، وجبل عرفاتده نمونه نمای عرصات بر مطلع الفجر فیوضاتی اولوب بناءً علیه اورالرده ایدیله‌جك عبادات وطاعاتك اضعاف مضاعف اجر ومثوباتی استلزام ایلمسنه کوره شو مناسك مقدسه‌ده لباس دنیویدن صویونه‌رق احرام صورتنده کفنلره بورونوب بالجمله هوا وهوس نفسانیدن تجردله جناب حقه تقربك صورت مشروعهٔ دینیه‌سنی استحصال ایلمکدن عبارت اولمسیله برابر بو شریعهٔ اسلامیه‌نك، ارباب استطاعته مدت حیاتنده برکره ایفاسی فرض عین اولمسنه نظراً ده کرهٔ ارضك هرجهتندن کله‌جك یوز

بیکلرجه اهل دین حجاج ذوی الابتهاجك او قطعهٔ خلد برینده وکهسار فیض نثار عرفاتده برلشه‌رك بالذات امیر المؤمنینك، یا وکیل دیانت قرینك اوامر ونواهی، مواعظ ونصایحنی استماع وتلقی ایتمك صورتیله مرکز خلافت اسلامیه‌یه مربوط اولان علائق دینیه‌لرینی تشدید ایلمك کبی غایت دقیق بر خدمت عالیه وحکمت معنویه‌سی، وبو صره‌ده ذاتاً وادیٔ ذی زرع اولدیغندن طولایی اعانهٔ خارجیه‌یه احتیاجی درکار بولنان اشبو قطعهٔ حجازك سکان نجابت نشانانه حجاجك کیسهٔ مروتندن بذل ومعاونت، بناءً علیه عالم اسلامیتك مرکز دائرهٔ اتفاق واتحادده تأمین اسباب معاشرت، وتحکیم قواعد جمعیت ایتمك کبی برجهت کونیه وعلت غائیه‌سی ده ارباب انصاف ایچون قابل تردد اولان احوالدنمیدر؟

بنای معلای اسلامیتك ارکان جلیلهٔ اساسیه‌سندن اولان شو شرائط خمسهٔ دینیه‌ده‌کی حکم ومصالح؛ جمعیت مدنیه‌نك دوام انتظامنه عائد نصل مقدس برقوهٔ مؤثره ایسه؛ شرائط مذکوره‌نك متفرعاتندن، وقوت وقطعیتجه انك مادوننده اوله‌رق وجوب وندب درجه‌سنده معالم اسلامیه‌نك متمماتندن اولان عباداتك اینجه‌دن اینجه‌یه متضمن اولدیغی حکمتلر، مصلحتلرده ینه او نسبتده هیئت اجتماعیه‌نك انتظام ومحافظه‌سنه خادم برقوهٔ عامله‌در. مثلا جهاد؛ عبادات بدنیه‌مزك، وامر جهادی تأمین ایچون عمومی بر صورتده استطاعتك صوك درجه‌سنه قدر اعداد اسباب قوت واستحضار وسائل فوز ونصرتده عبادات مالیه‌مزك اعاظمندندر. شو حالده شرف دینی وناموس ملیمزك محافظه‌سندن وحقوق مقدسهٔ وطنیه ومنافع مشروعهٔ ملکیه‌مزك

مدافعه‌سندن بشقه هیچ بر غرض غیر محقه وهیچ بر سبب غیر مشروعه مستند اولمیان شو امر جهاد، و انك اسبابنی احضار واعداد قدر جمعیت بشریه‌یه وصلح ومسالمت عمومیه‌یه خادم، وجمعیت بشریهٔ عمومیه ایچریسندن دینی وملی بر طاقم روابط اتحادیه سببیله آیریله‌رق آیروجه بر کتلهٔ دولت تشکیل ایدن بر هیئت مخصوصهٔ اجتماعیه ایچون‌ده مصلحةً وسیاسةً لازم بر کیفیت تصور اولنورمی؟

حقایق اسلامیه‌یی تدقیق ایدنلرجه وارستهٔ اشتباهدرکه عبادات الٰهیه‌نك اك بیوکی، اك فضیلتلیسی، ونشاءٔ اخراجه‌اك زیاده اجر مکافاتی مستلزم، فوق العاده شرفلیسی ومزیتلیسی، عسکریت، وعسکرلکه مالاً وبدناً معاونت کبی جمعیت مدنیه‌یه خدمتی، وانتظام وامنیتی، وابنای جنسنه مظاهرتی متضمن اولان عادتلردر.

محرومهٔ معین اولان ارامل تزویج، وپدر ومادرینك آغوش شفقتندن مهجور قالان ایتامی تربیه وتعلیمك، ودرماندگان فقرایی اطعام واکسا، مکاتب ومساجد، طرق ومعابر؛ چشمه‌لر، خسته‌خانه‌لر کبی منافع عمومیه‌یه عائد خیرات ومبراتی اعمار وانشانك؛ دین مبین اسلامجه اك بیوك عباداتدن معدود اولمسی مصالح عامه‌یه وترقیات مدنیه‌یه تعلقندن بشقه بر حکمته مستندمیدر؟

مسلمانلغی؛ ابنای جنسنی آلندن، دیلندن سالم قیلان کیمسه‌اولنقله، وانسانلرك اك خیرلیسی اولمغی؛ ناسه نافع خدمت ایتمکله تعریف وتبیین ایدن دین اسلامك شو تعریفنده‌کی علت غائیهٔ حکمت؛ هیئت اجتماعیه‌یه خدمتك ودوام آسایش وامنیتك تقدیر لزومندن بشقه بر مقصده مبتنیمیدر؟

بالجمله حقایق مادیه ومعنویه‌یی، وسرائر کونیه‌وقواعد اجتماعیه‌یی جامع قرآن جلیل البرهانه‌ده بر کره عطف نظر تدقیق ایده‌لم؛ اشبو فرماننامهٔ الٰهی؛ صرف حقوق اللهدن عبارت اولان عباداتك ترك واهمالندن طولایی تحصل ایدن معاصی‌یه مقابل دنیوی هیچ بر جزا ترتیب وتعیین ایتمدیکی حالده اضاعهٔ حقوق عباده واخلال آسایش وامنیته وتفریق عصانیهٔ بشریته متجاسر اولانلره هم دنیوی، هم اخروی تصوری انسانلرك تویلرینی اورپره‌جك درجه‌ده شدتلی جزالر، حدلر تعیین بیورمسی انتظام عالمك یعنه انسانلرك منافعنه مبنی اوله‌رق عندالله مرضی ومأمور اولدیغنی وارستهٔ اشتباه ایلزمی؟

یر یوزنده فساده سعی ایله اخلال آسایش وامنیته متجاسر اولان چته‌لره، حیدودلره، قاطع طریق اولانلره قتل، صلب، اللرینی، آیاقلرینی قارشولقلی اوله‌رق قطع، نفی واجلا. ویاخود حبس مدید کبی دهشت بخش، عقول جزالر تعیین، وسارقلرك اللرینی کسمکله، وزانیه‌لری تجلید ورجم ایتمکله، وارباب عفته ناموسشکنانه افك وافترا ایدنلره حد قذف اورمقله، وقاتللری وسائر صورتله ابنای جنسنی بغیر حق جرح وتعطیل عضوینه سبب اولانلری عفوه اقتران ایتمدیکی یرده قصاص ایلمکله امر ایتمسی؛ بو بابده‌کی ادعامزی قابل انکار اولماز بر صورتده اثبات ایدن دلائلدن دکلمیدر؟ هله اهلنه تودیع امانات، وبین الناس اجرای عدالتله امر وفرمان الٰهی‌یی متضمن «ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها واذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل» آیت کریمه‌سنده‌کی امر جلیل مذکور صیغهٔ امر ایله بیان اولنمیوبده کمال اعتنایی مشعر مادهٔ امر ایله اتیان

بیورلمسی؛ محافظۀ حقوق ایله تأمین مساواتی، بو جهتله روابط جمعیت وعلائق مصافاتی تأییدا ایتمك حكمتندن بشقه برشیئه مستند اوله بیلیرمی بیلمم ؟

ایمدی عبادات دینیه ومعاملات تعبدیه‌مزك متضمن اولدیغی شو حكمتلر، جمعیت بشریه‌نك تماميله صلاح ودوامنه تعلق ایدن شو مصلحتلر بزه مادی ومعنوی تكملات مدنیه وترقیات اجتماعیه‌یی تلقین وایجاب ایتمكله برابر امور اخرویه وعبادات شرعیه بیلدیكمز احكام دینیه‌مزك، وسبب اجر وثواب عد ایتدیكمز شعائر اسلامیه‌مزكده اشبو امور اخرویه وعبادات شرعیه‌نك مرایای تجلیسی اولان افعال معقوله واحوال مشروعۀ مقبوله‌دن عبارت اولدیغی بالجمله حقایقیله صراحةً ودلالةً ایصال مرتبۀ وضوح وثبوت ایلیور .

بناءً علیه شو ابتلاگاه عمومی اولان دنیا؛ عادتا برمزرعۀ وسیعۀ عقبا، ودرجۀ مساعی‌یه كوره بتون مطالب قدسیۀ معنویه‌نك تمثلگاهی اولمغله برصحنۀ سعی وتماشا اولمش، وكثافت طبیعه‌دن تجرد محافظۀ انسانیتله ارتحال داربقا ایتمك، وعین زمانده صورت طبیعیه‌نك حقیقت روحانیه‌یه انقلابیله برمسعودیت ابدیه‌یه نائل اولمقده مجرد بودنیایه كلمكه، وآغوش تربیه‌سنده استحصال قدرت ایتدكدن صوكره‌ده آنی مساعیٔ مشروعه ایله مزرعۀ آخرت ایتمكه متوقف بولنمشدر .

زیرا جمعیت بشریه؛ مقتضای حكمت ازلیه اولمسه‌ایدی؛ انسانلر بالطبع مدنی اوله‌رق یرادلمازلر ایدی .

سعادت اخرویه؛ علائق مدنیتدن تجردله یالكز عبادات وطاعات

ایله استحصاله منحصر قالسه‌ایدی؛ شریعت محمدیه دین مبین اسلامده رهبانیت اولمدیغی امر واعلان ایله جمعیت بشریه‌یه وضع اساس مدنیت ایتمزایدی . اسلامیت؛ مدنیتله همعنان ترقی اولدیغندندر كه نیر آسمان رسالت افندمز، یالكز تبلیغ احكام الٓهیه ایتمكله قالمیه‌رق بتون جهان وجهانیانی واله وحیران ایدن اجتماعی، اداری، سیاسی، اقتصادی برحكومت دخی تشكیل ایله احكام اخرویه‌یی امور دنیویه ایله جمع وتلفیق ایتمش؛ وانسانلرك دنیاده‌ده اخراده‌ده نائل اوله‌جقلری بالجمله احوال مسعوده‌نك مجرد ثمرۀ سعی وعملدن عبارت اوله‌جغنی؛ وبرمؤمن دنیاده هرنه‌كه اكرسه آخرتده آنجق آنی بیچه‌جگی دستور حقیقیسنی سرمایۀ حیات اسلامیت قیلمشدر .

اویله ایسه حیات یكروزۀ دنیامز ایچون اولمیه‌جك كبی كیجه‌لی كوندزلی چالیشه‌لم؛ ونشأۀ اخرامز ایچونده آزتق یشامیه‌جق كبی اعمال صالحه‌یه صرف همت ایده‌لم كه هم دنیامزی هم اخرامزی، هم ظاهریمزی هم باطنمزی معمور وآبادان ایتمش اوله‌لم .

یوقسه نه دنیایه یرار، نه‌ده آخرته لایق اولور احتراصات نفسانیه‌مزی تعقیب ایدر، وبیدی قودیلرله نقد وقتمزی بیهوده یره اضاعه ایلر ایسه‌ك خسر الدنیا والآخره قاله جغمزده شبهه ایدلمسون . ذلك هو الخسران المبین .

فی ٧ كانون ثانی سنه ٣٢٥

اسلامیت ، عدل واحسان

جمعیت بشریه ابتداءً یالکز احسانه وبقاءً عدل ایله برابر احسانه محتاجدر. زیرا انسانلرك یکدیکرینه قارشو معاونت ومظاهرتله معاملات احسانپرورانه‌سی اولمسه ایدی ؛ شو اوفاجق خاکدانی خلافت آدمیه ایله غبطه فرمای سکان آسمان ایدن جمعیت بشریه ؛ شیرازه کیر انتظام ، وافراد بنی آدمده حیوانات سائره کبی طاغ اویوقلرنده ، طاش یاریقلرنده یشامق مجبوریتنده بولنه‌جغندن لاجرم اجتماعی شو هیئتلر ، اداری شو دولتلر ، تزیینات کونا کونیله عقللره حیرت ویرن شو مملکتلر ، وقدرت فاطره‌نك ساحهٔ بدایعنده تمثل ایتدیکی شو اثار مدنیه وبو صنعتلر ؛ حیز آرای احتشام اولماز ایدی .

بوصورتله برکره طبیعتلری مختلف ، فکرلری متشتت ، امللری ومنفعتلری بشقه بشقه یولده متعین انسانلردن برهیئت اجتماعیه تشکل ، وبو هیئت ؛ روابط اجتماعیه‌سنك قوای فردیه‌ملتله توحدی سببیله برحکومت اجرائیه شکلنه تمثل ایتدکدن صوکره آرتق اوحکومت ایچون ، حقوق شخصیه وحقوق عمومیه‌نك امر محافظه‌سنده دستورالاجرای عدالته اعتصام وتمسك ، وحق غیره تعلق و آسایش وامنیتی خللدار ایتمیان معاملات شخصیه ایله منافع ملیه وترقیات اجتماعیه‌یی جالب ، یاخود حالاً واستقبالاً حصولی متصور وملحوظ

بر مضرتك اندفاعنی موجب احوال عمومیه‌ده حدائق قلوب امتی ازهار کونا کون سرور ایله تزیین ایده‌جك رشحات عین‌الحیات احسان وعنایته مراجعت وتوسلده عقلاً وحکمةً لازم کلیر .

ایشته جهان اسباب وحکمت اولمق اوزره بقعهٔ بطوندن حیز ظهوره کتیردیکی شو دارالامتحان طبیعتی ؛ انسانلرك محیط مساعیٔ واعماله ، ودائرهٔ ارادات وافعالنه ترك ایلیان خلاق جهان ؛ هر زمانده هر ملت ، هر عصرده هر جمعیت ایچون باعث تکمل وسعادت ، وقسطاس مستقیم معاشرت اوله‌جق ، وسرادق اسباب وطبایعله مستور عالم حقیقتك معالیٔ سرمدیه‌سنی دخی تأمین ایلیه‌جك عدل واحسان کبی بر دستورالعمل سبحانیسنی « ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون » [١] آیت کریمه‌سیله یادکار تبلیغ ورسالت ایتمش ، ومحو وپریشانیٔ دنیوی ، سؤال وحساب اخروی‌یی‌ده اشبو قانون لایتغیرك خلافنه حرکتده درج ایله انسانلره حالاً واستقبالاً واجب التذکر بر وعظ ونصیحت ، هیچ بر وقتده قابل مدافعه اولمیان معنوی بر حجت ارائه بیورمشدر .

عدالت ، افراط ایله تفریط آره‌سنده بر امر متوسطدر. هر ایشده طرفین مذکورندن بالاجتناب امر متوسطی اختیار ایله اجرای عدالت ایتمك ؛ یالکز حکومته منحصر اولمیوب افراد ملتده

---

[١] مأل آیت جلیله « حق تعالی حضرتلری عدل واحسان واقربایه اعطا ایله امر ایدر. وفحشادن وعقلك قبول ایتمدیکی اشیادن وجبر وظلم ایله غیره استعلادنده نهی ایلر. بو امر ونهی ایله جناب حقك سزه وعظ ایتمسی . سزك متعظ ومتذکر اوله‌کز ایچوندر . »

اعتقادنده ، سوزنده ، عملنده ، خوينده افراط وتفريطدن مجانبت ايده‌رك التزام نقطهٔ اعتدال ايله مكلف ومأموردر .

انسانلرده حسب الخلقه قوهٔ عقليه‌نك غيری شهوت ؛ غضب ، وهم كبی دائما افراط وتفريطه سائق برطاقم قوای طبيعيه اولمسه ايدی؛ ذاتنده حائز حسن اولان عدالتدن هيچ كيمسه آيرلماز، وشواهق جبالده ساكن وصحاریٔ وادوويه‌ده سيار وحشيلرك بيله خوش كورميه‌جكی مظالم وتعديياته هيچ برعاقل متجاسر وراضی اولماز ايدی .

قوهٔ عاقله؛ طريق حق وحقيقته اهتداده كافی اولمديغندن ناشيدر كه اكثريا ميدان مبارزهٔ آمالده احراز غالبيت ايدن قوای سائرهٔ مذكوره‌يی تهذيب ايله عقلك زيرلوای نصرتنده بولندرمق ايچون حكمت ازليهٔ الٓهيه ؛ ارسال رسل وانزال كتب كبی وسائط مقدسهٔ معاونه‌يی اقتضا ايتمش ، وآيت كريمهٔ مذكوره‌ده قوهٔ عاقله‌نك اشبو قوای حيوانيه‌يه ثمرهٔ غلبه‌سی اولان عدل واحسان ايله امر وفرمان ربانی‌يی متضمن بولنمشدر .

اعتقادات اسلاميه‌نك طوبی بين التنزيه والتشبيه توحيد كبی اديان سائره‌يه نسبتله افراط وتفريطدن عاری برامر متوسط الٓهی اولوب بوبابده‌كی تفصيلاتی ايسه كتب كلاميه‌مز تماميله متكفل بولنديغندن اعتقادده عدالتی بوراده موضوع بحث ايتمك ايسته‌مم . قولاً عدالته كلنجه ؛ اوده نه اويله يوللو يولسز زمين وزمانه غير موافق اعتراضات ايله امر بالمعروفده حدی تجاوز وافراط ايتمك ، نه‌ده برطاقم خوف ورجا سائقه‌سيله حقدن سكوت ايده‌رك دركهٔ تفريطه دوشمكدر.

بلكه بو افراط وتفريط آره‌سنده محاذيردن مصون ، وحسن تلقی وقبولی مظنون اولان يرلرده اخطارات خيرخواهانه ، و ارشادات حقيقت پرورانه‌ده بولنمق كبی متوسط برامری درعهده ايلمكدر، بوده شبهه يوقدر كه عين عدالتدر .

عملده عدالت ده ؛ نه بالكليه ترك دنيا ايله رهبانيتی اختيار ايده‌رك افراطه ، نه‌ده جميع تكاليف الٓهيه‌يی نفی ايله التزام بطالت ايده‌يه‌رك تفريطه كيتمك ، بلكه امر متوسط اولان واجبات دينيه ومنافع بشريه‌يی تأمين ايدن تكاليف ربانيه‌يی يرينه كتيرمكدر . اخلاقده عدالت ده؛ افراط تهوری وتفريط جبانتی ترك ايله هرايكيسی بيننده نقطهٔ اعتدال اولان بسالت وشجاعتله، وافراط بخل ايله تفريط تبذير آره‌سنده متوسط جود وسخاوتله، وافراط حمق ايله تفريط جربزه ميانه‌سنده متوسط حكمتله ، و افراط شرهله تفريط جمود بيننده متوسط عفتله اتصاف ايتمكدر .

انسانلره ؛ كرك شخصی، كرك اجتماعی اعتقادات واقوالنده ،اعمال واخلاقده بروجه مشروح افرط وتفريطدن مجانبت ، وامر متوسطی اختيار ايله التزام عدالت ايتمك نصل وجيبهٔ ذمت ايسه ؛ افراد امته قارشو معاملات اجرائيه‌سنده نسبت عادله كوزتميه‌رك افراط جزادن ، ياخود مستحق تجزيه اولان برشخصی عفو ايديويرمك كبی تفريط ندادن قاچنمقده اويله‌جه متحتم عهدهٔ حكومتدر .

عدالت؛ ايكی شی بيننده زياده ونقصانسز مساوات ايله ده مفسردر. شوتفسيره كوره عدالت؛ خيره مقابل خيرايله وشره مقابل شرايله

مجازات امرنده بلافرق؛ قوی وضعیف، شریف ووضیع هر حالده تابع مساوات اولمقدر. مستلزم جزا برفعلدن طولایی عادی برکیمسه حقنده ترتب ایدن حکم قانون نه ایسه؛ اك بیوك، اك شرفلی برذات حقنده ده — انك شرافت ذاتیه واهمیت شخصیه‌سی اصلا نظر اعتباره آلنمیه‌رق — ینه او حکم اولملیدر.

چونکه قانون؛ موضوعی محصور اولمیان برقاعدهٔ کلیه‌در. خفیف، شدید هر حکمنه انك دائرهٔ شمولنده بولنان بالجمله افراد اجتماعیه کردن دادهٔ اطاعت اولمغله مکلف ومجبوردر. نصل که بتون آبای علویه وامهات سفلیه‌نك قوام وانسجامی، وهر برنده‌کی دور وحرکتك منتظماً دوامی قوای جاذبه ودافعه‌سنك مساوات متقابله‌سیله حاصل ایسه، برهیئت اجتماعیه‌نك دوام وانتظامی ده افرادینك احکام قانونیه‌ده تماميله تابع مساوات اولمسی، ومیزان عدالتك اقویا ایله ضعفایی فرق وتمییز ایتمیه‌رك بالجمله حقوق شخصیه وعمومیه‌ده سیان بولنمسیله قابلدر.

ایشته بوحقیقتی حکومت اسلامیه‌نك برنجی خلیفه‌سی اولوب اقوالیله، افعالیله، بتون عادلانه ومساواتکارانه احوالیله اخلاقنه نمونه نمای امتثال اولان صدیق اعظمك، برنجی خطبه‌سنده درمیان ایتدیکی « بنم یانمده سزك اك ضعیفکز حقنی البته احقاق ایده‌جکمدن طولایی اك قویکزدر واك قویکزده کندیسندن حق غیری خواه ناخواه استیفا ایلیه‌جکمه مبنی اك ضعیفکزدر » « یعنی احقاق حق نقطه‌سنده ضعیف ایله قوی بنجه مساویدر » کلمات شریعت پروریلری ده وارسته اشتباه ایدر.

کذلك مشخص عدالت اولمق اوزره یرادلمش اولان فاروق اکرمك، مخادیم کرامندن عبدالرحمن الاصغرك مصرده شرب خمر ایتمسی سببیله والیٔ ولایت عمروبن العاصك مومی الیهه شرعاً اجراسی لازم کلان حدشربك رعایةً کندی قوناغنده خصوصی برصورتده اقامه ایتدیکنی استخبار ایتمسی اوزرینه یازدیغی شو « یاعمرو عبدالرحمن بنم اوغلم ایسه‌ده سنك افراد رعیتکدن معدود ایکن مستحق اولدیغی جزا بشقه‌لرینك مجازات اولندیغی محلده اجرا اولنمیوب ده بالاستثنا سنك اقامتکاهك درونده اجرا وبرمجرم حقنده بووجهله معاملهٔ رعایت نما اولنمسنی نصل برعهده توفیق وتطبیق ایتدك » فرمان عدالبیانی ده حکومتپروران زمانه اجرای احکامده مجرمه دکل؛ مساواته نه درجه‌لرده رعایت ایدلمك لازم کله‌جکنی ارائه ایچون برمثال رنکین تشکیل ایلر. زواللی عمرو بومؤاخذهٔ شدیده‌دن کندیسنی — محل مذکورك مجازاتکاه عمومی اولدیغنی جواباً وتوثیقاً اشعار ایله — قورتارنجه‌یه قدر باشنه حال کلمشدر.

هر انسان؛ عدالتله معامله‌یِ صالح اولمیوب بلکه مافوق العداله لطف واحسانی طالب اولدیغی بیلدیکیچون جناب خیر الحاکمین؛ آیت مذکورده‌ده عدل ایله امر ایتدیکی کبی احسان ایله‌ده فرمان بیورمش، وجمعیت مدنیه‌نك قوام ودوامی یالکز عدله منحصر اولمیوب مقتضای طبایع انسانیه حق غیرك تعلق ایتمدیکی احوال خصوصیه‌ده احسانه‌ده احتیاج مس ایده‌جکندن ایجاب حاله کوره آنکه‌ده معامله لازم کله‌جکنی تصریح ایتمشدر.

احسان ؛ برچوق معنالره کلیورسه‌ده عدلك؛ تدابیر امور ملك وملتده رهنمای اصابت اوله‌جق امر متوسطی واجرای حکومتده امر مساواتی التزام ایله تفسیر اولنمسنه کوره احسانده فنالغه قارشو ایلکله ،یاخود ایلکه زیادهٔ مکافات ، وفنالغه مقابل عفو ومصافات ایله تعریف ایدلمشدر .

بعضیلری‌ده عدالتی افعاله،احسانی اقواله تخصیص ایله انسانك هر ایشنده عدالت ایتمسی ، هر سوزنده احسن اقوالی اختیار ایلسی لزومنی کوسترمشدر .

احسان ؛ برحدیث شریف ایله‌ده « انقطاع ایدن کیمسه‌یه مواصله و ظلم وتعدی ایدن کیمسه‌یه عفو ایله معامله وفنالق ایدن ذاته‌ده ایلك ایتمکه » تفسیر اولندی . احسان؛ اوته‌دنبری انسانلرك نطرةً عبدالاحسان اولدیغنه نظراً جمعیت بشریه‌نك الك متین علاقهٔ اتفاقی ، الك قوی رابطهٔ اتحادیدر . الك دهشتلی قوتك ایریشه‌میه‌جکی یرلره کموشك نورسحر کبی ضیاسی، آلتونك وقت غروبده شعاع آفتاب کبی جلاسی انعکاس ایدر . بذل مال ایله احسان ؛ اکثریتله انسانلری تسخیر ایچون پك مؤثر برفتان اولدیغندن الك متین کوکللری ، الك سلیم وجدانلری صید وشکار ایتمکده برعقاب بالا پرواز جهاندر .

« احسن الی الناس واستعبد قلوبهم . فطالما استعبد الانسان احسان » .

بیت حکیمانه‌سنجه بیکلرجه دراهم ودنانیر اعطاسیله استرقاق انسان ایتمکدن ایسه نقدینهٔ لطف واحسان ایله استعباد قلب ووجدان ایتمك البته خیرلیدر . چونکه « بنده‌ئی خلقه بکوش

ازنئوازی برود . لطف کن لطف که بیکانه شود خلقه بکوش » بیت سعدیانه‌سنجه محروم احسان اولان قولاغی حلقه‌لی برکوله برکون اولور فرار ایدر . احسان وتلطیفدن کیری طورمه‌لی که بیکانه‌لر خلقه بکوش اولسون . شو تفصیلات واقعه‌دن مستبان اولدیغی وجهله عدل واحسان ؛ بشقه بشقه صورتله موقع تطبیق واجرایی حائز اولدیغی کبی برنقطه‌ده اجتماع ایده بیله‌جکلرندن نه احسانسز عدالت، نه‌ده عدالتسز احسان ظلم اولمق لازم کلیر. عدالت؛ برخسته نومید اوزرنده اجرای عملیات ایتمکه واحسان‌ده اشبو عملیاتك حصوله کتیردیکی یاره‌یه مرهم صارمغه بکزر، احسانسز عدالت طوزسز یمك کبی، اولوب متناولنی طویوررسه‌ده لذتبخش دماغ اولماز. حکومت حکیم اولمق کرکدر . برالنده نشترعدالت، دیکر النده مرهم احسان و مرحمت اولدیغی حالده جریحه‌داران استبداده ، درماندکان غدر وبیداده یتشملیدر . آسایش وامنیتی دائما عدالتله تأمینه، وفکر خوف انکیز استقبال، واندیشهٔ کوناکون احوال ایله دوچار تردد وتذبذب اولان قلوب عمومیه‌یی احسان وتلطیف ایله تطمینه چالیشملیدر. بزبوکون اجرآت وطنپرورانه‌ده الك زیاده جدی فعالیته، آمال ملت اوزرنده غایت احتیاطکارانه جوالیته، وحسیات روحیهٔ امتی اوخشایه‌جق ارائهٔ آثار مشروطیته‌ده پك زیاده محتاجز. جبروشدت کوستره‌جك یرده ابراز آثار مرحمت ایتمك؛ مرحمت ایده‌جك محلده شدتله معامله ایتمك قدر مضردر. افراط وتفریطدن اجتناب ایله « خیرالامور اوسطها » مفادنجه دائما نقطهٔ اعتدال کوزتمك مقتضای حکمت حکومتدر. افراط ؛علتك اقتضا ایتدیکی درجه‌دن

زیاده اجزای سمیه‌دن مرکب بر علاجی ویره‌رك خسته‌یی تسمیم ایله هلاك ایتمکه، تفریط؛ درجهٔ فنیه‌سندن دون و تأثیردن خالی آجی علاجلر ایچورمك صورتیله خسته‌نك بیهوده یره راحتسزلغنی التزام ایلمکه بکزرکه شایان تأسفدر. بناءً علیه عدالت؛ حقوق و معاملات قانونیه‌ده مساواته رعایت ایتمکدر. «برامت که سویلدیکی زمان طوغرو سویلر، و بین الخصمین حکم ایلدیکی وقتده اجرای عدالت و بیچارکان طرفندن استرحام اولندیغی یرده‌ده بذل مرحمت ایلر آنك هیچ بر وجهله رهین زوال و انقراض اولمیه‌جغی» حقنده‌کی حدیث شریفده بقای ملی وابسته دیکمز وجهله ترقی و تعالیمزك اسبابی و او اسبابك صور استحصال و استعمالنی کمافی گوسترمکده ایسه‌ده عدل و احسانك مرایای تجلیسی بولنان سیاست صحیحهٔ اسلامیه‌نك امثلهٔ آتیهٔ قدسیه‌سی‌ده نظر تطبیق و اعتباره آلنمق لازمدرکه موضوع بحثمزك معنای حقیقیسی آیینهٔ بیانده تمامیله جلوه‌نمای وضوح اولسون. شرعاً حد زنا ایله محکوم (ماعز) نامنده بر مسلمك عفوی حقنده وقوعبولان بعض استرحامات اصحابه صاحب شریعت افندمز حضرتلرینك — اگرچه بو حکم شرعی قیزم فاطمة الزهرا حقنده مهابتریز صدور اولسه ایدی ینه اجرادن بر وقت گیری طورمازایدم — جواب حقیقت نصاب محمدیلری نصل بر مقیاس صحیح عدالت ایسه اموال غنیمتك بین المجاهدین توزیع و تقسیمی صره‌سنده حدیث الاسلام اولملری جهتیله تطییب و تلطیفلری سیاسةً لازم گلان مؤلفة القلوب اصحابه دیگرلرندن زیاده بذل عطا بیورملری‌ده اونسبتده میزان مستقیم احساندر. ایشته نورعین عالم افندمز بویله

بر النده شمشیر سرتیز عدالت، دیگر النده زلال احسان و عاطفت اولدیغی حالده وضع بنیان معلای اسلام ایتمشلر و شهراه مدنیته و مسالك ادارهٔ حکومته رهنمای سلامت و اصابت اولمشلردر. بو حسن سلوك و سیرته تمامیله سالك اولان حضرت فاروق اعظم‌ده دیگر مخدوملری (ابوشحمه) نك شرب خمر و زنایی ارتکاب ایتدیگی شرعاً ثابت اولدقدن صوکره حقنده علی ملاء الناس جزای شرعی اجرا بیورمش، و بو جزانك اجراسی صره‌سنده‌ده مومی الیه متأثراً وفات ایتمشدر. قبل الوفات مومی الیه «ای پدر بزرگوارم بکا مرحمت ایت» دیدکجه مشار الیهك اغلایه‌رق «اوغلم حقکده جزای شرعی اجرا ایدیورم امید ایدرم که بو سببله جناب ارحم الراحمین هم سکا هم‌ده بکا مرحمت ایدر» دیمسی تجلیٔ عظمتنده جهان و جهانیانی حیران ایدن بر نمونهٔ عدالت، و مدت خلافتنده گیجه‌لری مدینهٔ منوره سوقاقلرینی گزه‌رك بیچارکان امته تصادف ایتدکجه مادی و معنوی معاونت ایتمسی، هله خانه‌سنك دیواری ییقلمش اختیار بر قادینك بالذات آیاقلریله چامورینی قاروب عمله کبی چالیشه‌رق دیوارینی یاپیورمسی، و برای جهاد حدودده بولنان مجاهدینك خانه‌لرینه هرگون آرقه‌لریله لوازمات انتعاشیه‌لرینی گتیرمسی عائده امثالنه تصادف اولنه‌میان بر خارقهٔ احسان و عاطفتدر. خلیفهٔ رابع شاه مردان ولایت‌ده کریمهٔ محترمه‌لرینك بیت المال مسلمینده محفوظ بر گردنلغی بایرام ملابسه‌سیله صندق امیننددن برقاچ گون ایچون امانةً آله‌رق بویونلرنده بولندردیغی صرده‌ده طوف مشار الیهدن گوریلوب بالتحقیق مذکور گردنلغك امانةً ویرلدیگنك ثابت اولمسی اوزرینه‌ده امین مومی الیهی شدتله

تعذیر، و کریمه‌سنی‌ده «اکرچه بو کردنلغی بیت‌المالدن امانت الدیغك ثابت اولمسه ایدی خاندان اهل بیتدن حدشرعی اولارق ایلك الی کسیله‌جك مجرم سن اولوردك» امر خلافتپناهیسیله تحذیر بیورمسی نه‌بیوك عدالت، وباب عدالتی صغار وکباره ونساء ورجاله هرزمان ایچون کشاده، وارباب احتیاج واصحاب مصالحك کندیسنه اولاد صغارك شفقتلی باباسنه التجاسنی آکدیرجه‌سنه مراجعتی زمانلرنده ده مساکینه بذل واعطا، وعریان اولانلری الباس واکسا ایتمك ایچون هردرلو الطاف وعنایاتنی آماده بولندیرمسی‌ده نه عالیجنابانه احسان وعنایتدر. ایشته جنات حقك آیت مذکوره ایله "امر وفرمان بیوردیغی عدل واحسان" شو امثال معالی اشتمالی ارائه ایتدیکمز عدالت واحساندر. هر بری الحق دستور حرکت اتخاذ اولنمغه شایاندر. ایمدی داخلی وخارجی اجراآت حکومتك اوج بالای موفقیتده ایکی شهبال تعالیسی اولان عدل واحسانك تمامیله تطبیق و اجراسی ایچون محترم قوهٔ اجرائیه‌مزدن قویاً امید ایدرزکه هنوز حقیله ریان زلال مشروطیت اوله‌میان ممالك عثمانیه‌ده احتیاجات محلیه‌یه و ایجابات عصریه‌یه کوره تشکیلات عدلیه‌نك اکمالیله تأمین حقوق عباد، وتسهیل مصالح ومعاملات ایله اجرای عدالت، وقدرت فاطره‌نك محیط‌مزك هرقبضهٔ خاکنه پك زیاده سمیخانه بخش ایتدیکی خزائن لاتفنای طبیعت اوزرنده بولندقلری حالده صرف واستعمالنده‌کی جهالتدن طولایی دوچار فقر وضرورت اولان اهالیمز ایچونده تکثیر طرق ومعابر، تعمیم هنر ومعارف، تزیید حرف وصنایع ایتمك صورتیله

اسباب سعادت ووسائل تجارت وثروتك هرحالده - عقدهٔ تشویق وانتظاره دوشورمکسزین - اعداد واستحضاریله نشراحسانه بذل کنجینهٔ همت بیوررلر. جناب حق جمله‌مزی عدالت واحسان ایله تأیید بنیان مشروطیته واعلای شان وشوکت دولته موفق بیورسون.

وتمت کلمة ربك صدقاً وعدلاً

١٥ کانون ثانی سنه ٣٢٥

فهرست

صحیفه	
٦	معجزات قرآنیه
١٩	اسلامیت ، شکر نعمت حریت
٢١	اعتصام بالکتاب
٣٣	اسلامیت ، امر بالمعروف ونهی عن المنکر
٤٠	اسلامیت ، مشورت
٥٠	اسلامیت ، تجهیز جیوش
٥٧	اسلامیت ، اخوت
٧٣	اسلامیت ، اهلنه تودیع امانت وعدالت
٨٢	اسلامیت ، صنایع حدیدیه‌ده‌کی اهمیت
٨٨	اسلامیت ، اسباب نقلیه
٩٦	اسلامیت ، اتحاد واتفاق
١٠٣	اسلامیت ، جزای مفسدین
١١١	اسلامیت ، طرق ومعابر
١١٩	اسلامیت ، نظافت و طهارت
١٢٨	اسلامیت ، ذم وقدح
١٣٧	اسلامیت ، اصلاح ذات البین
١٤٦	اسلامیت ، یمن قطعه‌سی
١٥٥	اسلامیت ، جاسوسلق
١٦٥	اسلامیت ، مکارم اخلاق
١٧٥	اسلامیت ، اساس حکومت
١٨٢	اسلامیت ، کسب وتجارت
١٩١	اسلامیت ، آداب معاشرت
٢٠٠	اسلامیت ، علوم ومعارف
٢٠٩	اسلامیت ، استحضار قوت
٢٢١	اسلامیت ، فن طبابت
٢٣١	اسلامیت ، شریعت
٢٤٣	اسلامیت ، خدمت مقدسهٔ عسکریت
٢٥٤	اسلامیت ، حکمت عبادت
٢٦٨	اسلامیت ، عدل واحسان

محررك « المحكم فى شرح الحكم » ده جملهٔ آثارندندر

قیئاتی ۱۰ غروشدر